

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

КУДЛЯК Юліана Василівна

УДК 336.71 (477)

**ФІНАНСОВІ СТРАТЕГІЇ БАНКІВ УКРАЇНИ
В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА**

Спеціальність 08.00.08 –
гроші, фінанси і кредит

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент,
Підхомний Олег Михайлович

ЛЬВІВ – 2015

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні та інституційно-правові засади дослідження фінансових стратегій банків в умовах конкурентного середовища	
1.1. Економічна сутність та класифікація фінансових стратегій банківських установ	11
1.2. Система формування, реалізації та регулювання фінансових стратегій банків	41
1.3. Інституційно-правове середовище регулювання фінансової політики банків України	57
Висновки до розділу 1	72
Розділ 2. Оцінка формування й реалізації фінансових стратегій банків України	
2.1. Діагностика показників діяльності банків в Україні	75
2.2. Особливості стратегій трансформації фінансових ресурсів банків	98
2.3. Моделювання фінансової поведінки банків України у кризові періоди	115
Висновки до розділу 2	138
Розділ 3. Пріоритети фінансових стратегій банків України в умовах трансформації конкурентного середовища	
3.1. Тенденції трансформації банківської системи України в умовах посилення вимог до діяльності банків	140
3.2. Особливості реалізації регуляторних фінансових стратегій оздоровлення банківської системи	159
3.3. Ринкові стратегії реорганізації банківського бізнесу в умовах євроінтеграційних процесів	178
Висновки до розділу 3	199
Висновки	202
Список використаних джерел	206
Додатки	227

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Визначення орієнтирів формування й реалізації сучасних фінансових стратегій банків в Україні відбувається в умовах динамічності та непередбачуваності ринкового середовища функціонування банківських установ, а також проблематики внутрішньобанківських бізнес-процесів. Світова фінансово-економічна криза довела недостатню ефективність банків навіть зі значним обсягом фінансових ресурсів та їхню неспроможність протистояти кризовим процесам, а відтак бути базисом фінансової стабільності держави. Водночас у нових реаліях вітчизняної економіки погіршення фінансових показників діяльності великих банків загрожує поширенням системності банкрутств в економіці, зниженням довіри клієнтів до банків і дефіцитом кредитних ресурсів для позичальників. Для попередження цих негативних наслідків НБУ і власники банків застосовують відповідні механізми регуляторного впливу, надають фінансову підтримку, що трансформує конкурентні умови діяльності банків й суттєво впливає на розроблення їхніх фінансових стратегій. Крім сприятливого макроекономічного бізнес-середовища, важливими для банківського бізнесу є процедури розроблення й реалізації таких стратегій поведінки на ринку, які дали б змогу ефективніше використовувати фінансовий потенціал банків та спрямовувати акумульовані ресурси на кредитування потреб суб'єктів вітчизняної економічної системи. В Україні для подолання кризових явищ і стимулювання макроекономічного розвитку необхідна мобілізація зусиль окремих банківських установ і НБУ як регулятора банківської діяльності й гаранта фінансової стабільності банківської системи.

Вагомий внесок у дослідження теоретичних аспектів оцінювання та розроблення стратегій діяльності фінансово-кредитних установ зробили І. Ансофф, І. Бланк, Л. Гурвич, Р. Зелтен, Ф. Кідланд, М. Міллер, Г. Мінцберг, Дж. Ф. Неш, М. Портер, П. Роуз, Дж. Стіглер, А. Стрікленд, Ж. Тіроль, А. Томпсон.

Питаннями формування й реалізації стратегій банків займалися М. Алексеєнко, О. Барановський, О. Васюренко, О. Ватаманюк, О. Вовчак, В. Геєць, Ж. Довгань, С. Козьменко, О. Колодізєв, М. Крупка, А. Кузнєцова, С. Лобозинська, І. Лютий, І. Михасюк, В. Міщенко, А. Мороз, С. Науменкова, Т. Остапишин, О. Підхомний, В. Плиса, Л. Примостка, Б. Пшик, Т. Смовженко, О. Тридід.

Враховуючи широке висвітлення проблематики фінансових стратегій банків, деякі аспекти залишаються актуальними в процесі поглиблення трансформації національної банківської системи в умовах євроінтеграції економіки. Потребують подальших досліджень теоретико-інституційні засади розроблення й реалізації фінансових стратегій банків, науково-методичні підходи до оцінювання моделей поведінки банків в конкурентних умовах, застосування практичних рекомендацій НБУ щодо підвищення надійності й ефективності функціонування банківських установ, які б сприяли стійкості й надійності банківської системи України.

Актуальність зазначених питань, науково-теоретична та практична значимість їхнього вирішення обумовили вибір теми дисертаційної роботи, визначили її мету, завдання та структуру.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка за напрямом «Фінансові стратегії розвитку економіки України» (державний реєстраційний номер 0112U004029), у межах якої виконано теоретичне обґрунтування і розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення системи формування й реалізації фінансових стратегій банків України.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи – розвинути теоретичні засади та обґрунтувати науково-практичні рекомендації щодо удосконалення формування й реалізації фінансових стратегій банків України в умовах конкурентного середовища. Для досягнення визначеної мети у роботі передбачено вирішення таких завдань:

- розкрити теоретичну сутність понять, які визначають економічний зміст фінансової стратегії банку;
- обґрунтувати теоретичний підхід до реінжинірингу бізнес-процесів банку;
- розвинути компоненти системи формування, реалізації і регулювання фінансових стратегій банків;
- з'ясувати особливості стратегій трансформації фінансових ресурсів банків відповідно до потреб і можливостей фінансового ринку;
- розробити науково-методичний підхід до характеристики фінансових моделей взаємодії банків в умовах конкурентного середовища;
- удосконалити методикау визначення стратегічних позицій банків у контексті посилення регуляторних вимог;
- визначити критерії віднесення банків до категорії потенційно проблемних;
- сформулювати рекомендації щодо антикризового управління проблемними банківськими установами.

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації фінансових стратегій діяльності банківських установ.

Предметом дослідження є теоретичні та організаційно-прикладні засади формування і реалізації фінансових стратегій вітчизняних банків в умовах конкурентного середовища.

Методи дослідження. У дисертаційній роботі використано сукупність методів загальнонаукового пізнання: аналізу і синтезу – для дослідження економічної сутності фінансових стратегій банків; теоретичного узагальнення – для визначення характеристик фінансових стратегій банків та особливостей проведення реінжинірингу бізнес-процесів; системного підходу – для виокремлення компонент системи формування, реалізації і регулювання фінансових стратегій банків; графічний – для наочного подання тенденцій формування й реалізації фінансових стратегій банків; факторного та регресійного аналізу – для оцінки стратегій трансформації фінансових ресурсів

банків; кластерного, дискримінантного аналізу й математичного моделювання – для характеристики фінансових моделей взаємодії банків у конкурентних умовах; ситуаційного підходу та порівняння – для визначення стратегічних позицій банків в умовах посилення регуляторних вимог, визначення критеріїв віднесення банків до категорії потенційно проблемних, а також розроблення рекомендацій антикризового управління проблемними банками.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є наукові праці українських і зарубіжних учених за досліджуваною темою, прикладна фахова література, матеріали міжнародних наукових конференцій з проблематики формування й реалізації фінансових стратегій банків.

Інформаційна база дослідження – законодавчі й нормативно-правові акти з питань регулювання діяльності банків, аналітичні та статистичні матеріали НБУ, Асоціації українських банків, Державної служби статистики України, офіційні публікації Міжнародного валютного фонду й інших міжнародних фінансових організацій, Базельського комітету з банківського нагляду, Європейського центрального банку, фінансова звітність банків, офіційні ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у систематизації, узагальненні, доповненні та обґрунтуванні теоретичних основ і розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення формування й реалізації фінансових стратегій банків України в умовах конкурентного середовища, зокрема:

удосконалено:

– науково-методичні засади розроблення й реалізації фінансових стратегій банків на підставі виокремлення функцій, систематизації чинників впливу, уточнення переліку критеріїв вибору стратегії, що дало змогу трактувати поняття «фінансова стратегія банку» як систему узгоджених еволюційних економіко-правових моделей взаємодії банку з конкурентним середовищем, спрямовану на формування достатнього обсягу та ефективне використання фінансових ресурсів;

– теоретичний підхід до реінжинірингу бізнес-процесів банку, відмінністю якого є врахування критеріїв оптимізації реінжинірингу та критеріїв компетентності його учасників на всіх етапах реалізації фінансових стратегій, що допоможе моделювати бізнес-процеси з урахуванням можливостей ринку й адаптувати стратегію розвитку банківської установи до конкурентного середовища;

– на основі поглиблення теоретичних підходів статичні й динамічні компоненти системи формування, реалізації і регулювання фінансових стратегій банків, що, на відміну від існуючих, охоплюють ієрархію суб'єктів управління, доступні види забезпечення та соціально-економічні орієнтири; процес формування і функціонування цієї системи передбачає врахування етапу життєвого циклу й масштабу діяльності банку, що дасть змогу підвищити ефективність його фінансових стратегій в умовах трансформації конкурентного середовища;

– методичні положення щодо визначення стратегічних позицій банків, які, на відміну від існуючих, враховують системність й обсяги діяльності банку, фактори впливу на фінансовий потенціал (позиціонування банку у площині «обсяг – фактор – потенціал») при формуванні й реалізації стратегій трансформації банківської системи в умовах посилення регуляторних вимог, що дасть підстави банкам удосконалювати стратегічне антикризове управління фінансовими ресурсами і в довгостроковому періоді досягати конкурентних переваг на ринку;

набули подальшого розвитку:

– методичний підхід до групування банків з огляду на депозитно-кредитну політику та клієнтську базу, відмінністю якого є виокремлення стратегій трансформації фінансових ресурсів банків – корпоративної, ощадно-інвестиційної, комерційно-споживчої, ритейл-стратегії, стратегії виходу з ринку, – з метою оцінювання рентабельності, ризикованості та якості фінансової політики кожної групи банків для прийняття бізнес-рішень;

– науково-методичний підхід до діагностування потенційно проблемних

банківських установ з метою виявлення невизначених стратегічних позицій «4 S», особливістю якого є аналіз захищеності капіталу (Capital Safety), довіри клієнтів (Deposit Sensibility), недиверсифікованості клієнтського портфеля (Client Segment), незбалансованої ліквідності (Liabilities Structure) для з'ясування «вузьких» позицій у діяльності банків і формування адекватних регуляторних дій, спрямованих на фінансове оздоровлення банків та підвищення їхньої конкурентоспроможності;

– рекомендації щодо корегування фінансових стратегій проблемних банків за допомогою розроблення алгоритму антикризового управління, відмінністю якого є врахування тривалості проблемного періоду, обсягів капіталу, інвестиційної привабливості банківської установи, що дасть змогу упорядкувати й прискорити процес ухвалення стратегічних антикризових рішень у банківській діяльності;

– науково-методичний підхід до комплексної характеристики фінансових моделей взаємодії банків в умовах конкурентного середовища, відмінністю якого є кластеризація банків за ознакою стратегічної ресурсної позиції (високий, відносний і низький рівні адаптації до конкурентного середовища) на підставі аналізу обсягів фінансових ресурсів, рівня хеджування ризиків, чинників ризикованості кредитних і валютних операцій, фактора депозитного покриття кредитних операцій, що дає змогу виділяти уніфіковані фінансові стратегії для банківських установ однієї групи.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в удосконаленні існуючих і розробленні нових теоретико-методичних основ формування й реалізації фінансових стратегій банків України в умовах конкурентного середовища.

Науково-методичні положення дисертації використано у навчальному процесі Львівського національного університету ім. І.Франка для розроблення методичного забезпечення та викладання навчальних дисциплін «Банківські операції», «Банківська система», «Фінансовий менеджмент», «Центральний банк і грошово-кредитна політика» (довідка № 809-Н від 27.02.2015), й у

навчальному процесі Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ) при викладанні курсів «Банківські операції», «Фінансовий менеджмент у банку», «Банківське регулювання і нагляд», «Центральний банк і грошово-кредитна політика» (довідка № 01-015/123 від 19.12.2014).

Практичне значення результатів дослідження. Розроблені у дисертації положення та пропозиції сприятимуть підвищенню якості реалізації банками фінансових стратегій в умовах конкурентного середовища.

Методичні положення щодо визначення стратегічних позицій банків імплементовано у діяльність Дирекції ПАТ «ДІАМАНТБАНК» у м. Львів (довідка № ЛД-54/15 від 23.01.2015). Методичний підхід до групування банків на підставі депозитно-кредитної політики та клієнтської бази використано у практичній діяльності Західного комерційного макрорегіону ПАТ «Укрсоцбанк» (м. Львів) (довідка № 03-16/201-11 від 12.02.2015). Для усунення недоліків фінансових стратегій застосовано рекомендації щодо управління проблемними банками у ПАТ «КРЕДОБАНК» (довідка № 14-2290/15 від 14.01.2015). Науково-методичний підхід до комплексної характеристики фінансових моделей взаємодії банків в конкурентних умовах використано у практичній діяльності Львівської обласної дирекції ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» (акт № Р6-01-03-0-0/08-202 від 23.02.2015).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійним завершеним дослідженням. Наукові результати, висновки й рекомендації, які викладені в дисертації та виносяться на захист, одержав автор особисто. З наукових праць, що вийшли у співавторстві, у дисертації використано лише ідеї та результати, які становлять особистий внесок автора.

Апробація результатів дисертаційної роботи. Основні положення результатів наукового дослідження, що викладені у дисертації, та перспективи їхнього практичного застосування обговорювалися та отримали позитивну оцінку на: 10 Міжнародній науковій конференції «Political and Economical Challenges Stimulating Strategic Choices Towards Europe of Knowledge» (Литва,

Каунас, 2012 р.), IX Міжнародній науково-практичній конференції «Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України» (м. Київ, 2012 р.), IX Міжнародній науково-практичній конференції «Veda a technologie: krok do budoucnosti – 2013» (Чехія, Прага, 2013 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання розвитку економіки в умовах сучасної нестабільності» (м. Київ, 2013 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічні трансформації в умовах глобалізації: світовий та вітчизняний виміри» (м. Херсон, 2013 р.), Міжнародній науково-теоретичній конференції молодих учених і студентів «Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку виробничої сфери» (м. Донецьк, 2013 р.), Науково-практичній конференції «Фінансова безпека України : проблеми та пріоритети забезпечення» (м. Івано-Франківськ, 2013 р.), Круглому столі «Інформаційна революція та економічний розвиток країн» (м. Київ, 2013 р.), VI Міжнародній науково-практичній конференції «Ринкові, державні та корпоративні структури в умовах глобальних трансформацій» (м. Одеса, 2014 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Стан, проблеми та перспективи розвитку національної економіки» (м. Одеса, 2015 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 25 наукових праць загальним обсягом 10,38 д.а., з них особисто автору належить 9,05 д.а., серед яких 15 – у наукових фахових виданнях (у тому числі 7 статей – в економетричних виданнях), 10 – в інших наукових виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Основний зміст дисертації викладено на 205 стор. друкованого тексту, робота містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, що налічує 206 позицій, 23 таблиці, 52 рисунки, 10 додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВИХ СТРАТЕГІЙ БАНКІВ В КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

1.1. Економічна сутність та класифікація фінансових стратегій банківських установ

У сучасних умовах функціонування економіки, які характеризуються посиленням конкуренції на світовому фінансовому ринку, необхідністю реалізації антикризових заходів у банківській сфері, еволюцією макрорегулювання діяльності фінансових установ, виникає потреба своєчасно врахувати зміни середовища, що актуалізує питання удосконалення існуючих, розроблення та впровадження нових фінансових стратегій управління бізнес-процесами банківських установ.

Існуючі негативні тенденції до зниження показників рентабельності та погіршення фінансового стану значної кількості вітчизняних банків вимагають реалізації відповідного комплексу заходів як з боку регуляторних органів, так і внутрішнього менеджменту, зумовлюють необхідність використання систем аналітичного забезпечення процесу управління фінансовою діяльністю банків, результати впровадження яких дадуть змогу виявляти резерви для покращення фінансового стану, приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо вибору та розроблення необхідних стратегій подальшого функціонування і розвитку банківської системи країни, особливо за умов фінансової нестабільності.

Першість у досягненні якісних змін у діяльності українських банків та реформуванні банківського бізнесу відведена заходам стратегічного управління, у тому числі антикризового характеру, та здатності своєчасно адаптовувати розроблені стратегії розвитку до змін умов функціонування. Саме від якості розроблення та ефективності реалізації стратегій банків як

учасників ринку та Національного банку України як органу регулювання залежить стратегічний напрям розвитку країни.

Наслідки світової фінансової кризи та невизначеність економічного середовища в Україні обґрунтовують необхідність посилення та реформування систем нагляду та регулювання діяльності банків та фінансових ринків для забезпечення стабільності та попередження криз у національній та світовій економічній системах. Конку rentне середовище функціонування банківського бізнесу на сучасному етапі розвитку характеризують такі тенденції, як: концентрація фінансового і промислового капіталів та участь банків в угодах злиття та поглинання; посилення конкуренції за ресурси з боку небанківських фінансових установ; поширення вимог наднаціональних органів банківського нагляду та регулювання; зростання зовнішньої заборгованості банків унаслідок проведення валютних запозичень на міжнародному фінансовому ринку; транснаціоналізація фінансово-кредитних монополій; уніфікація національних та європейської фінансових систем, що виявилось у зближенні норм і правил регулювання діяльності банків, а також стандартизації банківського нагляду і внесення змін у банківське законодавство. Для комплексної характеристики економічних процесів, що трансформують сучасне конкурентне середовище функціонування банківського бізнесу в Україні, доцільно проаналізувати еволюцію поглядів на поняття конкуренції та конкурентного середовища.

У науковій літературі виділяють три підходи до розуміння економічної сутності конкуренції, у розрізі яких здійснюється оцінка впливу конкуренції на ринок та його економічних суб'єктів, – поведінковий (А. Сміт, Д. Рікардо, К. Макконнелл, С. Брю), структурний (А. Курно, Ф. Еджуорт, Дж. Робінсон) та функціональний (Й. Шумпетер, Ф. Хайек, Г.Хамел, К. Прахалад).

К. Макконнелл та С. Брю [82] під конкуренцією пропонують розуміти наявність на ринку великої кількості незалежних покупців та продавців з можливістю вільного входу на ринок і виходу з нього.

Г. Хамел і К. Прахалад [177] є авторами підходу, що гостру конкуренцію на ринку витримують ті компанії, які принесуть принципово нові види бізнесу, нелінійні інновації та нестандартні рішення.

А. Курно, Ф. Еджуорт, Дж. Робінсон [170] пропонують розуміти під конкуренцією певний стан економіки, що характеризує ринкові структури та умови ведення конкурентної боротьби.

Й. Шумпетер [189] асоціював конкуренцію з боротьбою старого і нового, яку ведуть підприємці, реалізуючи нові комбінації ресурсів, при цьому основна місія підприємця полягає у запровадженні нововведень для отримання перемоги в конкурентній боротьбі.

Дослідженню конкурентних переваг значну увагу приділив Майкл Портер [197]. Проведений науковцем аналіз на мікрорівні ґрунтувався на результатах досліджень у Великій Британії, Данії, Італії, Південній Кореї, США, Швейцарії, Швеції, Японії, Сінгапурі та низці інших країн, що володіють конкурентними перевагами на світовому ринку. М. Портер зацікавився з'ясуванням причин переваг цих країн на ринку і дійшов висновку, що існують чотири детермінанти, що лежать в основі цих переваг, – «ромб Портера» – параметри факторів виробництва (наявність капіталу та робочої сили, технічна, інформаційна, наукова, технологічна та інша інфраструктури тощо), характер попиту на внутрішньому ринку (платоспроможність, стійкість тощо), наявність споріднених галузей (у тому числі наявність виробничих зв'язків), стратегія фірм, їхня структура та конкурентоспроможність (способи виробництва та управління виробництвом тощо). Окрім того, на думку науковця, два інших фактори (уряд та непередбачувані події) також безпосередньо впливають на «сторони ромба». При цьому М. Портер зазначав, що вплив держави може бути як негативним, так і сприятливим. Для банківської установи як фінансового посередника «ромб Портера» зображено на рисунку 1.1. Усі детермінанти є між собою тісно пов'язані та не можуть суттєво впливати на конкурентне середовище самостійно.

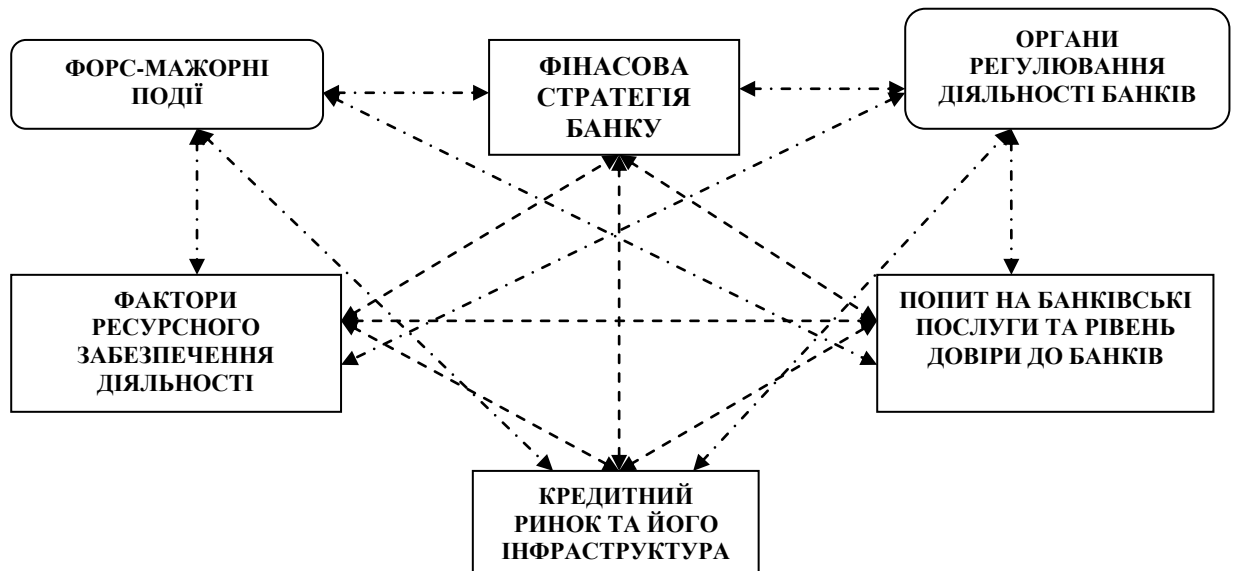

Рис. 1.1. Параметри конкурентного середовища банку

Примітки: складено на основі [197, с. 127].

До форс-мажорних обставин відносимо стихійні лиха, військові дії, мілітаризацію економіки, економічну кризу тощо, що вимагає від банків негайного коректування фінансових стратегій або розроблення нових на зміну тим, що не відповідають реальним умовам ринку.

До факторів ресурсного забезпечення відносимо усі види забезпечення, якими володіє банк (про це детально у параграфі 1.2). Органи банківського регулювання створюють відповідне правове поле формування та реалізації стратегій банків, причому їхній вплив посилюється після світової фінансової кризи. Попит на банківські послуги та рівень довіри до банків тісно взаємопов'язані: потенціал ринку є достатньо високим, попит та банківські послуги є значним (зокрема, на кредитні та депозитні операції), однак у зв'язку із зниженням рейтингу надійності банків цей попит залишається незадоволеним у повній мірі. Конкурентною перевагою на ринку за таких умов володітиме той банк, що характеризується іміджем фінансово стабільної установи. Кредитний ринок та його інфраструктура надає банку можливість реалізовувати спільні проекти з іншими учасниками, створює передумови для формування стратегічних альянсів.

Варто зауважити, що «ромб Портера» не враховує рівні економічної системи, тому в умовах фінансової інтеграції та глобалізації поза увагою моделі залишаються такі важливі аспекти, як діяльність транснаціональних корпорацій, вплив наднаціональних органів банківського регулювання тощо. Отже, поряд з фінансовими стратегіями банків в умовах конкурентного середовища важливим аспектом залишається регуляторний вплив органів банківського нагляду на фінансову поведінку цих установ.

За цих умов перед власниками та топ-менеджерами банків сьогодні постає склане завдання – розробляти та реалізовувати такі стратегії поведінки на ринку, які забезпечили б виконання нових антикризових регуляторних вимог до діяльності банків та посилення конкурентних переваг у порівнянні з іноземними фінансовими установами за умов євроінтераційних процесів.

Особливостям трансформації конкурентного середовища та дослідженню впливу держави на умови функціонування учасників ринку присвячено низку наукових праць Нобелівських лауреатів. Зокрема, Дж.Стіглер отримав Нобелівську премію 1982 р. за внесок у вивчення промислової організації, елементами якої автор відзначив досконалу конкуренцію, принцип виживання, мінімальний масштаб ефективності і був противником регулювання ринку з боку держави: незалежно від внеску малої фірми у ринкову рівновагу, вона створює ситуацію відсутності асиметрії інформації, тому покупець має право обґрунтованого вибору, що й знижує вплив учасників ринку на ціноутворення.

Р. Зелтен, Дж. Неш, Дж. Харсанї у 1994 р. отримали Нобелівську премію за фундаментальний аналіз рівноваги і теорії кооперативних ігор, яка ґрунтується на розробленні стратегій учасниками ринку, жоден з яких не може максимально збільшити свою перевагу над іншими, що спричиняє «рівновагу Неша»: якщо один учасник змінює стратегію поведінки за незмінності стратегій іншими учасниками, то він не може досягнути максимального виграшу від реалізації зміненої стратегії.

Ф. Модільяні та М. Міллер Нобелівські лауреати 1990 р. відзначилися дослідженнями про оптимальну структуру пасиву: незалежно від структури пасиву вартість підприємства визначається індивідуально з врахуванням мінімізації податків та максимізації корпоративних нетто-активів.

Ф. Кідланд та Е. Прескотт стали Нобелівськими лауреатами 2004 року завдяки дослідженню механізмів впливу держави на розвиток економіки, а саме: монетарна політика повинна бути незалежною від політичної кон'юнктури, орієнтуватися на довгострокову перспективу і враховувати можливий інформаційний потенціал та асиметрію інформаційних потоків від декларування дій державними органами, при цьому високі темпи інфляції є наслідком неефективної та непослідовної грошово-кредитної політики.

Л. Гурвич, Е. Маскін, Р. Майєрсон отримали Нобелівську премію 2007 р. за дослідження ефектів та схем регулювання економіки, а також визначення меж необхідного втручання держави в економічні процеси.

Нобелівський лауреат 2014 р. Ж. Тіроль для уникнення «ефекту доміно» пропонує регулятору здійснювати вибірково порятуючі сисемних банків шляхом надання кредитів рефінансування.

Дослідження Нобелівських лауреатів щодо трансформації конкурентного середовища стали ґрунтовною теоретичною базою для визначення необхідних факторів успішного розроблення та реалізації фінансових стратегій банків та розкриття сутності «фінансової стратегії банку» як економічної категорії.

Вагомий внесок у розвиток стратегій зробили відомі зарубіжні вчені: І. Ансофф, І. Бланк, Б. Карлофф, Г. Мінцберг, М. Портер, А. Стрікленд, А. Томпсон, Р. Фатхутдинов, М. Хаммер, Д. Чампі, А. Чандлер та інші. Проблематика стратегічного управління розвитком бізнес-одиниць загалом та банківських структур зокрема досліджена у працях українських науковців, а саме: О. Васюренка, О. Вовчак, В. Гейця, С. Козьменка, В. Міщенко, С. Науменкової, Т. Смовженко та ін.

У сучасній науці існують два підходи до розуміння стратегії, зокрема [46]:

- з позиції непередбачуваності зовнішнього середовища стратегія визначає можливість вибору з урахуванням змін умов функціонування. Стратегія – це довгостроковий напрям розвитку компанії, що стосується її позиціонування на ринку, методів та інструментів діяльності, організації внутрішніх бізнес-процесів, і спрямована на досягнення поставлених цілей;
- з позиції передбачуваності змін зовнішнього середовища стратегія визначає параметри кінцевого стану, який повинен бути досягнутий через визначений інтервал часу, перелік заходів дл досягнення цього стану з визначенням часових меж. У даному випадку стратегія – це конкретний довгостроковий план досягнення мети, а розроблення стратегії полягає у визначення і складанні довгострокового плану.

Недоліком другого підходу є те, що зміни у зовнішньому середовищі є непередбачуваними, тому в сучасних умовах його застосування є обмеженим. Неоднозначністю та багатоплановістю характеризуються наукові підходи до розкриття економічної сутності поняття «стратегія».

А. Чандлер [171] стратегію трактує як метод устанавлення довгострокових цілей організації, програм дій і пріоритетних напрямів розміщення ресурсів.

Б. Карлофф [180] під стратегією розміє узагальнену модель дій, які необхідні для координації та розподілу ресурсів компанії.

На думку Р. Фатхутдинова [142], стратегія – це програма, план, генеральний напрям управління для досягнення організацією стратегічних цілей у будь-якій сфері її діяльності.

В. Яцура та О. Жук [161] визначають стратегію як загальний план для досягнення цілей і розвитку організації.

С. Козьменко, Ф. Шпиг, І. Волошко [47] стратегію розуміють як узагальнену модель довгострокових дій організації, що необхідні для

досягнення стратегічних цілей шляхом розподілу та координації ресурсів.

І. Ансофф [3] розглядає стратегію як спосіб установлення цілей для корпоративного, ділового і функціонального рівнів.

На думку М. Портера [198], основне завдання стратегії полягає у досягненні організацією довгострокових конкурентних переваг у кожній сфері бізнесу, тому стратегія – це спосіб реакції на зовнішні можливості та загрози середовища, внутрішні сильні і слабкі сторони компанії.

Г. Мінцберг економічний зміст стратегії розкриває через комбінацію п'яти складових «5 Р» [190]: плану (plan), прийому (ploy), моделі поведінки (pattern of behavior), позиції щодо інших (position in respect to others), перспективи (perspective). Згодом запропонований канадським економістом перелік було доповнено ще трьома позиціями: процедура (procedure of decision-making), програма (program), політика (policy).

Г. Мінцберг, Б. Альстренд, Дж. Лемпел [191] під стратегією розуміють послідовну погоджену й інтегровану структуру управлінських рішень, при цьому увага акцентується на формуванні планів з метою контролю ефективності досягнення стратегічних орієнтирів.

М. Хаммер та Д. Чампі [198] визначають стратегію як спосіб розвитку конкурентних переваг компанії на ринку.

А. Томпсон та А.Стрікленд [205] стратегію визначають як комбінацію методів конкуренції та організації бізнесу, що спрямована на задоволення потреб клієнтів та досягнення організаційних цілей.

С. Єгоричева[38] характеризує стратегію банку як комплексний план дій, що визначає довгострокові напрями використання ресурсів для виконання місії та цілей банківської установи, забезпечуючи їй стійкі конкурентні переваги.

У результаті ситематизації наукових підходів до розкриття сутності стратегії, можна виділити два напрями досліджень, що обґрунтовано відмінностями у врахуванні достатності, достовірності та передбачуваності бізнес-інформації [125]:

- стратегія як загальний орієнтир дій в умовах невизначеності та фінансової нестабільності – це набір правил для прийняття рішень, які дають змогу організації протистояти мінливим умовам зовнішнього середовища і досягати конкурентних переваг у довгостроковому періоді;

- стратегія як плановий розподіл ресурсів організації для досягнення визначених у часі цілей – це довгострокове планування і програма дій, визначення основних завдань, необхідних для досягнення цілей.

На думку І. Бланка [13], сукупність різних видів стратегій компанії становить «стратегічний набір» (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Місце фінансової стратегії у «стратегічному наборі» компанії

Примітки: [13].

Корпоративна стратегія визначає напрям розвитку банку та його позицію на ринку. Ділова стратегія («бізнес-стратегія») визначає план управління окремою сферою діяльності компанії. Функціональна стратегія існує окремо для кожного функціонального напрямку діяльності. Операційна стратегія вирішує завдання певної структурної одиниці.

При цьому фінансова стратегія є найважливішим видом функціональних стратегій, що забезпечує усі основні напрями розвитку фінансової діяльності та фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних способів їх досягнення, адекватного корегування напрямів формування та використання фінансових ресурсів в умовах мінливості зовнішнього середовища.

Визначення поняття та розкриття сутності фінансової стратегії здійснюється через властиві їй характерні особливості.

Роль фінансової стратегії, на думку І. Бланка, розкривається у наступних характеристиках [13]:

- є однією з функціональних стратегій, розроблення якої є важливою функцією фінансового менеджменту;
- посідає найважливіше місце у системі функціональних стратегій, забезпечуючи фінансовими ресурсами інші функціональні підрозділи;
- охоплює усі напрями розвитку фінансової діяльності бізнес-одиниці;
- процес розроблення фінансової стратегії визначає необхідність формування специфічних цілей довгострокового розвитку компанії, які повинні забезпечувати реалізацію місії та цілей корпоративної стратегії та не суперечити іншим функціональним стратегіям;
- процес формування фінансової стратегії передбачає вибір найбільш ефективних напрямів досягнення поставлених цілей, що забезпечується пошуком та оцінкою альтернативних варіантів можливих стратегічних фінансових рішень з метою максимізації ринкової вартості компанії;
- повинна враховувати мінливість умов зовнішнього середовища у процесі фінансового розвитку компанії та адекватно реагувати на ці зміни;
- адаптація фінансової стратегії до динаміки зовнішнього середовища забезпечується змінами напрямів формування та використання фінансових ресурсів компанії. Маневрування фінансовими ресурсами, що становить об'єкт фінансового управління, є основним механізмом коректування напрямів та механізмів досягнення стратегічних фінансових цілей компанії.

Принципами формування та реалізації фінансової стратегії є:

- оцінка компанії як відкритої саморегульованої системи;
- забезпечення гнучкості стратегії;
- визначення пріоритетних сфер стратегічного фінансового розвитку;

- забезпечення альтернативності стратегічного фінансового вибору;
- врахування у діяльності результатів технологічного прогресу у фінансовій сфері;
- врахування рівня фінансового ризику у процесі прийняття стратегічних фінансових рішень.

Складовими фінансової стратегії автори С. Козьменко, Ф. Шпиг, І. Волошко [46] виділяють стратегію управління активами та пасивами, стратегію управління власними коштами та стратегію управління ризиками.

У процесі управління активами вирішується завдання забезпечення прибутковості діяльності банку і дотримання ліквідності його балансу, що забезпечується на основі систематичного аналізу ситуації шляхом цілеспрямованого впливу на зміну структури активів. Різні активи генерують банківській установі різний рівень рентабельності, характеризуються різним ступенем ризикованості. Банки проводять класифікацію своїх активів у залежності від строків вкладення засобів, їх прибутковості та ступеня ризику. Методи управління активами визначаються особливостями завдань, що вирішуються банківською установою у конкретному часовому періоді.

Стратегія управління пасивами передбачає: ліквідацію недохідних засобів, усунення наявних у банку засобів (за винятком тієї частини, що пов'язана з формуванням обов'язкових резервів); акумулювання кредитних ресурсів, необхідних для виконання фінансових зобов'язань перед клієнтами, а також проведення активних операцій; досягнення визначеного рівня прибутковості.

Стратегія управління власними коштами банку має на меті підтримання ліквідності та платоспроможності банку на прийнятному рівні. При розширенні активних операцій банку і зростанні обсягів депозитів з'являється необхідність збільшення власного капіталу банку. Управління власним капіталом пов'язане з обґрунтуванням критеріїв його достатності, а також вибором показників, що дозволяють адекватно його оцінити.

Стратегія управління ризиками, основним з яких є кредитний, спрямована на попередження випадків виникнення збитків, що мали місце у минулому, та обґрунтуванні різних способів попередження або пошуку джерел та механізмів компенсації потенційних збитків.

Разом з цим під фінансовою стратегією С. Козьменко, Ф. Шпиг, І. Волошко пропонують розуміти частину фінансової діяльності банку, терміном більше одного року, завдання якої спрямовані на генерування позитивного фінансового гепу. При цьому важлива роль відводиться стратегічному фінансовому плануванню, роль якого зростає в умовах нестабільності зовнішнього середовища функціонування або якщо банк планує змінити конкурентні позиції на ринку.

Н. Меда [84] дає визначення фінансової стратегії розвитку банку як підсистеми корпоративної стратегії розвитку, що є довгостроковою програмою конкретних дій з формування та розміщення фінансових ресурсів банку для досягнення стратегічних конкурентних переваг. При цьому, на думку автора, фінансова стратегія розвитку чинить істотний вплив на формування загальної стратегії розвитку банку.

На думку Г. Мінцберга, кожне із визначень стратегії додає важливі елементи до глибшого розуміння сутності цього поняття, водночас спонукаючи ставити фундаментальні питання про організації та їній розвиток.

Опрацювавши наукову літературу [15, 79, 83, 96, 135, 146, 153, 159, 163] та систематизувавши існуючі підходи, вважаємо за необхідне виділити наступні функції фінансової стратегії: системотворчу, системозберігаючу, еволюційну [75].

Системотворча функція фінансової стратегії передбачає аналіз фінансової діяльності банку як відкритої системи, що зазнає впливу факторів зовнішнього середовища та, у свою чергу, здійснює вплив на нього (за певних умов навіть формує це середовище, наприклад, діяльність транснаціональних банків, ресурси яких перевищують бюджети певних країн, що розвиваються).

Системозберігаюча функція передбачає підтримання достатньо стійких параметрів функціонування банку та організації його фінансової діяльності.

Еволюційна функція передбачає адаптацію стратегії до процесів змін у конкурентному середовищі за допомогою різноманітних способів та механізмів збереження конкурентних переваг у довгостроковому періоді.

Виконуючи функції, стратегія повинна відповідати наступним вимогам: бути спрямованою на генерування економічної вартості, реалізовуватися за відповідного забезпечення і доступного обсягу ресурсів, бути зрозумілою та очевидною для менеджерів усіх рівнів, володіти адаптивністю до змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

Отже, виконуючи функції у конкурентному середовищі, стратегія: є способом (моделлю) взаємодії банку із конкурентним середовищем; формується і реалізовується в умовах володіння неповною та узагальненою інформацією; корегується за умови зміни зовнішнього середовища; є основою для розроблення стратегічних планів, проектів та програм, що характеризують певні напрями фінансової діяльності; виступає інструментом досягнення синергетичного ефекту; є основою для проведення змін, реінжинірингу бізнес-процесів з метою посилення конкурентних переваг на ринку; становить предмет діяльності топ-менеджерів банку та виступає основою корпоративного управління; визначає стратегічні напрями розвитку та позиції банківської установи в умовах конкурентного середовища у довгостроковій перспективі [75].

Наявність у науковій літературі низки ознак класифікації банківських стратегій суттєво впливає на правильність розкриття їхнього економічного змісту та функцій, тому обумовлює необхідність їх систематизації.

Заслуговує уваги класифікація стратегій банку, запропонована О. Безродною [11] (табл. Б.1 Додатку Б). Побудована ієрархічна класифікація систематизує інформацію про банківські стратегії, враховуючи термін реалізації та результат, складність, обрану організаційну структуру, напрям перетворення, рівень розвитку.

С. Козьменко, Ф. Шпиг, І. Волошко пропонують класифікувати банківські стратегії на: кредитно-інвестиційну, депозитно-акumuляційну, дивізіональну. До стратегій внутрішнього менеджменту зачисляють стратегії: забезпечення ліквідності, відсотково-цінову, оптимізації податкових витрат, оптимізації резервів, управління ризиками. Стратегіями опосередкованого економічного управління в банку називають стратегію використання банківських технологій, інтеграційну, організаційну та соціальну.

Класифікація фінансових стратегій розвитку банку розкрита у дослідженнях Н. Меди [84] (табл. Б.2 Додатку Б), використання запропонованих автором критеріїв класифікації сприяє розширенню можливостей банку в оцінці та виборі фінансової стратегії розвитку банку в умовах посилення конкуренції.

За способом досягнення конкурентних переваг М. Портер виділяє [197]:

1) стратегію мінімальних витрат (Cost Leadership Strategy): використання ефекту масштабу, зя якого банк може максимізувати банківську маржу за мінімальних витрат при наданні банківських послуг;

2) стратегію диференціації (Differentiation Strategy): максимальне задоволення потреб клієнтів за рахунок надання широкого переліку банківських послуг з доплатою премії за економію свого часу та якість обслуговування;

3) стратегію зосередження (Focus Strategies): не передбачає ні зниження витрат, ні повної диверсифікації, спрямована на задоволення потреб обмеженого кола клієнтів.

Проаналізувавши та систематизувавши підходи науковців до класифікації фінансових стратегій банків, пропонуємо класифікацію, що характеризується комплексним поєднанням теоретичних напрацювань українських та зарубіжних учених, а також отриманих автором результатів дисертаційної роботи (табл. 1.1).

Класифікація фінансових стратегій банків

№	Ознака класифікації	Класифікація стратегій	Параграф дисертації
1	Ієрархія управління	<ul style="list-style-type: none"> - ринкові (конкурентне та внутрішньобанківське); - регуляторні (макро- та мегарівень). 	1.2
2	Напрямок трансформації банківської структури	<ul style="list-style-type: none"> - з організаційними змінами; - без організаційних змін. 	1.2
3	Ступінь врахування регуляторних вимог	<ul style="list-style-type: none"> - обов'язкові (вимоги НБУ); - рекомендаційні (Базельські стандарти та вимоги). 	1.3
4	Характер трансформації фінансових ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> - ощадно-інвестиційна; - корпоративна; - ритейл-стратегія; - комерційно-споживча; - стратегія виходу з ринку. 	2.2
5	Стратегічна ресурсна позиція	<ul style="list-style-type: none"> - високий; - відносний; - низький рівні адаптації до конкурентного середовища. 	2.3.
6	Рівень акціонерного покриття ризику	<ul style="list-style-type: none"> - стратегії системних банків; - стратегії несистемних банків з статутним капіталом понад 500 млн грн.; - стратегії несистемних банків з статутним капіталом менше 500 млн грн. 	3.1
7	Потенціал подолання системного ризику	<ul style="list-style-type: none"> - стратегії щодо інвестиційно-привабливих установ; - стратегії проблемно-ліквідаційного характеру. 	3.1
8	Метод мобілізації фінансових ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> - депозитне фінансування; - боргове фінансування; - акціонерне фінансування. 	1.2 та 2.2
9	Напрямок використання фінансових ресурсів	<ul style="list-style-type: none"> - кредитування; - інвестування; - підтримання ліквідності. 	1.2 та 2.2
10	Джерело походження капіталу	<ul style="list-style-type: none"> - внутрішнє; - державне; - зовнішнє (приватне); - квазі-іноземне (офшорний капітал). 	3.1 та 3.2
11	Методи антикризового управління	<ul style="list-style-type: none"> - дедоларизація / девальютизація; - імунізація балансу; - консолідація / рекапіталізація; - демонополізація ринку; - відновлення довіри. 	3.2

Примітки: розроблено автором, [75].

Фінансова стратегія банку передбачає формування і використання фінансових ресурсів для реалізації корпоративної стратегії розвитку банку.

Більшість науковців дотримуються позиції, що до параметрів вибору стратегії банківської установи варто віднести унікальність, гнучкість та адекватність, ситуаційність, взаємоузгодженість, відповідність стратегічному баченню та місії, організаційній структурі управління, відповідність стратегії у часі та між напрямками діяльності й видами стратегій, врахування можливостей і загроз зовнішнього середовища, а також сильних та слабких сторін банку порівняно з іншими учасниками, забезпечення утримання/посилення конкурентних переваг у довгостроковій перспективі.

Цікавим є науковий підхід до виділення критеріїв, що включає наступні характеристики [149]: метальну правильність, ситуаційність, унікальність (перевага у конкурентній боротьбі), майбутню невизначеність як стратегічну можливість, гнучку адекватність, інтенсивність роботи підприємства, швидкість досягнення конкурентної переваги, взаємоузгодженість, ступінь ризику.

Систематизувавши дослідження науковців щодо критеріїв вибору фінансових стратегій, пропонуємо доповнити цей перелік еволюційністю, достатністю, компромісністю, легальністю (законністю), відповідальністю [75].

Критерій еволюційності передбачає поступовий розвиток установи та перехід на якісно вищий рівень функціонування у конкурентному середовищі завдяки реалізації відповідних фінансових стратегій.

Фінансова стратегія повинна відповідати критерію достатності, що забезпечує установу на усіх етапах її функціонування таким обсягом фінансових ресурсів, який відповідає потребам кожного її бізнес-напрямку.

Критерій компромісності на етапі формування стратегії означає вибір саме таких методів оцінки витрат та очікуваних результатів, за яких досягається позитивний економічний ефект за найменших витрат ресурсів та відповідного забезпечення. Як правило, цей процес супроводжується необхідністю підтримання постійного балансу/вибору між ризикованістю та рентабельністю діяльності, збільшенням ринкової капіталізації та соціальної

відповідальності, врахуванням інтересів стейхолдерів та потреб клієнтів банку.

Критерій легальності передбачає відповідність та дозволеність методів формування та реалізації фінансових стратегій банківськими установами нормам чинного законодавства та міжнародним вимогам щодо банківської діяльності. За недотримання цього критерію банк повинен нести відповідальність, оскільки його діяльність як фінансового посередника передбачає мультиплікативний вплив на економіку і може спричинити як підвищення, так і зниження показників розвитку країни. Негативним є використання нелегальних методів виведення коштів за межі країни (офшоризація банківської діяльності), приховування прибутків від фінансової діяльності (оптимізація податкових платежів), зменшення доходів клієнтів у зв'язку з проведенням надмірно ризикованої політики. За дотриманням цього критерію повинні стежити як органи корпоративного контролю банку, так і банківські регулятори, саморегулювні організації з метою уникнення системних криз у банківському секторі. На міжнародному рівні такими органами є Базельський комітет з банківського нагляду, FATF (Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей), Вольфсберзька група та інші.

Отже, у результаті аналізу та систематизації, теоретичного узагальнення підходів науковців до розкриття економічної сутності фінансової стратегії банку пропонуємо визначення фінансової стратегії банку як системи узгоджених еволюційних економіко-правових моделей взаємодії банку з конкурентним середовищем, спрямовану на формування достатнього обсягу та ефективне використання фінансових ресурсів банку. Загальні орієнтири такої стратегії визначають: посилення конкурентних переваг банку в довгостроковому періоді, рентабельність діяльності, доходи акціонерів і вкладників банку, здатність адаптуватися до мінливих умов ринку та вимог національних і наднаціональних регуляторів [75].

Процес формування фінансової стратегії у банку можна представити як сукупність таких складових [46]: 1) визначення цілей і завдань фінансової стратегії, виходячи з місії та пріоритетних напрямків розвитку банку; 2) аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища банку; 3) розроблення стратегічного фінансового плану (моделі).

I. Бланк виділяє 10 етапів процесу формування та реалізації фінансової стратегії (рис. 1.3).

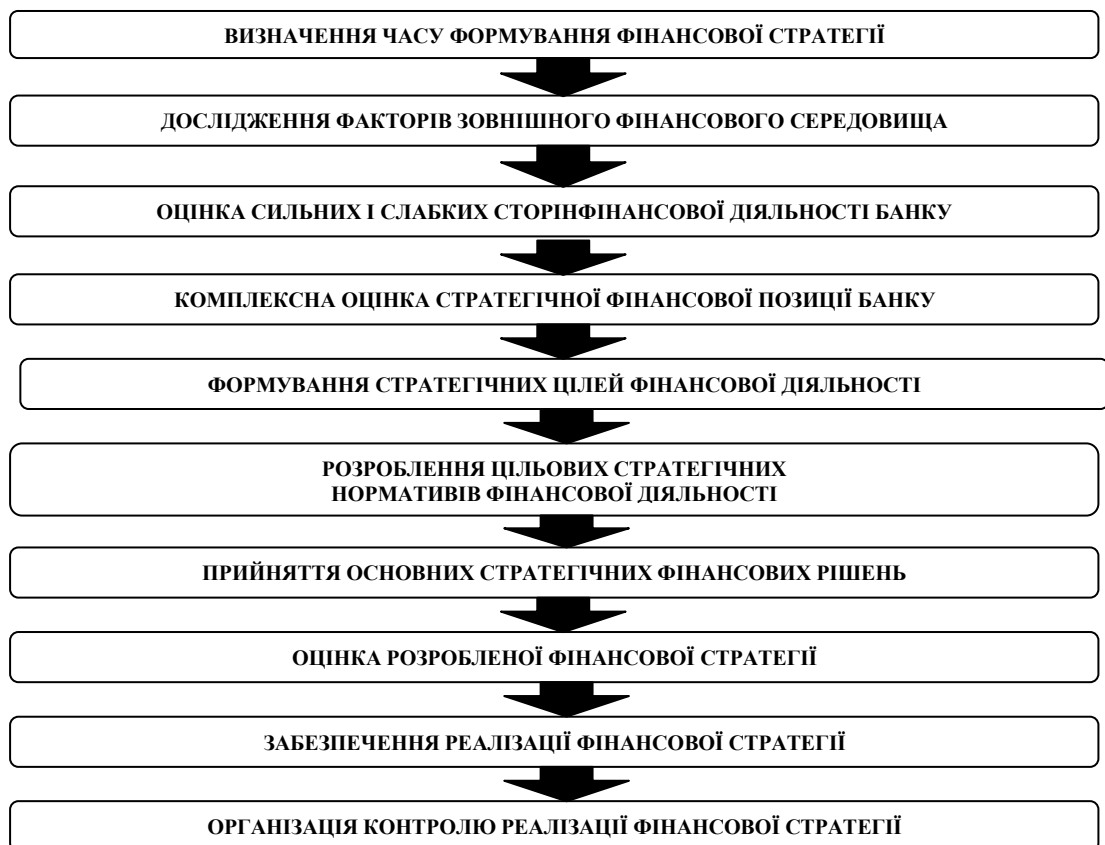

Рис. 1.3. Процес формування та реалізації фінансової стратегії

Примітки: [13].

Отже, формування та реалізація фінансової стратегії банку передбачає розроблення системи управлінських рішень, які забезпечують підготовку, оцінку та імплементацію плану стратегічного фінансового розвитку установи, що дозволяє більш ефективно використовувати фінансові ресурси, мінімізувати негативний вплив факторів зовнішнього середовища на результати діяльності банку, а також виявляти сильні й слабкі сторони фінансовій діяльності банку порівняно з конкурентами на ринку [76].

В умовах фінансової інтеграції зовнішнє економічне середовище суттєво впливає на розвиток банківського бізнесу. На вибір та реалізацію відповідного виду фінансової стратегії чинить вплив низка факторів ринкового середовища та вимоги органів банківського регулювання та нагляду всередині країни та на наднаціональному рівні. Економічне середовище функціонування банку утворене системою умов та факторів, що впливають на організацію його фінансової діяльності. Це середовище представлене впливом зовнішніх чинників прямої (конкурентні) та непрямой (регуляторні фактори) дії, а також факторів внутрішнього середовища банку (внутрішньобанківські/корпоративні) (рис. 1.4).

Рис 1.4. Ієрархія факторів впливу на фінансові стратегії банків

Примітки: розроблено на основі [35, с. 40].

За умов посилення конкурентної боротьби за фінансові ресурси в умовах дефіциту коштів в країні та економічної нестабільності, процес формування та реалізації стратегій супроводжується необхідністю реалізації антиконфліктних заходів, оскільки необхідно враховувати інтереси стейкхолдерів, топ-менеджерів, персоналу, вкладників, позичальників, а також брати до уваги політику банків-конкурентів та вимоги органів банківського регулювання. На практиці існує ризик того, що планова ефективність реалізації фінансової стратегії може бути недосягнутою у

зв'язку з необхідністю пошуку фінансових компромісів з усіма зацікавленими у функціонуванні банку особами [77].

Сегментація напрямів аналізу компонент фінансових стратегій банків повинна відбуватися у розрізі визначених напрямів фінансової діяльності банків (рис. 1.5).

Рис. 1.5. Групи орієнтирів формування та реалізації фінансових стратегій банків

Примітки: розроблено на основі [35, с. 40].

Оцінка ефективності фінансових стратегій банків здійснюється за кількома критеріями. По-перше, проводиться співставлення відповідності сформованої фінансової стратегії загальній стратегії розвитку банку. По-друге, оцінюється ступінь адаптації фінансової стратегії банку до змін зовнішнього економічного середовища. По-третє, визначається потенціал банку у формуванні фінансових ресурсів у національному та міжнародному економічному середовищі, а також ефективність використання акумульованих ресурсів у розрізі дохідних активних операцій. Особливої уваги заслуговує аналіз ризикованості фінансових стратегій, що включає оцінку фінансового стану банку, показників платоспроможності, ліквідності.

Формування та реалізація ефективних фінансових стратегій визначається збалансованістю за термінами і валютою джерел акумулювання та напрямів використання коштів. У банківській практиці особливо за умов кризи «золоте банківське правило» не дотримується, що призводить до дисбалансів у трансформаційній функції банків [17, 21].

Ефективну трансформацію фінансових ресурсів банку можна розглядати як основну мету фінансової стратегії, проте нестабільність зовнішнього середовища перешкоджає її досягненню. Українські та закордонні вчені визначають трансформаційну однією з головних функцій банків в умовах конкурентного середовища. На думку Ю. Штайна [126], пріоритетним завданням банків є забезпечення безперервного грошового обороту, надання фінансування промисловим підприємствам, державі та населенню країни, забезпечення можливостей розміщення коштів з метою накопичення заощаджень. Важливою функцією банків є також прийняття ризику неповернення кредитів або трансформацію ризиків.

М. Савлук виділяє чотири напрями трансформаційної функції банків – трансформацію ризиків, трансформацію строків, трансформацію обсягів, просторову трансформацію.

В. Шелудько [155] виділяє три напрями трансформаційної функції – трансформацію ризиків, термінів та капіталів (банки приймають на себе ризики, пов'язані з можливим непогашенням позик, змінами процентних ставок та валютних курсів). На думку А. Вожжова, трансформація ресурсів є не функцією, а місією банку, що виявляється в ощадно-акумулювальній та капіталоутворювальній функціях.

В. Зубик та С. Зимовець [41] першочерговою функцією банків визначають активізацію механізмів трансформації заощаджень в інвестиції, у рамках якої банк як фінансовий посередник забезпечує додатковий обсяг інвестицій у створення ВВП.

Отже, одним із найважливіших завдань банківських установ при формуванні фінансових стратегій є узгодження строків та сум залучених і

позичених фінансових ресурсів із характеристиками активних операцій, а також дотриманні цих узгоджених механізмів у процесі реалізації цих стратегій.

У науковій літературі обґрунтовано сутність підходу, що пояснює міжнародну фінансову нестабільність як результат транскордонної трансформації національних банківських систем або фінансових криз [126]. Криза національного фінансового ринку як результат нестабільності банківської діяльності спричиняє «транскордонну передачу фінансового падіння», падіння цін на активи, низку банкрутств у фінансовому та реальному секторах економіки, дисбаланси у функціонуванні валютних ринків. Фінансова глобалізація знижує здатність національних органів монетарного регулювання проводити незалежну політику і забезпечити економіку країни від поширення системних криз ззовні, що першопочатково можуть мати вигляд валютної, а згодом поширитися на загальне фінансове та економічне середовище.

Отже, процеси фінансової глобалізації та інтеграції сприяли об'єднанню банків у великі транснаціональні структури, зростанню масштабів злиттів та поглинань банків з іншими фінансовими посередниками у межах світової економіки, що спричинило реорганізацію структури банківського бізнесу на світовому рівні. Поряд з очевидними позитивними результатами це діагностувало неспроможність попередніх механізмів регулювання банківської діяльності мінімізувати поширення системних ризиків. Тому конкурентне середовище характеризується як фінансовою лібералізацією, глобалізацією, так і посиленням участі наднаціональних органів банківського нагляду за функціонуванням національних та міжнародних ринків банківських послуг [78].

За умов кризових процесів прийнятним способом оздоровлення банківської установи може бути проведення реінжинірингу окремих бізнес-процесів, а також фінансової санації за рахунок коштів приватних інвесторів та/або держави. Одним із сучасних підходів в умовах світових тенденцій

реструктуризації бізнес-одиниць, що має на меті підвищити ефективність функціонування та конкурентоспроможність банківських установ на ринку, є реінжиніринг бізнес-процесів. Значний внесок у дослідження теоретичних та практичних аспектів реінжинірингу зробили такі зарубіжні вчені: Т. Давенпорт [173], М. Хаммер [147], М. Фірсов [143] та ін. Упродовж останніх років увагу на вивченні особливостей реінжинірингу зосереджують також вітчизняні практики та науковці з банківської сфери – І. Бушуєва [16], О. Вовчак [20], О. Деркач [29], С. Єгоричева [37], А. Керімов [44], О. Криклій та В. Міщенко [87]. Як доводить практика зарубіжних країн, реінжиніринг, у першу чергу, доцільно застосовувати успішним компаніям, які для досягнення конкурентних переваг у майбутньому готові відмовитися від стабільного становища сьогодні і застосовувати нові підходи до управління. Реінжинірингу діяльності банківських установ значну увагу приділяли такі зарубіжні вчені, як П. Аллен [2] та А. Тютюнник [141].

Важливою є систематизація наукових досліджень щодо теоретичних основ проведення реінжинірингу бізнес-процесів у банківській сфері, враховуючи наслідки впливу світової фінансової кризи та необхідність розроблення нових підходів до управління банківським бізнесом з акцентом уваги на управлінських аспектах цього процесу [64].

Термін «реінжиніринг» у банківській сфері набув широкого застосування відносно недавно. Засновником концепції реінжинірингу вважають Майкла Хаммера [147]. У 1993 р. у світ вийшла його праця «Реінжиніринг корпорації: маніфест революції в бізнесі». Реінжиніринг – це ефективний метод управління бізнесом, в основі якого лежить введення нових технологій за умов зростання конкурентної боротьби на світовому ринку. Реінжиніринг банківських бізнес-процесів (BPR – Business Process Reengineering) – це реструктуризація або утворення нових процесів з метою підвищення результативності та рівня конкурентоспроможності діяльності банків [2; 147; 173].

Чимало провідних компаній у світі, і банки у тому числі, на практиці застосовують саме реінжиніринг бізнес-процесів. За даними компанії Ernst and Young, лише 100 найбільших банків Північної Америки у 1999 р. на проведення реінжинірингу витратили 3,9 млрд дол. США. Інші фінансові компанії США вклали в проекти на проведення реінжинірингу приблизно 37 млрд дол. США з метою покращення якості послуг та зниження витрат [193].

Характерною ознакою реінжинірингу є те, що його застосування передбачає кардинальну зміну, а не послідовне удосконалення бізнес-процесів у компаніях.

Порівняно з консервативним стилем управління банківською діяльністю застосування реінжинірингу дає змогу досягти таких переваг [69]: швидкої адаптації до змін бізнес-середовища; зростання довіри клієнтів; підвищення мотивації діяльності персоналу банку; скорочення витрат і термінів надання послуг.

Крім позитивних, безумовно, існують і негативні наслідки реінжинірингу бізнес-процесів, оскільки більшість керівників, застосовуючи реінжиніринг у банку, очікують отримати заплановані результати у найкоротші часові терміни. Практика доводить, що проект реінжинірингу триває не менше 6 місяців, при цьому тривалість процедур та очікуваних результатів залежить саме від величини установи.

Проведення реінжинірингу лише за участю зовнішньої команди фахівців може призвести до низької ефективності очікуваних результатів у зв'язку з невідповідністю наявної кваліфікації персоналу банку необхідним вимогам щодо застосування цих моделей. При проведенні реінжинірингу тільки внутрішнім персоналом існує ризик неадекватної оцінки власних можливостей. Це обґрунтовує необхідність створення змішаних команд, поєднання внутрішніх та зовнішніх консультантів.

На нашу думку, мета реінжинірингу у банківській діяльності полягає у виявленні і відмові від неефективних методів організації й управління бізнес-напрямами шляхом заміни їх якісно новими та сучасними.

Часто практика застосування реінжинірингу є обгрунтована економічною нестабільністю в країні, яку бажають подолати за допомогою впровадження нових наукомістких технологій. Чимало банків масово застосовують реінжиніринг для ліквідації негативних показників діяльності, спричинених поширенням світової фінансової кризи. Потреба в реінжинірингу як в інструменті управління з'являється також внаслідок виникнення необхідності стимулювання розвитку банку, посилення його конкурентних позицій на ринку.

Отже, за характером стимулів можна виділити два різновиди реінжинірингу: кризовий реінжиніринг, що застосовується до банків із проблемним фінансовим станом; реінжиніринг розвитку застосовується до тих банків, які функціонують у нормальних умовах, проте характеризуються погіршенням конкурентних переваг, зниженням ефективності діяльності.

Реінжиніринг банківської діяльності спрямований на удосконалення тих напрямів, які гарантовано забезпечать банку стабільний прибуток і конкурентні переваги, що дозволить утримати лідерство за визначеними показниками у певному сегменті ринку банківських послуг. Реінжиніринг дає змогу ефективно спрямовувати діяльність працівників на досягнення цілей, визначених стратегією розвитку. Це стосується також політики маркетингу, яка підвищує конкурентоспроможність банківської діяльності завдяки ціновій політиці чи нестандартним методам стимулювання продажів. При здійсненні реінжинірингу бізнес-процесів у банках потрібно визначити головні критерії реінжинірингу: клієнтоорієнтованість, максимальне задоволення потреб клієнтів, забезпечення конкурентних переваг та технологічність бізнес-процесів (рис. 1.6).

Перший критерій – клієнтоорієнтованість – означає, що будь-яка дія є спрямована на досягнення максимального задоволення потреб клієнтів. Другий критерій реінжинірингу спрямований на утворення такої ефективної бізнес-структури, яка передбачає отримання прибутків та одночасно максимальне задоволення потреб клієнтів.

Рис. 1.6. Критерії оцінки реінжинірингу в банківській діяльності

Примітки: [2; 44; 87].

Третій критерій реінжинірингу безпосередньо пов'язаний зі створенням конкурентних переваг та утриманням позицій лідера на певному сегменті ринку банківських послуг. Врахування критерію технологічності бізнес-процесів дозволить сформувати інформаційне поле, у якому всі учасники матимуть змогу отримувати вичерпну інформацію про весь асортимент та умови банківського обслуговування.

На нашу думку, запропоновані вище критерії є дещо нечіткими, надто абстрактними, мають взаємне дублювання як, наприклад, клієнтоорієнтованість і максимальне задоволення потреб клієнтів. Тому ми пропонуємо низку критеріїв оптимізації реінжинірингу банків (рис. 1.7).

Важливо також визначити критерії компетентності осіб, як з числа управлінців, так і зовнішніх консультантів, яких варто залучати до реінжинірингу банківської діяльності. Важливі, на нашу думку, вимоги до таких осіб також представлено також на рис. 1.7 [69].

Реінжиніринг спрямований на досягнення багатьох цілей, але можна вважати, що його основною метою є отримання конкурентних переваг, тобто підвищення як конкурентоспроможності, так і прибутковості компанії. Отже, для досягнення вище поставленої мети банк повинен виконати низку завдань, які можна об'єднати у три наступні групи.

Рис. 1.7. Критерії оптимізації BPR та критерії компетентності учасників реінжинірингу банківської діяльності

Примітки: розроблено автором, [69]

1. Організація прозорої та гнучкої системи контролю всередині банку, завдяки якій керівництво зможе швидко приймати обґрунтовані рішення, а також планувати й проводити внутрішні зміни, підвищуючи гнучкість та здатність банку пристосовуватися до зовнішнього середовища.

2. Визначення та реалізація дій, спрямованих на скорочення тривалості чи обсягу витрат банківської діяльності.

3. Удосконалення інформаційної системи банку.

Згідно з твердженням багатьох учених, 65 % банківських операцій, що здійснюються персоналом, не генерують дохідності, 30 % є необхідними, тому без них неможливо, однак вони також не створюють жодної додаткової вартості, і лише 5 % формують прибутки банку [141].

Банківська діяльність має свої особливості, які вимагають використання інших підходів до реінжинірингу порівняно з іншими

організаціями. У таблиці 1.2 визначено наслідки впливу на реінжиніринг особливостей діяльності банківського бізнесу.

Таблиця 1.2

Вплив на реінжиніринг особливостей банківського бізнесу

Особливості діяльності банку	Вплив на реінжиніринг
Схильність до ризику	Обмеження повноважень виконавців у прийнятті рішень
Асортимент послуг	Неможливість одночасного здійснення всіх банківських процесів та реінжинірингу окремо за кожним сегментом
Надання послуг у національній та іноземній валютах	Необхідність визначення доцільності цих процесів
Важливість інформаційних технологій	Неможливість здійснювати реінжиніринг без врахування інформаційних технологій
Послуги надаються через власні канали збуту	Право самостійно аналізувати отримані результати
Надання статистичної звітності державним органам	Жорстокі вимоги щодо впровадження проектів
Вразливість до загрози відмивання «брудних» грошей	Обов'язкове врахування особливостей банку у правилах внутрішнього фінансового моніторингу

Примітки: систематизовано автором на основі [29, 87].

На думку зарубіжних експертів, для успішного виконання процесів у банківській діяльності необхідно поєднати між собою 4 аспекти:

- 1) існуючі умови повинні мотивувати увесь колектив до активних дій;
- 2) перспективи майбутніх періодів мають бути очевидними;
- 3) усвідомлення необхідних змін з боку керівництва;
- 4) охоплення всієї організації та колективу, докорінна зміна організації роботи кожного працівника, відповідальність персоналу за вчинки.

Сучасні концепції банківського управління ґрунтуються на процесному підході, відповідно до якого діяльність банку відображають як сукупність визначених бізнес-процесів.

Нині єдиного підходу до визначення поняття бізнес-процесу не існує, але в загальному під ним розуміють певну сукупність пов'язаних дій, спрямованих на досягнення певних результатів в межах певної організації.

Реінжиніринг управління у банківській діяльності доцільно здійснювати у чотири наступні етапи (рис. 1.8).

Рис. 1.8. Етапи реінжинірингу управління банківською діяльністю

Примітки: [16, 44].

Існують такі етапи реінжинірингу: початкова стадія (створення концепції), фази розробки, реалізації і завершення.

На першому етапі реінжинірингу створюється проектна група, яка включає як менеджерів банку, так і незалежних консультантів.

При створенні такої групи потрібно врахувати те, що під час здійснення реінжинірингу менеджери володіють відповідними професійними знаннями та навиками, проте завдання консультантів полягає у швидкій та менш затратній адаптації внутрішнього бізнес-клімату банку до змінних умов існуючого зовнішнього бізнес-середовища.

Етапи, які включаються до основних фаз реінжинірингу бізнес-процесів у банку, залежать від визначних цілей та принципів. Вичерпний перелік обраних процесів для реінжинірингу банківської діяльності передбачає попереднього з'ясування потреб клієнтів банку, що визначають стратегію розвитку банку.

На наступній стадії відбувається моделювання майбутніх процесів з використанням можливостей інформаційних технологій.

Наступна фаза реалізації включає в себе такі етапи: лабораторну стадію, за допомогою якої тестують рівень достовірності гіпотез; пілотне впровадження, що передбачає реалізацію окремих проектів; тиражне впровадження у масштабах усього банку.

На кінцевій стадії реінжинірингу узагальнюють підсумки, оцінюють ефективність реалізованих заходів. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є імплементація та оцінка ефективності обраних механізмів та інструментів проведення реінжинірингу бізнес-процесів у банках, а також адаптація кращого досвіду проведення BPR європейськими банківськими установами до умов розвитку фінансової системи України.

Отже, в сучасних умовах актуальним інструментом удосконалення управління банківським бізнесом вважається реінжиніринг, що дає змогу досягати конкурентних переваг, підвищувати доходи та одночасно скорочувати витрати, а також швидко реагувати на зміни кон'юнктури ринку. Реінжиніринг у банківській діяльності також спрямований на підтримання ліквідності банку, є основним методом антикризового управління розвитком банку, що забезпечує швидкі та якісні зміни банківської діяльності з метою досягнення фінансової ефективності та стійкості в умовах конкурентного середовища. Однак це лише один із способів розвитку та посилення стратегічних конкурентних переваг банків на ринку та способів підвищення ефективності фінансової діяльності. Необхідно дослідити особливості формування та реалізації фінансових стратегій банків з урахуванням різноманітності умов конкурентного середовища та впливу його суб'єктів.

1.2. Система формування, реалізації та регулювання фінансових стратегій банків

У сучасних умовах розвитку національної та світової економіки виникає потреба швидкого реагування на будь-які зміни навколишнього середовища, що вимагає від суб'єктів ринку постійного моніторингу динаміки нестабільності умов функціонування та своєчасності адаптації до цих змін. Для дослідження об'єктів, що важко піддаються спостереженню, існує системний аналіз, що вирішує питання правильного вибору проблеми та оцінки відповідних методів дослідження [22]. Загальній теорії системи притаманні певні ознаки, зокрема, варто зазначити, що система повинна об'єднувати декілька уже існуючих теорій, тому відповідно повинна бути загальною, містити виключно науковий характер.

Система – це відмежована від зовнішнього середовища сукупність взаємозв'язаних частин (компонент), яка володіє якісно вищими та більш складними властивостями порівняно з сумою властивостей її частин й характеризується певним складом (набором) компонент і певним способом їх взаємодії [23]. Склад та спосіб взаємодії елементів відображає структуру системи. Результати наукових досліджень вказують на те, що система не є константою, тому час виступає важливою рисою структури системи.

Кожен об'єкт можна розглядати як систему, адже останній притаманна широка сфера застосування, тому для аналізу загальних правил пізнання системи потрібна побудова відповідних категорій, які виражаються через низку принципів – цілісності, структурності, взаємозалежності із середовищем, ієрархічності, множинності опису.

Усі елементи системи характеризуються певними ознаками, це: специфічні властивості, диференційованість, особливі функції певного елемента. Варто зазначити також, що специфічністю елементів системи є їхня відносна самостійність та водночас взаємозалежність, а також взаємодія між окремими компонентами.

Середовище та система тісно взаємодіють, проте характер та ступінь участі певного об'єкта у створенні системи стає визначальним критерієм диференціації цих категорій. Вивчення системоутворюючих факторів є найважливішим питанням теорії системи. Загалом можна вважати, що всі фактори системоутворення класично розділяють на внутрішні та зовнішні, де зовнішні презентовані факторами зовнішнього середовища системи, а внутрішні породжуються властивостями елементів, що входять до складу самої системи та відіграють важливу роль у системоутворенні, до яких відносимо фактори сутності елементів, індукції, взаємного доповнення, стабілізації та ін.

Системі притаманні загальні властивості, проте для їхнього визначення потрібно розуміти, що існують цілісні та сумативні системи, які дещо відрізняються між собою, а, отже, і своїми властивостями. Цілісна система передбачає сукупність елементів, при взаємодії яких з'являються новітні якості, відмінні від загальної суми якостей її складових частин. Сумативні ж системи виражають відношення за однією ознакою. Проте у процесі еволюції часто прослідковується перетворення цілісної системи в сумативну і навпаки. Об'єднавши притаманні ознаки обох систем, визначимо спільні властивості: цілісність, подільність, різноманітність, ізолюваність, ідентифікаційність.

Змістовим вираженням організованості системи є її структура (внутрішня форма системи), що демонструє способи взаємодії її елементів. Існування структури є необхідною передумовою її розвитку та перетворення. Структура системи характеризується загальними ознаками: кількість зв'язків та характер взаємодії елементів; інтенсивність зв'язків, частота (чисельність зв'язків, що припадають на один елемент); кількість зовнішніх зв'язків.

Існують три основних види процесів організації систем – організація системи ззовні, змішана організація та самоорганізація. Організація системи ззовні носить примусовий характер, оскільки представлена впорядкуванням елементів та об'єктів, що входять до неї. Особливістю самоорганізації є її адаптація до середовища та самоудосконалення системи за рахунок власного

потенціалу або поєднання різних факторів. Самоорганізація у чистому вигляді зустрічається дуже рідко, у більшості випадків вони поєднуються у вигляді змішаної самоорганізації, за якої органічно сполучаються одночасно процеси зовнішньої та внутрішньої самоорганізації.

Зв'язки між елементами структури завдяки інтенсивній взаємодії з навколишнім середовищем у нерівних умовах утворюють синергетику. Актуальним в сучасний період є вивчення синергії як явища, що має здатність збільшувати ефект функціонування банку чи будь-якої іншої фінансової установи. Можна виділити три основні групи синергії за ознакою характеру виникнення – структурну, функціональну та адміністративну.

Структурною вважається синергія, що виникає завдяки самій системі і тому залежить від присутніх у ній інформаційних потоків, взаємозв'язків між учасниками групи. Основною умовою виникнення структурної синергії є наявність такого рівня корпоративної культури, за якого правила поведінки враховують потреби членів колективу, реалізуються превентивні заходи попередження конфліктних ситуацій, політика компанії акцентована на відкритість роботи в групі, чітке розміння персоналом важливості взаємодії між підрозділами для досягнення загального кінцевого результату [23].

Функціональною синергією вважається налагоджена взаємодія у колективі, якій властиві спільна професійна діяльність та інтереси, єдність цілей та впровадження інновацій. Цей вид синергії є найбільш поширеним, оскільки не залежить від організаційного середовища функціонування групи, і найбільш тривалим, оскільки не залежить від особового складу учасників групи, тому легко підтримується після залучення нових членів.

Адміністративна синергія виникає у разі впливу на систему ззовні. Її характерною відмінністю є те, що ефект у даному випадку носить переважно періодичний характер і досягається у результаті застосування адміністративних або розпорядчих методів впливу на персонал.

Проблему дослідження синергетичних ефектів прослідковуємо у наукових працях І.Ансоффа, котрий виділив чотири види синергетики [3].

1. Торгівельний синергізм існує у випадку, коли задля досягнення зростання рівня доходу при фіксованих інвестиціях використовується маркетингова стратегія через рекламу, репутацію чи метод ефективного стимулювання збуту.

2. Операційний синергізм представлений результатом більш ефективного використання фінансових ресурсів та персоналу, отримання ефекту від спільної діяльності.

3. Інвестиційний синергізм передбачає участь у проектах нового якісно вищого рівня через вдале використання більшого обсягу ресурсів.

4. Управлінський синергізм відрізняється від попередніх трьох видів тим, що значно більше, ніж інші позитивно впливає на ефект від спільної діяльності. Оскільки високо кваліфіковані менеджери не часто зустрічаються досить в організаціях, тому залучення професіоналів до установи в процесі злиття та поглинання матиме вирішальне значення у підвищенні конкурентоспроможності компанії, тільки за цих умов синергетичний ефект буде вагомим. Варто розуміти, що наслідком непрофесійних рішень менеджерів у компанії є високий ризик негативної оцінки і, як наслідок, формування несприятливої репутації бізнесу.

Тому компанія, у тому числі банківська установа, обирає ті сфери діяльності, у яких менеджмент є достатньо компетентним. В іншому випадку можлива поява негативного синергетичного ефекту, що й стало причиною гострої дискусії щодо застосування синергізму в цілому. Дискусія допомогла удосконалити концепцію синергізму, оскільки до уваги почали братися відомі на той час недоліки функціонування великих бізнес-структур, наприклад, організаційна складність, негнучкість в управлінні та зниження загальної керованості, схильність до монополізму та бюрократизму.

Пошук та реалізація потенціалу синергії вимагають використання багатьох заходів, адже адаптація придбаних бізнес-структур до материнської компанії є дуже складним і тривалим процесом. Якщо на початковому етапі непродумані чітко умови або ж зазначені положення просто не виконуються,

то ефективна реалізація поставленої мети банком буде утопією.

Варто зазначити, що ще одним вагомим представником теорії синергетики, який доклав зусиль до подальшого розвитку концепції синергізму, був Хіроюкі Ітамі [192], у роботах якого чітко простежуються розуміння синергізму як процесу підвищення ефективності використання ресурсів. Учений виділяє два види ресурсів – матеріальні та невидимі активи, останні об'єднують бренд, інформацію про споживачів, володіння технологіями, сильну корпоративну культуру. Хіроюкі Ітамі вважав, що саме невидимі активи завдяки своїй унікальності та специфічності є найкращим довгостроковим джерелом конкурентних переваг компанії.

У теоретичному плані підхід Х. Ітамі до синергії нагадує ресурсну концепцію діяльності фірми. Послідовники даної концепції стверджують, що компанію необхідно розглядати як набір матеріальних і нематеріальних активів. Відповідно до цього підходу загальні ресурси компанії розділяють на три види капіталу – фізичний, людський та організаційний. Хоча кожна компанія володіє певним набором ресурсів, найбільш важливими з них є ті, які забезпечують створення конкурентних переваг.

Іноді результат синергетичного ефекту є дещо завищеним, про що свідчить аналіз наслідків реструктуризації корпорацій, тому деякі дослідники злиття та поглинання наполягали на непрактичності такої теорії в період виникнення концепції. Проте ми вважаємо, що існування цієї проблеми полягає не стільки в концепції синергізму, скільки в тому, що керівництво не приділяє належної уваги необхідним діям щодо її реалізації.

Західні корпорації дуже часто імітували стратегії реалізації синергетичних ефектів японських корпорацій, оскільки саме останні стали прикладом успіху у даній сфері, адже зуміли створити та використати конкурентні переваги і технологічні знання у відповідних галузях.

На думку професора Кінгстонського університету Р. Метьюза [201], синергія виникає за рахунок двох основних джерел – субаддитивності і супераддитивності. Субаддитивність дозволяє об'єднаній установі знизити

сукупні витрати на капітал, усунути дублюючий персонал при збереженні поточних обсягів надання послуг. Супераддитивність характеризується збільшенням прибутків у результаті об'єднання зусиль компаній для реалізації проектів, які неможливо було реалізувати окремо.

Р. Метьюз виділяє дві складові синергії – синергію розширення за рахунок підвищення вартості кожної з компаній-учасників (злиття та поглинання у складі інтегрованої компанії) та синергію пов'язаності, яка отримується за рахунок реалізації проектів, недоступних для компаній, що об'єднуються, коли вони функціонують окремо. У синергію розширення включаються синергії, які отримані у результаті субаддитивності і супераддитивності, що є наслідком взаємного доступу компаній до ресурсів. Синергія пов'язаності включає тільки синергію, яка виникає за рахунок супераддитивності і знаходить своє віддзеркалення в появі нового унікального ресурсу об'єднаної компанії [201].

Синергія має три головні джерела – операційну та фінансову економії, а також посилення ринкової сили.

За рахунок збільшення доходів та зниження витрат прослідковується досягнення операційної економії (синергії). Відповідно, коли аналізують фінансову синергію, то вона передбачає можливість зниження витрат на капітал. Зростання доходу досягатиметься за рахунок збільшення кількості пропонованих послуг, розширення клієнтської бази, виходу на інші сегменти фінансового ринку, географічного розширення діяльності. Зниження витрат може стати результатом економії від масштабу та економії від охоплення. Зростання обсягів надання послуг дозволяє знизити собівартість одиниці послуги за рахунок розподілу накладних витрат.

Серед розглянутих теорій синергії варто виділити модель Р. Ларсона та С. Фінкельштайна, яка є комплексною за своєю суттю і має на меті розкриття найголовніших факторів успішної реалізації синергетичних ефектів злиттів та поглинань у банківській сфері. Дана модель розглядає злиття та поглинання як функцію від потенціалу об'єднання, організаційної інтеграції

та опору персоналу, досвіду банку від попередніх реалізованих угод злиттів та поглинань [200]. Р. Ларсон та С. Фінкельштайн [185] наголошують на важливості ретельної оцінки угоди у процесі підготовки злиття та поглинання, розумінні сумісності банків-учасників та правильності розрахунку очікуваного синергетичного ефекту від потенціалу об'єднання.

Інтеграція може відбуватися за м'яким/уникаючим (необхідним) або твердим/контролюючим сценаріями, які розрізняються залежно від рівня взаємодії між установами, що об'єднуються (наприклад, реструктуризація та матеріальні потоки), а також меж координаційних зусиль покращення цієї взаємодії завдяки спеціальним інтеграторам, командам перехідного періоду, розробленні програми дій, виокремлення компетенцій, їхній об'єктивній оцінці та побудові спільної поваги щодо ефективності іншої сторони. Конструктивність та навчальна взаємодія установ-учасників у процесах злиття та поглинання є основою для реалізації цих процесів.

Р. Ларсон та С. Фінкельштайн стверджують, що навіть, коли потенціал об'єднання високий, його реалізація через організаційну інтеграцію має велике значення.

Трансформація будь-якої системи спрямована на отримання синергетичного ефекту, оскільки будь-які зміни (організаційні та неорганізаційні) покликані не лише у короткостроковому періоді підвищити ефективність діяльності, але й забезпечити досягнення стратегічного ефекту від застосованих управлінських заходів. У зв'язку з тим, що застосування інструментарію впливає не лише на внутрішнє середовище банку, а й посилюється/послаблюється факторами зовнішнього середовища, тому необхідно враховувати комплексно можливі наслідки впливу факторів та ризиків на кінцевий результат трансформації.

Для опрацювання ефективної реалізації стратегій необхідно охарактеризувати ієрархію рівнів розроблення та реалізації управлінських заходів. На нашу думку, у цьому контексті необхідно розглядати два ієрархічні рівні формування та реалізації фінансових стратегій: регуляторний

(наднаціональні та національні регулятори) та ринковий (внутрішньобанківське та конкурентне середовище), що схематично зображено на рисунку 1.9 як система формування, реалізації та регулювання фінансових стратегій банків в умовах конкурентного середовища [75].

На регуляторному рівні вплив на діяльність системи здійснює НБУ, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, Національна комісія, що проводить державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

До наднаціональних органів нагляду за банківською діяльністю належать Базельський комітет з банківського нагляду, Вольфсберзька група, ЄЦБ. При цьому кожен з цих рівнів має у своєму розпорядженні специфічні інструменти впливу на діяльність банківської установи. Такі інструменти необхідно розглядати у контексті забезпечення формування та реалізації фінансових стратегій, а саме: фінансово-організаційного, інформаційно-аналітичного та технічного, нормативно-правового та управлінсько-кадрового характеру

На наш погляд, формування та реалізація фінансових стратегій повинні забезпечувати ефективну банківську діяльність, що полягає у достатньому акумулюванні фінансових ресурсів та їхньому розміщенні у найбільш прибуткові напрями, тому аналіз повинен здійснюватися з урахуванням активно-пасивної концепції управління банківською діяльністю. Логіка економічного дослідження передбачає висвітлення спочатку пасивної складової – формування фінансових ресурсів, а згодом – використання і розміщення акумульованих коштів у дохідні напрями. Інструменти фінансово-організаційного забезпечення, на наш погляд, можна класифікувати за критерієм необхідності проведення організаційних змін. Наприклад, на внутрішньобанківському рівні фінансове забезпечення без застосування організаційних змін проявлятиметься у реінжинірингу внутрішніх бізнес-процесів, реінвестуванні прибутку та додатковій емісії акцій (за умови поширення акцій серед діючих акціонерів) [75].

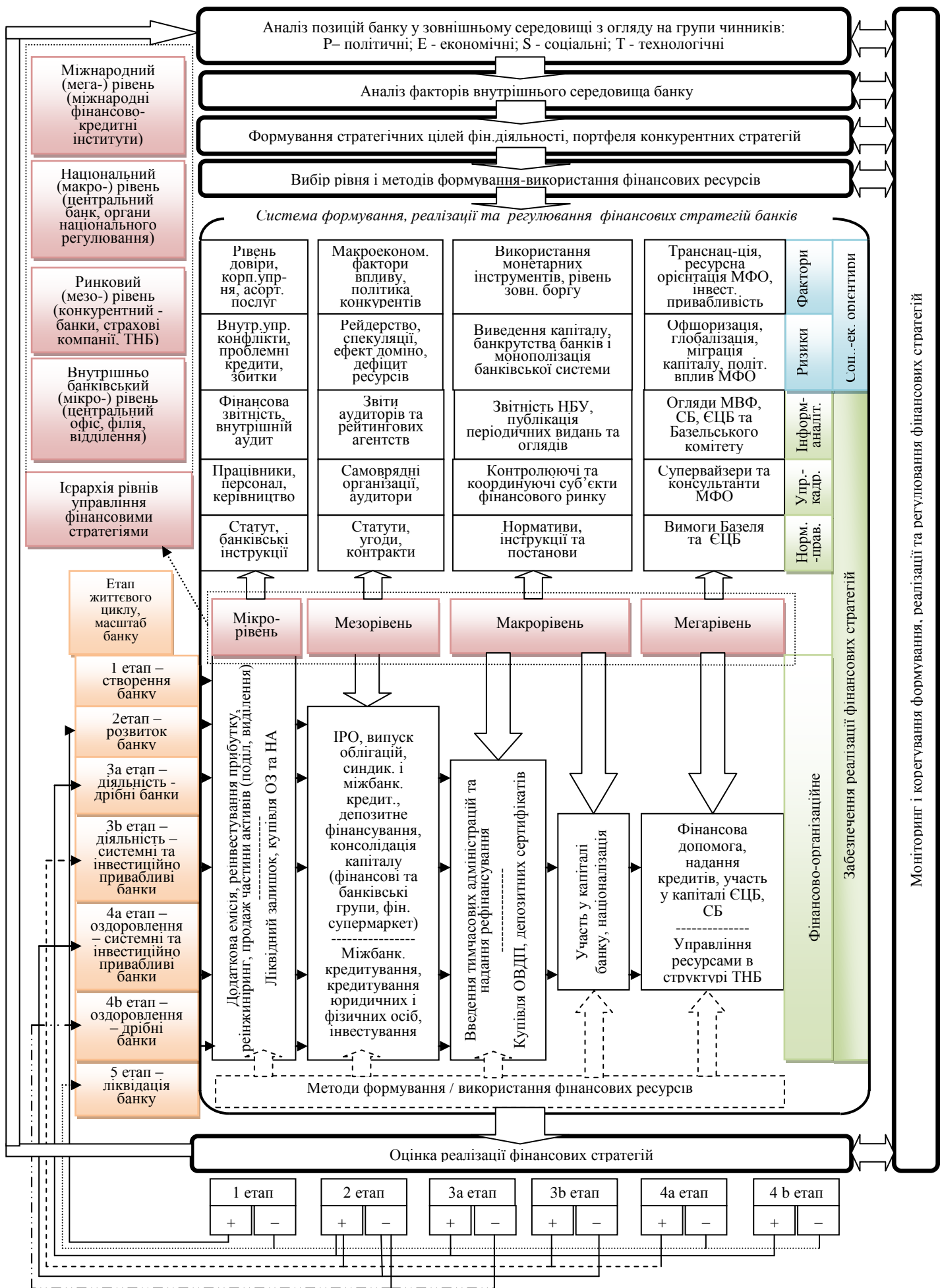

Рис. 1.9. Процес формування, реалізації та регулювання фінансових стратегій банків
Примітки: розроблено автором, [75]

У випадку прийняття рішення банком про продаж частини активів шляхом поділу чи виділення необхідним є застосування організаційних змін.

Без застосування організаційних змін на внутрішньобанківському рівні буде здійснюватися реінжиніринг бізнес-процесів, додаткова емісія акцій та реінвестування прибутку. Ці заходи спрямовані на посилення фінансового забезпечення банківської установи шляхом оптимізації організаційної складової діяльності. На ринковому рівні формування ресурсів відбуватиметься за допомогою таких інструментів, як IPO, випуск облігацій, залучення синдикованого міжбанківського кредитування та депозитного фінансування, що є найбільш поширеними в умовах стабільного розвитку економіки.

Консолідація капіталів, навпаки, через створення банківських груп, фінансових груп, транснаціональних банків, фінансових супермаркетів неможлива без застосування організаційних змін, що має на меті досягнення синергетичного ефекту. Фінансове забезпечення на рівні центрального банку та органів національного регулювання без застосування організаційних змін передбачає введення у банківські установи тимчасових адміністрацій, надання рефінансування, а з організаційними змінами – участь держави у капіталі чи націоналізації (залежно від обсягу викупу акцій органами регулювання).

Інструментами впливу наднаціональних регуляторів без проведення організаційних змін є надання фінансової допомоги, кредитів.

Фінансове забезпечення є найважливішою складовою у формуванні та реалізації фінансових стратегій, оскільки виступає необхідною умовою ефективною трансформації банківської установи. Акумуляовані ресурси банк використовує для проведення активних операцій у розрізі кожного з рівнів.

У регуляторному середовищі на наднаціональному рівні відбувається перелив капіталів у структурі транснаціональних банків, що вимагає концентрації зусиль наднаціональних регуляторів на деофшоризації банківської діяльності та контролі за обсягами виведення капіталів. Кошти,

акумульовані дочірніми установами транснаціональних банківських структур, можуть використовуватися для інвестування у цінні папери інших країн та наднаціональних регуляторів банківської діяльності, що тим самим обмежуватиме національну економіку в обсязі фінансових ресурсів, зменшуватиме її інвестиційну спроможність.

Використання ресурсів комерційним банком у національному регуляторному середовищі відбувається шляхом купівлі боргових зобов'язань держави та депозитних сертифікатів НБУ.

У ринковому середовищі комерційний банк розміщує ресурси шляхом кредитування фізичних та юридичних осіб, міжбанківського кредитування та інвестування у цінні папери інших учасників ринку.

На внутрішньобанківському рівні відбувається розміщення коштів у купівлю основних засобів та нематеріальних активів, визначається обсяг ліквідного залишку, що забезпечуватиме виконання поточних зобов'язань банківської установи.

Проте важливо наголосити, що без участі інших видів забезпечення реалізація фінансових стратегій буде неможливою.

Зокрема, на внутрішньобанківському рівні реалізація трансформаційних процесів неможлива без управлінсько-кадрового забезпечення, яке проявляється не лише у наявності висококваліфікованого персоналу, але й визначається важливістю керівного складу установи для регуляторів, що підтверджується вимогами до фахового та репутаційного критеріїв, які висуває НБУ до відповідних осіб під час їх обрання на керівні посади. Важливою групою впливу також є власники банківського бізнесу.

Наступний рівень кадрового забезпечення характеризується створенням та кооперацією саморегулювальних організацій як представників і захисників прав банків у конкурентному середовищі, а також участю аудиторів, незалежних консультантів. Фаховий склад керівництва таких організацій важливий не лише у процесі інформаційної співпраці з НБУ та іншими регуляторами, але й у забезпеченні публічності у зв'язках з

громадськістю. Особливо важливого значення цей вид забезпечення набуває на рівні центрального банку та інших органів національного регулювання через призму діяльності координуючих та контролюючих суб'єктів, що можуть бути представлені групами перевіряючих НБУ, тимчасовими адміністраторами, адже фаховість таких кадрів безпосередньо впливає на ефективність застосування механізмів впливу на державному рівні. Представниками управлінсько-кадрового забезпечення на рівні наднаціональних регуляторів можуть бути супервайзери (supervisors) та консультанти МФО, вплив яких на діяльність банку полягає у наданні рекомендацій щодо покращення показників його функціонування. Висновки та звіти представників цього виду забезпечення впливають на підвищення інвестиційного та фінансового потенціалу банківської сфери загалом.

Нормативно-правове забезпечення має свої особливості на кожному з рівнів. Основними інструментами впливу на рівні наднаціональних регуляторів є вимоги Базельського комітету з банківського нагляду та ЄЦБ, що виступають орієнтиром у проведенні політики регулювання та нагляду на рівні держав та банків. Нормативи, інструкції та постанови НБУ визначають параметри національної системи банківського регулювання, виконання яких, на відміну від вимог Базельського комітету з банківського нагляду, є обов'язковими усіма банківськими установам в Україні, тому ці норми чинять найбільший вплив на специфіку банківських процесів в економіці країни. У конкурентному середовищі основним атрибутом нормативно-правового забезпечення є статuti, договори та контракти, що відображають способи взаємодії між суб'єктами середовища та визначають основне правове поле їхньої співпраці. Внутрішньобанківське середовище базується на статутах та характеризується розробленням внутрішньобанківських інструкцій й положень, які визначають специфічні особливості діяльності банку у певній сфері.

Атрибутами інформаційно-аналітичного забезпечення банківської діяльності є звітна інформація, представлена у стандартизованому (звітність

банків) та довільному (звітність МФО) вигляді, що є основою прийняття управлінських рішень, пов'язаних з аналізом як внутрішньобанківського, так і ринкового середовища. Необхідною характеристикою такого забезпечення є достовірність та своєчасність отриманих даних, що дозволяє уникнути асиметричності інформації та сприяє прийняттю адекватних до ситуації управлінських рішень.

Соціально-економічними орієнтирами фінансових стратегій є фактори та ризики, які істотно впливають на процес фінансового планування та реалізації стратегій, призводять до коригування та відмови від прийнятих та необхідність розроблення нових стратегій [75].

Серед основних ризиків на рівні внутрішньобанківського середовища є конфлікти, що призводять до збитків, зниження репутації та вартості акцій. Такі загрози є базовою підставою для проведення трансформаційних змін у банківській установі або підставою для її ліквідації. Небезпеками ринкового середовища є рейдерство, «ефект доміно» та спекуляції інших учасників ринку, що є негативним явищем в економіці, оскільки негативно впливає на прозорість ринку та довіру до учасників таких операцій.

Основні категорії ризиків, на ліквідацію яких спрямована діяльність НБУ та органів національного регулювання, є виведення капіталу, банкрутство та монополізація ринку. Кожне з цих явищ сприяє зниженню фінансового забезпечення банківської системи та ефективності її функціонування.

Негативними явищами, на мінімізацію впливу яких спрямована діяльність наднаціональних регуляторів, є офшоризація банківського бізнесу, міграція фінансового капіталу та глобалізація, політичний вплив міжнародних фінансових організацій. Офшоризація передбачає виведення капіталу за межі національних економік з метою уникнення оподаткування, що є, безумовно, негативним явищем, оскільки зменшує фінансовий потенціал економіки країни-донора. У цьому контексті міграція капіталу відрізнятиметься від офшоризації постійною мобільністю коштів з метою

отримання надприбутків у тих країнах, де інвестиційне середовище є більш сприятливим.

Фінансова глобалізація негативно впливає обмеженням можливості регулювання, що пов'язано з мінімізацією впливу на материнські компанії національними регуляторами, де функціонують дочірні структури. Кредитування міжнародними фінансовими організаціями супроводжується додатковими вимогами щодо реалізації регуляторних заходів у країні-позичальнику капіталу. Переважно такі заходи мають політичний характер і пов'язані зі змінами системи монетарного регулювання, структури банківської системи, заходів впливу тощо, що зменшує вплив та інституційну незалежність національних регуляторів.

Фактори як орієнтири фінансових стратегій визначають основні параметри ринків, у межах яких функціонує банк. На внутрішньобанківському рівні основними чинниками, що можуть посилити позиції банку у реалізації трансформаційних процесів, є ступінь довіри до банківської установи та рівень корпоративного управління, розмір банку та асортимент послуг. Використовуючи потенціал цих чинників, банк формує відповідну модель реалізації поведінки на фінансовому ринку.

Позитивно впливає на банківську діяльність зростання макроекономічних показників, оскільки в таких умовах легше реалізовувати стратегії трансформації фінансових ресурсів та отримувати прибутки в умовах зростаючого попиту на кредитні ресурси банків. НБУ через монетарні інструменти створює середовище діяльності, яке сприяє залученню та розміщенню ресурсів (політика кількісного пом'якшення) або обмежує фінансові можливості внаслідок реалізації стримувальної політики як всередині країни, так і регулюючи операції українських банків на міжнародних ринках капіталу.

Ще одним важливим фактором є політика банків-конкурентів, які можуть чинити істотний вплив на діяльність і тому врахування їх позицій є необхідним при формуванні і реалізації фінансових стратегій.

Щодо факторів впливу на реалізацію фінансових стратегій на наднаціональному рівні, то до них відносимо транснаціоналізацію та ресурсну орієнтацію міжнародних фінансових організацій, інвестиційну привабливість економіки. Зокрема, у період кризи позитивний вплив на стабілізацію банківських системи різних країн здійснили МВФ та ЄЦБ через діяльність у сфері кредитування та стимулювання материнських структур транснаціональних банків (ТНБ) у підтриманні фінансового стану дочірніх компаній.

Динамічне економічне середовище постійно вносить корективи не лише у фактори та ризики, що впливають на реалізацію фінансової стратегії, а й у можливість застосування того чи іншого виду забезпечення. За таких умов лише формування фінансових стратегій не буде ефективно впливати на реальний стан банку, оскільки процес формування та реалізації розробленої фінансової стратегії відбувається не одноразово, а передбачає певну алгоритмічну послідовність дій, що враховує життєвий цикл банку та масштаби його діяльності, вплив регуляторних заходів на різних рівнях.

Важливим критерієм при формуванні та реалізації фінансової стратегії є масштаб діяльності банку. На наш погляд, класифікацію банківських установ доцільно здійснювати не за підходом НБУ (малі, середні, великі, значні), а за критерієм інвестиційної привабливості установи для приватних інвесторів та держави: дрібні банки (розмір цих установ не є достатнім для того, щоб стати привабливим об'єктом угод купівлі-продажу для утримання сегменту на банківському ринку, це «кептині» фінансові структури, або такі, що мають надто вузьку спеціалізацію діяльності); несистемні інвестиційно привабливі банки (прибуткові з належним рівнем корпоративного управління структури з позитивною діловою репутацією серед контрагентів та довірою клієнтів); системні банки (лідери банківського ринку) [75].

Розподіл банків здійснюється з метою обґрунтування їхніх потенційних можливостей у використанні фінансових ресурсів на різних рівнях економічної системи. Наприклад, очевидним є надання державної підтримки

та можливість виходу на міжнародні ринки капіталів для системних банків. Отже, масштаб банку визначає його фінансовий потенціал, тому є одним з вихідних факторів формування та реалізації його стратегії розвитку [75].

Для кожного етапу життєвого циклу банку властиве застосування визначеного інструментарію формування та реалізації фінансових стратегій. Зокрема, на етапі створення банку основним джерелом його фінансових ресурсів є кошти акціонерів, а основним напрямом використання цих ресурсів – придбання основних засобів, нематеріальних актів, обслуговування пов'язаних структур акціонерів банку.

На етапі розвитку банку створюється регіональна структура банківської установи, акумулювання фінансових ресурсів відбувається на національному ринку, формується клієнтська база, закладаються основи довіри, репутації, кредитної історії, що стануть підставою для виходу на зовнішні фінансові ринки (етап діяльності).

У сучасних умовах банки часто мають потребу в оздоровленні (4 етап), що вимагає внутрішнього реінжинірингу банківських бізнес-процесів, але й надання зовнішньої фінансової допомоги. Ефективність формування та реалізації стратегій банку на цьому етапі визначає перспективу його повернення на етап діяльності чи вихід з ринку (5 етап).

Рішення про етап ліквідації може прийматися як акціонерами, так і державою. У другому випадку процедура реалізовуватиметься Фондом гарантування вкладів фізичних осіб. У випадку рішення акціонерів відбувається задоволення вимог кредиторів та клієнтів через процедуру банкрутства у законодавчому порядку.

Отже, у дисертації на основі поглиблення теоретичних підходів удосконалено статичні й динамічні компоненти системи формування, реалізації і регулювання фінансових стратегій банків, що, на відміну від існуючих, охоплюють ієрархію суб'єктів управління, доступні види забезпечення та соціально-економічні орієнтири; процес формування і функціонування цієї системи передбачає врахування етапу життєвого циклу

й масштабу діяльності банку, що дасть змогу підвищити ефективність його фінансових стратегій в умовах трансформації конкурентного середовища.

На нашу думку, реалізація фінансових стратегій – це алгоритм покрокової взаємодії банку з зовнішнім середовищем з метою розроблення портфеля конкурентних стратегій на основі оптимального поєднання альтернативних варіантів акумулювання фінансових ресурсів, що володіє адаптивністю до мінливості умов ринку та вимог національних та наднаціональних регуляторів. Тому на даному етапі розвитку банківської системи вважаємо за необхідне дослідити вплив інституційного середовища на розвиток банківського бізнесу в умовах ринкових перетворень в Україні.

1.3. Інституційно-правове середовище регулювання фінансової політики банків України

Посилення втручання органів банківського регулювання та нагляду у функціонування банківського бізнесу зумовлено необхідністю попередження поширення системних криз, відновлення довіри до банків та підвищення фінансової стійкості та надійності фінансових систем, зниження ризикованості і монополізації банківської діяльності з метою спрямування кредитного потенціалу установ на фінансування економічного зростання.

Інституційно-правове середовище формування та реалізації фінансових стратегій банків представлене двома рівнями – регуляторним та конкурентним з відповідними нормативно-правовими актами, органами та механізмами.

Відповідно до Законів України «Про Національний банк України» [117] та «Про банки і банківську діяльність» [112] функції з регулювання та нагляду за банківською діяльністю покладені на Національний банк України. Варто зазначити, що вітчизняний банківський сектор перебуває на етапі реформування органу банківського нагляду [98], що передбачає реорганізацію НБУ у частині організаційної трансформації та трансформації

регуляторних функцій. Ця реформа спрямована на розвиток фінансових ринків (поглиблення ринку деривативів та фінансової грамотності, відновлення кредитування), вирішення проблемності диспропорцій у балансах банків (недокапіталізація банків, надмірна доларизація операцій, недостатня строковість депозитів, проблемність кредитних портфелів та низький захист прав кредиторів), підвищення корпоративного управління в банках (встановлення контролю та обмежень на кредитування споріднених осіб, забезпечення прозорості структури власності, посилення захисту споживачів та підвищення якості корпоративного управління).

Реорганізація НБУ дозволить посилити інституційну основу центрального банку як регулятора та значно спростити його організаційну структуру. Передбачено також визначення чітких меж функцій НБУ (наглядової, монетарної, забезпечення фінансової стабільності та організації готівкового та безготівкового обігу) та ліквідацію у діяльності органу тих функцій, що невластиві центральному банку.

Прогнозується впорядкування організаційної структури НБУ (streamline) з фокусуванням діяльності на шести функціональних групах (нагляд, монетарна стабільність, ринкові операції, розрахункові операції, фінансово-адміністративні операції та група Голови НБУ), а також запровадження методу прийняття рішень на основі комітетів.

Реформою передбачено скорочення ієрархічності структури до 4 рівнів (Правління, Департамент, Управління та Відділ (на рівні відділу запровадження дивізіоналізації)). Крім цього, реформа покликана забезпечити оптимізацію мережі територіальних управлінь та чисельності персоналу, а також запровадження реінжинірингу з метою посилення основних функцій та спрощення діяльності банківського регулятора. Змінами в регіональній мережі НБУ буде утворено 4 макрорегіони – Центральний, Західний, Південний та Східний з центрами у Києві, Львові, Одесі та Дніпропетровську відповідно.

Реалізація цієї реформи відбуватиметься поетапно упродовж 2014–2016 років, що передбачає перехід від ієрархічно-географічної до функціонально-матричної структури управління, виведення непрофільних активів за межі НБУ, оптимізації граничної чисельності НБУ, централізації функцій та впровадження реінжинірингу з метою підвищення ефективності регуляторної діяльності.

Окрім того, у межах «Концепції реформи банківської системи України до 2020 року» НБУ має намір отримати повний контроль над посередниками фінансового ринку країни, тобто на його основі заплановано створення мегарегулятора, що здійснюватиме комплексний пруденційний нагляд за фінансовим сектором країни. Вважається, що консолідований нагляд за секторами вітчизняного фінансового ринку дасть змогу вчасно й більш ефективно діагностувати ризики, попереджувати кризові процеси в країні та більш ефективно використовувати державні фінансові ресурси.

На нашу думку, дещо несвоєчасним є застосування практики запровадження мегарегулювання в Україні, адже сучасна ситуація у банківській системі вимагає концентрації зусиль та ресурсів НБУ на стабілізації та забезпеченні прав інвесторів і кредиторів на рівні, достатньому для відновлення довіри до банківської сфери для виконання нею функції трансформації фінансових ресурсів з метою кредитування потреб економіки. За умов політичної нестабільності існує ризик, що прийняття таких стратегічно важливих рішень стосовно створення мегарегулятора може відбуватися у пришвидшеному режимі та з недостатнім зосередженням уваги на підготовці цього процесу, неадекватною оцінкою ступеня готовності ринку до можливих змін, неврахуванням досвіду іноземних держав тощо. Удосконалення банківського регулювання та нагляду в сучасних умовах має поєднуватися з саморегуляцією банківського сектора через ринкові механізми.

Підвищенню довіри до банківських установ сприяє діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [103], на який покладено функцію не

лише страхування депозитів населення обсягом до 200 тис. грн., але й виведення неплатоспроможних банків з ринку [120]. Досвід останніх ліквідаційних процедур доводить ефективну діяльність Фонду та напрацювання ним дієвих механізмів співпраці з суб'єктами ринку. Проте викликає занепокоєння низька забезпеченість Фонду власними ресурсами, оскільки має місце перекладання ризиків банківської діяльності на державу, яка за посередництвом НБУ кредитує Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. За таких умов необхідно посилити відповідальність банків шляхом зростання їхніх внесків у Фонді та диверсифікувати цей обсяг залежно від розміру банку та рівня ризикованості його політики (депозити в АТ «Ощадбанк» гарантуються державою).

Національним банком України з метою підвищення ефективності застосування механізмів регулювання грошово-кредитного ринку встановлюються певні нормативи резервування частини депозитних вкладів. Національний банк може встановлювати для різних видів депозитів диференційовані нормативи обов'язкового резервування залежно від: строку залучення коштів (короткострокові зобов'язання банку, довгострокові зобов'язання банку); виду зобов'язань у розрізі валют (національна, іноземна, у тому числі в банківських металах); суб'єктів (юридичні та фізичні особи).

З метою утримання під контролем рівня ризикованості банківської діяльності та підтримання стабільності монетарної системи до діяльності банків застосовуються низка обов'язкових економічних нормативів, встановлених НБУ [74]. Інструкція «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [119] від 28 серпня 2001 р. № 368 містить перелік обов'язкових економічних нормативів: група 1 – нормативи капіталу; група 2 – нормативи ліквідності; група 3 – нормативи кредитного ризику; група 4 – нормативи інвестування; група 5 – спеціальні значення економічних нормативів.

1. Нормативи капіталу: мінімального розміру регулятивного капіталу – Н1 (500 млн грн. для банків, створених після 11.07.2014; для решти 120 млн

грн – до 10.07.2017 і з поступовим збільшенням до 500 млн грн. 11.07.2024); достатності (адекватності) регулятивного капіталу – Н2 (не менше 10 %).

2. Нормативи ліквідності: миттєва ліквідність – Н4 (не менше 20 %); поточна ліквідність – Н5 (не менше 40 %); короткострокова ліквідність – Н6 (не менше 60 %).

3. Нормативи кредитного ризику: максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента – Н7 (не більше 25 %); великих кредитних ризиків – Н8 (не більше 8-ми кратного розміру регулятивного капіталу); максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру – Н9 (не більше 5 %); максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам – Н10 (не більше 30 %).

4. Нормативи інвестування: інвестування в цінні папери окремо за кожною установою – Н11 (не більше 15 %); загальної суми інвестування – Н12 (не більше 60 %).

5. Спеціальні значення економічних нормативів: регулювання діяльності спеціалізованих банків.

Положенням «Про встановлення лімітів відкритої валютної позиції банку» [115] визначено, що банки повинні стежити за змінами валютної позиції та оцінювати ризик, що міститься у відкритій валютній позиції. Цей ризик обмежується лімітами Л13, Л13-1 (ліміт загальної довгої відкритої валютної позиції банку не більше 5 %) і Л13-2 (ліміт загальної короткої відкритої валютної позиції банку не більше 10 %).

З метою визначення рівня та підтримання фінансової стійкості банківської системи до кризових процесів, центральні банки розробили методики проведення стрес-тестування фінансової діяльності банків. Водночас результати цього стрес-тестування дають змогу власникам та топ-менеджерам банків вчасно приймати рішення щодо попередження та мінімізації впливу ризиків, акумулювати достатній розмір капіталу для покриття збитків тощо. Проведення стрес-тестування повинно задовольняти як вимоги органів регулювання, так і акціонерів фінансових установ.

Напочатку 1990-х років стрес-тестування як важливий інструмент ризик-менеджменту банківських установ почало застосовуватися у США, а згодом ця практика пошилася у країни Західної Європи [28]. Над розробленням рекомендацій щодо проведення стрес-тестування працювали Базельський комітет з банківського нагляду та МФВ [195]. На міжнародному рівні стрес-тестування європейських банків проводиться Європейським банківським органом (European Banking Authority, ЕВА [104]).

Метою проведення стрес-тестування є оцінка ризиків та визначення спроможності протистояти потрясінням на фінансовому ринку. Найбільш поширеними об'єктами стрес-тестування є: різка зміна відсоткових ставок за внутрішніми чи зовнішніми запозиченнями, кредитами, цінними паперами тощо; суттєві коливання валютних курсів; кредитний ризик у кредитних портфелях; різкі зміни в обсягах і структурі капіталу фінансової установи, вартості застави при іпотеці; зниження ліквідності та можливість дефолту банку; ймовірність виникнення системного ризику на основі різкого зниження ліквідності чи втрати капіталу тощо.

Як основні фактори ризиків НБУ рекомендує використовувати такі [85]:

1) макроекономічні показники: стабільність економічної ситуації (економічний спад, радикальна зміна вектора розвитку економіки, дефолти першокласних компаній-позичальників тощо); значні коливання курсу національної валюти; відкритість і доступність міжбанківського ринку; рівень політичної та міжнародної стабільності; стійкість фінансових ринків, у т.ч. можливість протидіяти спекулятивним атакам; зміни процентних ставок, наприклад, LIBOR, облікової ставки тощо; можливість знецінення майна, яке надано в забезпечення за кредитними операціями банків (зокрема, через падіння цін на ринку нерухомості, кризи окремих галузей економіки тощо); волатильність цін на енергоресурси;

2) мікроекономічні показники: можливість доступу банку до зовнішніх джерел підтримання ліквідності; конкурентна позиція банку (визначена за методикою SWOT-аналізу як узагальнена оцінка).

Як історичні кризові події останніх років під час розроблення сценаріїв можна використовувати такі: азіатська валютно-фінансова криза 1997 р.; дестабілізація фінансового ринку у зв'язку з дефолтом у Росії 1998 р.; криза світових фінансових ринків після терористичних актів 11 вересня 2001 р.; кредитна криза США 2007 р.; криза світових фондових ринків у січні 2008 р.

Світова практика передбачає проведення стрес-тестування щоквартально. Ураховуючи те, що в сучасних умовах спостерігається швидке поширення кризових подій та прискорений розвиток екстремальних ситуацій, банкам рекомендується здійснювати оперативне стрес-тестування. Періодичність здійснення стрес-тестування має відповідати динаміці змін за окремими портфелями активів і зобов'язань. Портфелі, за якими зміни відбуваються частіше, мають підлягати стрес-тестуванню інтенсивніше.

Для здійснення своїх функцій Національний банк України має право безкоштовно отримувати від банків інформацію щодо процедур, методик і результатів стрес-тестування з метою здійснення їх поглибленого аналізу та надання допомоги банкам щодо удосконалення наявних методів здійснення стрес-тестування, їх кращого розуміння та набуття досвіду з оцінки ризиків. Під час здійснення банківського нагляду НБУ може застосовувати стрес-тестування банків з метою визначення рівня фінансової стабільності.

У міжнародній практиці існує декілька базових методів стрес-тестування [95]: тести екстремальних величин; тести сценаріїв; тести чутливості.

За підсумками проведеного НБУ стрес-тесту у 2014 р., 10 з 15 найбільших банків опинилися поза зоною стійкості, потреба у докапіталізації перевищила 30 % від розміру власного капіталу банків. Такими, що вижили у НБУ визнали ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Альфа-Банк», АТ «Сбербанк Росії», ПАТ «ПУМБ» [80]. Загальні потреби в докапіталізації банків за результатами проведеного стрес-тестування 35

банків із групи найбільших і великих за активами становлять 66 млрд гривень. Зокрема, державним банкам знадобиться 12,5 млрд грн, банкам з іноземним капіталом – 20,5 млрд грн. Водночас, експерти оцінюють обсяги необхідної докапіталізації у 170 млрд грн, зокрема, 134 млрд грн для 35 найбільших банків, а також наголошують, що для стабілізації фінансового сектора необхідно усунути з ринку неплатоспроможні банки.

За умов якісного провєлення стрес-тестування можна виявити слабкі сторони у фінансовій діяльності банку, спрогнозувати можливі загрози, підготувати установу до кризової ситуації, а, відповідно, окреслити майбутні фінансові стратегії, цей метод є якісним інструментом управління ризиками банківської діяльності.

Наступним важливим напрямом удосконалення механізму регулювання банківського ринку є впровадження норм Базельського комітету з банківського нагляду з урахуванням особливостей організації і функціонування українського банківського ринку. Посилення інтеграції фінансових ринків сприяє встановленню однакових регулятивних вимог до діяльності банків різних країн Базельським комітетом з банківського нагляду шляхом розроблення універсальних положень (документи «Базель I», «Базель II» і «Базель III») [59].

Основними елементами «Базеля I» виділяють наступні: регулятивний капітал є ключовим елементом, що використовується для покриття неочікуваних збитків з різних ризиків, з регулятивного капіталу вираховується гудвіл, який є нематеріальним активом; капітал банківських установ повинен складати не менше 8 % усіх активів, з урахуванням ризику (основний капітал не менше 4 %); капітал банку визначається двома рівнями (основний та додатковий); банки можуть залучати і так званий капітал 3 рівня, який включає короткострокові субординовані зобов'язання, що за певних умов можуть використовуватися для дотримання мінімальних вимог достатності капіталу; береться до уваги кредитний ризик, аналіз активів за кредитним (1988 р.) та ринковим (поправка до «Базеля I» 1996 р.) ризиками

відбувається за фіксованою шкалою, визначеною Базельським комітетом.

Вітчизняне банківське законодавство базується на положеннях «Базель I» за винятком поправки щодо включення ринкових ризиків від 1996 року. Останній факт пояснюється обмеженістю ринкових ризиків в українських банках, а також «переконаністю у тому, що існуючі економічні нормативи враховують різні компоненти ринкового ризику, але у спосіб, що відрізняється від запропонованого Базельським комітетом». Зокрема, чутливість банку до ринкового ризику перевіряється системою рейтингування «CAMELS» [118]. В Україні також не імплементовані такі елементи «Базель I», як гібридний капітал в рамках регулятивного капіталу та оцінка ризику дефолту контрагента в новітніх позабалансових операціях. Проте використання останніх операцій взагалі ще не передбачено вітчизняним законодавством. Окрім цього частково змінено коефіцієнти ризику.

«Базель II» [166] побудований на трьох опорах, де перша включає вимоги щодо покриття мінімального розміру власного капіталу з метою забезпечення мінімізації кредитних, ринкових, операційних та ризиків сек'юритризації. Друга опора передбачає перевірку органами банківського нагляду оцінки ризиків та формування підвищених резервів для окремих банків, інтенсивний та постійний контакт з банками, дискреційні елементи нагляду. Третя опора зосереджена на визначенні прозорості та ринкової дисципліни, що вимагає розкриття банківської фінансової звітності для широкого загалу. Адекватність капіталу першого рівня має становити 4 %, основного капіталу 2 %.

Попередній аналіз впровадження вимог «Базель II» в НБУ вказав на виконання 22 принципів з 30-ти, а повний перехід на систему оцінки ризиків «Базель II» відбудеться до 2016 р. [166], що дозволить залишити в банківському секторі ті установи, які здатні витримати жорстку конкуренцію за клієнта. Додатковим стимулом для посилення імплементації міжнародного законодавства до вітчизняних реалій є зростання закордонних інвестицій в

умовах дії європейських правил ведення банківського бізнесу в Україні, що сприятиме посиленню капіталізації та збільшенню прибутковості банків.

Нові банківські стандарти «Базель III» [168] покликані підвищити якість, прозорість і структуру банківського капіталу, розширити покриття ризиків капіталом і стимулювати заходи щодо створення його резервних запасів шляхом: загального збільшення рівня капіталізації банків; формування буферів капіталу (створення буфера збереження капіталу на рівні додаткових 2,5 % підвищить рівень капіталу (у вигляді простих акцій до 7 %)); визначення коротко- і середньотермінових нормативів ліквідності та коефіцієнтів левериджу (відношення обсягу позикових коштів банку до власних, оптимальне значення 3 %); розроблення контрциклічного регулювання (контрциклічний резерв на рівні 2,3 % від капіталу). Запровадження стандартів має відбуватися поетапно впродовж 2013–2019 рр. (табл. 1.2).

Головним нововведенням «Базеля III» стало істотне підвищення вимог до форми капіталу першого рівня, до якого рекомендовано включати лише акції та нерозподілений прибуток. Капітал першого рівня має становити 6 %. Основний капітал повинен в три рази перевищувати додатковий [86]. Капітал третього рівня (для страхування від ринкового ризику) у «Базелі III» скасовано. Для всіх банків буде встановлено мінімальну вимогу щодо рівня власного капіталу – 4,6 % від активів, зважених на ризик. Встановлено два обов'язкові параметри контролю за ризиком ліквідності: коефіцієнт ліквідного покриття та коефіцієнт чистого стабільного фінансування.

Визначення таких банків відбуватиметься за 41 первинними і вторинними індикаторами (відповідно до «Посібника з оцінки системної важливості фінансових інститутів, ринків та інструментів», виданого Банком міжнародних розрахунків, Радою з фінансової стабільності та МВФ) [140] або заходами додаткового нагляду.

Важливим напрямом банківського регулювання та нагляду Базельський комітет визначає необхідність установа контролю за дотриманням

банками економічних нормативів для забезпечення стійкості фінансової системи.

Таблиця 1.2

Терміни запровадження вимог «Базель III»

у % від активів, зважених на ризик

Показники	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	01.01.2019
Коефіцієнт левериджу	Моніторинг наглядових органів		Паралельне виконання починаючи з 01.01.2013 р. до 01.01.2017 р. Оголошення з 01.01.2015 р.					Включення до Компоненти 1	
Частка акціонерного капіталу			3,5%	4%	4,5%	4,5%	4,5%	4,5%	4,5%
Буфер збереження капіталу						0,625%	1,25%	1,875%	2,5%
Частка акціонерного капіталу + буфер			3,5%	4%	4,5%	5,125%	5,75%	6,375%	7%
Зменшення відрахувань (15% фін. інструментів, що входили до складу капіталу 1-го рівня				20%	40%	60%	80%	100%	100%
Мінімальний капітал 1-го рівня			4,5%	5,5%	6%	6%	6%	6%	6%
Мінімальний загальний капітал			8%	8%	8%	8%	8%	8%	8%
Мінімальний загальний капітал + буфер			8%	8%	8%	8,625%	9,25%	9,875%	10,5%
Інструменти капіталу, що виводяться зі складу капіталу 1-го та 2-го рівня	Поступове виведення протягом 10 років, починаючи з 2013 р.								
Коефіцієнт ліквідного покриття	Початок спостереження					Запровадження			
Коефіцієнт чистого стабільного фінансування		Початок спостереження						Запровадження	

Примітки : [167]

Окрім національного та наднаціонального регуляторного середовища діяльності банків, істотний вплив на формування та реалізацію фінансових стратегій банків чинить внутрішньобанківське середовище, яке необхідно оцінювати через призму відповідних моделей корпоративного управління, що є результатом взаємодії банків з регуляторним середовищем і розкривають такі аспекти діяльності:

- інвестиційно-кредитний – види та умови проведення активних операцій та частку банку на ринку;
- депозитно-аккумуляційний – види та умови проведення пасивних операцій, що передбачають формування корпоративного капіталу та залучених коштів з інших джерел;
- дивізійний – способи адаптації інвестиційно-кредитної та депозитно-аккумуляційної стратегій до умов та особливостей регіону або конкретного кола споживачів.

До сучасних стратегій корпоративного менеджменту у банківському бізнесі можна віднести:

- дотримання стійкості та ліквідності банку завдяки наявним зовнішнім та іншим джерелам підтримки в умовах обмежень і внутрішніх факторів, що проявляються у сформованій структурі активів і пасивів, обумовлюються часом фактичного виконання зобов'язань;
- цінову, яка передбачає неухильне дотримання оптимальної величини відсотків за кредитами та депозитами, а також тарифів у банківському бізнесі, включаючи перелік операцій, які здійснюються банком без стягування відповідної плати;
 - оптимізації податкових витрат;
 - оптимізації резервів;
 - управління ризиками.

Стратегіями опосередкованого корпоративного управління є:

- застосування сучасних, перевірених в умовах конкуренції банківських технологій, тобто дії банку у відповідності з умовами техніко-

технологічних змін, розроблення та запровадження сучасних банківських і інформаційних технологій завдяки впливу науково-технічного прогресу;

- інтеграційна, яка передбачає відповідні способи взаємодії, функції фінансової й організаційно-управлінської взаємодії банку з іншими банками, органами державного управління, юридичними та фізичними особами;

- організаційна, тобто визначення типу та характеристик організаційної структури, рівня централізації та децентралізації в управлінні банком, принципи реорганізації банку відповідно до зовнішніх або внутрішніх умов;

- соціальна, завдяки якій відбувається визначення типу і структури колективу працівників банку, порядок досягнення ними необхідної кваліфікації, оптимізація процесу взаємодії органів банку з акціонерами.

Стратегічне корпоративне управління банківським бізнесом є процесом визначення основних пріоритетів діяльності банку та розроблення й реалізації можливих варіантів розвитку і планів заходів, що сприятимуть адекватному виконанню місії банку та досягненню стратегічних фінансових цілей.

Обсяги фінансових ресурсів банків є підставою для дисерсифікації операцій з обслуговування різних груп клієнтів та визначають інвестиційний потенціал банків. Низький рівень капіталізації вітчизняних банків змушує їх реалізовувати агресивну фінансову політику, спрямовану на досягнення високого рівня прибутку. Негативним наслідком цього процесу є різке зниження довіри до банків з боку клієнтів внаслідок проведення фінансовими установами спекулятивних угод. Тому важлива роль відведена НБУ як регулятору основних параметрів капіталізації з урахуванням ризику задля забезпечення фінансової стабільності банківської системи.

Результативність та ефективність корпоративного управління окремої банківської установи залежить від моделі корпоративного управління країни базування банку. Тому важливо, на наш погляд, проаналізувати

фундаментальні моделі ради директорів банків. У міжнародній практиці мають місце існування двох моделей ради директорів – унітарної та моделі подвійних рад, основна відмінність між якими полягає у підпорядкованості, підзвітності та функціональних обов'язках представників топ-менеджменту.

Модель подвійних рад передбачає наявність у банківській установі ради правління та спостережної ради. Дана модель містить ризик гарантування вкладникам захисту їхніх прав, оскільки присутність власників банку у спостережній раді створює проблеми для вкладників щодо отримання останніми змістовної та повної інформації про діяльність банку, що спричиняє інформаційну асиметрію, яка, в свою чергу, перешкоджає нормальному функціонуванню обох рад. Навпаки, унітарна модель вирішує проблему дезінформації, оскільки всі рішення приймаються у межах однієї унітарної ради, тому вкладники, котрі відвідують засідання ради мають змогу отримати повну та чітку інформацію про діяльність банку.

Існують дискусії щодо переваг та недоліків кожної із моделей [54], наприклад, серед переваг унітарної моделі український учений Г. Штерн [158] виділяє простоту прийняття рішень щодо продажу акцій, що сприяє розвитку фондового ринку, тоді як за моделі подвійних рад таке неможливе, оскільки може спричинити збитки. С. Конг [181] доводить, що унітарна модель краща від моделі подвійних рад, оскільки дає змогу забезпечити інформаційну прозорість для усіх суб'єктів та прискорює терміни прийняття рішень. На думку прихильника протилежної теорії М. Спісто [202], модель подвійних рад характеризує більш ефективна система розроблення управлінських рішень, пояснюється це участю у процесі керівників усіх організаційних структур, зв'язками між ними та обміном інформацією на засіданнях правління, котрі відбуваються частіше, ніж за унітарної моделі. Ще одним прихильником моделі подвійних рад є С. Лютц [188], котрий вважає, що саме дана модель захищає компанії від ворожих поглинань та злиттів, оскільки для моделі характерне перехресне володіння акціями та крос-управління, а також висока концентрація прав власності.

Важливою проблемою в умовах глобалізації серед банків та корпорацій стає питання вибору ефективної моделі корпоративного управління. Тому банківським установам особливо в умовах кризових процесів варто усвідомлювати пріоритетність обраної ними моделі корпоративного управління для забезпечення результативного функціонування на фінансовому ринку.

Теорія корпоративного управління включає низку питань, пов'язаних з реструктуризацією установи, – процеси злиття та поглинання, викуп компанії менеджерами, а також IPO, додаткову емісію акцій. Складовими теорії корпоративного управління виділяють агентську проблему, асиметрію інформації, теорію «пасажира без квитка», грінмейл.

Виникнення агентської проблеми у корпоративному управлінні є наслідком конфлікту інтересів менеджерів, акціонерів та кредиторів, які спричинені відсутністю прагнення менеджерів до максимізації прибутку на інвестовані кошти внаслідок асиметричності інформації. У цьому контексті завдання корпоративного управління полягає у збалансуванні управлінського опортунізму агента з бажанням отримати віддачу від вкладених коштів принципала. Виникає проблема асиметрії інформації у зв'язку з тим, що суб'єкти володіють неоднаковим обсягом даних. Процес є логічним і не несе небезпеки, крім випадків, коли відсутність певної інформації шкодить одній зі сторін, тому теорія корпоративного управління вивчає заходи, спрямовані на створення адекватної для установи публічності, що покликана забезпечити формування довіри клієнтів до банку.

Згідно теорії «пасажира без квитка» міноритарії не мають бажання оплачувати агентські витрати, перекладаючи їх винятково на мажоритаріїв. При цьому останні погоджуються на ці витрати за умови невторчання дрібних акціонерів у процес керівництва.

Проте має місце інша практика відносин, згідно якої міноритарії диктують власний варіант прийняття рішень шляхом застосування «грінмейл», що передбачає блокування рішень на зборах акціонерів, постійні

вимоги про надання різноманітної інформації, звернення з позовами до суду. Практика поширення таких конфліктів є незначною, але за умови наявності блокувального пакета акцій у міноритаріїв може стати реальною проблемою як для менеджерів, що витратять час на опрацювання запитів, так і для мажоритаріїв, рішення яких буде блокуватися.

Процес реструктуризації належить до сфери теорії корпоративного управління, оскільки акціонери від реструктуризації очікують збільшення прибутку банку чи зростання його ринкової вартості, а менеджери, залежно від характеру реструктуризаційних заходів, можуть отримати у розпорядження більш масштабну організацію або втратити сферу впливу. Тому передбачається таким чином сформувати пакет винагороди менеджера, щоб він був зацікавлений у зростанні вартості компанії не лише у короткостроковому, але й у довгостроковому періоді, і при цьому не застосовував заходів, які б не узгоджувалися з інтересами клієнтів.

У вітчизняній банківській практиці теорія корпоративного управління набуває свого поширення, особливо після активного входження в український банківський бізнес західних банківських груп.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних та інституційно-правових основ формування й реалізації фінансових стратегій банків в умовах конкурентного середовища, проведені у першому розділі, дали підстави зробити наступні висновки.

1. В основу розуміння економічної сутності фінансової стратегії банку автором покладено систему узгоджених еволюційних економіко-правових моделей взаємодії банку в умовах конкурентного середовища, спрямовану на формування достатнього обсягу та ефективного використання фінансових ресурсів. Загальні орієнтири такої стратегії визначають: посилення конкурентних переваг банку в довгостроковому періоді, рентабельність діяльності, доходи акціонерів і вкладників банку, здатність адаптуватися до

мінливих умов ринку та вимог національних і наднаціональних регуляторів. Серед функцій фінансових стратегій виділено системозберігаючу, системотворчу, еволюційну. Критеріями вибору фінансових стратегій в умовах ринкових перетворень є еволюційність, достатність, компромісність, легальність, відповідальність. Формування та реалізація фінансових стратегій банків відбувається в умовах впливу регуляторного та конкурентного факторів. У дисертації розширено перелік груп класифікації та видів фінансових стратегій банків за ознакою: напрям трансформації банківської структури, ступінь врахування регуляторних вимог, потенціал подолання системного ризику, характер трансформації фінансових ресурсів, стратегічна ресурсна позиція, рівень акціонерного покриття ризику та ін.

2. У результаті проведеного дослідження удосконалено на основі поглиблення теоретичних підходів статичні й динамічні компоненти системи формування, реалізації і регулювання фінансових стратегій банків, що, на відміну від існуючих, охоплюють ієрархію суб'єктів управління, доступні види забезпечення та соціально-економічні орієнтири; процес формування і функціонування цієї системи передбачає врахування етапу життєвого циклу й масштабу діяльності банку, що дасть змогу підвищити ефективність його фінансових стратегій в умовах трансформації конкурентного середовища.

3. Перевагами застосування реінжинірингу в управлінні банківською діяльністю є швидка адаптація до змін бізнес-середовища, зростання довіри клієнтів, підвищення мотивації діяльності персоналу банку, скорочення витрат і термінів надання послуг. До критеріїв оптимізації реінжинірингу банківських бізнес-процесів автором віднесено: рентабельність послуг, витрати, скорочення часу на управлінські процедури, спрощення доступу клієнтів до послуг, пріоритет глобальних або локальних удосконалень, збільшення кількості функцій окремих елементів системи управління банку і банківських продуктів. Критеріями компетентності учасників реінжинірингу визначено: здатність приймати ризиковані рішення, готовність долати стереотипи, уміння адекватно поводитися у конфліктах, повага до

корпоративної культури, відкритість до ідей учасників банку, готовність до тактичних втрат задля стратегічних цілей.

4. Інституційно-правове середовище представлене регуляторним, та конкурентним рівнями та відповідними органами управління з властивими їм нормативно-правовими актами. На сучасному етапі перед банківською системою України постало важливе завдання – адаптувати чинне банківське законодавство до міжнародних вимог та стандартів організації банківського бізнесу з метою попередження системних банківських криз, відновлення довіри до банків і підвищення фінансової стійкості та надійності фінансових систем, зниження ризикованості й монополізації банківської діяльності.

Основні висновки, рекомендації та пропозиції, що містяться в першому розділі дисертаційної роботи, опубліковано в наукових працях автора [59; 64; 69; 74; 75; 76; 77; 78, 195], наведених у списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ Й РЕАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ СТРАТЕГІЙ БАНКІВ УКРАЇНИ

2.1. Діагностика показників діяльності банків в Україні

Нині формування й реалізація фінансових стратегій банків супроводжується посиленням конкуренції та потребує моніторингу співвідношення активно-пасивної структури ресурсів з урахуванням ризиків вилучення депозитів, обмеженості запозичень на зовнішньому ринку, посилення регуляторних вимог, неповернення кредитів й необхідністю формування значних резервів, зниження прибутковості, обмеження платоспроможності та зростання потреб клієнтів у кредитних ресурсах. Ці процеси актуалізують проблеми ефективного монетарного регулювання НБУ вихідних умов практичної реалізації банками фінансових стратегій.

Крім сприятливого макроекономічного бізнес-середовища, важливими для банківського бізнесу є процедури розроблення й реалізації таких стратегій поведінки на ринку, які дали б змогу ефективніше використовувати фінансовий потенціал банків та спрямовувати акумульовані ресурси на кредитування потреб суб'єктів вітчизняної економічної системи. В Україні для подолання кризових явищ і стимулювання макроекономічного розвитку необхідна мобілізація зусиль окремих банківських установ і НБУ як регулятора банківської діяльності й гаранта фінансової стабільності банківської системи.

Розвиток банківського бізнесу у період з 2008 р. характеризується кризовими процесами, що відображається як на результатах діяльності певних банків, так і на показниках економіки країни загалом.

Економічну активність упродовж 2014 р. стримували несприятлива кон'юнктура на зовнішніх ринках, зниження внутрішнього споживчого та інвестиційного попиту, розрив міжрегіональних зв'язків, скорочення

державного фінансування, звуження кредитної активності тощо. Показники, що характеризують зовнішню стійкість (табл. 2.1), протягом 2014 р. демонстрували погіршення динаміки:

а) рівень покриття резервами короткострокового боргу (за залишковим терміном погашення) зменшився до 13,7% (норма 100%);

б) відношення валового зовнішнього боргу до ВВП незважаючи на скорочення боргу в абсолютному вираженні збільшилося до 95,1%;

в) рівень короткострокового боргу (за залишковим терміном погашення) відносно ВВП підвищився до 41,5%, а його частка у валовому зовнішньому борзі – до 43,6%.

Таблиця 2.1

Показники зовнішньої стійкості економіки України

%	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
	2013	2013	2013	2013	2014	2014	2014	2014
зовнішній борг/ВВП	76.6	75.1	76.4	77.5	76.0	81.3	88.7	95.1
зовнішній борг/експорт товарів	196.5	200.3	211.5	222.1	218.1	220.3	226.1	228.6
короткостроковий борг/валовий борг	47.8	45.4	43.4	40.9	40.8	39.5	41.6	43.6
резерви/короткостроковий борг	38.1	38.3	36.3	35.1	26.9	31.5	29.0	13.7
короткостроковий борг/ВВП	36.6	34.1	33.1	31.7	31.0	32.2	36.9	41.5
короткостроковий борг/експорт товарів	421.8	389.5	378.5	337.3	388.5	365.5	415.7	444.7

Примітки: [102].

Як результат – у 2014 р. реальний ВВП скоротився на 6,8%, експорт товарів – на 15,0%, дефіцит зведеного платіжного балансу сягнув 13,3 млрд дол. США, а золотовалютні резерви знизилися до критично

низького рівня – 7,5 млрд дол. США. Скорочення експорту супроводжувалось падінням інвестиційної привабливості країни в умовах зростаючої невизначеності та високих політико-економічних ризиків і впливу капіталу. Спостерігалось суттєве погіршення ринкових очікувань з одночасним підвищенням попиту на іноземну валюту, збільшенням її дефіциту та надмірною волатильністю обмінного курсу гривні. Відбувалося зростання інфляційного тиску на економіку, що супроводжувалося падінням реальних доходів населення та відповідно зниженням його схильності до заощаджень (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Валовий внутрішній продукт, доходи та заощадження населення (млн грн.)

Період	Валовий внутрішній продукт		Доходи населення			Заощадження населення	
	у фактичних цінах	у постійних цінах 2010 року, % до попереднього року	номінальні		реальний наявний, % до попереднього року	усього	% до попереднього року
			усього	% до попереднього року			
2011	1 299 991	105.5	1 266 753	115.0	108.0	123 123	76.1
2012	1 404 669	100.2	1 457 864	114.5	113.9	147 280	151.2
2013	1 449 406	100.2	1 548 733	106.2	106.1	116 266	78.9
2014	1 566 728	93.2	1 531 070	103.6	91.6	83 320	73.5

Примітки: [102].

Заощадження домогосподарств є вагомим джерелом ресурсів, яке може сприяти розширенню інвестиційної активності в державі, що в кінцевому

підсумку має суттєвий вплив на макроекономічну рівновагу та зростання національного доходу.

Банківська система є найбільш розвиненим сегментом фінансового ринку, забезпечує кредитними ресурсами потреби економічних суб'єктів. Однак питома вага капіталу банківських установ є досить низькою у відношенні до ВВП України упродовж 2007–2014 рр. (рис. 2.1).

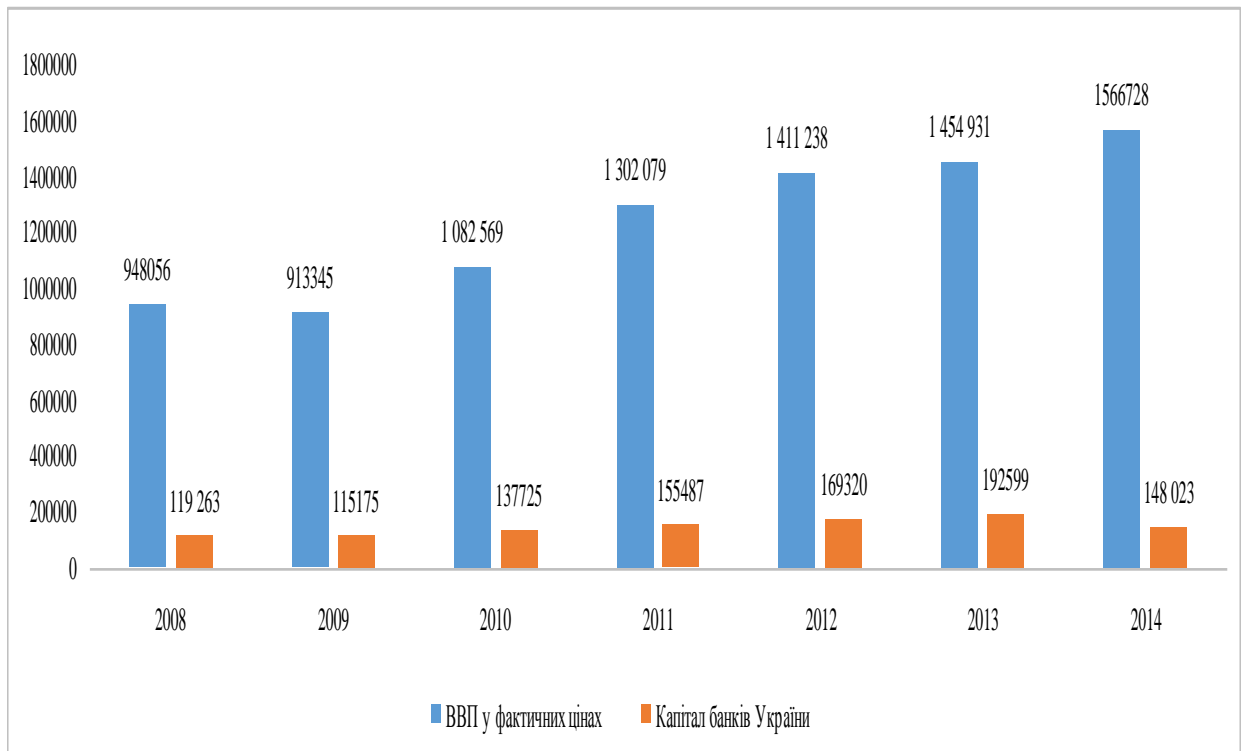

Рис. 2.1. Динаміка ВВП та капіталу банків в Україні, 2007-2014 рр. млн грн.

Примітки: складено автором на основі [102].

Отже, рівень капіталу банків в Україні є недостатнім як для фінансування кредитних потреб економічних суб'єктів, так і для виконання банківськими установами захисної функції з метою страхування ризиків власників депозитних рахунків. Співставлення показників ВВП та банківського капіталу в Україні дало змогу встановити, що капітал банківської системи складає лише незначну частину від ВВП країни, але ця частина поступово збільшувалася в період 2008-2013 рр., а за рахунок значної ліквідації банків протягом 2014 р. спостерігалось зменшення цього

показника майже до рівня 2010 р.

Найменше значення співвідношення капіталу банків та ВВП в Україні у період з 2008 р. до 2014 р. становило 9,4 % у 2014 р., а максимальне його значення було зафіксовано на кінець 2013 р. у розмірі 13,2 %. Динаміка зміни співвідношення капіталу банків та ВВП за проаналізований період не була постійною. Так, упродовж 2008–2010 рр. помітним є поступове збільшення частки капіталу банківської системи у ВВП держави; у 2011 р. показник зменшився до 11,9 %. З 2011 р. частка капіталу банків у ВВП України зростає, проте темп такого зростання є досить помірним. Таким чином, із 2008 р. до 2014 р. частка банківського капіталу у ВВП знизилася на 3,1 % у абсолютному вираженні. Тобто вітчизняна банківська система демонструвала до 2014 р. тенденцію до розширення обсягів капіталу своїх учасників та перманентно підвищувала свою роль та значимість для економічної стабільності та фінансової безпеки країни.

Існує визначений мінімум адекватності капіталу, якого мають дотримуватись усі банки в Україні. Станом на 2000 р. від банків вимагалось підтримувати їх регулятивний капітал на рівні, що становив не менше 8 % зважених до ризику активів і позабалансових зобов'язань. Сьогодні мінімум цього показника зафіксовано на позначці 10 %, і у період з 2008 до 2014 рр. цей норматив в цілому у банківській системі жодного разу не було порушено, що позитивно характеризує діяльність вітчизняних банків (рис. 2.2).

У 2008 р. адекватність регулятивного капіталу банків України мала найнижче значення, яке лише на 4,01 % перевищувало допустимий мінімум. З 2008 до 2010 рр. достатність (адекватність) регулятивного капіталу банків поступово зростала. Темп приросту у 2009 р. склав 29 %, але у 2010 р. він сповільнився і склав лише 15,2 %, тобто зменшився майже вдвічі.

Після 2010 р. достатність капіталу банківської системи почала знижуватись. На кінець 2011 р. його значення становило 18,9 %, у 2012 р. скоротилось на 4% від значення 2011 р. – до 18,06 %. Проте варто зауважити, що зменшення показника не призвело до його падіння до мінімального рівня.

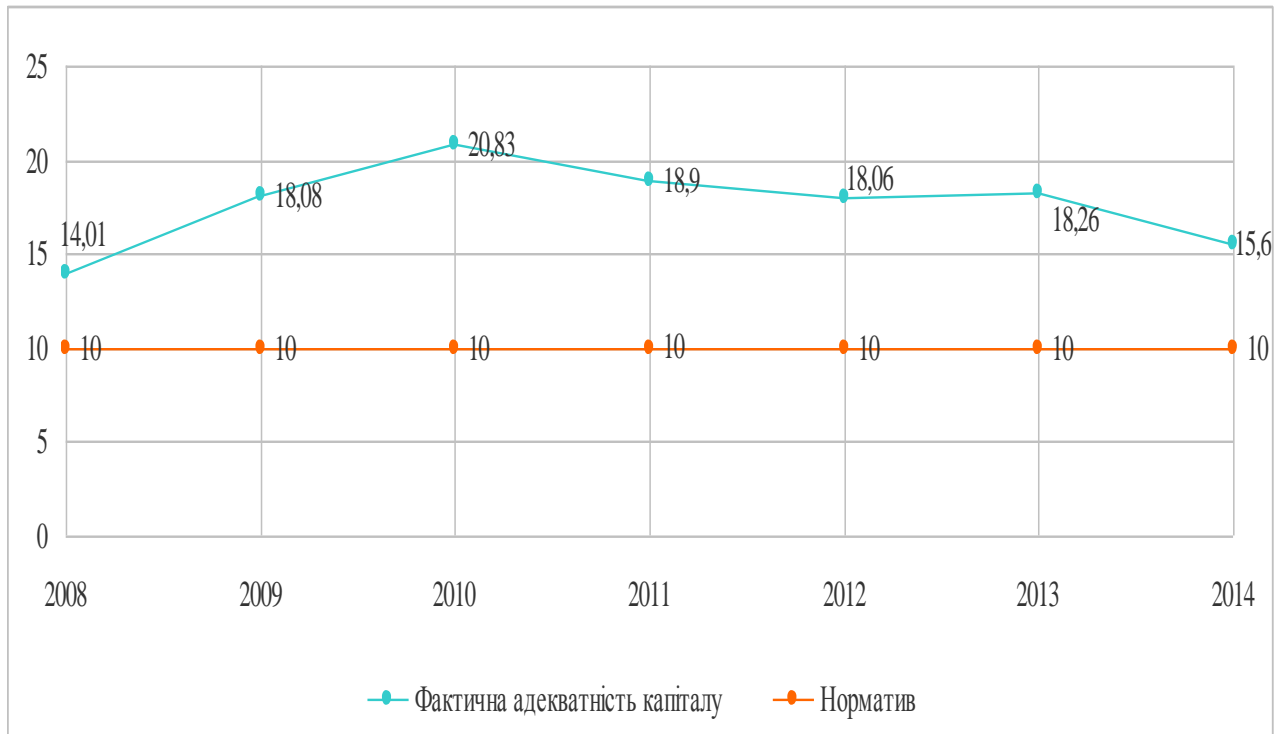

Рис. 2.2. Достатність регулятивного капіталу банків, 2008-2014 рр.

Примітки: складено на основі [102].

Впродовж 2013 р. норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу банків знову почав зростати. Абсолютне відхилення значення кінця 2013 р. від показника кінця 2012 р. склало 0,2 %, а відносне – 1 %. Проте у 2014 р. темп приросту показника набув негативного значення (-14,6 %) із збереженням тенденції до перевищення нормативного значення.

Додаткових коментарів потребує ситуація, пов'язана з перевищенням обсягу статутного капіталу над власним, що мала місце у 2009–2012 рр. та 2014 р. (рис. 2.3) та пояснюється наявністю збитків та недосформованими резервами за активними операціями, що в кінцевому результаті призвело до необхідності збільшення статутних капіталів власниками для дотримання вимог нормативів НБУ; незначна стабілізація банківської системи за наслідками п'яти років кризи відбулася лише у 2013 р.

У 2014 р. тривав процес концентрації капіталу, активів та зобов'язань у банках I групи, де на 01.01.2015 було сконцентровано 73,3% загальних активів банків України, 74,5% капіталу та 72,8% загального обсягу

зобов'язань (табл. 2.3) (за даними щорічного групування банків за розміром активів у 2014 р. до I групи віднесено 15 банків, до II групи – 20 банків, до III групи – 23 банки та до IV групи – 122 банки).

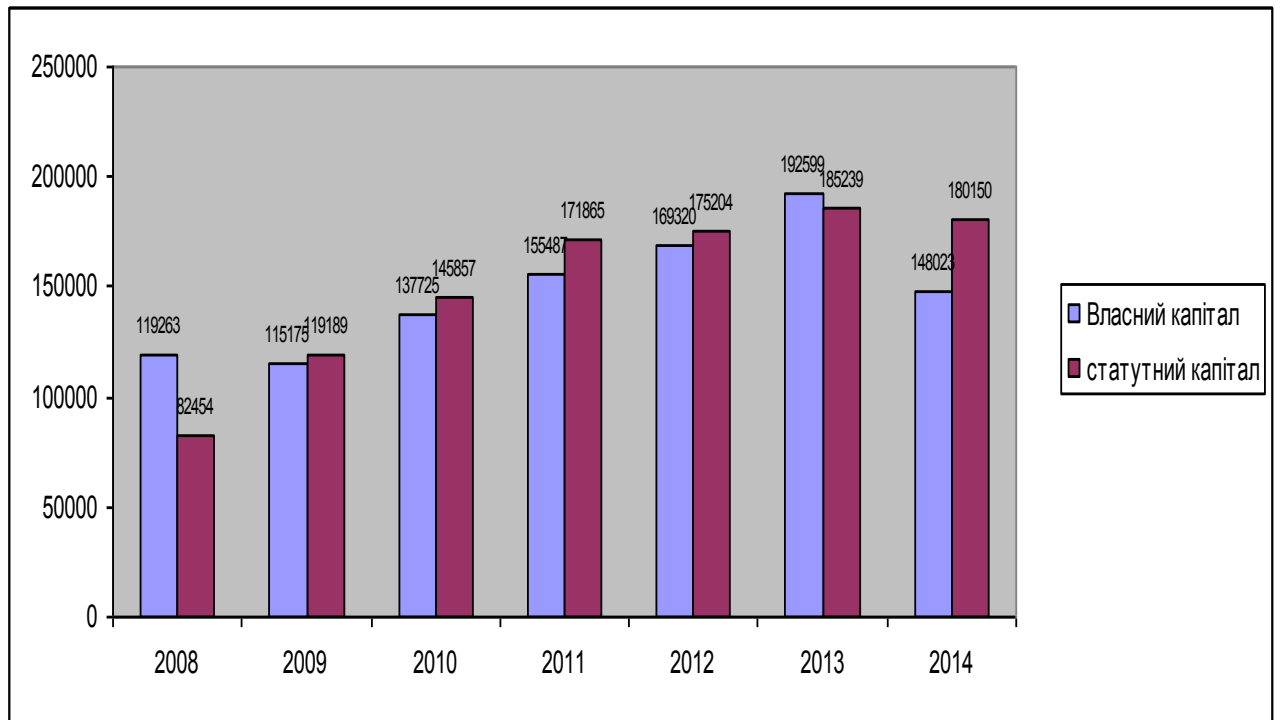

Рис. 2.3. Динаміка власного та статутного капіталів банків у розрізі 2008-2014 рр.

Примітки: складено на основі [102].

Таблиця 2.3

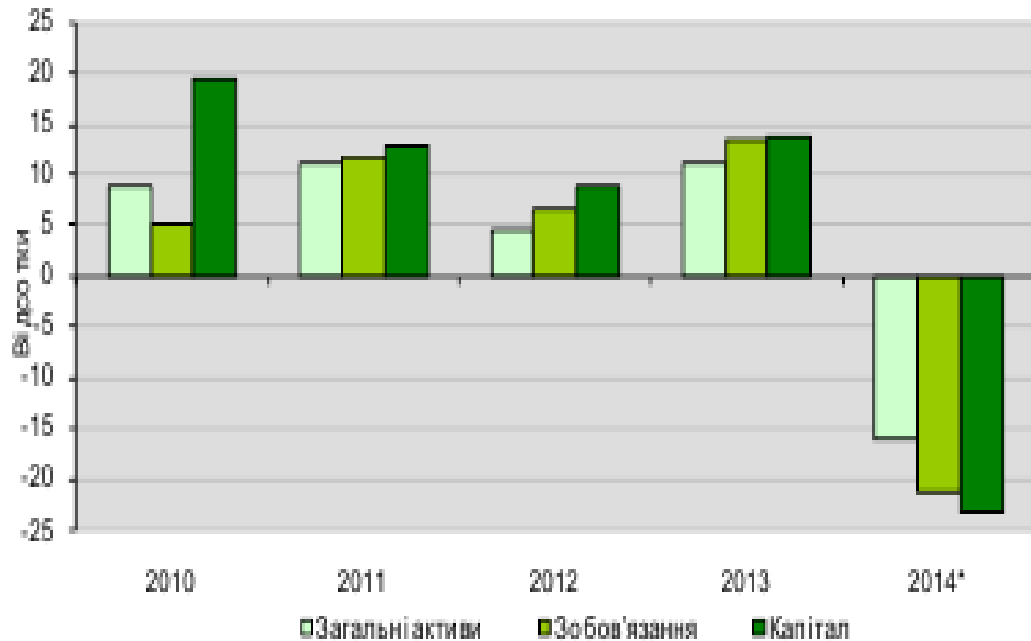
Концентрація загальних активів, капіталу та зобов'язань за групами банків

Група	Загальні активи		Зобов'язання		Капітал	
	01.01.2015	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2014
Група I	73.3	64.9	72.8	65.3	74.5	58.4
Група II	14.3	17.4	15.0	16.5	10.2	22.0
Група III	7.3	7.8	7.4	8.4	6.9	6.7
Група IV	5.1	9.9	4.8	9.8	8.4	12.9

Примітки: [102].

Основними проблемами банківського сектору України протягом звітнього року були значний відплив ресурсів з банківської системи,

погіршення якості кредитних портфелів банків та збиткова діяльність (рис. 2.4). Зростання основних показників діяльності банківського сектору за підсумками 2014 року відбулося лише за рахунок курсової переоцінки активів та зобов'язань банків через зниження курсу гривні до основних іноземних валют.

*Загальні активи та зобов'язання без врахування курсових різниць.

Рис. 2.4. Темпи приросту загальних активів, зобов'язань, капіталу банківського сектору України

Примітки: [102].

Якісна оцінка функціонування банківської системи передбачає аналіз виконання банками нормативу адекватності регулятивного капіталу. Норматив адекватності регулятивного капіталу є одним з основних економічних нормативів банківської діяльності, що базується на положеннях «Базель I», «Базель II» та «Базель III». Чим вищим буде значення показника адекватності капіталу, тим більшою вважатиметься частка ризику, яку беруть на себе власники банку. І, навпаки, чим нижчим буде значення показника, тим більшою виявиться частка ризику, що її беруть на себе кредитори та вкладники банку. Значення нормативу періодично розраховується НБУ, тому у якості інформаційного ресурсу для проведення аналізу можемо

скористатись даними офіційного сайту Національного банку України.

За даними рисунка 2.5 можемо констатувати позитивну динаміку обсягів депозитної бази за аналізований період зі зниженням частки приросту (з 25,7 % у 2009 р. до 2 % у 2014 р., окрім 2013 р., що демонструє зростання частки приросту з 14 до 18 %). При цьому спостерігаємо, що частка депозитів фізичних осіб перевищує частку юридичних осіб, проте різниця між ними зменшується (39 % до 61 % у 2009 р., 41 % до 59 % у 2014 р.).

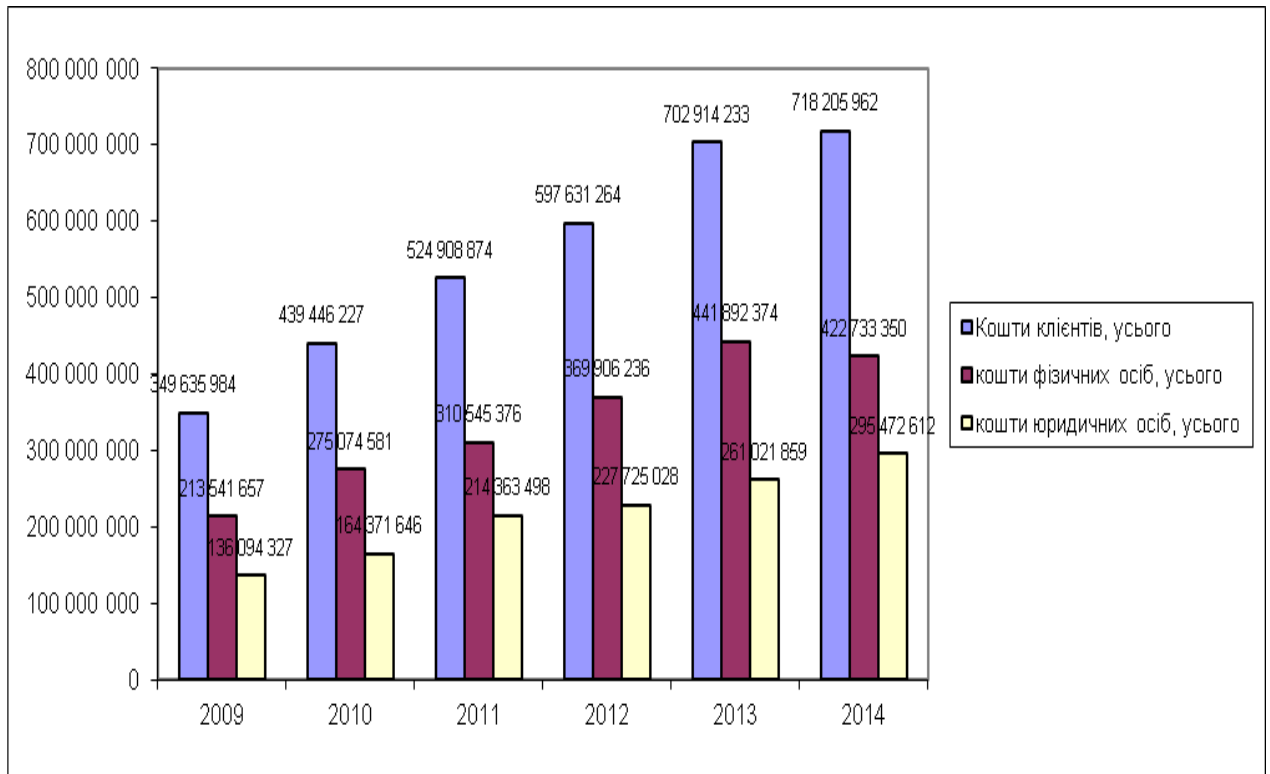

Рис. 2.5. Динаміка депозитів банків у розрізі вкладників 2008-2014 рр.

Примітки: складено на основі [102].

У структурі сукупних ресурсів, якими володіє банк, переважають зобов'язання. Основними видами зобов'язань банківських установ в Україні є депозити юридичних і фізичних осіб, завдяки яким формується фінансова основа для здійснення банківськими установами активних операцій і отримання прибутку. Проведемо аналіз обсягів депозитів, які залучали вітчизняні банки в період з 2008 до 2014 рр. у розрізі вкладників, валюти та терміну (рис. 2.5-2.6).

Аналізуючи рисунок 2.6, можемо зробити висновок, що частка

депозитів у національній валюті юридичних осіб є вищою за частку у іноземній валюті (від 55% до 68% на користь національної валюти), натомість немає стабільності у аналогічних показниках фізичних осіб (у 2010, 2011, 2013 рр. частка депозитів у національній валюті перевищувала частку в іноземній – 51 %, 51 %, 57 % відповідно; у 2009, 2012 і 2014 роках частка депозитів у іноземній валюті переважала над часткою у національній – 53 %, 51 %, 53 % відповідно).

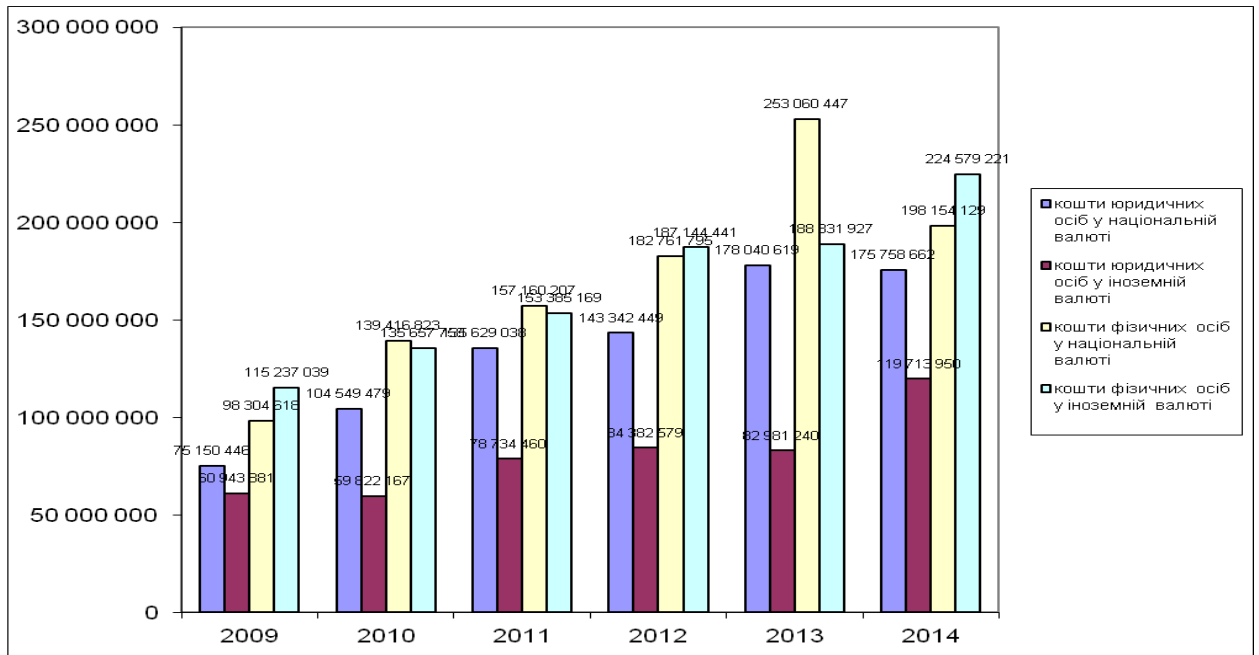

Рис. 2.6. Динаміка депозитів банків у розрізі вкладників та валюти у 2008-2014 рр.

Примітки: складено на основі [102].

Згідно з рисунком 2.7 можемо бачити, що за аналізований період 2008-2014 рр. частка депозитів фізичних осіб на вимогу завжди менша за частку строкових депозитів (від 18 % до 25 %), в той же час частка строкових депозитів юридичних осіб менша за частку депозитів на вимогу (від 41 % до 49 %).

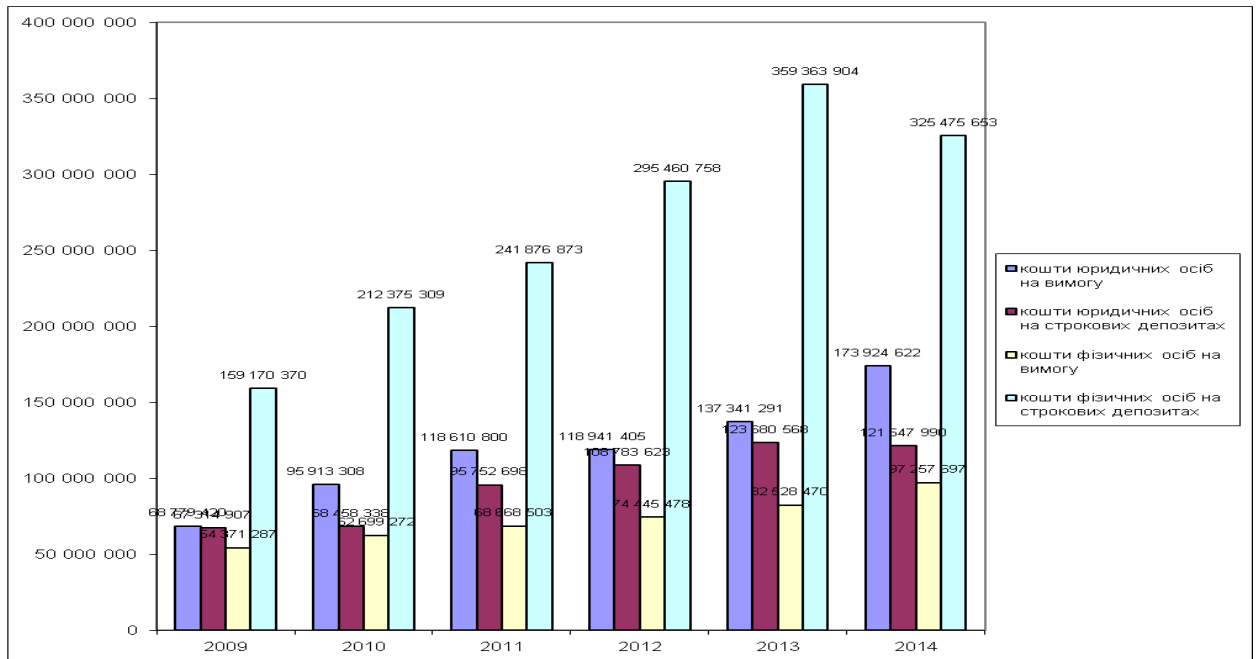

Рис. 2.7. Динаміка депозитів банків у розрізі вкладників та термінів залучення 2008-2014 рр.

Примітки: складено на основі [102].

На рис. 2.8 зображено динаміку частки депозитів у пасивах банківських установ України у 2008-2014 рр. З рисунка бачимо, що період 2008-2011 рр. характеризувався поступовим зростанням частки депозитів у структурі пасиву, що пояснювалося зниження доступу на зовнішні фінансові ринки, стабілізацією економічних процесів. Проте за період 2012-2014 рр. частка депозитів у пасиві коливається на рівні 53-55 %, така ситуація пояснюється зростанням частки субординованих зобов'язань (як боргової, так і депозитної якості).

В умовах складної економічної та політичної ситуації в країні, погіршення ринкових очікувань та різкого зменшення схильності до заощаджень (банківська система за 2014 рік втратила третину депозитної бази) увага Національного банку спрямовувалася на підтримку стабільної роботи банків, сприянню безперервному здійсненню платежів та вчасному виконанню банками зобов'язань перед вкладниками. З цією метою НБУ підтримував ліквідність банків, сконцентрувавши свої зусилля на найбільш прозорих та зрозумілих стандартних інструментах рефінансування банків.

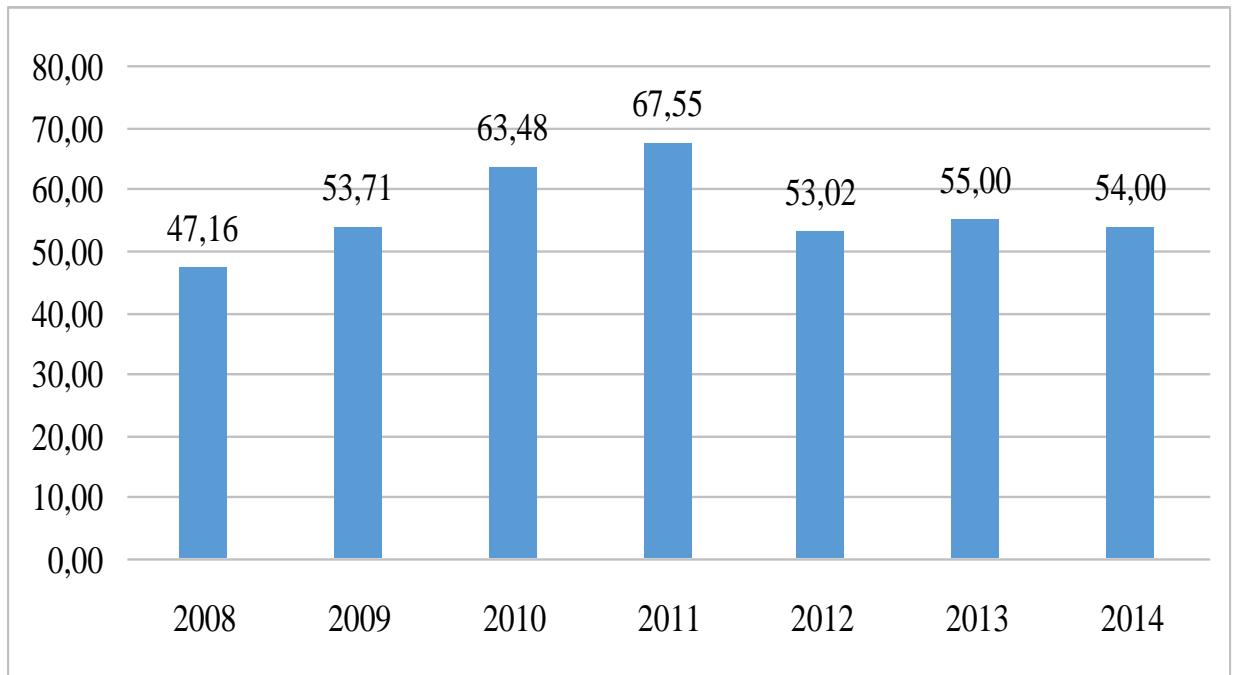

Рис. 2.8. Частка депозитів у пасивах банківських установ України, 2008-2014 рр., %

Складено на основі [102].

Протягом 2014 р. шляхом рефінансування в обіг було випущено 222,3 млрд грн., обсяг повернення банками раніше наданих кредитів становив 189,4 млрд грн. Як наслідок, заборгованість банків перед Національним банком за кредитами рефінансування за рік зросла на 32,8 млрд грн. – до 108,9 млрд грн. З точки зору окремих інструментів рефінансування найбільший обсяг операцій було здійснено через канал овернайт (95,2 млрд грн.).

Національний банк України продовжив посилювати жорсткість монетарної політики у 2015р. та змінив операційні підходи до її проведення, зокрема:

- з 6 лютого 2015 р. підвищив облікову ставку на 5.5 в. п. – до 19.5% річних, а з 4 березня 2015 р. – до 30.0 % та відповідно відкоригував ставки за своїми активними та пасивними операціями;
- розширив спектр мобілізаційних інструментів через відновлення з 11 лютого 2015 р. проведення операцій із двостороннього котирування державних цінних паперів;

- скасував практику проведення щоденних валютних аукціонів та оголошення індикативного курсу гривні.

Для поповнення ресурсної бази банки зверталися на міжбанківський ринок та до Національного банку України. Характеристикою стабілізації банківської системи є зниження частки міжбанківського фінансування, що загалом використовується для підтримання ліквідності (рис. 2.9).

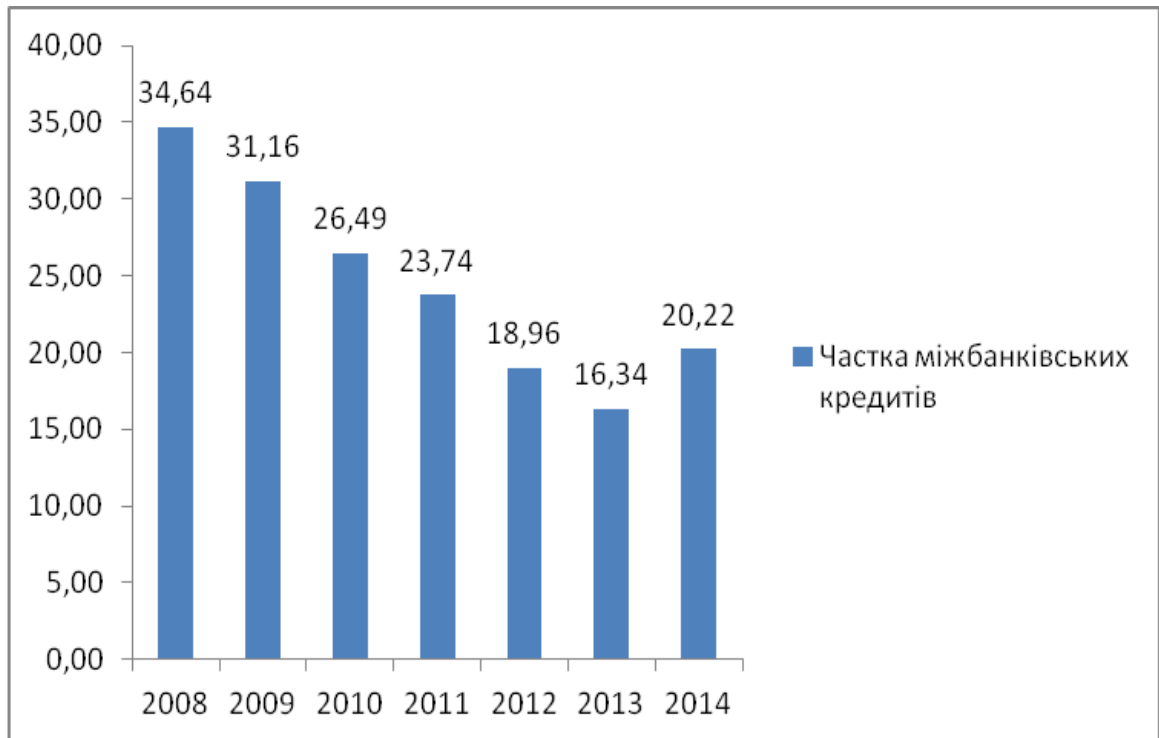

Рис. 2.9. Частка міжбанківських кредитів у пасивах банків України, у 2008-2014 рр., %

Складено на основі [102].

Можемо стверджувати, що період 2008-2013 рр. характеризується стабілізацією банківського середовища та зниженням потреби у ліквідних ресурсах (поступове зниження частки міжбанківських кредитів з 34,64 % до 16,34 %). Знову ж таки, бачимо, що у 2014 р. ринок потребував значної підтримки ліквідністю, що відразу відобразилося на зростанні частки міжбанківського фінансування до 20,22 %.

На рис. 2.10 узагальнено структуру пасивів банків України. Зауважимо, що сума відсотків чотирьох джерел, представлених на рис. 2.10, не завжди

становить 100 %, оскільки банки мають і інші, крім аналізованих, засоби формування пасивів.

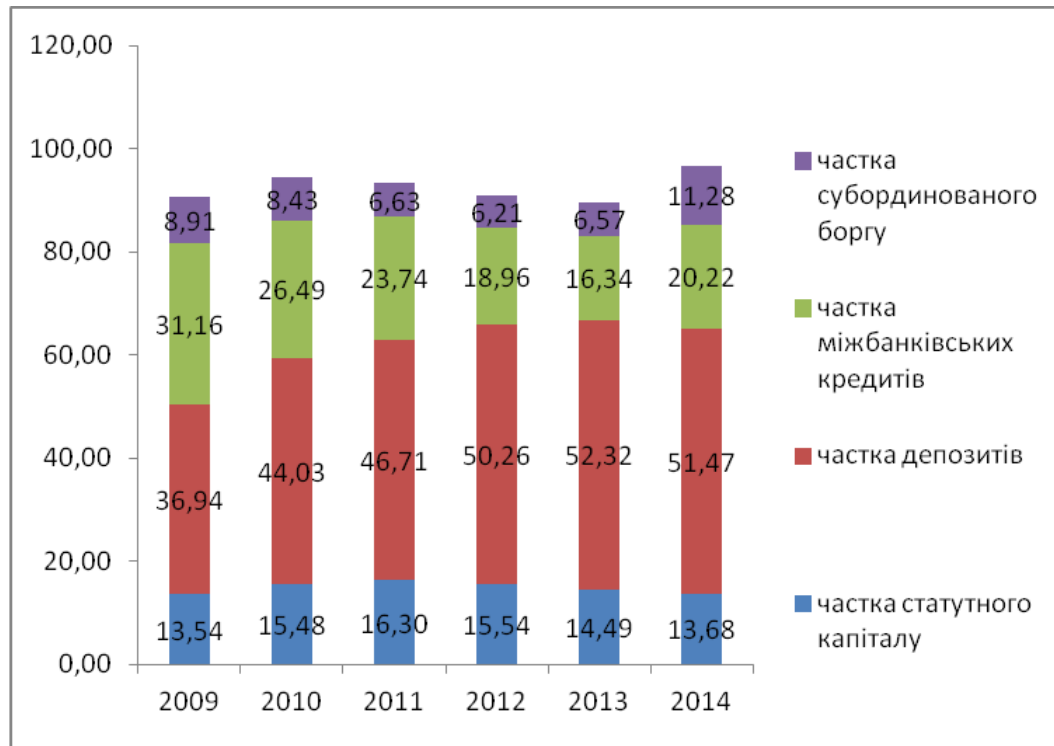

Рис. 2.10. Структура пасивів банківських установ, 2009-2014 роки, %

Складено на основі [102].

Проте, можна зробити висновок, що у структурі пасивів вітчизняних банків домінуючу роль відіграють депозитні ресурси, друге місце займають міжбанківські кредити. Цікавим з погляду аналізу є майже двократне зростання обсягу субординованих зобов'язань, що представлені депозитною та борговою складовими, та свідчать про диверсифікацію ресурсної складової власниками банків [66].

У кредитній політиці банківських установ спостерігається надання переваги кредитуванню юридичних осіб (рис. 2.11) (поступове зростання частки кредитів, наданих юридичним особам, від 67% у 2009 р. до 83% у 2014 р.). Динаміка загального обсягу кредитування набула циклічного характеру (рис. 2.11) (зростання у періоди 2009-2011 рр., 2012-2014 рр., спад з 2011 р. до 2012 р.).

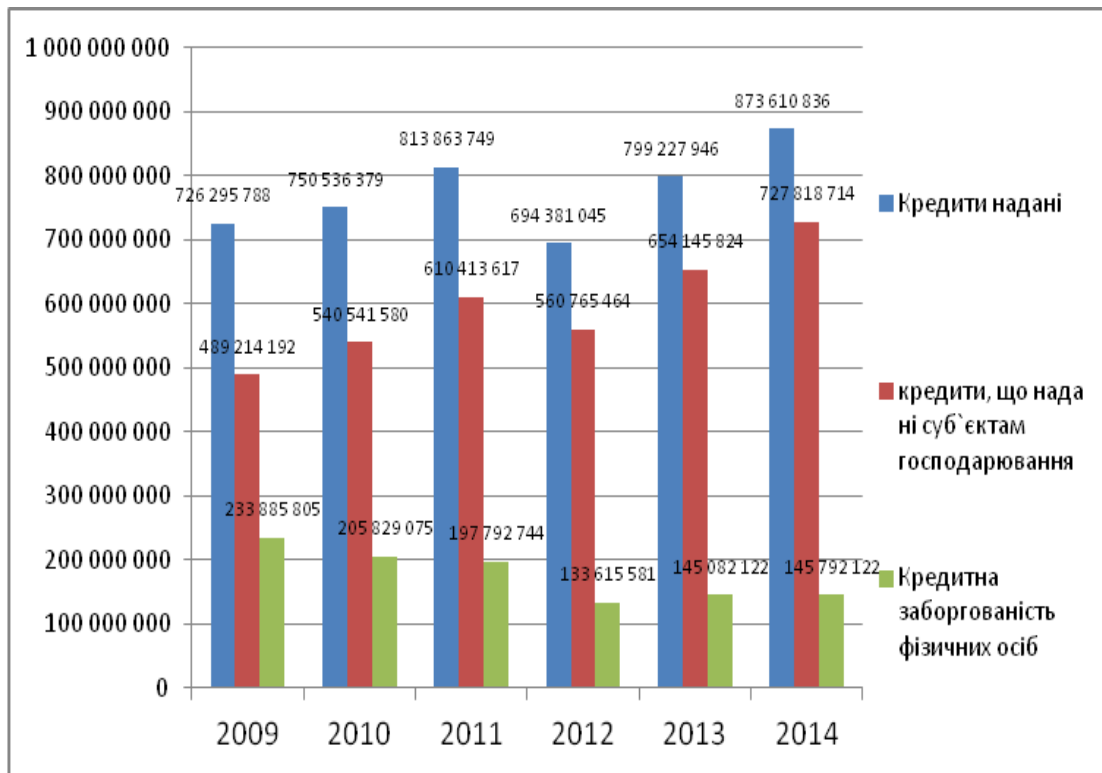

Рис. 2.11. Динаміка кредитів банків у розрізі вкладників 2009-2014 рр.

Примітки: складено на основі [102].

За даними рисунка 2.12, можемо спостерігати, що за весь аналізований період юридичні особи надають перевагу кредитам у національній валюті (зростання частки кредитів у національній валюті від 57 % до 64 % у період 2009-2013 рр. та 53% у 2014 р.). У зв'язку з нестабільністю національної валюти зріс попит фізичних осіб на кредити у гривні (з 27 % у 2009 р. до 71 % у 2013 р., 53 % у 2014 р.).

Аналізуючи рисунок 2.13, можемо стверджувати, що динаміка у обсягах активів, що спрямовуються на кредитування юридичних осіб, є незначною – 49,75 % до 57,9 %. Водночас майже удвічі знизився обсяг кредитування фізичних осіб (18,76-26,57 % за період 2009-2011 рр., 11,07-11,85 % упродовж 2012-2014 рр.), що пов'язано з суттєвою часткою проблемних кредитів населення у портфелях банків у кризовий період.

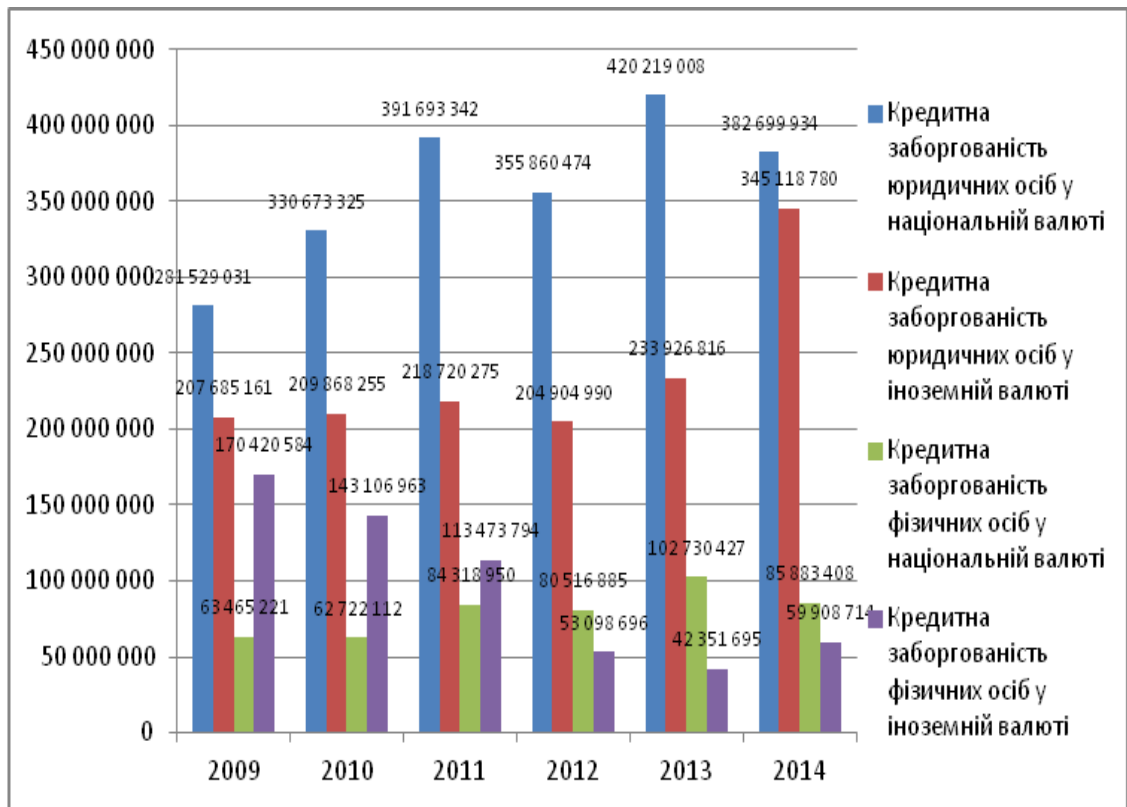

Рис. 2.12. Динаміка кредитів банків у розрізі вкладників та валюти 2009-2014 рр.

Примітки: складено на основі [102].

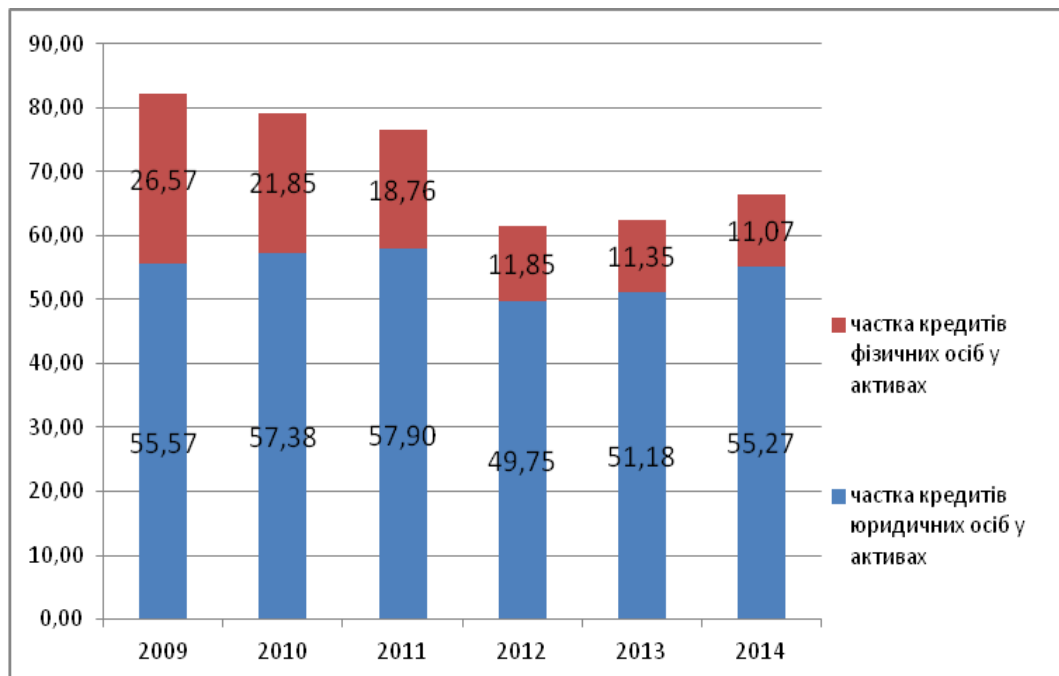

Рис. 2.13. Частка кредитів у активах банківських установ України, 2009-2014 рр., %

Примітки: складено на основі [102].

На рисунку 2.14 можемо спостерігати співвідношення частки

сформованих банками резервів та частки проблемних кредитів за офіційною інформацією НБУ. Очевидно, що статистика регулятора не у повній мірі відображала стан неякісних кредитів у балансах банківських установ, що підтверджується не лише обсягом збитків, представлених у фінансовій звітності банків, але й статистикою МВФ [61].

Ефективність діяльності банківської установи можна охарактеризувати за допомогою відповідних показників прибутковості (рентабельності).

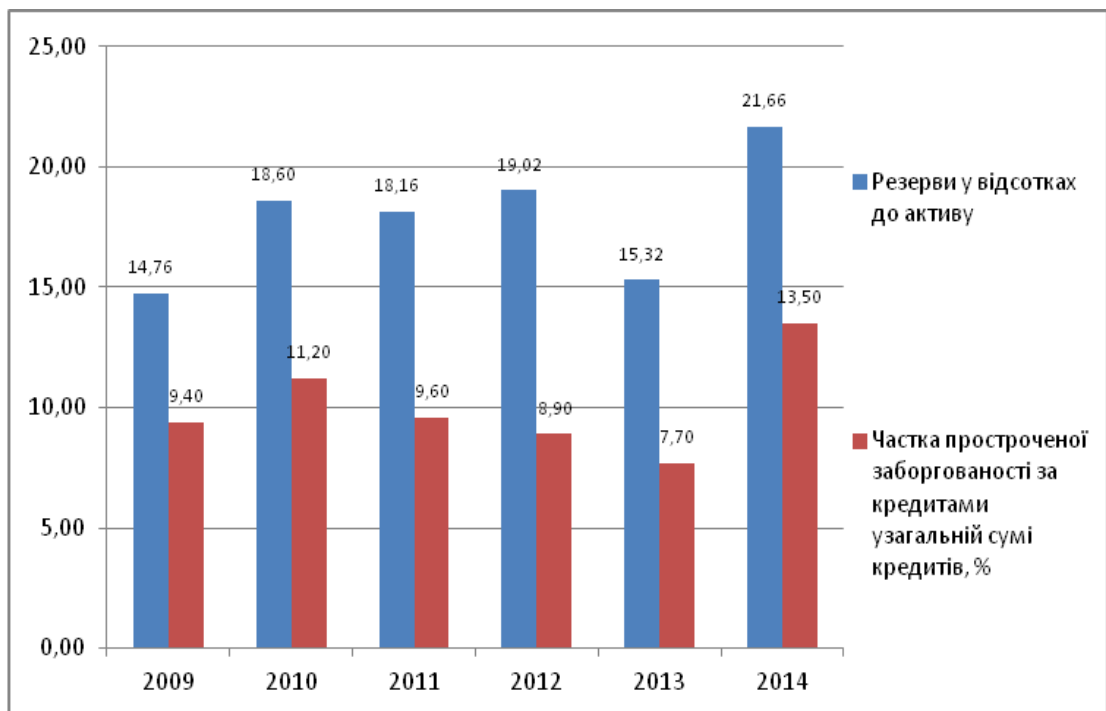

Рис. 2.14. Обсяг сформованих резервів та проблемних кредитів у портфелях банків

Примітки: складено на основі [102].

Діяльність банківського сектору була збитковою [58]. За 2014 р. збиток банківського сектору становив 53,0 млрд грн. (за 2013 р. прибуток – 1,4 млрд грн.). Від’ємний фінансовий результат діяльності банків переважно було сформовано банками I групи, що кредитували масштабні проекти та понесли значні втрати від окупації АР Крим та ситуації на сході України (табл. 2.4).

Концентрація доходів, витрат та результату діяльності за групами банків

Група	Доходи, у % до загальних доходів		Витрати, у % до загальних витрат		Результат діяльності, млрд. грн.	
	01.01.2015	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2014
Група I	71.2	64.3	69.0	63.0	-31.9	3.1
Група II	14.6	16.0	15.4	16.4	-9.9	-0.4
Група III	8.7	8.7	9.4	8.3	-6.4	0.8
Група IV	5.5	11.0	6.2	12.3	-4.8	-2.1

Примітки: [102].

Співвідношення витрат банків до їхніх доходів за підсумками 2014 р. становило 125.2% (порівняно зі 99,1% у 2013 р.), рентабельність активів – «мінус» 4.07% (0.12% у 2013 р.), рентабельність капіталу – «мінус» 4,07% (0,81% у 2013 р.).

Рентабельність активів банків прийнято визначати як відношення балансового прибутку до сукупної вартості усіх активів банківської установи. Кожен вітчизняний банк визначає цей показник в обов'язковому порядку станом на кінець року або на будь-яку дату, яка є важливою для зацікавлених у банківській діяльності осіб. У свою чергу НБУ розраховує цей індикатор ефективності роботи банків на основі відомостей усіх учасників банківської системи, та оприлюднює отриманий результат широкому загалу.

Динаміка зміни значення рентабельності активів банків України у період 2008–2014 рр. подана на рисунку 2.15.

Отже, динаміку рентабельності банківських активів (ROA) можна було б вважати відносно стабільною, якби не різке стрибкоподібне зниження досліджуваного показника у 2009 р. та 2014 р., кризових для фінансового сектору України.

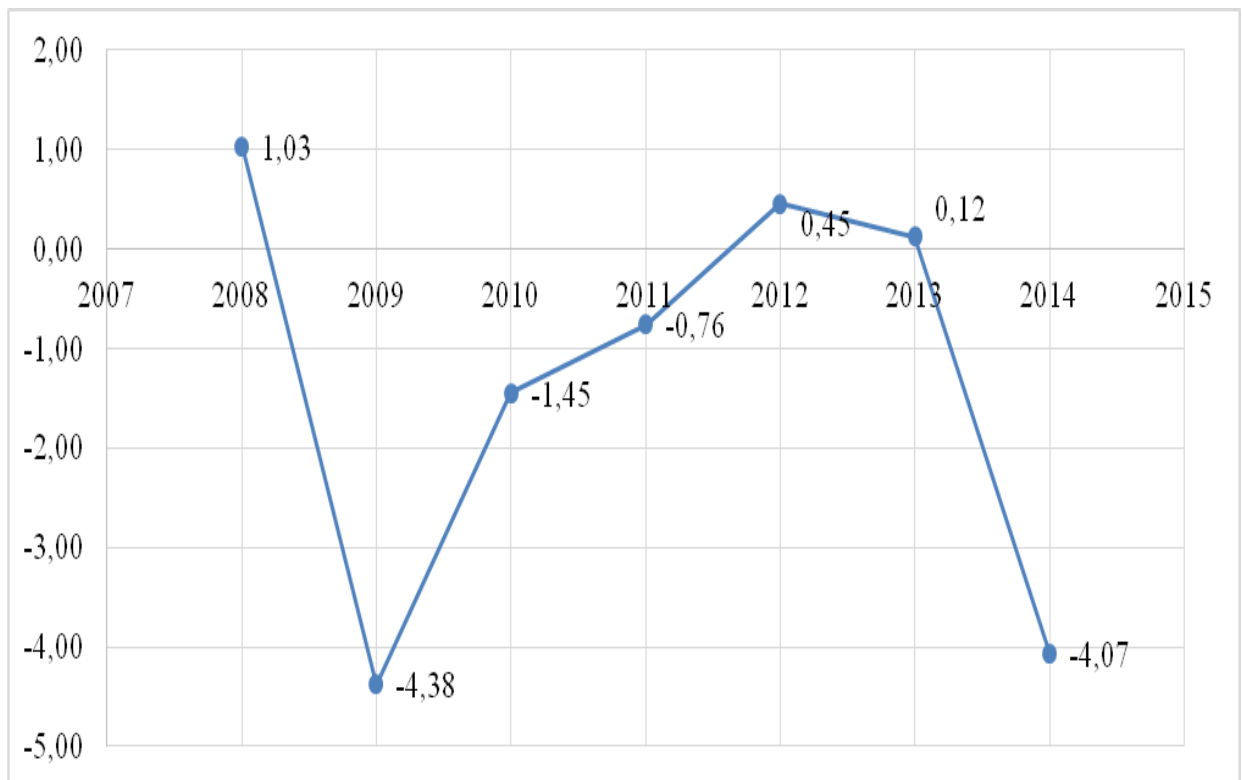

Рис. 2.15. Рентабельність активів банків України, 2007-2013 роки, %

Примітки: складено на основі [102].

Проте, незважаючи на позитивні зрушення, показники рентабельності активів банківської системи до 2012 р. включно продовжують залишатись від'ємними, тобто банки України у переважній більшості працюють збитково. У 2012 р., завдяки абсолютному зростанню на 1,21 %, показник рентабельності активів банків нарешті набуває додатного значення, проте уже у 2013 р. тенденція показника знову змінилась у бік зниження його значення.

Показник рентабельності власного капіталу банку (ROE) характеризує здатність його власних коштів генерувати прибуток і дозволяє оцінити можливість забезпечення реального зростання власного капіталу в розмірах, адекватних зростанню ділової активності. Систематизуємо показники рентабельності капіталу учасників банківської системи України на рис. 2.16.

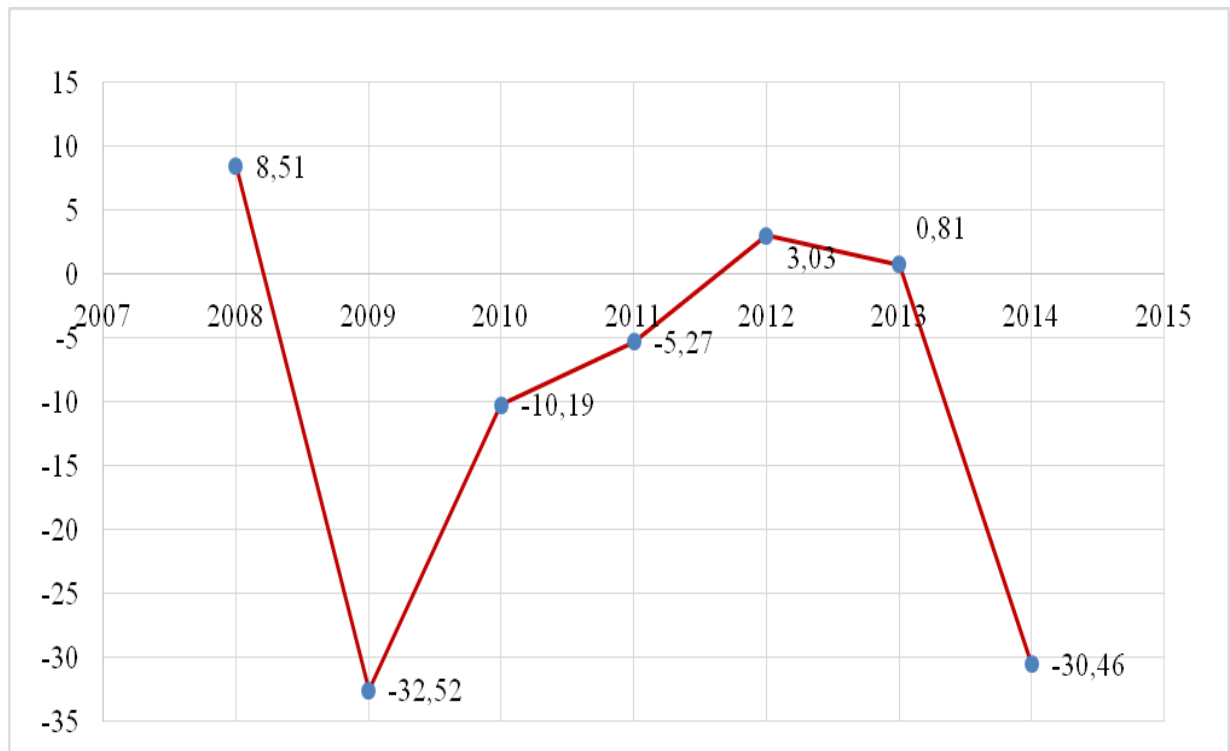

Рис. 2.16. Рентабельність капіталу банків України, 2007-2013 роки, %

Примітки: складено на основі [102].

За даними рис. 2.16 можемо зробити висновок про те, що загалом у аналізованому семирічному періоді рентабельність власного капіталу банків була низькою. Мінімальне значення спостерігалось у 2009 р., що пояснюється розгортанням фінансово-економічної кризи. Максимальне значення показника було зафіксовано НБУ у 2007 р., після якого почалось поступове зниження рівня ROE вітчизняних банків. Так, впродовж 2008 р. досліджуваний показник скоротився більш ніж на третину (абсолютне відхилення склало 4,16 %, відносно – 32,8 %).

Отже, з 2007 р. до 2013 р. рентабельність власного капіталу банків України знизилась з 12,67 % до 0,81 %, тобто на 11,86 % або на 93,6 %. Таким чином, рентабельність пасивів банківської системи втратила майже 100 % докризового рівня, а падіння до -30,46% свідчить про черговий період роботи банків над зниженням ризику та підвищенням прибутковості діяльності.

Для характеристики відповідності банківської системи вимогам Національного банку охарактеризуємо виконання економічних нормативів (рис. 2.17).

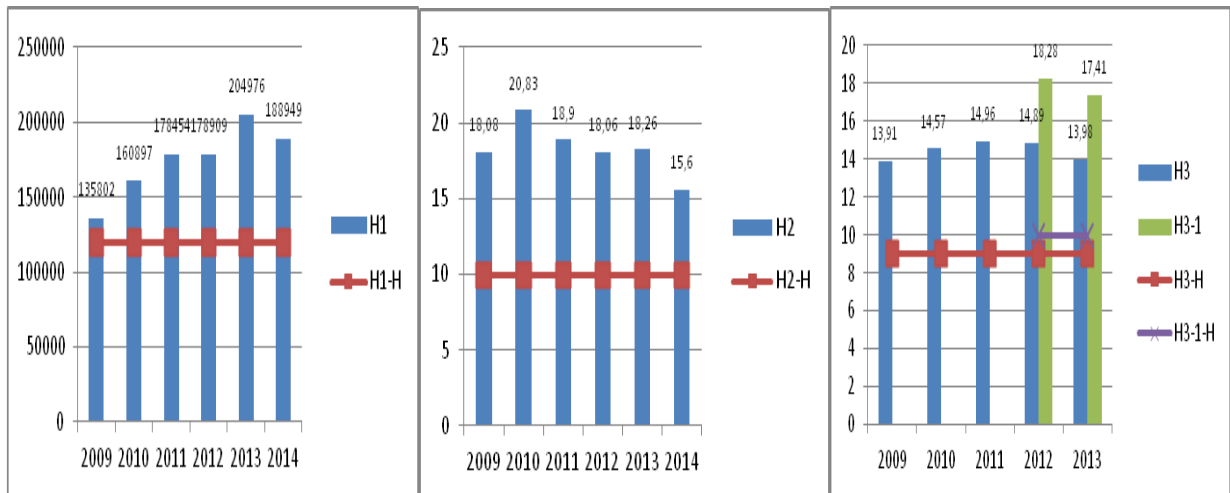

Рис. 2.17. Нормативи капіталу

Примітки: складено на основі [102].

Нормативи капіталу є ключовими при оцінці банківської діяльності, їх розрахунок базується на документах Базельського комітету з банківського нагляду. За даними рисунка 2.17, банки виконують встановлені нормативи, при цьому покриття ризиків капіталом, з одного боку, свідчить про безпеку установи, а з іншого, – про нераціональне використання ресурсів (у 2014 р. призупинено використання нормативів Н3 і Н3-1).

Варто наголосити, що застосовувані нормативи капіталу не у повному обсязі відображають реальний стан ситуації у банківській системі через те, що установи продовжують маніпулювати встановленням вищого класу позичальника, таким чином корегуючи виконання нормативу Н2 та обсягів формування резерву. За таких умов власне нормативи абсолютного співвідношення регулятивного капіталу до активів та регулятивного капіталу до зобов'язань обмежували обсяги чистого ризику, який брали на себе банківські установи.

Негативним вважаємо суттєве перевищення банками нормативів ліквідності, що характеризує відсутність позичальників належного рівня,

проте стримує можливості отримання прибутку банківськими установами та розвитку економіки через відсутність кредитних ресурсів (рис. 2.18) [73].

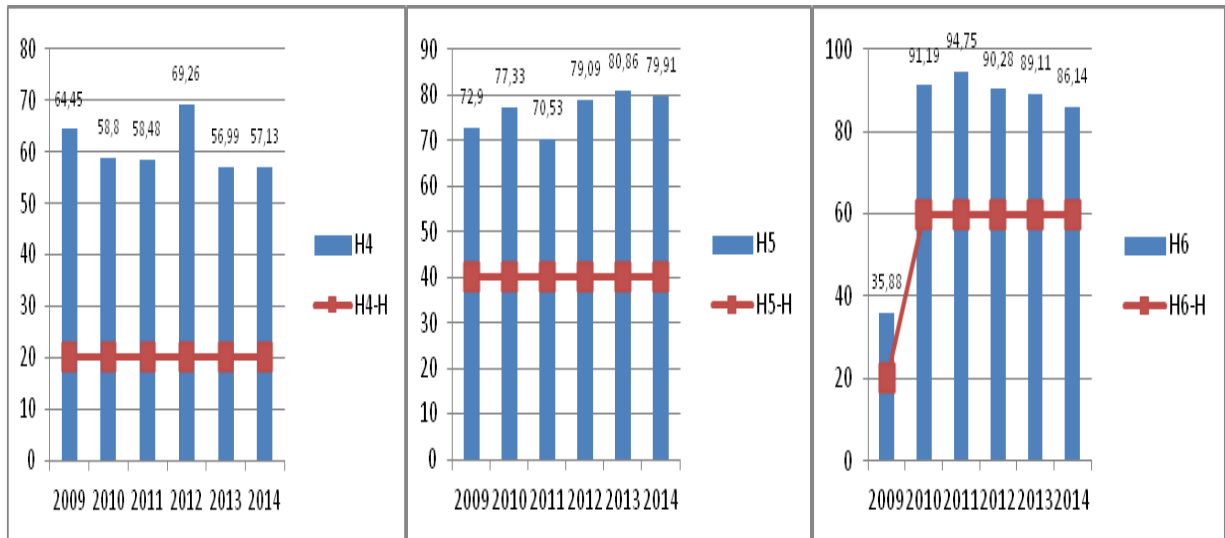

Рис. 2.18. Нормативи ліквідності

Примітки: складено на основі [102].

Цю тенденцію підтверджують також і нормативи кредитування та інвестування, розмір потенціалу яких банки не використовують в повному обсязі. Викликає занепокоєння зростання нормативу великих кредитних ризиків (Н8), що може свідчити про спроби виведення активів з банків (рис. 2.19).

Таким чином, можемо зробити висновок, що розвиток банківської системи носить перманентний характер, що особливо небезпечно у зв'язку з «ефектом доміно», що може дестабілізувати на основі проблем одного банку всю сукупність вітчизняних банківських установ. У даному контексті Національний банк як регуляторний орган повинен посилити відповідальність кожної структури за взяті на неї ризики та мінімізувати поширення системних ризиків у банківській сфері.

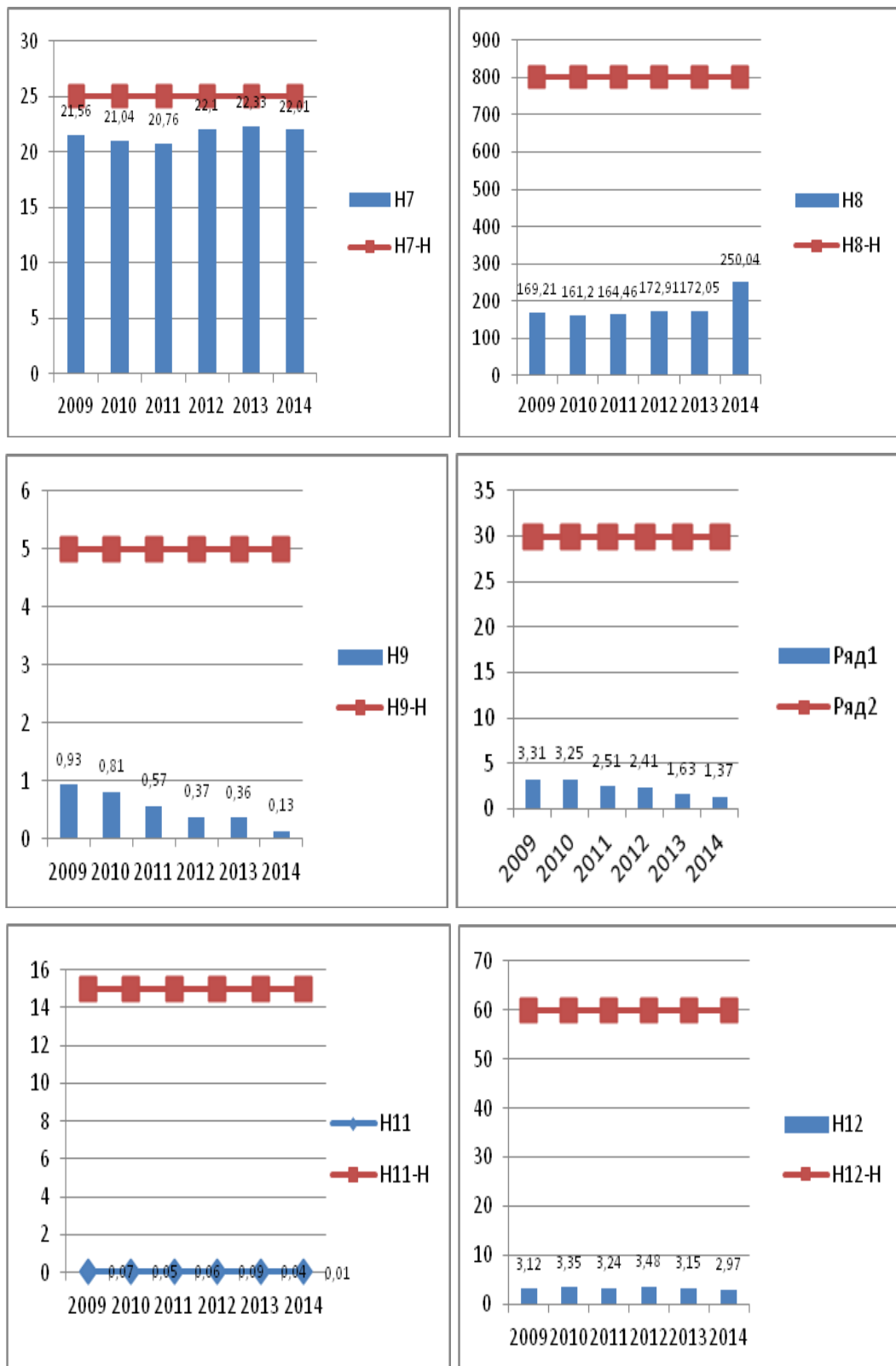

Рис. 2.19. Нормативи кредитування та інвестування

Примітки: складено на основі [102].

Як юридична особа, банк спрямовує свою діяльність на отримання прибутку, проте у конкурентних умовах не кожна установа здатна

забезпечити достатній рівень рентабельності для утримання своїх позицій на ринку. Окрім того, банки як фінансові посередники та довірчі структури несуть подвійну відповідальність перед суспільством, оскільки формування ресурсів без довіри до системи не здійснюватиметься, а без належного фінансування призупиняться кредитно-інвестиційні процеси в економіці, що призведе до падіння ВВП країни та зниження добробуту населення. Тому роль НБУ за нинішніх умов розвитку є особливо важливою у стабілізації функціонування не лише банківського бізнесу, але й виведення економіки країни з кризового стану.

2.2. Особливості стратегій трансформації фінансових ресурсів банків

У сучасних умовах формування фінансових ресурсів банківськими установами обумовлюється жорсткою конкуренцією за кошти клієнтів, супроводжується необхідністю постійного моніторингу оптимального співвідношення структури пасиву з урахуванням різноманітних ризиків – ризику вилучення депозитів населення, обмеженості проведення запозичень на зовнішньому фінансовому ринку, ризику зниження прибутковості діяльності, неповернення кредитів позичальниками, необхідністю формування банками резервів тощо. Динамічність змін зовнішнього середовища функціонування та проблемні аспекти внутрішніх банківських бізнес-процесів створюють умови, у яких відбувається формування та реалізація фінансових стратегій банків в Україні упродовж останніх п'яти років.

Дослідженню проблематики ресурсного забезпечення банківської діяльності приділили значну увагу як вітчизняні, так і зарубіжні науковці й практики. Так, процесам формування та використання банківських ресурсів присвячені праці західних економістів Г. Габбарда, Е. Гілла, Дж. Кемпбелла, П.С. Роуза, Д.Ф. Сінкі та інших. Значний внесок у дослідження цієї

проблематики в умовах трансформаційних економік зробили М.Д. Алексеєнко, З.М. Васильченко, О.В. Васюренко, А.П. Вожжов, В.М. Геєць, Я.В. Грудзевич, О.В. Дзюблюк, Ж.М. Довгань, А.О. Єпіфанов, М.І. Крупка, А.М. Мороз, М.І. Савлук, Л.О. Примостка, М.Ф. Пуховкіна та інші науковці.

У теорії та практиці банківської діяльності існують три основних підходи до розуміння економічної сутності банківських ресурсів (фінансових ресурсів банків). Зокрема, представники першого підходу акцентують увагу на джерелах акумулювання коштів у процесі проведення пасивних операцій банку. Наприклад, С.В. Мочерний під банківськими ресурсами розуміє складову частину фінансових, що містить власні і залучені засоби банків [36]. Власні засоби – акціонерний і резервний капітал, а також нерозподілений прибуток. Залучені засоби – вклади, кошти від продажу облігацій та інших цінних паперів.

Б.А. Райзберг під банківськими пропонує розуміти різновид фінансових ресурсів, що містять у своєму складі власні та залучені кошти [123]. Джерелами формування ресурсів є, з одного боку, акціонерний та резервний капітал, а також нерозподілений прибуток, що становлять разом власний капітал, а з другого, – вклади, кошти від продажу облігацій та інших цінних паперів, тобто залучені кошти.

Прихильники другого підходу дотримуються позиції пріоритетності використання коштів ресурсного забезпечення у процесі здійснення активних операцій банку. Так, О.В. Васюренко, І.М. Федосік вважають банківськими ресурсами сукупність власних, залучених і цільових фінансових коштів банку, що знаходяться у безпосередньому його розпорядженні та використовуються на його розсуд для повномасштабної банківської діяльності [18].

М.Д. Алексеєнко під банківськими розуміє сукупність грошових ресурсів й виражених у грошовій формі матеріальних, нематеріальних та

фінансових активів, що перебувають у розпорядженні банків і можуть бути використані ними для здійснення активних операцій та надання послуг [1].

А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна банківськими вважають сукупність грошових коштів, що перебувають у його розпорядженні й використовуються ним для виконання активних операцій [6].

Недоліком перших двох підходів є відсутність у трактуванні поняття мети та механізмів акумуляції і використання банківських ресурсів, на виправлення цього спрямували зусилля науковці третього підходу, які оперують у своїх дослідженнях поняттям прибутковості банківської діяльності як результату внаслідок проведення операцій з акумулювання та розміщення банківських ресурсів.

Так, Ж.М. Довгань у вузькому розумінні під банківськими розуміє акумульовані банком вільні грошові кошти економічних суб'єктів на умовах виникнення зобов'язань власності чи боргу для подальшого розміщення на ринку з метою отримання прибутку; у широкому розумінні – це реальні можливості банку не лише акумулювати грошові зобов'язання боргу чи власності, а й здатність отримувати прибуток від проведення дохідних банківських операцій [33].

Варто зауважити, що в сучасних умовах метою акумулювання банківських ресурсів є не лише одержання доходу, оскільки акумуляція фінансових ресурсів банків може бути обумовлена й іншими цілями, зокрема, покриттям збиткової діяльності, максимізацією ринкової частки тощо [133].

О.В. Дзюблюк банківські ресурси зводять до всієї величини коштів, які може використати банк для проведення окремих операцій, насамперед, кредитних [31].

На наш погляд, кредитна діяльність банків є лише частиною їх діяльності, а тому поняття банківських ресурсів є більш широким, ніж кредитних, однак у даному дослідженні увагу зосередимо саме на кредитуванні як основній активній банківській операції.

Розвиваючи дослідження зарубіжних та українських науковців з проблематики управління фінансовими ресурсами банків, використовуватимемо третій підхід із акцентом на стратегіях трансформації банківських ресурсів у процесі реалізації банківської діяльності.

А.П. Вожжов удосконалив трактування «золотого» банківського правила, згідно якого величини та терміни вимог банку на кожен поточну дату повинні відповідати величинам і термінам його ресурсів, сформованих за допомогою трансформації із сукупності акумульованих коштів [21]. Таким чином, на його думку, природа трансформації банківських ресурсів проявляється у процесах перетворення вихідних властивостей і якостей коштів, які акумулюються банком, в інші властивості та якості, що характерні для банківських ресурсів, а також при їх перетворенні на макрорівні у процесі інвестиційно-кредитної мультиплікації. Механізм трансформації банківських ресурсів визначає порядок і послідовність дій щодо перетворення коштів, які акумулюються банками, в їхні ресурси, а також банківських ресурсів у процесі інвестиційно-кредитної мультиплікації різними методами на основі комбінацій різних причинно-наслідкових взаємозв'язків.

Механізм трансформації банківських ресурсів вимагає розроблення та реалізації відповідного виду ресурсної політики банку. Отже, у кожному конкретному випадку банк застосовує певний набір методів та інструментів акумулювання та використання фінансових ресурсів, що дає підстави виділяти певні види стратегій трансформації банківських ресурсів у межах банківської системи України. При цьому важливою і необхідною умовою є дотримання «золотого» банківського правила.

У світовій та вітчизняній практиці управління фінансовими ресурсами банку здійснюють згідно трьох основних позицій [5]. Концентрація зусиль на управлінні активами передбачає відмову від стратегії максимізації прибутку, оскільки управління залученими ресурсами є недоцільним і неможливим у

зв'язку з тим, що джерела формування ресурсів (зобов'язання і капітал) визначаються можливостями та потребами клієнтів і акціонерів банку.

Згідно концепції управління пасивами певні інструменти впливу на обсяги, вартість та структуру залучених коштів існують, тобто має місце контроль над джерелами коштів банку аналогічний контролю над активами, що дало можливість банкам поступово реструктуризувати свої баланси в напрямі мінімізації витрат за залученими коштами і збільшити прибуток і капітал.

Концепція інтегрованого управління активами і пасивами банку передбачає, що зниження витрат може відбуватися як в результаті управління акумульованими банком ресурсами, так і в результаті доходів від проведення активних операцій. На думку Дж. Сінкі, основна мета третього підходу полягає в скоординованому управлінні балансом банку, а не окремими його частинами [132]. Це дасть змогу підтримувати на відповідному рівні ліквідність, максимізувати прибутковість та мінімізувати банківські ризики.

Отже, основна ідея цього підходу полягає у взаємопов'язаності активів, зобов'язань і капіталу банку та комплексного підходу до управління сукупним портфелем з метою отримання максимальної прибутковості за прийняттого рівня ризику, що передбачає необхідність використання системи відповідних аналітичних показників, що дають змогу оцінити стратегію і тактику управління фінансовими ресурсами.

Стратегічною метою діяльності банку повсюдно визнано максимізацію його вартості (ринкової оцінки власного капіталу). Це не виключає можливого існування системи короткострокових чи проміжних цілей. Усі складові системи управління банком, у тому числі аналіз банківської діяльності, спрямовано на досягнення стратегічної мети.

У системному аналізі стратегії визначаються як альтернативні способи досягнення поставленої мети. Нагадаємо, що оскільки між прибутковістю та ризиком існує пряма залежність, то ринкова оцінка вартості банку зростає за

двох обставин: підвищення прибутків за постійного рівня ризику або зниження ризику за умови стабілізації прибутковості.

Таким чином, вибір стратегій управління банком незначний: перша спрямована на максимізацію прибутків, не виключаючи при цьому можливості зазнати збитків, а отже, вона є стратегією підвищеного ризику; друга має на меті мінімізацію ризиків та стабілізацію прибутків. У такий спосіб банки вимушені постійно балансувати між прибутковістю і ризиком, вибираючи одну з цих альтернативних стратегій. Варто звернути увагу на те, що вибір найбільш раціональної стратегії управління є надто індивідуальним і залежить, насамперед, від настроїв, сподівань і преференцій власників (акціонерів) банку.

У формалізованому вигляді опишемо стратегії за допомогою моделей (рис. 2.20). У першій моделі цільовою функцією є максимізація прибутку (P) за умови обмеження ризику (R) через установлення максимально допустимого його значення (R'), у другій мінімізація ризику за утримання показників прибутковості на певному рівні, не нижчому за заданий (P').

Стратегія максимізації прибутку передбачає свідоме прийняття ризику, характеризується спекулятивними тенденціями і реалізується через застосування незбалансованих підходів до управління активами і зобов'язаннями (які не передбачають вирівнювання окремих статей балансу за обсягами чи термінами). До них належать, наприклад, управління гепом, управління дюрацією, утримання відкритої валютної позиції, формування агресивного портфеля цінних паперів, проведення спекулятивних операцій з фінансовими деривативами. Основне завдання управління за такого підходу – запобігання можливості переростання допустимого ризику в катастрофічний, який загрожує самому існуванню банку і може призвести до банкрутства.

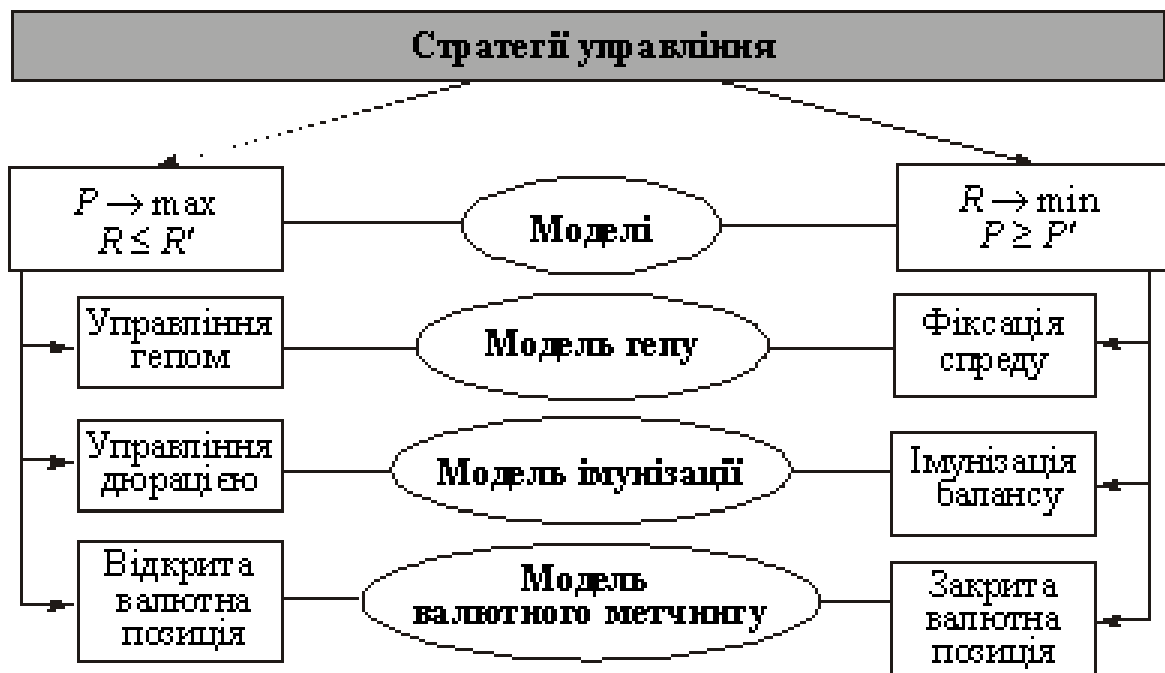

Рис. 2.20. Стратегії та моделі управління активами і пасивами банку

Примітки: [111].

Стратегію мінімізації ризику вибирають тоді, коли рівень прибутковості банку задовольняє керівництво та акціонерів, а основною метою є стабілізація фінансових результатів. У цьому разі мета досягається за допомогою таких прийомів управління активами і пасивами, як приведення у відповідність строків та обсягів активів і зобов'язань, чутливих до змін відсоткової ставки (фіксація спреду); імунізація балансу; утримання закритої валютної позиції; формування збалансованого портфеля цінних паперів (наприклад, індексного портфеля); проведення операцій хеджування та страхування ризиків та ін. Зрозуміло, що на практиці досягти повної відповідності активних та пасивних статей балансу неможливо, але ця стратегія потребує принаймні максимально можливого узгодження балансових позицій. Завдання банківського аналізу полягає у забезпеченні ефективної реалізації вибраної банком стратегії.

У довгостроковій перспективі орієнтуються на ринкову оцінку власного капіталу банку. У процесі стратегічного управління аналізують показники конкурентного рівня прибутку на активи (ROA) та прибутку на капітал (ROE). У короткостроковому аспекті на перший план висуваються

облікові показники діяльності. Оперативне управління активами і пасивами пов'язане, насамперед, зі щоденним управлінням банківським балансом і в цьому аспекті найуживанішими аналітичними показниками є відсотковий прибуток (різниця між відсотковими доходами і відсотковими витратами), чиста відсоткова маржа, спред або прибуток на одну звичайну акцію.

Невіддільними складовими і стратегічного, і оперативного управління є аналіз банківських ризиків та контроль за ними. Показники, що характеризують банківські ризики, теж модифікуються залежно від особливостей аналітичного процесу. У довгостроковому аспекті ризик банку характеризується показником мультиплікатора капіталу, який розраховують як відношення активів банку до його капіталу. Що вищим є значення мультиплікатора капіталу, то більш ризикованою визнається фінансова діяльність банку. У процесі оперативного аналізу показники ризикованості конкретизуються для кожного виду ризику. Наприклад, для ризику зміни відсоткових ставок таким показником є геп, для валютного ризику – валютна позиція, для ризику незбалансованої ліквідності – розрив ліквідності.

Оперативний аналіз банківського балансу з позицій «прибуток – ризик» базується на виявленні інтегральних показників, які характеризують співвідношення активів і пасивів банку та виступають індикаторами властивостей балансу. Інтегральні показники одержують через «згортання» окремих показників і розглядають як загальносистемні характеристики.

Прибутковість характеризується традиційними для банківської діяльності показниками (прибуток, маржа, спред) та похідними від них – чиста відсоткова маржа, чистий спред, маржа прибутку та ін. Зазначимо, що показники прибутковості за своїм економічним змістом є інтегральними, оскільки розраховуються «згортанням» доходів і витрат (і в грошовому вимірі, і у відсотках).

До інтегральних показників, які відображають рівень ризикованості, належать:

- розрив ліквідності – невідповідність між строками та сумами активів і зобов'язань (ризик незбалансованої ліквідності);
- геп – дисбаланс між активами та зобов'язаннями, чутливими до зміни відсоткової ставки на ринку протягом певного періоду (відсотковий ризик);
- валютна позиція – різниця між сумою активів та зобов'язань у тій самій іноземній валюті (валютний ризик);
- індикатор імунізації балансу – розрив між дюрацією активів та дюрацією пасивів банку (ринковий та відсотковий ризики).

Зв'язки між прибутком та ризиком банку формалізуються у процесі побудови системи аналітичних моделей. Дієвість системи моделей як інструментарію аналізу не залежить від вибраної банком стратегії управління. Якщо банк вибрав стратегію максимізації прибутку, то система аналітичних моделей забезпечує оцінку величини ризиків та можливі зміни прибутковості. У такому разі успіх та ефективність практичної реалізації цієї стратегії визначається спроможністю банку передбачати та прогнозувати динаміку змін параметрів конкурентного середовища. Для банків, які додержуються більш зважених підходів до управління активами і пасивами та вибирають стратегію мінімізації ризиків, система аналітичних моделей є інструментарієм обґрунтування внутрішніх лімітів ризику і допустимих діапазонів зміни фінансових результатів діяльності.

Для аналізу ресурсних пріоритетів українських банків використано дані фінансової звітності банків за період 2009–2014 рр., при цьому вихідним критерієм для групування банків є співвідношення депозитів та наданих кредитів у розрізі суб'єктів (фізичних і юридичних осіб) без врахування валюти банківської операції. Отримані результати подано на рисунку 2.21.

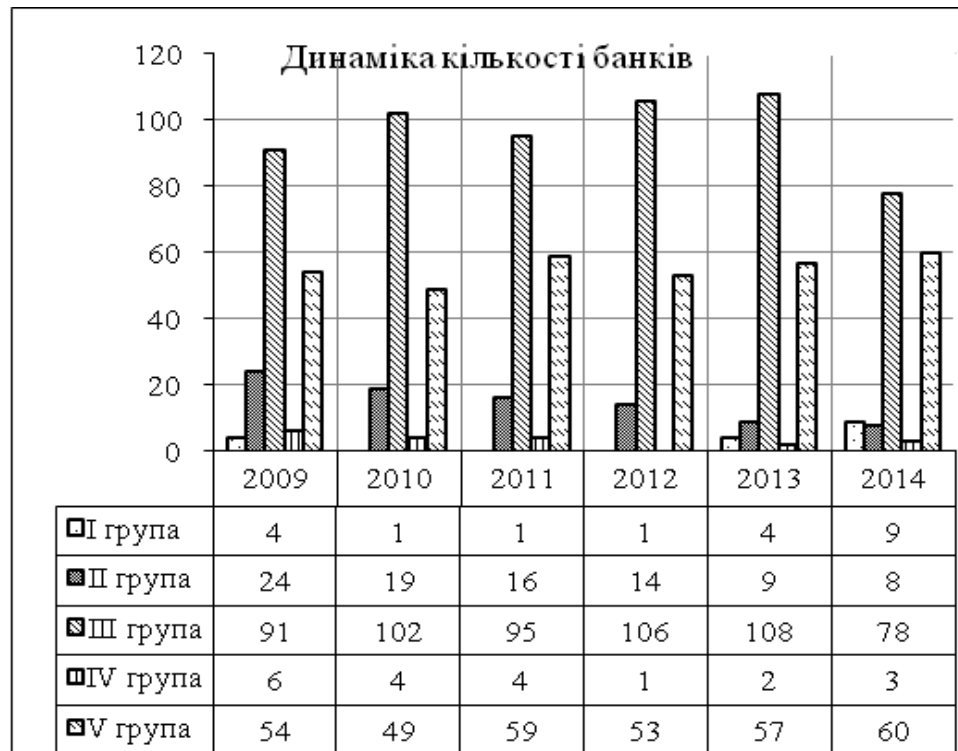

Рис. 2.21. Динаміка кількості банків у розрізі утворених груп

Примітки: розраховано за даними НБУ.

Утворені групи банків характеризуються спільними підходами до реалізації фінансових стратегій, зокрема, щодо джерел формування та напрямів використання акумульованих ресурсів, що дає підстави об'єднати їх у групи зі спільними параметрами поведінки на ринку банківських послуг. Отже, усі банківські установи упродовж 2009–2014 рр. належали до таких п'яти груп з відповідними ресурсними пріоритетами (таблиця 2.5) [62]:

- стратегію виходу з ринку (для банків, у яких уведено тимчасового адміністратора чи відбувається ліквідація, I група),
- ритейл-стратегію (фокусування на роздрібному обслуговуванні, II група),
- ощадно-інвестиційну (кредитування юридичних осіб за рахунок депозитів фізичних, III група),
- комерційно-споживчу (трансформація депозитів юридичних осіб у кредити фізичним, IV група),

- корпоративну (орієнтацію на обслуговування у межах груп юридичних осіб, V група) стратегії (додаток В).

Таблиця 2.5

Характеристика параметрів функціонування утворених груп банків

Рік	Група банків	Частка групи у банківській системі, %	Частка групи у активах банківської системи, %	Частка групи у депозитах банківської системи, %	Частка групи у кредитах банківської системи, %	Частка групи у резервах банківської системи, %	ROA банківської системи та утворених груп, %	
2009	I	2	0,6	0,6	0,4	0,3	-0,127	-0,07
	II	14	29,2	26,0	31,4	31,2		-0,018
	III	51	50,7	55,4	49,5	54,0		-0,176
	IV	3	0,3	0,3	0,2	0,2		-0,069
	V	30	19,2	17,7	18,5	14,3		-0,109
2010	I	0,5	0,6	0,8	0,6	0,3	-0,008	0,001
	II	11	21,6	18,6	22,4	28,2		-0,009
	III	58,5	61,1	65,0	62,6	61,6		-0,012
	IV	2	0,4	0,2	0,4	0,4		-0,019
	V	28	16,3	15,4	14	9,5		0
2011	I	0,5	0,7	1,0	0,7	0,3	-0,015	0
	II	9	7,1	6,8	6,2	6,9		-0,005
	III	54,5	64,6	68,8	67,2	65,7		-0,017
	IV	2	3,7	1,9	4,3	6,1		-0,015
	V	34	23,9	21,5	21,6	20,9		-0,016
2012	I	0,5	0,01	0	0	0	-0,001	-
	II	8,0	10,6	10,7	10,2	12,0		-0,0019
	III	61,0	69,07	70,4	71,4	69,0		-0,002
	IV	0,5	0,02	0,0001	0,0002	0,0005		0
	V	30,0	20,3	18,8	18,4	19,1		0,005
2013	I	2	0,08	0	0	0,04	-0,0098	-0,004
	II	5	1,9	2,0	2,7	2,3		0,006
	III	60	81,0	84,0	82,1	81,7		0,001
	IV	1	0,36	0,04	0,08	0,16		0
	V	32	16,66	13,96	15,12	15,8		-0,033
2014	I	6	0,3	0,1	0,1	0,01	-0,04	0,002
	II	5	4,3	4,0	5,2	6,17		-0,1
	III	49	68,8	71,0	72,6	63,93		-0,04
	IV	2	0,7	0,1	0,1	2,81		-0,03
	V	38	26,0	24,8	22,0	27,07		-0,03

Примітки: розраховано за даними НБУ.

З даних таблиці 2.5 та рисунка 2.21 очевидно, що найбільш чисельною є третя група банків, які реалізують ощадно-інвестиційну стратегію, тобто залучають депозити фізичних осіб та кредитують потреби юридичних осіб (49-61 % банків залежно від аналізованого року). При цьому частка банків цієї групи в активах банківської системи збільшилася з 50,7 % у 2009 р. до

68,8 % у 2014 р. (81 % – у 2013 р.), у депозитах – з 55,4 % до 71% (84 %), у кредитах – з 49,5 % до 73 % (82,1 %), у резервах – з 54,0 % до 64 % (81,7 %).

Цей вид стратегії трансформації фінансових ресурсів характерний для банків з надійною репутацією та/або досить привабливими процентними ставками за депозитами для фізичних осіб та водночас привабливими умовами кредитування для юридичних осіб, що й дозволило посилити позиції групи за період 2009-2013 рр., проте в неординарних умовах 2014 р. простежується зменшення сегмента ринку даної групи банківських установ.

Частка банків п'ятої групи, що акумулюють депозити від юридичних осіб і віддають перевагу кредитуванню юридичних осіб, зростала з 30 % у 2009 р. до 34 % у 2011 р., який виявився переломним у функціонуванні групи, оскільки у 2013 р. на 2 % зменшилася кількість банків, що використовували цю стратегію трансформації ресурсів.

Зворотній процес відбувається у 2014 р., коли частка банків групи знову зростає, цього разу до 38 %. При цьому частка банків цієї групи в активах банківської системи збільшилася з 19,2 % у 2009 р. до 23,9 % у 2011 р., однак зменшилася до 16,7 % у 2013 р. та зросла до 26% у 2014 р., у депозитах – зросла з 17,7 % у 2009 р. до 21,5 % у 2011 р., а згодом зменшилася до 13,96 % у 2009 р. та знову зросла до 25 % у 2014 р., у кредитах – з 18,5 % у 2009 р. до 21,6 % у 2011 р., а згодом зменшилася до 15,12 % у 2013 р. та зріс до 22 % у 2014 р., у резервах – відбулося збільшення з 14,3 % у 2009 р. до 20,9 % у 2011 р., а згодом скорочення до 15,8 % у 2013 р. та зросло до 27 % у 2014 р. Обслуговування банками потреб у межах груп юридичних осіб дозволяє утримувати позиції цим фінансовим установам на стабільному рівні.

З 14 % до 5% зменшилася частка банків другої групи за період 2009-2014 рр., тобто тих установ, ресурсна орієнтація яких визначається залученням депозитів та кредитуванням потреб фізичних осіб. При цьому частка банків цієї групи в активах банківської системи скоротилася з 29,2 % у 2009 р. до 4,3 % у 2014 р., у депозитах – з 26,0 % у 2009 р. до 4 % у 2014 р., у

кредитах – з 31,4 % у 2009 р. до 5,2 % у 2014 р., у резервах – з 31,2 % у 2009 р. до 6,17% у 2014 р.

Отже, кредитування фізичних осіб за умови домінування у пасивах депозитів фізичних осіб, як доводить практика функціонування банків, є більш ризикованим видом активних операцій у порівнянні з кредитуванням юридичних осіб; нестабільним джерелом мобілізації ресурсів у зв'язку з поширенням паніки на фінансовому ринку і ризиком дострокового вилучення ресурсів, що впливає на ліквідність та рентабельність діяльності банків.

Банки четвертої групи, питома вага яких у банківській системі зменшилася з 3 % у 2009 р. до 2 % у 2014 р., реалізують стратегію комерційно-споживчу, тобто акумулюють депозити юридичних осіб і спрямовують їх на кредитування потреб фізичних осіб. У 2011 р. банки цієї групи збільшили свою частку у активах до 3,7 % з 0,3 % у 2009 р. та знову знизили її до 0,7 % до 2014 р., у депозитах до 1,9 % з 0,3 % у 2009 р. та до 0,3 % у 2014 р., у кредитах до 4,3 % з 0,2 % у 2009 р. та до 0,1 % в 2014 р., водночас різко зросли сформовані резерви з 0,2 % у 2009 р. до 6,1 % у 2011 р. та знижуються до 2,81 % у 2014 р. При цьому рентабельність активів була вищою за середнє значення ROA у банківській системі.

Частка банків першої групи, що перебувають у стані ліквідації, коливається у межах 0,5–2 % упродовж періоду 2009–2013 рр. та зростає до 6 % у 2014 р. Стратегію мобілізації депозитів від юридичних осіб та кредитування фізичних осіб реалізували банки, питома вага упродовж 2009–2013 рр. яких зменшилася з 3 % до 2%. При цьому частка банків цієї групи в активах, депозитах і кредитах банківської системи у 2009–2014 р. коливалася у межах від 0 до 1%.

Критеріями оцінки ефективності обраних фінансових стратегій трансформації ресурсів є наступні показники [62]:

- рентабельність активів (ROA) - показник конкурентного рівня прибутку на активи, що показує кількість одиниць чистого прибутку на одну гривню активів. Це універсальний показник, що

використовується у світовій практиці як чинник інвестиційного та кредитного потенціалу установи. Для банківської системи України після незначної стабілізації 2013 р. знову набув від'ємних значень (рис. 2.22), що пояснюється погіршенням економічної кон'юнктури ринку;

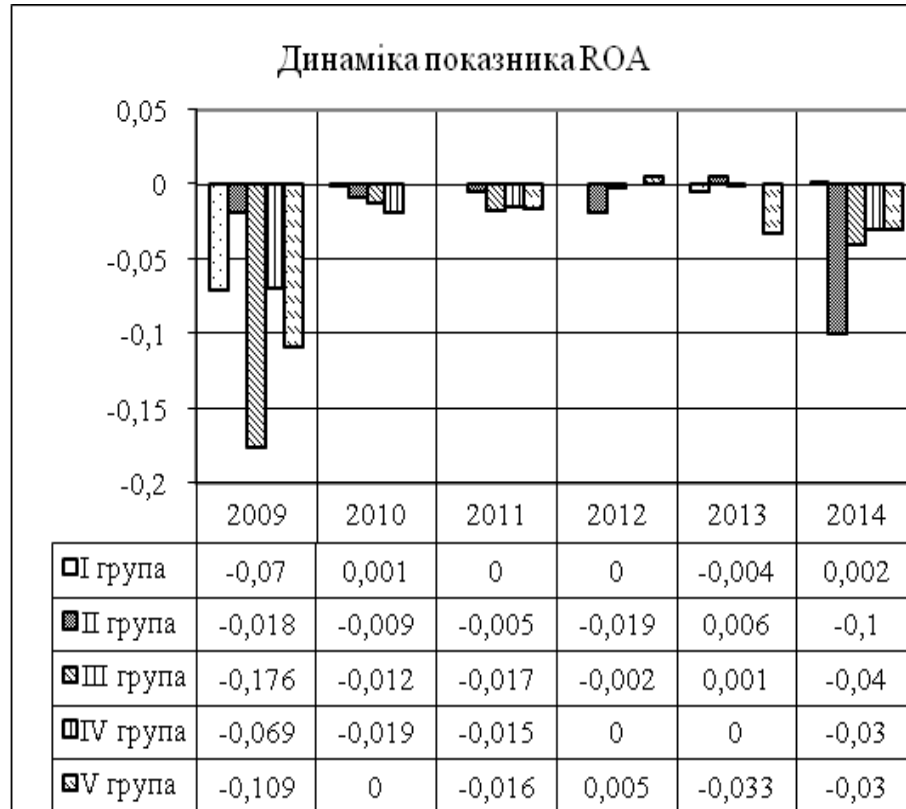

Рис. 2.22. Динаміка показника рентабельності активів (ROA) банків у розрізі утворених груп, %

Примітки: розраховано за даними НБУ.

- показник якості кредитних портфелів розраховується як відношення сформованих резервів до обсягу кредитного портфеля. Даний показник не лише дає змогу простежити ймовірність неповернення зобов'язань позичальниками, але й дозволяє характеризувати його з погляду захисту від можливих втрат та дохідності (рис. 2.23);

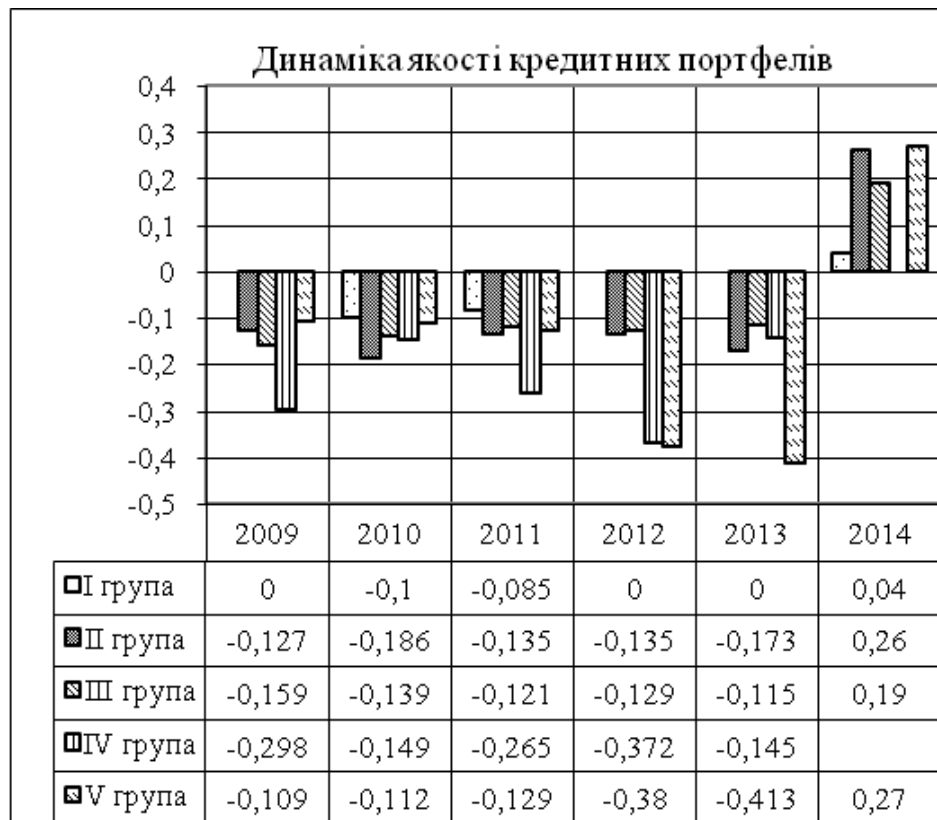

Рис. 2.23. Динаміка показника якості кредитних портфелів банків у розрізі утворених груп, %

Примітки: розраховано за даними НБУ.

- показник мультиплікатора статутного капіталу розраховують як відношення активів банку до його капіталу. Більше значення мультиплікатора капіталу відображає більш ризикований фінансовий стан банку (рис. 2.24). Значення показника мультиплікатора капіталу істотно зросло у 2013 р. у банків другої групи до 9,7 (8,9 у 2014 р.). У банків четвертої групи спостерігається зростання показника до 4,4 у 2013 р. та різкий спад у 2014 р. до 0,7. Банківські установи третьої групи підтримували розмір цього показника приблизно на однаковому рівні у межах 4,9–5,3 протягом 2009-2013 рр. та продемонстрували зростання показника до 8,3 у 2014 р.. У банків п'ятої групи значення мультиплікатора капіталу зменшувалося з 3,8 у 2009 р. до 2,2 у 2013 р., проте зросло до 7,8 у 2014 р.

Рис. 2.24. Динаміка показника мультиплікатора статутного капіталу банків у розрізі утворених груп, %

Примітки: розраховано за даними НБУ.

Отримані результати кластеризації банків за системою обраних критеріїв, а саме: співвідношення залучених депозитів та наданих кредитів у розрізі вкладників та позичальників фізичних та юридичних осіб, – дали змогу розвинути якісний підхід до оцінки ефективності функціонування банків в Україні упродовж 2009–2014 рр. та виокремити спільні стратегії поведінки на ринку фінансових ресурсів упродовж останніх років.

У результаті проведеного дослідження при формуванні стратегії банку запропоновано використовувати теоретико-методичний підхід до кластеризації банків та як результат вибору відповідних видів депозитної та кредитної стратегій з урахуванням критеріїв рентабельності активів, кредитної безпеки та безпеки власного капіталу, що дало змогу виділити п'ять стійких кластерних утворень, оцінити пріоритети та види стратегій трансформації ресурсів банків, а саме: комерційно-споживчий; ощадно-

інвестиційний; корпоративний (орієнтація на обслуговування у межах груп юридичних осіб); ритейл (фокусування на роздрібному обслуговуванні); вихід з ринку (банки, у яких введено тимчасового адміністратора чи перебувають на етапі ліквідації).

Отримані результати дослідження дали змогу розробити систему рекомендацій для управління депозитними та кредитними портфелями банків в умовах посткризового періоду розвитку [62]:

а) здійснити групування банківських установ на основі системи обраних індикаторів для вироблення спільних фінансових стратегій розвитку;

б) виявити можливості та фактори мобільності банків між кластерами;

в) виявити головні пріоритети ресурсних політик банків у кризовий період;

г) розробити систему рекомендацій щодо усунення недоліків, ризиків, слабких місць реалізації стратегій трансформації ресурсів як конкретного банку, так і банківської системи країни загалом.

Вважаємо актуальним продовження даного дослідження у таких напрямках, як:

1) визначення показника кластерної мобільності банків;

2) фінансових стратегій та показників діяльності банків, що утворюють ядро кожного кластера.

Імплементация у банківську практику стратегій трансформації фінансових ресурсів орієнтована на підвищення рентабельності та якості депозитно-кредитної політики, зниження ризикованості кожної з груп банків шляхом: моніторингу пріоритетів ресурсних політик банків-конкурентів й корегування власних маркетингових політик; оцінки сильних і слабких сторін банку, можливостей та загроз ринку для прийняття управлінських рішень; розширення клієнтської бази як результату стратегічного аналізу ресурсної поведінки банків-конкурентів і політики НБУ.

Запровадження прогресивних підходів до управління в українських банках треба розпочинати з формування концептуальних засад, методичного забезпечення та аналітичного інструментарію, які є спільними для всіх банківських установ. У подальшому кожен банк, керуючись загальними методологічними засадами, матиме можливість реалізувати їх на практиці з урахуванням стратегічних пріоритетів своєї діяльності.

2.3. Моделювання фінансової поведінки банків України у кризові періоди

Рівень ефективності функціонування банківського сектора визначають напрями розвитку усієї економічної системи, впливаючи на обсяги доступних кредитних ресурсів. Банківський бізнес перебуває на етапі гострого дефіциту стратегій щодо оптимізації його структури, реформування системи регулювання та нагляду, мінімізації ризикованості тощо. Так, за офіційними даними Національного банку України станом на 01.01.2015 у порівнянні з 01.01.2014:

- 1) скоротилася кількість банків з 180 до 163;
- 2) зменшилася частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків на 1,5 %;
- 3) зросла частка простроченої заборгованості у загальній сумі кредитів на 5,8 %;
- 4) різко знизилися показники рентабельності активів (на 4 %) та капіталу (на 30 %) банків України.

Присутні негативні тенденції до зниження показників фінансового стану значної частки банків в Україні актуалізують необхідність реалізації відповідних заходів як з боку Національного банку України, так і власників та топ-менеджерів банківських установ, результати впровадження яких дозволять виявляти резерви для покращення фінансового стану, приймати

обґрунтовані управлінські рішення щодо розроблення та вибору необхідних фінансових стратегій подальшого розвитку банківської системи.

Оцінювання факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на ефективність фінансової діяльності банків та проведення мультифакторного аналізу уможливується шляхом застосування відповідної системи показників, яка дозволяє комплексно оцінити діяльність банків, забезпечує детальне представлення стратегії, удосконалення процесів, що вносять найбільший вклад в її реалізацію, та дозволяє перевести стратегію в площину оперативного управління [42].

Банківським установам властивий різний ступінь чутливості до впливу певних факторів ринкового середовища. Саме це дає можливість їх кластеризації залежно від можливостей формування та використання фінансових ресурсів в умовах невизначеності бізнес-середовища. Для аналізу реалізації фінансових стратегій банків використано дані фінансової звітності, опрацьовані та презентовані Національним банком України за період 2009–2014 рр. У Додатку Д подано перелік фінансових показників, на основі яких проводився мультифакторний аналіз.

Отже, вихідними умовами для проведення мультифакторного аналізу реалізації фінансових стратегій банків в Україні є:

- 1) формування системи показників-факторів у динаміці – досліджуваний період 2009–2014 рр.;
- 2) систематизація вихідної інформації (дані фінансової звітності банків) та їхнє опрацювання у програмному забезпеченні Statistica 8.0.

Необхідність аналізу факторів, що визначають особливості моделей фінансової поведінки банків, обумовлені предметом дослідження, а саме: теоретико-методичними положеннями, практичними рекомендаціями щодо формування та реалізації фінансових стратегій банків України в умовах конкурентного середовища.

Цінність результатів проведеного дослідження у тому, що [68]:

- орган банківського нагляду та регулювання – Національний банк України – отримає додаткове джерело опрацьованої інформації для моніторингу діяльності банків та контролю за дотриманням допустимого рівня ризикованості банківського бізнесу;
- материнські банківські установи, які володіють дочірніми структурами та здійснюють експансії у банківські системи інших країн, одержать інформацію про ризики та переваги, які варто брати до уваги при формуванні стратегій поведінки у цих країнах у наступних періодах;
- клієнти як користувачі інформації, отриманої в результаті аналізу, матимуть змогу обирати надійні банки для розміщення коштів на депозитні рахунки, користування кредитними послугами, оскільки зможуть оцінити джерела формування ресурсів (особливо питому вагу депозитів, боргових зобов'язань), а також захищеність та ефективність їхнього використання (мультиплікатор капіталу, рентабельність кредитних операцій);
- в умовах активного входження іноземного капіталу у банківські системи країн та виходу національних банків на міжнародний фінансовий ринок іноземні інвестори матимуть інформацію про найбільш інвестиційно-привабливі банківські установи для інвестування.

З метою виявлення впливу основних показників діяльності банків на особливості фінансових моделей взаємодії установ з конкурентним середовищем автором розвинено спосіб кластеризації банків України за ознакою стратегічної ресурсної позиції, що дало змогу виділити упродовж 2009–2014 рр. три кластери банків: з високим рівнем адаптації, відносно адаптовані, з низькою адаптованістю до конкурентного середовища.

В основу науково-методичного підходу до характеристики фінансових моделей взаємодії банків в умовах конкурентного середовища покладено мультифакторний розвідувальний аналіз показників фінансової звітності

банків України.

Якщо від вихідних даних, записаних у вигляді матриці $X = (x_{ij})$, де i – номер ознаки ($i=1..k$), а j – номер спостереження ($j=1..n$), перейти до стандартизованих за формулами $y_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_i}{s_i}$, де $\bar{x}_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n x_{ij}$ – середнє значення, s_i – стандартне відхилення ознаки x_i , то матрицю R парних кореляцій ознак можна подати у вигляді (формула 2.1):

$$R = Y^T Y, \quad (2.1)$$

Факторна модель полягає у представлені стандартизованих спостережень y_{ij} у вигляді добутку (формула 2.2):

$$Y = AF, \quad (2.2)$$

де $F = (f_{pj})$ – матриця значень статистично незалежних латентних факторів f_p ($p=1..m$, $m \ll k$) для кожного спостереження з нульовим математичним сподіванням і одиничною дисперсією, а $A = (a_{ip})$ – матриця факторних навантажень (факторне відображення), яку визначають із співвідношення (формула 2.3):

$$R = AA^T, \quad (2.3)$$

За умови незалежності факторів f_p квадрат коефіцієнта a_{ip}^2 показує, яку частку дисперсії i -ї ознаки зумовлює p -й фактор, а сума їхніх квадратів $\lambda_p = \sum_{i=1}^m a_{ip}^2$ – частку сукупної дисперсії всіх ознак, яку зумовлює p -й фактор. Числа $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_m$ – є першими m власними значеннями кореляційної матриці R , а їх сума $\sum_{p=1}^m \lambda_p$ показує частку сукупної дисперсії, яку пояснює дана факторна модель.

Аналіз проводився засобами пакету прикладних програм Statistica 8.0. На підставі сукупності критеріїв Кайзера ($\min \lambda > 1$) та “кам’яного осипу” Кеттела було виділено п’ять латентних факторів, які пояснюють 75 – 80%

сукупної дисперсії даних. Таблиці власних значень кореляційних матриць та їхні графіки “кам’яного осипу” наведено у Додатку Е.

Матриці факторних навантажень, отримані після обертання факторів методом нормалізованого варімаксу, наведено у Додатку Ж.

Аналіз матриць факторних навантажень дає підстави так трактувати зміст латентних факторів [68], що впливають на моделі фінансової поведінки банків на ринку, даючи змогу об’єднати їх за цими критеріями у три групи:

- f1 – у моделі перший фактор відображає обсяг фінансових ресурсів. За даним фактором упродовж аналізованого періоду банки першої групи відзначалися суттєво вищим від середнього значення;
- f2 – рівнем хеджування ризиків (мультиплікатор капіталу);
- f3 – фактор ризикованості кредитних операцій;
- f4 – показник валютного ризику операцій банку;
- f5 – фактор депозитного покриття кредитних операцій.

Значення латентних факторів для кожного з банків наведено за 2009–2014 рр. у Додатку З. Ці фактори лягли в основу кластеризації банків на три групи методом k -середніх за евклідовими відстанями між ними в просторі латентних факторів.

Для перевірки коректності класифікації використовувався дискримінантний аналіз даних, який полягає в побудові для кожної з трьох груп класифікації дискримінантної функції (формула 2.4):

$$\varphi_j = \alpha_{0j} + \sum_{i=1}^5 \alpha_{ij} \bar{f}_{ij}, \quad (j = 1..3) \quad (2.4)$$

де α_{ij} – коефіцієнт функції, \bar{f}_{ij} – середнє значення i -ї ознаки ($i = 1..5$) в j -ій групі. Коефіцієнти α_{ij} розраховуються за формулами: $\alpha_{ij} = (n-3) \sum_{k=1}^5 b_{ik} \bar{f}_{kj}$, де

b_{ik} – елемент матриці, оберненої до матриці $W_{ik} = \sum_{j=1}^3 \sum_{h=1}^{n_j} (f_{ijh} - \bar{f}_{ij})(f_{kjh} - \bar{f}_{kj})$, де

n_j – кількість об’єктів у j -ій групі, n – загальна кількість об’єктів, а константа

$$\alpha_{0j} = -0,5 \sum_{k=1}^5 \alpha_{kj} \bar{f}_{kj}.$$

Процедура класифікації ґрунтується на геометричній близькості h -го елемента до центроїдів виділених груп класифікації. Належність його до відповідної групи визначається за мінімумом відстані Махаланобіса (формула 2.5):

$$D_{jh}^2 = (n-3) \sum_{i=1}^5 \sum_{k=1}^5 b_{ik} (f_{ijh} - \bar{f}_{ij}) (f_{kjh} - \bar{f}_{kj}) \quad (2.5)$$

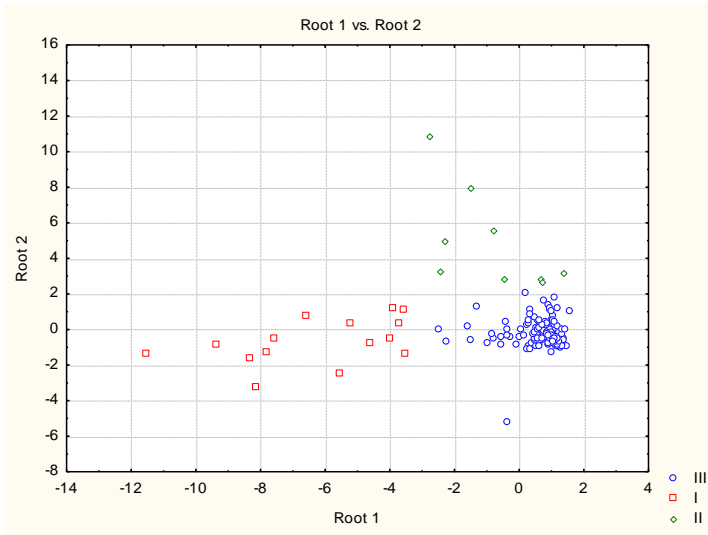
Дискримінантна функція максимізує різницю між групами і мінімізує дисперсію всередині груп. Для оцінювання спроможності дискримінантних функцій розрізняти групи в багатовимірному факторному просторі використовують λ -статистику Вілкса. Близькість статистики Вілкса до нуля свідчить про високу розпізнавальну спроможність дискримінантних функцій.

Результати достовірності кластеризації банків у 2009–2014 рр. графічно представлено на рисунку 2.25 і в середньому становить 97 %.

Перелік банків, що потрапили у відповідні кластери упродовж 2009–2014 рр. подано у Додатку К. На рисунку 2.26 графічно зображено поведінку банків утворених кластерів за кожним з п'яти латентних факторів.

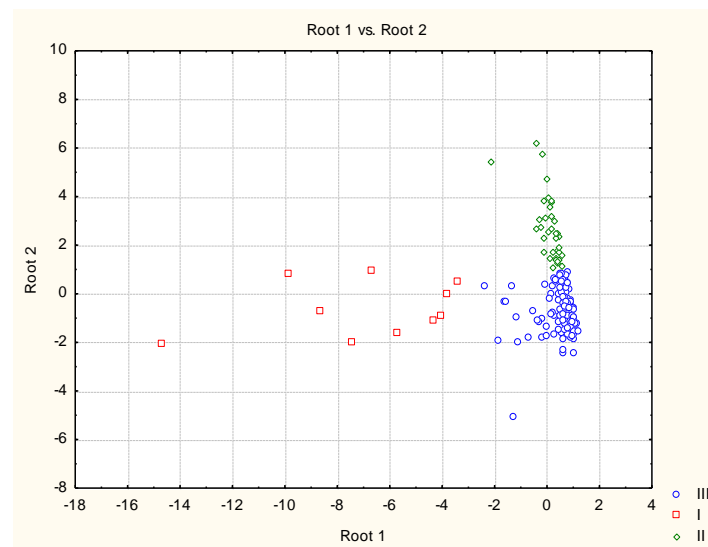
За першим фактором f_1 (рис. 2.27) – обсяг фінансових ресурсів – упродовж аналізованого періоду банки першого кластера характеризувалися значним обсягом коштів: як за розмахом дисперсії, що свідчить про деяку неоднорідність установ у цій групі, так і за значенням, що перевищує середнє у банківській системі. Варто зазначити, що аналізований період характеризується кризовими процесами в економіці країни та суттєвими трансформаціями у розвитку банківського бізнесу, зокрема, за результатами 2014 р. банки першого кластера істотно посилили свої позиції за першим фактором.

Для банків другого кластера це значення переважно нижче середнього (за виключенням 2009 р.). Банки третього кластера, що упродовж 2009-2013 рр. демонстрували значення за першим фактором на рівні середнього у банківській системі, дещо посилили свої ресурсні позиції.

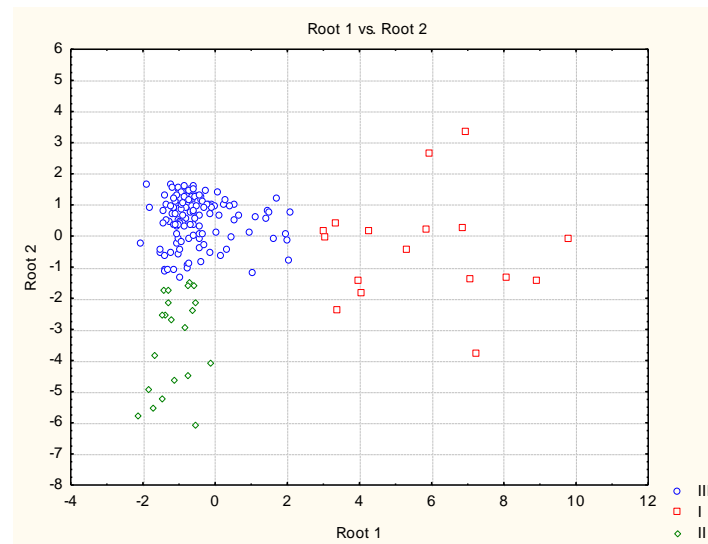
Матриця коректності кластеризації банків за латентними факторами у 2009 р.

Classification Matrix (dani9.sta)				
Rows: Observed classifications				
Columns: Predicted classifications				
Group	Percent Correct	III	I	II
III	100,000%	150	0	
I	100,000%	0	15	
II	66,666%	3	0	
Total	98,275%	153	15	

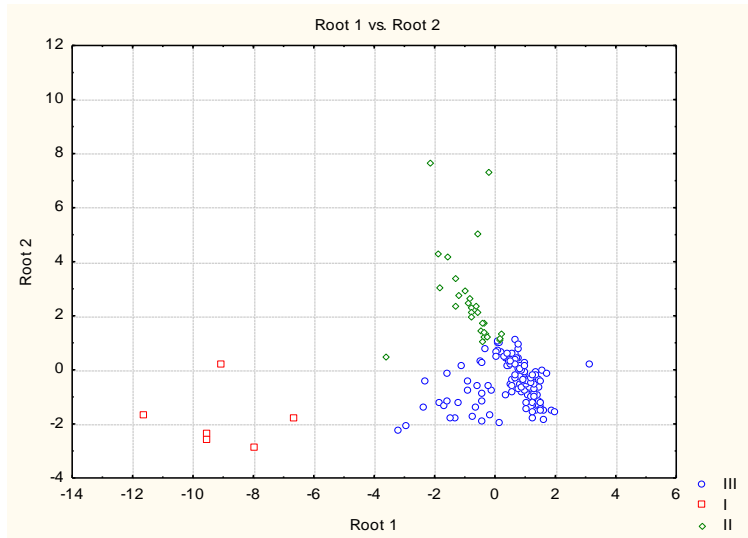
Матриця коректності кластеризації банків за латентними факторами у 2010 р.

Classification Matrix (dani10.sta)				
Rows: Observed classifications				
Columns: Predicted classifications				
Group	Percent Correct	III	I	II
III	100,000%	128	0	
I	90,000%	1	9	
II	88,888%	4	0	3
Total	97,126%	133	9	3

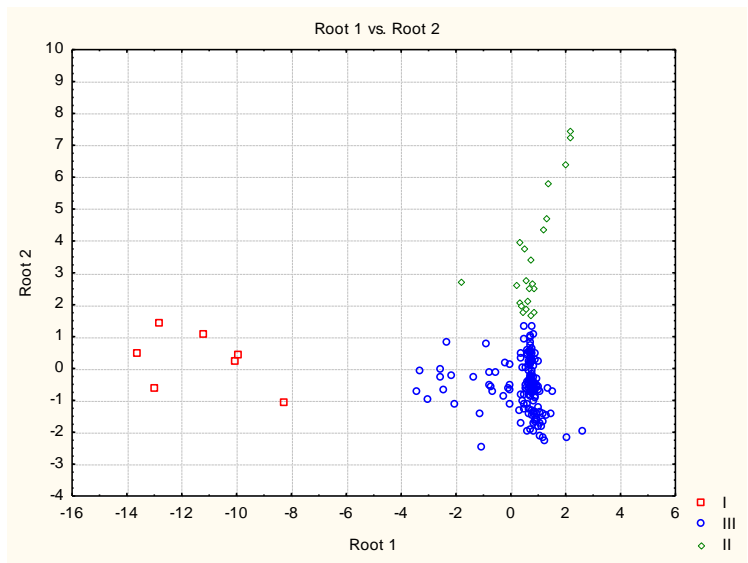
Результати достовірності кластеризації банків у 2011 р.

Classification Matrix (dani11.sta)				
Rows: Observed classifications				
Columns: Predicted classifications				
Group	Percent Correct	III	I	II
III	100,000%	136	0	
I	100,000%	0	17	
II	76,190%	5	0	1
Total	97,126%	141	17	1

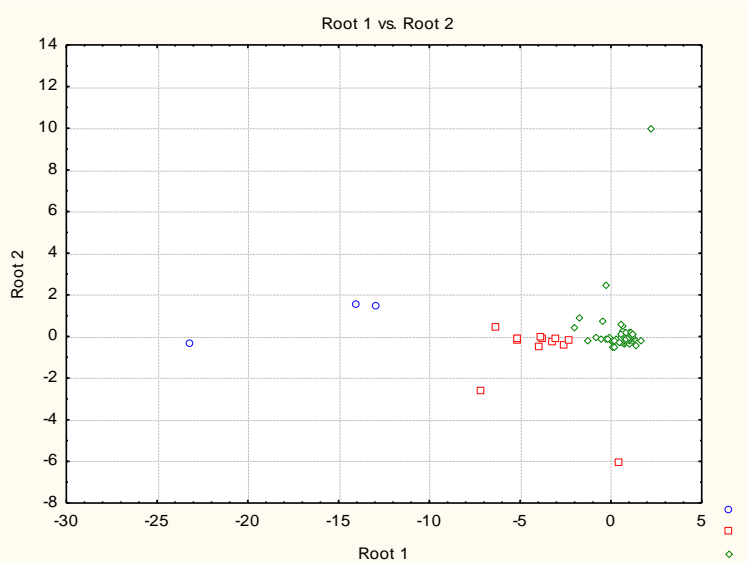
Матриця коректності кластеризації банків за латентними факторами у 2012 р.

Classification Matrix (dani12.sta)				
Rows: Observed classifications				
Columns: Predicted classifications				
Group	Percent Correct	III	I	II
III	100,000%	138	0	
I	100,000%	0	6	
II	70,000%	9	0	2
Total	94,827%	147	6	2

Матриця коректності кластеризації банків за латентними факторами у 2013 р.

Classification Matrix (dani13.sta)				
Rows: Observed classifications				
Columns: Predicted classifications				
Group	Percent Correct	I	III	II
I	100,000%	7	0	
III	100,000%	0	14	
II	81,818%	0	4	1
Total	97,701%	7	14	1

Матриця коректності кластеризації банків за латентними факторами у 2014 р.

Classification Matrix (dani14.sta)				
Rows: Observed classifications				
Columns: Predicted classifications				
Group	Percent Correct	I	III	II
I	100,000%	3	0	
III	92,307%	0	12	
II	100,000%	0	0	13
Total	99,346%	3	12	13

Рис. 2.25. Розміщення банків України у просторі економічних змінних у 2009-2014 рр.

Примітки: побудовано автором за даними НБУ

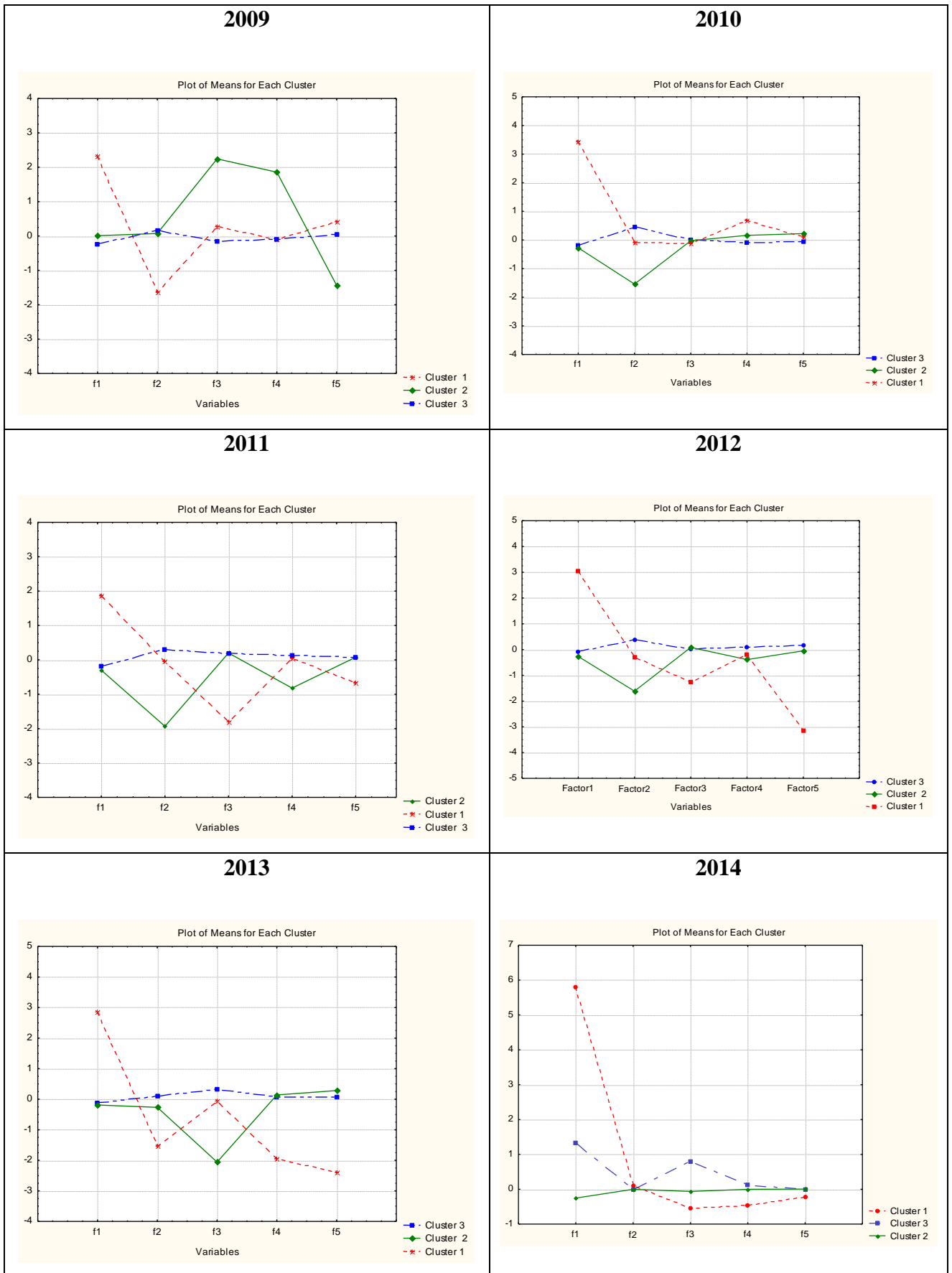

Рис. 2.26. Динаміка поведінки кластерів банків у розрізі п'яти факторів

Примітки: побудовано автором за даними НБУ

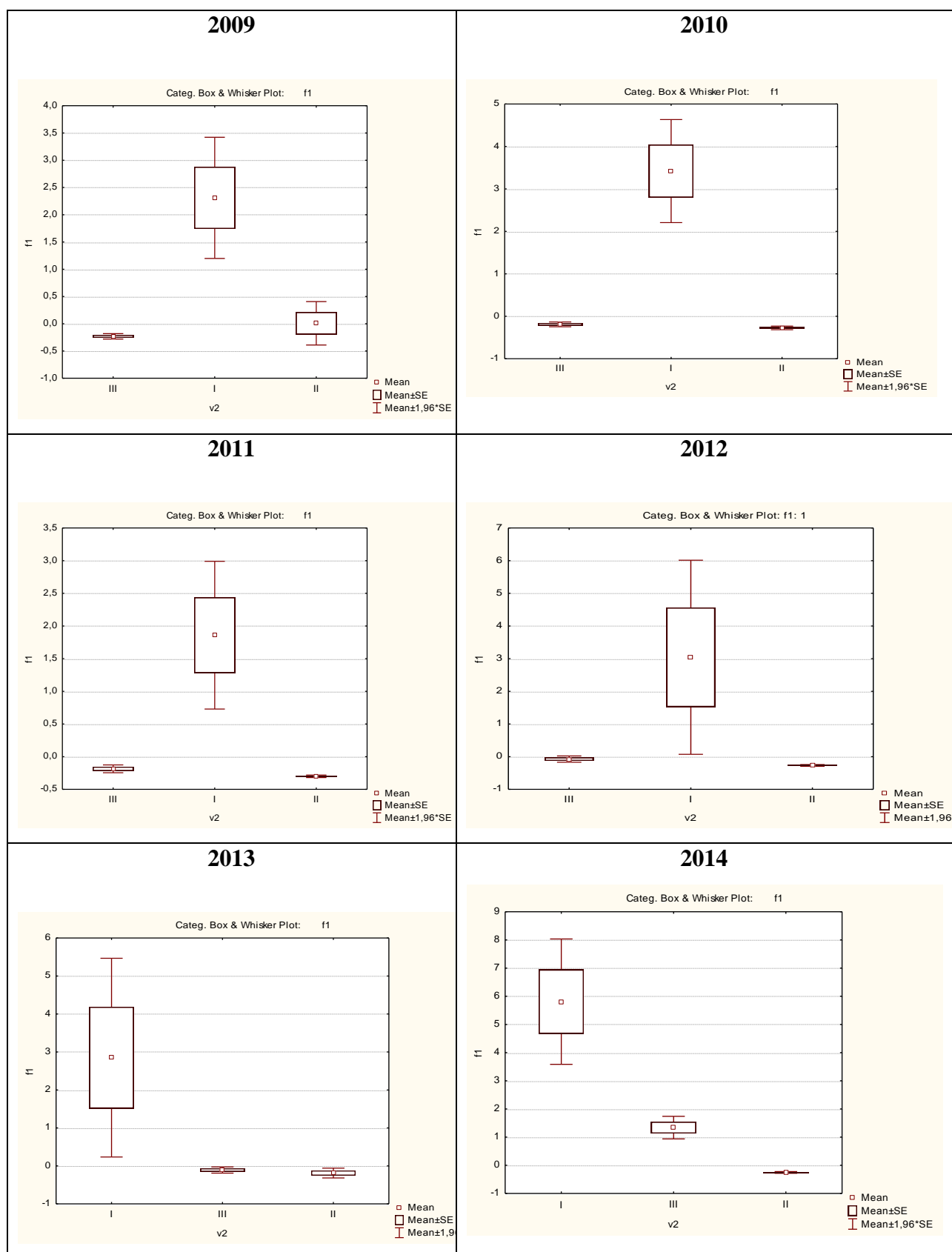

Рис. 2.27. Динаміка значення f_1 у розрізі утворених кластерів

Примітки: побудовано автором за даними НБУ

Також варто зауважити, що це відбулося за рахунок «фільтрування» учасників кластера, які у 2014 р. представлені банками з іноземним капіталом фінансово стабільних європейських материнських структур та промислово-фінансового капіталу вітчизняних інвесторів й підтримки держави (як і у випадку банків першого кластера). У першу чергу це пов'язано з посиленням ролі держави у процесах рефінансування та рекапіталізації комерційних банків. Лише частина банків, що постійно перебували у першому кластері упродовж 2009–2014 рр., склали ядро цього кластера (ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк»).

У 2009 р. це були банки з іноземним капіталом переважно європейських материнських структур та найбільші банки України, у тому числі державні (ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Укрсіббанк», ПАТ «Укрсоцбанк», ПАТ «Промінвестбанк», АТ «ОТП Банк», ПАТ «ВТБ Банк»).

Згодом у цю групу перемістися банки, які отримували значну фінансову підтримку з боку держави (ПАТ АБ «Укргазбанк», АТ «РОДОВІД БАНК», ПАТ «АКБ «КІІВ»). Тому банки першого кластера вважаємо такими, що володіють значним фінансовим потенціалом на ринку за рахунок ресурсів іноземних материнських структур, ресурсів держави або потужного національного капіталу. Виключення банків з іноземним капіталом з цього переліку після 2011 р. пов'язано з наявністю фінансових проблем у материнських структур і реалізацією стратегій виходу європейських банків з українського ринку. Участь держави у фінансуванні діяльності банків не зовсім відповідає принципам конкурентного середовища, однак в умовах поширення кризових процесів та системних ризиків у регулятора банківського ринку не має інших механізмів протидії масовим банкрутствам. Відкритим залишається питання прозорості схем надання такого фінансування з боку держави та ефективності використання дефіцитних державних ресурсів банками.

Отже, на наш погляд, цілком логічним та природним є наявність у першому кластері незначної кількості банків та її скорочення упродовж аналізованого періоду. Стратегія лідерства у витратах на ринку пов'язана не лише з якістю управлінських рішень менеджменту та власників банків, але також із значним впливом факторів ринкового середовища за умов сучасних кризових процесів, тому лише декілька банків можуть вийти на такий рівень та утримувати його особливо в умовах дефіциту фінансових ресурсів на національному та міжнародному ринках капіталів, особливо це реалізувати простіше за наявності протекції держави. Банки другого кластера – це потенційно проблемні банки, стосовно яких держава повинна приймати рішення про ліквідацію, якщо власникам таких установ не під силу провести реорганізацію своєї діяльності за рахунок приватного капіталу. Отже, найбільш чисельною до 2014 р. є третя група банків, яка й формує конкурентний, а не монопольний банківський ринок. Кризовий 2014 р. істотно змінив пропорції банків між аналізованими групами. За результатами останнього фінансового року до банків, що становлять конкурентне середовище, належить невелика частина фінансових установ, що доводить значні фінансові ризики для клієнтів й необхідність втручання держави у процес оздоровлення банківського бізнесу.

За другим фактором f_2 (рис. 2.28) – рівень хеджування ризиків – для банків, мультиплікатор яких значний, малою є частка статутного капіталу у власному. Вважаємо, що це пов'язано з «інформаційним» потенціалом банків, що активно розвиваються та проявляють тенденції до зростання прибутку, вдало реалізують стратегічні напрями роботи та використовують маркетингові стратегії, володіють потенціалом акумулювання значної частки пасиву за рахунок депозитних ресурсів та міжбанківського ринку, що відповідно зменшить частку власного капіталу у структурі фінансових ресурсів, та субординованих зобов'язань, які знизять питому вагу статутного фонду у пасиві. Водночас, банки, які не використовують статус публічності,

діють лише в окремих сегментах ринку та можуть формувати додатковий обсяг коштів переважно за рахунок додаткових внесків акціонерів.

Поведінка банків утворених кластерів за цим фактором демонструє, що установи першої групи характеризуються значенням нижче середнього, оскільки у повній мірі використовують власний інформаційний потенціал і акумулюють інші види залучених та позичених фінансових ресурсів, тому значення акціонерного покриття ризиків банку є нижчим порівняно з іншими кластерними утвореннями. Відповідно для банків другого кластера, які характеризуються обмеженими фінансовими можливостями, значення цього показника є вище середнього у банківській системі, найбільш реальним джерелом збільшення обсягу фінансових ресурсів у разі фінансових проблем для цих установ є кошти акціонерів, питома вага яких у пасиві зберігається значною за винятком 2010 р. Фінансові установи третього кластера за цим показником характеризуються значенням на рівні середнього, оскільки представлені установами з іноземним капіталом, материнські структури яких здійснюють фінансові «ін'єкції» у дочірні компанії, поповнюючи статутний капітал, а також використовують механізми фінансування на умовах субординованого боргу.

За третім фактором f_3 (рис. 2.29) – ризикованість кредитних операцій – першість утримують банки другого кластера, значення цього фактора для яких вище середнього у банківській системі. Ці установи є потенційно проблемними, тому необхідно вживати заходи щодо зменшення значення цього показника для банків. Варто зауважити, що аналізований період характеризується кризовими процесами для економіки України, тому збитковість як фактор оцінки ефективності є важливим, проте недостатнім критерієм для аналізу якості функціонування певного банку чи групи банків, зважаючи на загальну несприятливу макроекономічну кон'юнктуру.

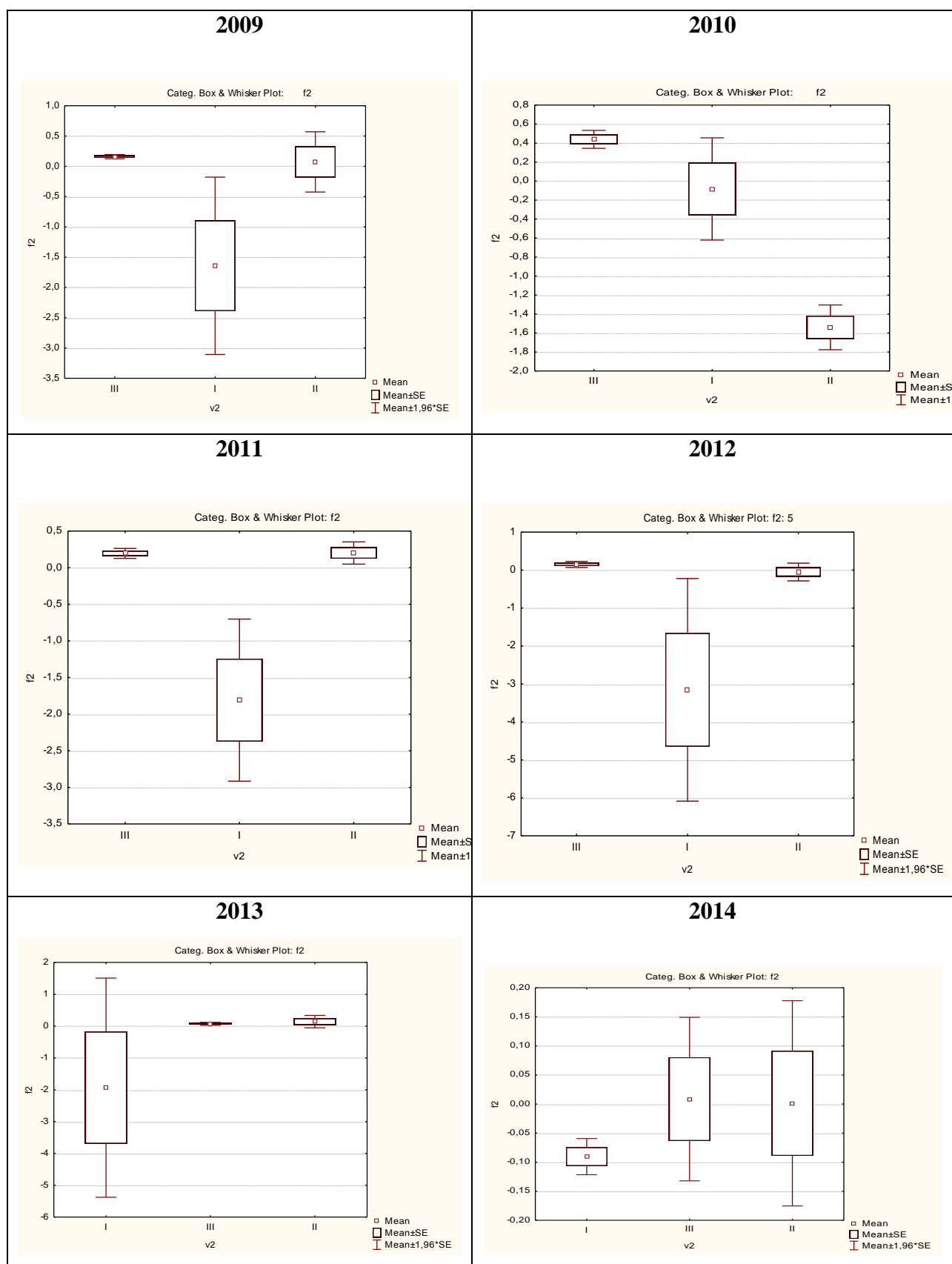

Рис. 2.28. Динаміка значення f_2 у розрізі утворених кластерів

Примітки: побудовано автором за даними НБУ

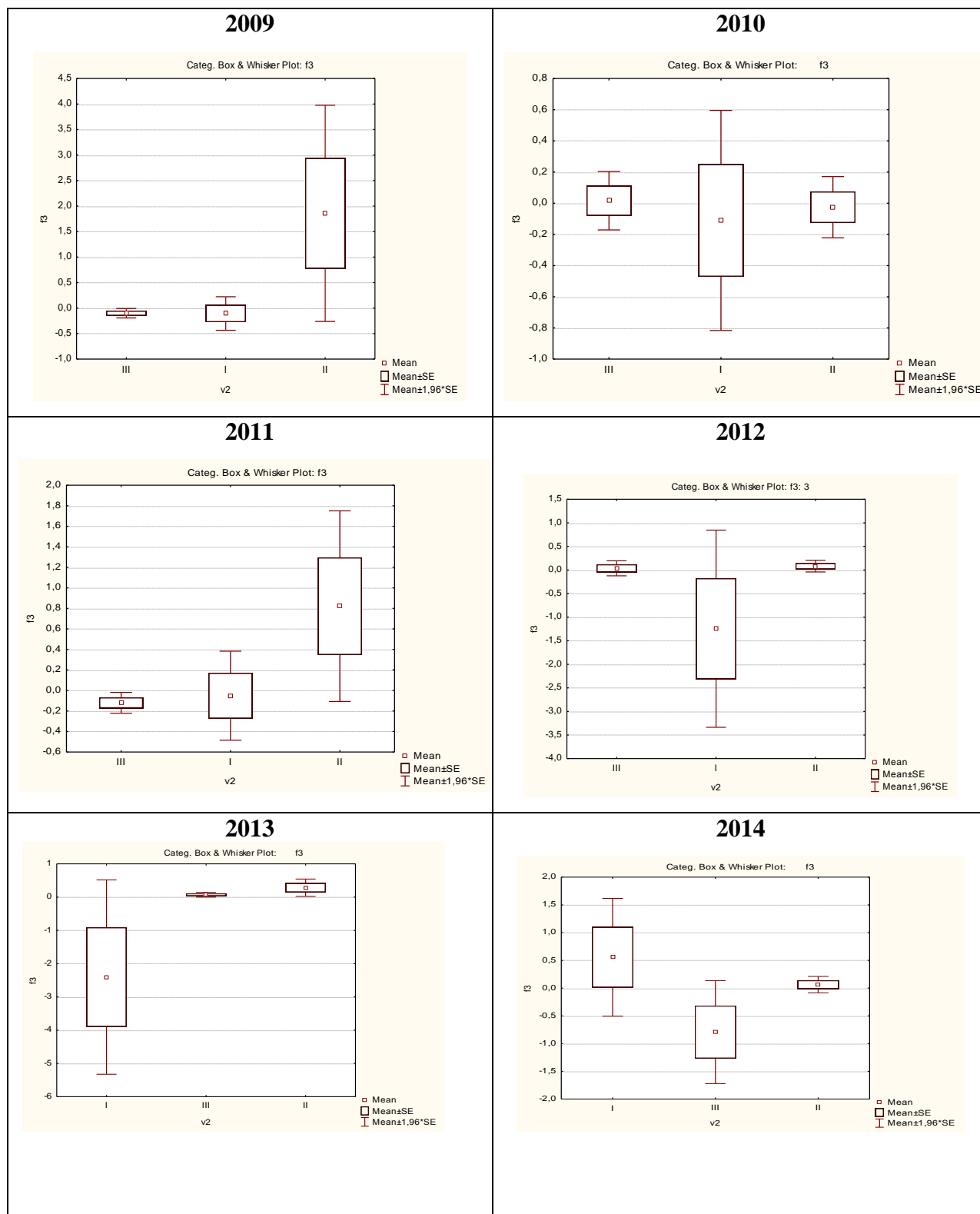

Рис. 2.29. Динаміка значення f_3 у розрізі утворених кластерів

Примітки: побудовано автором за даними НБУ

Позитивним моментом є те, що кількість таких банків є допустимою (некритичною). Стосовно банків першого кластера, то показник збитковості, незважаючи на кризові явища в економіці країни, є відносно низьким, що ще раз підтверджує їхнє лідерство у витратах та доступ до більших обсягів ресурсів, що й може компенсувати відповідні види ризиків, які приводять до збитків. Третя група банків перебуває у конкурентному середовищі, яке природно відчуває вплив усіх кризових процесів та втручання держави шляхом підтримання окремих банків. Тому значення ризикованості діяльності перебуває на рівні, нижчому, ніж у банків другого кластера, однак природно вищому, ніж у лідерів банківського ринку.

Варто зауважити, що збитковість діяльності банків пояснюється фактором надмірного ризику при проведенні кредитної політики. Тому для мінімізації ризикованості банкам необхідно зосередити увагу на удосконаленні процедур кредитування економічних суб'єктів.

За четвертим фактором f_4 (рис. 2.30) – валютного ризику операцій банківських установ – банки першого кластера характеризуються значенням вище середнього у 2009-2010 рр., однак з 2011 р. мала місце тенденція до зниження обсягу валютних запозичень на міжнародних ринках капіталів та міграцією у третій кластер банків з іноземним капіталом (АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Укрсиббанк», ПАТ «Укрсоцбанк»), тому значення опустилося нижче середнього у банківській системі і за результатами 2014 р. істотно знизилося для банків першого кластера. У банків третьої групи зберігалася стабільність за цим критерієм на рівні середнього і дещо збільшилося у 2013–2014 рр.

Щодо установ другої групи – загалом значення цього фактора для банків змінювалося упродовж аналізованого періоду, що можна обґрунтувати мобільністю учасників цього кластера, однак, як правило, це установи, для яких джерелом походження цього виду ризику є проведення валютних операцій всередині країни, а не на зовнішніх фінансових ринках.

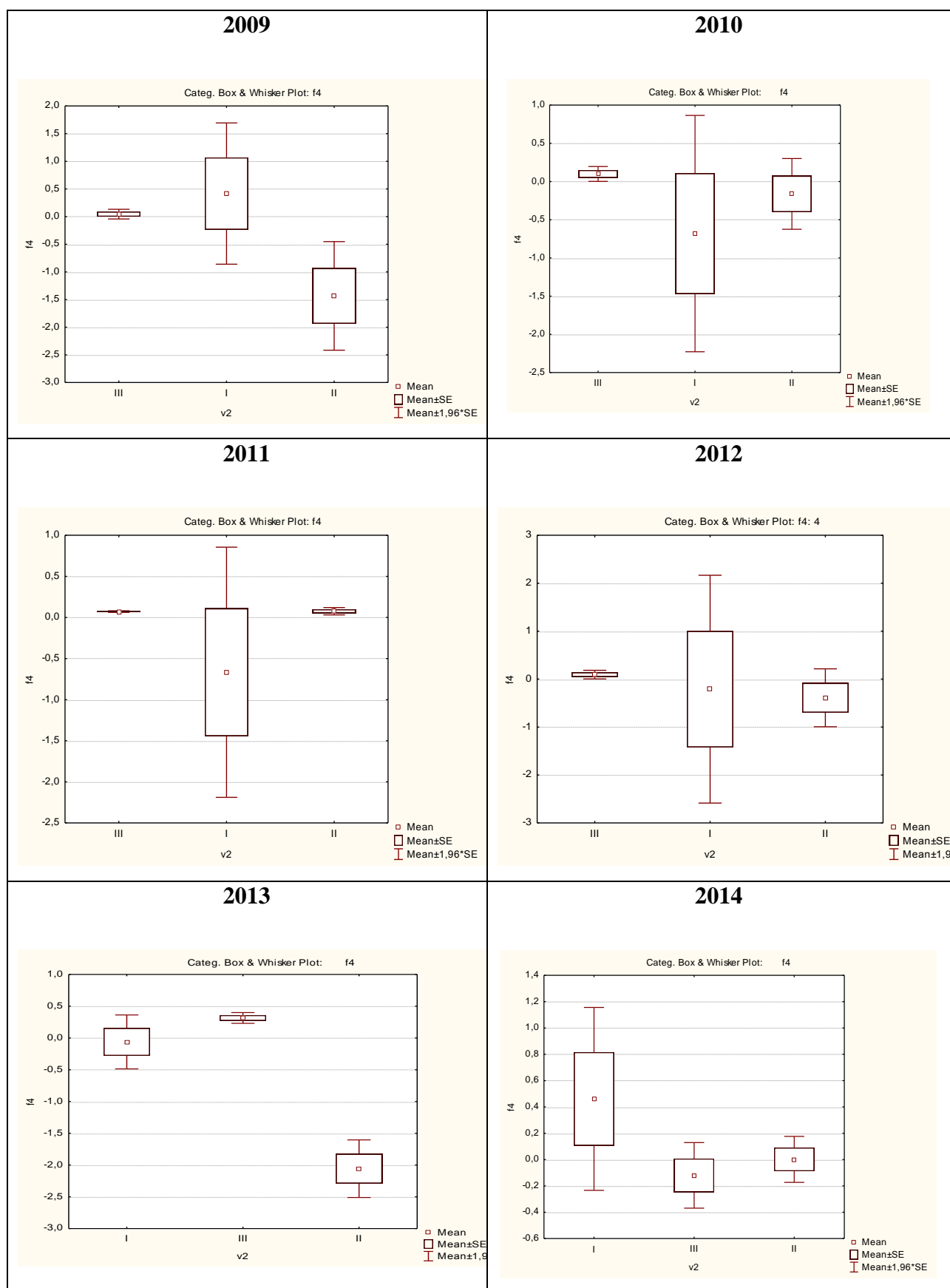

Рис. 2.30. Динаміка значення f_4 у розрізі утворених кластерів

Примітки: побудовано автором за даними НБУ

За п'ятим фактором f_5 (рис. 2.31) – фактор депозитного покриття кредитних операцій – поведінка банків на ринку є закономірною. Банки першої групи характеризуються нижчим значенням, оскільки володіють доступом до зовнішніх ринків залучення фінансових ресурсів у більших обсягах та за нижчу вартість, ніж на внутрішньому ринку. Стосовно банків третьої групи ситуація є аналогічною, однак у порівнянні з банками першої групи вони характеризуються дещо меншими обсягами акумульованих депозитів. Банки другої групи характеризуються нижчим рівнем довіри, тому змушені для проведення активних операцій використовувати інші джерела ресурсів.

У результаті проведеного дослідження показників діяльності банків на основі мультифакторного аналізу здійснено кластеризацію банків, що дозволила виділити спільні для установ однієї групи моделі реалізації фінансових стратегій у 2009–2014 рр., що підтверджують положення універсальних теорій підтримання конкурентних переваг Майкла Портера.

Перша з них – стратегія лідерства у витратах (Cost Leadership Strategy), реалізація якої вимагає:

- вкладення коштів у нові технології, що дозволяє збільшувати ринкову частку у довгостроковому періоді, однак у короткостроковому може призвести до витрат;
- постійного інвестування для підтримання переваги у витратах завдяки економії масштабу та ринковій частці;
- інноваційного процесу – розвиток більш дешевих шляхів надання існуючих послуг;
- інтенсивного моніторингу ефективності роботи персоналу, оплата якого поєднує фіксований оклад та преміювання;
- контролю за витратами.

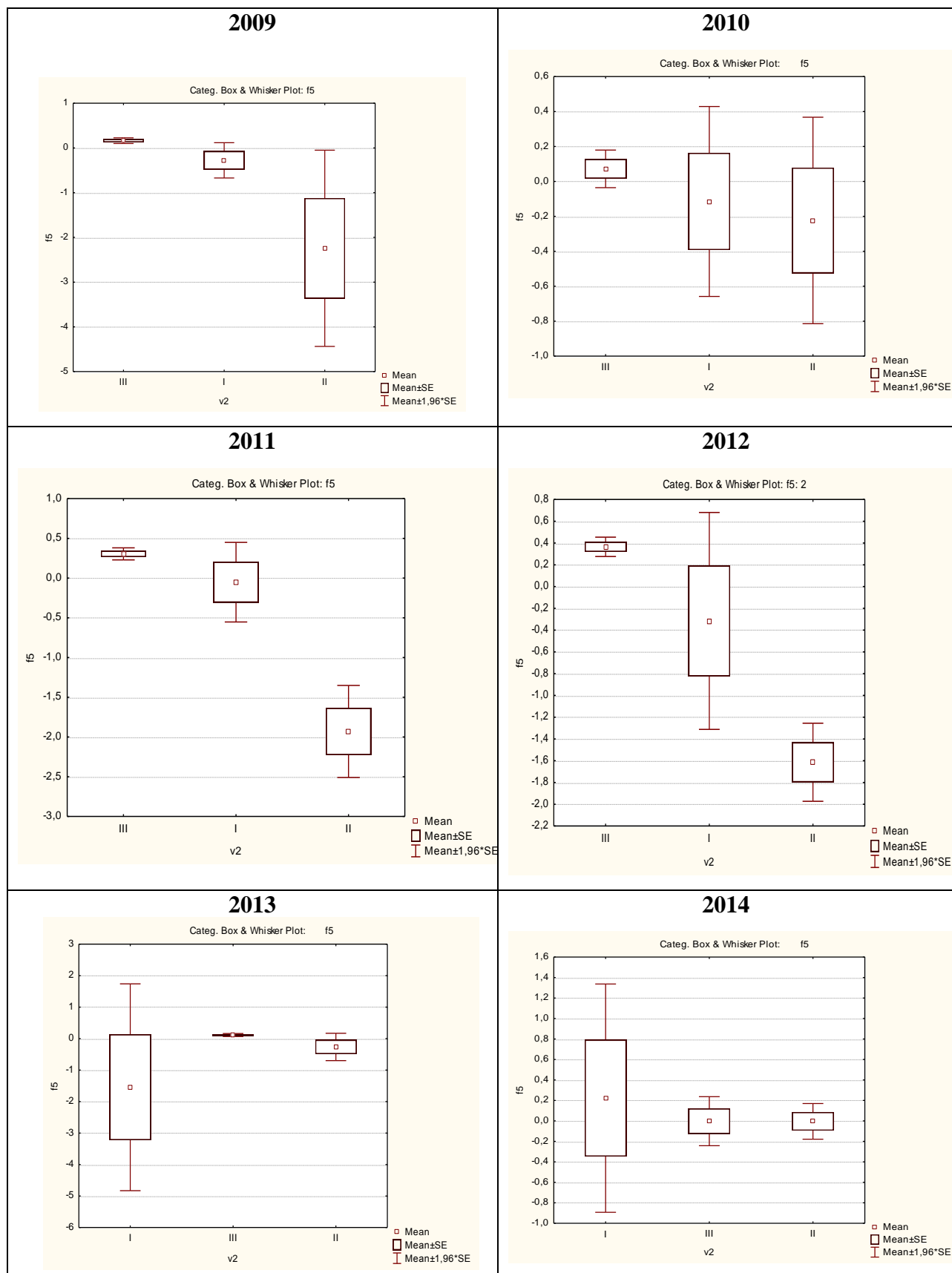

Рис. 2.31. Динаміка значення f_5 у розрізі утворених кластерів

Примітки: побудовано автором за даними НБУ

Імплементация цієї стратегії передбачає для банків здобуття значного досвіду та суттєвого зменшення витрат, щоб отримувати більший прибуток, ніж решта конкурентів. Водночас це вимагає від банків значного та постійного інвестування у діяльність та володіння доступом до значного обсягу відносно дешевих фінансових ресурсів, що є можливим для небагатьох установ.

Стратегія диференціації (Differentiation Strategy) передбачає максимальне задоволення потреб клієнтів за рахунок надання широкого переліку банківських послуг. Клієнт, знаючи, що може здійснити в конкретному банку всі необхідні йому операції, доплачуватиме премію за економію свого часу та якість обслуговування. Така стратегія вимагає:

- маркетингового моніторингу ринку;
- застосування інновацій та наукових розробок;
- підтримки споживачів;
- підбору кваліфікованого персоналу.

Реалізація стратегії зосередження (Focus strategies) на певному сегменті ринку дозволяє задовольнити конкретну цільову групу власних клієнтів та досягнути вузької спеціалізації. Така стратегія не передбачає ні зниження витрат, ні повної диверсифікації, адже покликана діяти на задоволення потреб конкретних клієнтів. Це може накладати додатковий ризик на інших клієнтів банку, які розміщують власні заощадження на депозитні рахунки. Оскільки банк, обслуговуючи потреби у кредитуванні пов'язаних структур, може зазнати битків, проблем з ліквідністю тощо, а в результаті цього фінансові втрати можуть підвищити ризик неповернення депозитних вкладень. Тому банки, що спеціалізувалися на цій стратегії, внаслідок банкрутств тих структур, для обслуговування яких вони були створені, також зазнають збитків.

Дослідивши фінансові моделі поведінки банків утворених кластерів, варто виділити такі особливості утворених груп упродовж аналізованого періоду 2009–2014 рр. за характером стратегічної ресурсної позиції [68]:

- банківські установи з високим рівнем адаптації до конкурентного середовища володіють значним обсягом фінансових ресурсів порівняно з банками двох інших кластерів на ринку, хоча їхня чисельність в середньому становила 10 банків, однак різко скоротилася до трьох установ за результатами 2014 р. Банки цієї групи використовують інформаційний потенціал, що дає змогу акумулювати значні обсяги позичених та залучених фінансових ресурсів, що відповідно зменшує частку акціонерного капіталу у структурі пасиву. Ці установи, незважаючи на кризові процеси у національній та світовій економіці, характеризуються низьким рівнем збитковості, що також пояснюється доступом до значного обсягу коштів, сформованим позитивним іміджем на ринку, що дає змогу максимізувати банківську маржу, та фінансовою підтримкою держави;
- банки з відносним рівнем адаптації до конкурентного середовища формують ринкове середовище, яке характеризувалося упродовж 2009–2013 рр. значною чисельністю установ. За результатами 2014 р. цей кластер утворюють банки з іноземним капіталом, які після 2011 р. залишили першу групу, а також банки з капіталом українських промислово-фінансових груп. Банки цієї групи демонструють середнє значення збитковості у банківській системі, реалізують зважену політику управління активами та пасивами, є відносно надійними установами ринку, не користуються надмірною фінансовою підтримкою держави, маючи змогу залучати кошти материнських структур та приватного капіталу акціонерів, депозити клієнтів;
- банки з низьким рівнем адаптації до конкурентного середовища (неусталеною / сумнівною стратегією адаптації), потребують до капіталізації та оздоровлення за рахунок приватного капіталу чи коштів держави. Як правило, упродовж 2009–2013 рр. це потенційно

проблемні банки, однак 2014 р. діагностував погіршення фінансового стану переважної більшості установ, що сигналізує про необхідність своєчасного реагування та застосування відповідних регуляторних заходів для уникнення низки банкрутств в економіці країни. Це установи, що спеціалізувалися на обслуговуванні окремих юридичних осіб, однак в результаті погіршення платоспроможності та низки банкрутств в економіці країни ці банки, що залежали від прибутковості пов'язаних структур чи «великих» клієнтів, також зазнали фінансових проблем. Банки цієї групи реалізують ризиковану кредитну політику на ринку, що діагностує проблемність в організації діяльності. Особливо гостро виникла ця ситуація у кризові періоди, коли проблемність функціонування банку посилювалася несприятливими макроекономічними показниками.

Результати мультифакторного аналізу дозволили діагностувати тенденції банківського ринку у кризові роки, що підтверджують теорію конкурентних переваг Майкла Портера. Кожен банк в міру визначення фінансових стратегій та конкретних механізмів їх реалізації ймовірно опиниться у певному кластері та досягне його характеристик. Для Національного банку приналежність банку до конкретної групи дасть можливість розробити необхідні та першочергові заходи диференційованого регулювання та контролю за показниками, що виявляють ризик в кожному конкретному випадку.

Так, наприклад, для зміцнення банківської системи Національний банк України упродовж 2014 р. вивів з ринку 33 проблемні неплатоспроможні банки, а також банки, що займалися відмиванням коштів, передав до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, з яких 7 – за порушення банківського законодавства у сфері незаконного відмивання коштів. У 51 банк призначено кураторів. Результати стрес-тестування 35 найбільших банків виявили, що докапіталізації потребують 18 установ на загальну суму 66 млрд грн.

Отже, у результаті проведеного дослідження удосконалено науково-методичний підхід до оцінки фінансових моделей взаємодії банків з конкурентним середовищем шляхом виявлення латентних факторів впливу на імплементацію фінансових стратегій банків, що в результаті використання національним регулятором та менеджментом банку має на меті оптимізувати структуру банківської системи, підвищити надійність та знизити проблемність банківського бізнесу у наступних періодах.

У результаті проведення мультифакторного аналізу здійснено кластеризацію банків України з виділенням відповідних моделей фінансової поведінки в умовах ринку, що дозволила виділити спільні для установ однієї групи особливості реалізації фінансових стратегій у кризові періоди і підтверджує положення універсальних теорій підтримання конкурентних переваг для кожного з кластерів банків за рахунок використання доступного та потенційного фінансово-організаційного забезпечення (у випадку низької спроможності – виходу установи з ринку) [68].

Результати проведеного аналізу актуалізують необхідність оздоровлення банківської системи, тому, у першу чергу, спрямовані на використання у діяльності Національного банку України, першочерговим завданням якого має бути формування ефективної системи моніторингу фінансової політики банків, що дозволить знизити рівень проблемності та збитковості банківської діяльності в економіці країни.

Топ-менеджмент банків матиме змогу приймати рішення та коригувати відповідні фінансові стратегії поведінки на ринку з врахуванням позицій банків-конкурентів. Це слугуватиме інформаційно-аналітичним забезпеченням для прийняття рішень про можливість проведення угод із злиття та поглинання, реінжинірингу банківських бізнес-процесів, залучення фінансової допомоги чи участі держави.

Отже, в результаті проведеного аналізу очевидно, що у найближчій перспективі банківську систему України очікують процеси трансформації для виходу на якісно новий рівень розвитку. У реалізації цього завдання

важлива роль відводиться Національному банку України як регулятору з відповідними ринковими механізмами підтримання рівня конкуренції у банківській системі.

Висновки до розділу 2

Проведене у другому розділі дослідження оцінки формування та реалізації фінансових стратегій банків України в сучасних умовах розвитку дало підстави зробити наступні висновки.

1. Як юридична особа, банк спрямовує свою діяльність на отримання прибутку, проте у конкурентних умовах не кожна установа здатна забезпечити достатній рівень рентабельності для утримання своїх позицій на ринку. Окрім того, банки як фінансові посередники та довірчі структури несуть подвійну відповідальність перед суспільством, оскільки формування ресурсів без довіри до системи не здійснюватиметься, а без належного фінансування призупиняться кредитно-інвестиційні процеси в економіці, що призведе до падіння ВВП країни та зниження добробуту населення. Тому роль НБУ за нинішніх умов розвитку є особливо важливою у стабілізації функціонування не лише банківського бізнесу, але й виведення економіки країни з кризового стану.

2. Запропоновано при формуванні стратегії банку використовувати методичний підхід до групування банків з огляду на депозитно-кредитну політику та клієнтську базу з урахуванням критеріїв рентабельності активів, кредитної безпеки (ризикованості) та безпеки власного капіталу, що дало змогу виділити п'ять стійких кластерних утворень, оцінити пріоритети та види стратегій трансформації ресурсів банків, а саме: комерційно-споживчий; ощадно-інвестиційний; корпоративний (орієнтація на обслуговування у межах груп юридичних осіб); ритейл (фокусування на роздрібному обслуговуванні); вихід з ринку (банки, у яких введено тимчасового адміністратора чи перебувають на етапі ліквідації).

Це дало змогу: а) здійснити групування банківських установ на основі системи обраних індикаторів для вироблення спільних фінансових стратегій розвитку; б) виявити можливості та фактори мобільності банків між кластерами; в) виявити головні пріоритети ресурсних політик банків у кризовий період; г) розробити систему рекомендацій щодо усунення недоліків, ризиків, слабких місць реалізації стратегій трансформації ресурсів як конкретного банку, так і банківської системи країни загалом.

3. У результаті проведеного дослідження показників діяльності банків на основі мультифакторного аналізу здійснено кластеризацію банків, що дозволила виділити спільні для установ однієї групи взаємодії банків в умовах конкурентного середовища у 2009–2014 рр., що підтверджують положення універсальних теорій підтримання конкурентних переваг Майкла Портера.

Дослідивши фінансові моделі поведінки банків утворених кластерів, варто виділити такі особливості утворених груп упродовж аналізованого періоду 2009–2014 рр. за характером стратегічної ресурсної позиції:

- банківські установи з високим рівнем адаптації до конкурентного середовища, володіють значним обсягом фінансових ресурсів порівняно з банками двох інших кластерів на ринку, хоча їхня чисельність в середньому становила 10 банків, однак різко скоротилася до трьох установ за результатами 2014 року;
- банки з відносним рівнем адаптації до конкурентного середовища, формують ринкове середовище, яке характеризувалося упродовж 2009–2014 років чисельністю установ;
- банки з низьким рівнем адаптації до конкурентного середовища (неусталеною/сумнівною стратегією адаптації), потребують до капіталізації та оздоровлення за рахунок приватного капіталу чи коштів держави.

Основні висновки, рекомендації та пропозиції, що містяться в другому розділі дисертаційної роботи, опубліковано в наукових працях автора [58; 61; 62; 66; 68; 73], наведених у списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 3.

ПРІОРИТЕТИ ФІНАНСОВИХ СТРАТЕГІЙ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

3.1. Тенденції трансформації банківської системи України в умовах посилення регуляторних вимог до діяльності банків

Наслідки світової фінансової кризи діагностували неспроможність банків навіть зі значним обсягом ресурсів протистояти поширенню кризових процесів. Водночас зниження ліквідності й погіршення фінансових показників діяльності великих банків загрожують поширенням системної кризи неплатоспроможності та банкрутств у банківській системі, зниженням довіри клієнтів банків та дефіцитом кредитних ресурсів для позичальників. Для мінімізації цих негативних наслідків для економіки країни Національний банк, як правило, надає фінансову підтримку таким системно важливим фінансовим установам, що, у свою чергу, істотно впливає на фінансові стратегії всіх банків, тому призводить до зміни вектора розвитку та трансформації банківської системи країни.

На вибір і реалізацію фінансових стратегій банків впливає низка факторів ринкового середовища та вимоги органів банківського регулювання й нагляду національного та наднаціонального рівня. Тому в контексті трансформації вітчизняної банківської системи та посилення її стабільності необхідним є встановлення взаємозв'язку розміру банку та впливу факторів ринкового середовища на фінансові стратегії.

Значний внесок у розвиток теоретичних і практичних аспектів діяльності фінансово-кредитних інститутів, підходів до управління банківськими установами, напрямів трансформації банківської системи загалом здійснили О. Барановський, З. Васильченко, В. Міщенко, С. Науменкова, П. Роуз, Дж. Сінкі, Т. Смовженко, В. Хорн, С. Фішер та інші. Проблематика дослідження впливу системно важливих банківських установ

на стабільність та вектор розвитку банківської системи розкрита у дослідженнях, звітах, рекомендаціях та публікаціях Базельського комітету з банківського нагляду, науковців Світового банку та Міжнародного валютного фонду. Незважаючи на активне висвітлення даної тематики, суттєвих змін банківська система зазнає в період економічних та політичних трансформацій, що відбуваються в Україні, тому необхідно проаналізувати критерії виділення системної важливості банків із урахуванням останніх пропозицій Національного банку України.

Вважаємо за необхідне класифікувати банки за ступенем впливу на стабільність та розвиток банківської системи із урахуванням факторів ринкового середовища та критерію системної важливості банківської установи, а також виділити відповідні стратегії трансформації банківської системи України у контексті цих рекомендацій.

Проблематиці визначення системної важливості банку присвячено низку наукових праць. Наприклад, Пітер Роуз [128] виділяє розмір банку як фактор, що вираховується обсягом сукупних активів або депозитів, істотно впливає на ринкові можливості банку. Процеси глобалізації та транснаціоналізації банківської діяльності спричинили міжнародну фінансову консолідацію фінансових капіталів і посилили системну важливість банківських установ як у межах окремої національної економіки, так і на світовому рівні.

Питання системної важливості фінансової установи вивчається з 80-х років ХХ століття, але особливого значення набуло у сучасних реаліях. Вважається, що вираз «занадто великий, щоб збанкрутувати» («too big to fail») має 27-річну історію. Вперше був сформульований Конгресменом США Стюартом Б. МакКінні 19 вересня 1984 р. у виступі з приводу порятунку банку «Континенталь Іллінойс» («Continental Illinois»), який постав перед загрозою неплатоспроможності через ризиковану кредитну політику [172]. Розмір фінансової допомоги становив 4,5 млрд дол. США. З того часу, внаслідок транснаціоналізації банківської діяльності і міжнародної

фінансової консолідації кількість фінансових установ, що можуть вважатися системно важливими, зростає.

Згідно з класифікацією НБУ виділено чотири групи банків за розміром активів – малі, середні, великі, значні. Взявши за основу цю класифікацію, на наш погляд, доцільно доповнити її такими показниками, як концентрація активів, кредитів, депозитів та статутного капіталу (таблиці 3.1-3.4) [194].

Таблиця 3.1

Показники концентрації активів банків у розрізі груп

Рік	Малі (4 група)		Середні (3 група)		Великі (2 група)		Значні (1 група)	
	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації активів	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації активів	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації активів	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації активів
2009	121	8 %	21	7 %	19	16 %	18	69 %
2010	115	9 %	21	6 %	22	18 %	17	67 %
2011	117	11 %	22	8 %	19	15 %	17	67 %
2012	115	10 %	25	9 %	20	17 %	15	64 %
2013	122	10 %	23	8 %	20	17 %	15	64 %
2014	112	5 %	22	8 %	17	14 %	15	73 %

Примітки: розраховано за даними НБУ.

Таблиця 3.2

Показники концентрації кредитів банків у розрізі груп

Рік	Малі (4 група)		Середні (3 група)		Великі (2 група)		Значні (1 група)	
	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації кредитів	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації кредитів	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації кредитів	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації кредитів
2009	121	7 %	21	6 %	19	14 %	18	73 %
2010	115	7 %	21	6 %	22	17 %	17	70 %
2011	117	9 %	22	6 %	19	15 %	17	70 %
2012	115	10 %	25	8 %	20	18 %	15	64 %
2013	122	10 %	23	8 %	20	18 %	15	64 %
2014	112	5 %	22	7 %	17	14 %	15	74 %

Примітки: розраховано за даними НБУ.

Таблиця 3.3

Показники концентрації статутного капіталу банків у розрізі груп

Рік	Малі (4 група)		Середні (3 група)		Великі (2 група)		Значні (1 група)	
	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації стат. капіталу	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації стат. капіталу	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації стат. капіталу	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації стат. капіталу
2009	121	12 %	21	9 %	19	16 %	18	64 %
2010	115	11 %	21	7 %	22	22 %	17	60 %
2011	117	15 %	22	7 %	19	28 %	17	68 %
2012	115	13 %	25	10 %	20	24 %	15	53 %
2013	122	18 %	23	6 %	20	22 %	15	53 %
2014	112	13 %	22	10 %	17	17 %	15	60 %

Примітки: розраховано за даними НБУ.

Таблиця 3.4

Показники концентрації депозитів банків у розрізі груп

Рік	Малі (4 група)		Середні (3 група)		Великі (2 група)		Значні (1 група)	
	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації депозитів	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації депозитів	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації депозитів	Кількість банків	Коефіцієнт концентрації депозитів
2009	121	10 %	21	7 %	19	15 %	18	68 %
2010	115	9 %	21	7 %	22	18 %	17	66 %
2011	117	11 %	22	8 %	19	13 %	17	68 %
2012	115	11 %	25	10 %	20	17 %	15	62 %
2013	122	11 %	23	9 %	20	17 %	15	63 %
2014	112	5 %	22	9 %	17	16 %	15	70 %

Примітки: розраховано за даними НБУ.

Із даних таблиць 3.1-3.4 бачимо, що банківські установи перших трьох груп із класифікації НБУ чинять суттєвий вплив на розвиток банківської системи країни. Водночас на банки четвертої групи, яка є найбільш чисельною, припадає близько 10 % активів та депозитів, у середньому 15 % статутного капіталу протягом 2009–2014 років. Це свідчить про необхідність реорганізації структури банківської системи шляхом імплементації

відповідних стратегій трансформації в сучасних умовах з урахуванням ресурсного потенціалу банків на ринку, вимог регулятора та умов конкурентного середовища [194].

Базельський комітет з банківського нагляду, визначивши системно важливий банк як фінансову установу, банкрутство або можливі проблеми якої призвели б до значних збитків для всієї фінансової системи та для економіки в цілому через їхній розмір, складність та системну взаємопов'язаність, розробив методику віднесення банку до системного згідно з таким переліком кількісних показників, що відображають: розмір банку, взаємопов'язаність з іншими фінансовими установами, відсутність конкурентів у наданні послуг, глобальність проведення діяльності, складність (таблиця 3.5) [117].

Таблиця 3.5

Методологія оцінювання системної значимості глобальних банків

№ п/п	Категорія	Показник	Відсоткова вага показника
1	Крос-юрисдикційна діяльність (20 %)	Крос-юрисдикційні вимоги	10 %
		Крос-юрисдикційні зобов'язання	10 %
2	Розмір (20 %)	Сукупний ризик, що використовується для визначення коефіцієнту левериджу за «Базель III»	20 %
3	Взаємопов'язаність (20 %)	Активи, сформовані за рахунок інших фінансових установ	6,67 %
		Зобов'язання перед іншими фінансовими установами	6,67 %
		Коефіцієнт недепозитного залучення ресурсів	6,67 %
4	Замінність (20 %)	Вартість активів, що знаходяться під кастоді	6,67 %
		Вартість платежів, проведених через платіжні системи	6,67 %
		Вартість транзакцій з андеррайтингу на борговому ринку і ринку цінних паперів	6,67 %
5	Складність (20 %)	Умовна вартість позабіржових деривативів	6,67 %
		Активи 3-го рівня	6,67 %
		Вартість цінних паперів в торговому портфелі і в портфелі на продаж	6,67 %

Примітки: [117].

Міжнародний валютний фонд дає визначення системно важливому банку через категорію системного ризику, а саме: банк, діяльність якого може спровокувати ризик порушення процесу надання фінансових послуг, що призведе до погіршення функціонування частини чи всієї фінансової системи, та становить загрозу негативних наслідків для реального сектору економіки [176]. У документах Ради з фінансової стабільності це – фінансова установа, чиє банкрутство або некоректна діяльність, через її розмір, складність та системну взаємопов'язаність, призведе до значних проблем у функціонуванні фінансової системи та економічній діяльності взагалі [199].

У Законі України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III системно важливий банк – це банк, що відповідає критеріям, встановленим Національним банком України, діяльність якого впливає на стабільність банківської системи. Згідно із Законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи» № 1586-VII від 04.07.2014 термін «системоутворюючий банк» замінено на «системно важливий банк». При цьому критеріями для віднесення банку до категорії системно важливих Національний банк України визначив розміру банку, ступінь фінансових взаємозв'язків, напрями діяльності банку.

На нашу думку, Базельська методологія відповідає цілям глобального рівня, проте центральні банки країн світу в межах національних економік повинні доповнювати індикаторний підхід більш широким описом якісних характеристик.

На виконання вимог Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання негативному впливу на стабільність банківської системи» від 04.07.2014 № 1586-VII. Національний банк України затвердив методику визначення системно важливих банків постановою Правління Національного банку України від 25.12.2014 № 863 «Про затвердження Положення про порядок визначення системно важливих банків», яка набула чинності з 1 січня 2015 року.

Станом на 01.12.2014 системно важливими визначено 8 банків, а саме: ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АТ «Дельта Банк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Укрсоцбанк», ПАТ «Промінвестбанк», АТ «Сбербанк Росії».

Згідно з попередньою редакцією Закону України «Про банки і банківську діяльність» системоутворюючим вважався банк, частка якого в загальних зобов'язаннях банківської системи перевищувала 10%. Крім того, Національним банком України було розроблено критерії системності банків, а саме: концентрація в банку 1% від загального обсягу депозитів населення та 2% від загального кредитного портфеля [114]. Порівняння критеріїв віднесення банків до категорії системних згідно нової та попередньої редакції банківського законодавства наведено в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Кількість системних банків

Показник	01.01.2014	01.10.2014
Загальна кількість банків у банківській системі	180	166
10 % зобов'язань	ПАТ КБ «Приватбанк»	АТ «Укресімбанк» ПАТ КБ «Приватбанк»
1 % від обсягу депозитів населення, 2 % від загального кредитного портфеля	ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АТ «Дельта Банк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Укрсоцбанк», ПАТ «Промінвестбанк» АТ «Сбербанк Росії», ПАТ «ВТБ Банк», ПАТ «ПУМБ», ПАТ «Альфа-Банк», ПАТ «Комерційний банк «Надра», АТ Банк «Фінанси та Кредит» ПАТ «Брокбізнесбанк»	ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АТ «Дельта Банк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Укрсоцбанк», ПАТ «Промінвестбанк» АТ «Сбербанк Росії», ПАТ «ПУМБ», ПАТ «Альфа-Банк» ПАТ «Комерційний банк «Надра», АТ Банк «Фінанси та Кредит», ПАТ «ВіЕйБі Банк»

Примітки: розраховано за даними НБУ, [71]

Визначення банків системно важливими не обумовлює обов'язкового прийняття рішення щодо участі держави в капіталізації цих банків чи наданні

фінансової допомоги. Рішення щодо участі держави в капіталі банків приймається рішенням Експертно-аналітичної ради з питань участі держави в статутному капіталі банків при Міністерстві фінансів України.

Метою запровадження Положення № 863 є встановлення методики визначення системно важливих банків, діяльність яких впливає на стабільність банківської системи України. Дане Положення було розроблено з урахуванням норм відповідних рекомендацій Ради з питань фінансової стабільності та документів Базельського комітету з банківського нагляду, у яких визначено важливість ідентифікації системно важливих банків у межах банківської системи країни, застосування особливих підходів до регулювання їх діяльності, зокрема, у частині підвищених вимог до капіталу з метою зменшення системних ризиків

Національний банк для віднесення банку до системно важливих визначає показник системної важливості банку. Банк є системно важливим, якщо цей показник вищий, ніж розмір середньоарифметичного показника системної важливості банків у банківській системі.

Середньоарифметичний показник системної важливості банків розраховується як співвідношення суми показників системної важливості банків до кількості банків, загальна сума показників системної важливості яких становить не менше 80% показників у банківській системі. Розрахунок показника системної важливості банку здійснюється за такою формулою 3.1[131, 116]:

$$CB = \sum_{j=1}^5 P_j \times W_j \times 100\%, \quad (3.1),$$

де СВ – показник системної важливості банку;

W_j – коефіцієнти зважування j -х показників (РА, РВфю, ВКрб, ВКб, ДКрю), значення яких наведено в таблиці 3.7.

Розрахунок показника системної важливості банку

№	Назва показника	(Wj), %
1	Загальні активи ¹ (РА)	35
2	Кошти фізичних осіб, суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ (РВфю)	35
3	Кредити, що надані суб'єктам господарювання за видами економічної діяльності, які класифікуються за секцією «А» (сільське господарство), «В» – «Е» (промисловість), «F» (будівництво) КВЕД ² (ДКрю)	15
4	Кошти, залучені від інших банків (ВКб)	7,5
5	Кошти, розміщені в інших банках (ВКрб)	7,5

П_j – частка j-го показника банку (РА, РВфю, ВКрб, ВКб, ДКрю) розраховується як співвідношення розміру показника банку до розміру відповідного показника по банківській системі за такою формулою 3.2:

$$P_j = \frac{J_b}{J_c}, \quad (3.2),$$

де J_b – j-й показник банку;

J_c – j-й показник по банківській системі.

У найближчій перспективі НБУ завершить розробку нормативно-правових актів стосовно регулювання та нагляду за системно важливими банками, зокрема, у частині встановлення додаткових вимог до капіталу таких банків. Національний банк України планує поступове запровадження нових регуляторних вимог до системно важливих банків, що дасть змогу їх акціонерам здійснювати необхідні заходи впливу на фінансову поведінку.

Актуальною є розробка НБУ критеріїв визначення системних банків, критика щодо відсутності яких активно розвивалася у кризовий період, коли

¹ Загальні активи визначаються за даними балансу банку без урахування розрахунків між відокремленими підрозділами банку та резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями.

² Відповідно до Методологічних основ та пояснень до позицій Класифікації видів економічної діяльності, затверджених наказом Державного комітету статистики України від 23 грудня 2011 р. № 396.

визначення переліку банків-претендентів на рефінансування, відбувалося суб'єктивно. Проте варто зауважити, що у контексті вимог до системних банків, які використовуються МВФ та Базельським комітетом з банківського нагляду, система критеріїв НБУ, потребує деякого уточнення. Зокрема, неврахованими залишаються фактори [71]:

- розміру статутного капіталу банків, що є підставою для здійснення активних операцій і стабілізаційним резервом;
- обсягу споживчого кредитування, оскільки в кризовий період саме вони стали підставою для поширення фінансових проблем банків;
- розмір зовнішніх запозичень банку, оскільки у зв'язку з нестабільністю валютного курсу в країні це може спровокувати поширення нової хвилі банкрутств банків.

На наш погляд, перелік критеріїв системності доцільно доповнити ознакою резидентності капіталу банку, наявності іноземної материнської структури банку за межами України. Особливої актуальності набуває це питання в умовах участі капіталу держави у процесах масштабної рекапіталізації діяльності вітчизняних банків. Важливо, щоб фінансування за участю коштів держави надавалося в першу чергу національним, а не іноземним банківським установам, які беруть активну участь у кредитуванні стратегічно важливих галузей реальної економіки та населення країни.

Щодо вітчизняної практики регулювання банківської діяльності, нині відповідно до частини першої статті 31 закону «Про банки і банківську діяльність» мінімальний розмір статутного фонду банку на момент його реєстрації не може бути меншим, ніж 500 млн грн. Постановою Правління Національного банку України від 06.08.2014 № 464 «Про приведення статутного капіталу банків у відповідність до мінімально встановленого розміру» Національний банк України зобов'язав банки поетапно збільшити статутний фонд до 500 млн грн. у період до 11 липня 2024 р.

Банківським установам, що були створені раніше і статутний капітал яких не відповідає вимогам частини першої статті 31 Закону України «Про банки і банківську діяльність», необхідно привести його розмір у відповідність до розміру, не меншого, ніж: 120 млн грн – до 17 червня 2016 р.; 150 млн грн – до 11 липня 2017 р.; 200 млн грн – до 11 липня 2018 р.; 250 млн грн – до 11 липня 2019 р.; 300 млн грн – до 11 липня 2020 р.; 350 млн грн – до 11 липня 2021 р.; 400 млн грн – до 11 липня 2022 р.; 450 млн грн – до 11 липня 2023 р.; 500 млн грн – до 11 липня 2024 р. [112].

Банківська система України до 2024 р. перебуватиме на етапі трансформації відповідно до нових вимог регулятора, над удосконаленням яких НБУ ще працює. Саме тому, враховуючи вимогу щодо збільшення розміру статутного капіталу, критерії віднесення банків до групи системно важливих згідно з методикою НБУ, а також враховуючи міжнародну практику виокремлення системно важливих банків в умовах транснаціоналізації банківського бізнесу, вважаємо за доцільне провести аналіз основних фінансових показників діяльності утворених груп банків, що відображають їхній вплив на розвиток національної банківської системи. На основі виявлених спільних характеристик можна буде запропонувати відповідні стратегії системної (реорганізація) та несистемної трансформації залежно від позиціонування банку у відповідній групі.

На наш погляд, доцільно розрахувати показники концентрації активів, статутного капіталу, депозитів та кредитів у межах виділених груп банків. Серед основних показників оцінки ринкової концентрації, тобто оцінки ступеня впливу групи банків на розвиток банківської системи, у міжнародній практиці використовують відповідні індекси. Важливою тенденцією сучасної банківської системи є процеси концентрації фінансового капіталу. Не викликає сумніву той факт, що великі банки володіють відкритим доступом до ринків фінансових ресурсів, мають краще технологічне забезпечення, ширшу регіональну представництво та надають більший асортимент послуг. Проте відсутність малих банків негативно

впливає на структуру банківського бізнесу, оскільки саме вони найбільш мобільно реагують на зміни кон'юнктури і швидко приймають рішення щодо конкретних шляхів задоволення нових потреб клієнтів. Визначення оптимального в банківській системі співвідношення між різними за розмірами банками відбувається за умов конкурентного середовища. Для оцінки концентрації світовою економічною наукою розроблено низку методів, серед яких два використовуються найчастіше та є найбільш показовими – індекс Херфіндала-Хіршмана та показник CR-n [63].

1. Індекс концентрації (CRn індекс) розраховують за формулою 3.3 [128, 131]:

$$CR = \sum Y_i, \quad i = 1 \dots k, \quad (3.3),$$

де Y_i – розмір фірми (наприклад, ринкова частка);

k – кількість фірм, для яких розраховується показник.

У банківській практиці концентрація оцінюється також шляхом визначення часток активів або депозитів, що належать найбільшим банкам. Такий підхід до визначення рівня концентрації того чи іншого ринку ґрунтується на розрахунку коефіцієнта концентрації CR-n, що характеризує частку у відсотках кількох (5, 10 чи більше) банків у загальному обсязі ринку. При цьому якщо значення даного коефіцієнта наближаються до 100, то ринок характеризується високим ступенем монополізації.

Індекс концентрації відображає нерівність на ринку, підкреслюючи позицію найбільших фірм, і визначається як сума ринкових часток найбільших продавців ринку (рис. 3.1-3.4).

З аналізу даних рисунків 3.1-3.4 очевидним є те, що із прийняттям нової методики розрахунку системно важливих банків кількість системно важливих банків зменшилася із 14 у 2013 р. до 8 у 2014 р. У випадку збереження попередньої редакції методики кількість системних банків зменшилася б у 2014 р. до 13 у зв'язку з ліквідацією ПАТ «Брокбізнесбанк». 44 (45) банків у 2014 та 2013 роках відповідно зберегли ефективність функціонування, незважаючи на посилення вимог до системності.

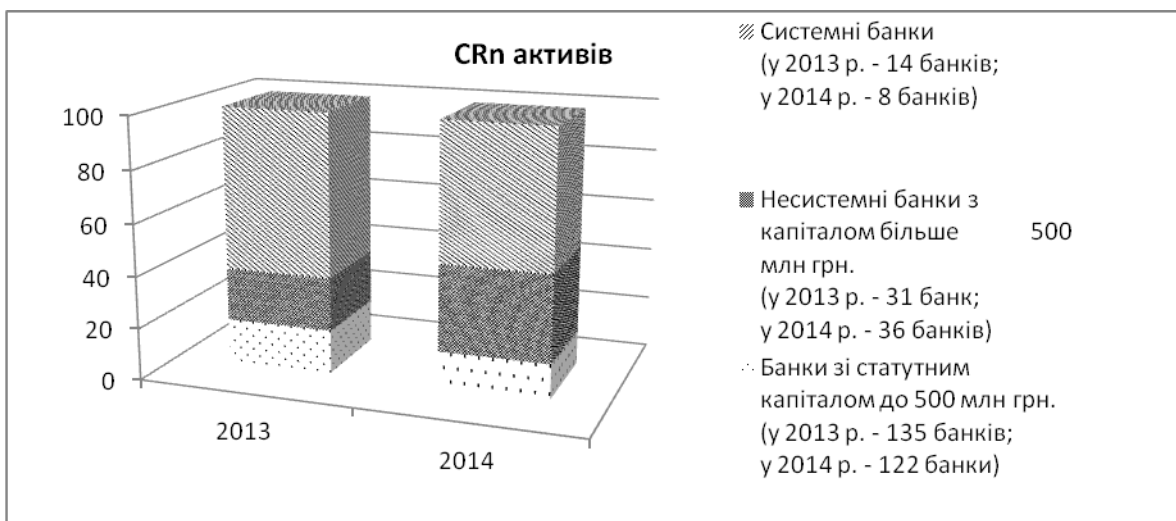

Рис. 3.1. Оцінка концентрації активів банків України

Примітки: побудовано за даними НБУ.

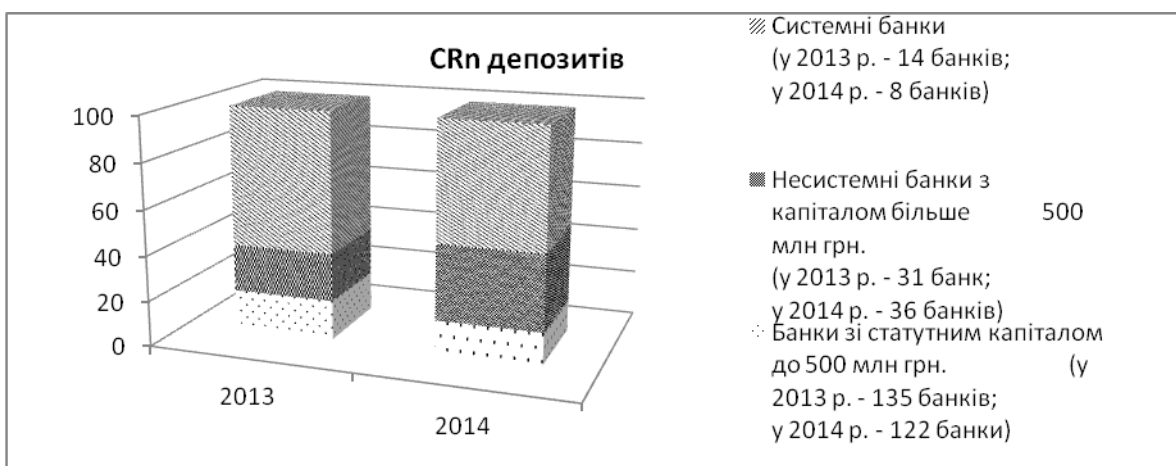

Рис. 3.2. Оцінка концентрації депозитів банків України

Примітки: побудовано за даними НБУ.

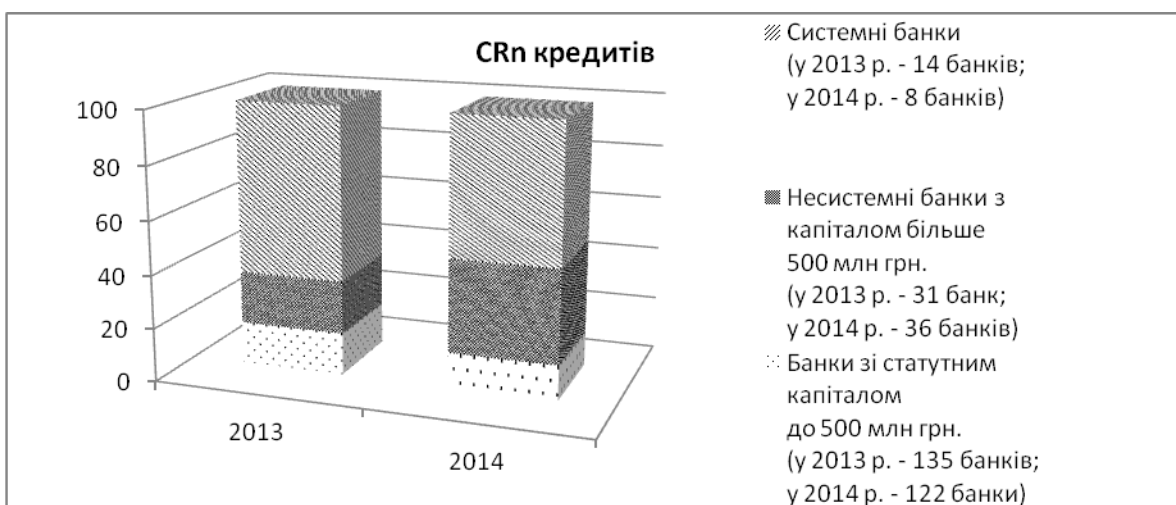

Рис. 3.3. Оцінка концентрації кредитів банків України

Примітки: побудовано за даними НБУ.

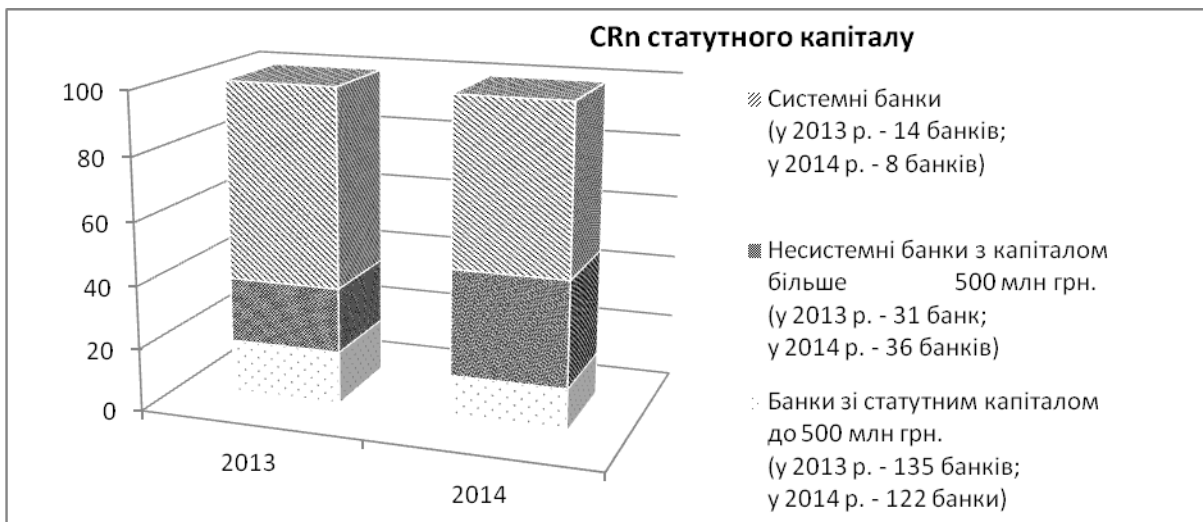

Рис. 3.4. Оцінка концентрації статутного капіталу банків України

Примітки: побудовано за даними НБУ.

У даному контексті необхідно погодитися з пропозиціями як НБУ, так і вітчизняних експертів, що стосуються рекомендацій про злиття та поглинання у банках 3-ї (середні банки) та 4-ї груп (малі банки) у зв'язку з необхідністю привести їхню діяльність до розмірів, що забезпечуватимуть конкурентоспроможність на вітчизняному та міжнародному фінансових ринках.

2. Індекс Херфіндаля-Хіршмана (І.Х.-Х.) (Herfindahl-Hirschman Index, ННІ) – показник, що використовується з метою оцінки рівня монополізації галузі. ННІ рекомендований Керівництвом з розрахунку показників фінансової стійкості МВФ як індикатор рівня концентрації в банківському секторі. Розраховується І.Х.-Х. як сума квадратів часток окремого показника діяльності фірми за формулою 3.4 [128, 131]:

$$I = \sum_{k=1}^N \left(\frac{P_k}{P} \right)^2, \quad (3.4)$$

де I – значення І.Х.-Х.;

P_k – певний показник діяльності окремого банку (наприклад, власний капітал), за яким здійснюється оцінка рівня монополізації ринку;

P – значення відповідного показника для всієї банківської системи (формула 3.5):

$$P = \sum_{k=1}^N P_k, \quad (3.5),$$

де N – кількість банків у банківській системі.

Для характеристики рівня концентрації в банківській діяльності використовують такі показники, як власний капітал, активи, кредитний портфель, обсяг залучених коштів тощо.

$I.X-X$ може мати значення від 0 до 1. Встановлена така шкала градації рівня концентрації залежно від рівня $I.X-X$: 1) 0 – мінімальна концентрація; 2) від 0 до 0,1 – низький рівень концентрації; 3) від 0,10 до 0,18 – середній рівень концентрації; 4) понад 0,18 – високий рівень концентрації. У разі наявності на ринку одного банку, тобто повної монополії, $I.X-X$ буде дорівнювати 1. На практиці використовуються й інші види градації – від 0 до 1000 або до 10000 [102].

Економічний зміст показника Херфіндаля-Хіршмана полягає у тому, чим менше його значення, тим меншою мірою один або кілька банків панують на даному ринку, і тим більш рівномірний розподіл ринкових часток серед усіх діючих на ринку банків.

Перевагами використання індексу Херфіндаля-Хіршмана є: 1) простота розрахунків (не потрібно проводити попередньої обробки даних); 2) легкість у поясненні отриманих результатів через загальновизнані критерії числових значень цього показника; 3) порівнюваність інформації в умовах різних ринкових структур (можливість впливати на ринок одного банку, що контролює понад 50% ринку відповідає ринковій владі системних банків); 4) незалежність індексу від розміру банківської системи; 5) показник відображає зміну частки на ринку найменшого або найбільшого банку.

Проте цьому індексу притаманна низка недоліків, зокрема, він не відображає специфіку конкретної банківської системи та не чутливий до кількості банків на ринку.

Значення індексу Херфіндаля-Хіршмана за 2013–2014 рр. для банківської системи наведено у таблиці 3.8. Згідно з даними таблиці 3.8

бачимо, що зі зменшенням кількості банків рівень концентрації у банківській системі зріс у розрізі усіх аналізованих показників. Проте у порівнянні з нормативними значеннями індекса Херфіндаля-Хіршмана має місце низький рівень концентрації у національній банківській системі.

Таблиця 3.8

Індекс Херфіндаля-Хіршмана у 2013–2014 рр. для банків України

Показник	01.01.2014	01.10.2014	Зміна
Кількість банків	180	166	- 16
ННІ активів	0,052	0,055	+0,03
ННІ статутного капіталу	0,040	0,045	+0,05
ННІ депозитів	0,047	0,053	+0,06
ННІ кредитів	0,053	0,056	+0,03

Примітки: розраховано за даними НБУ.

У цьому контексті варто зауважити про незначні розміри вітчизняних банків та низький рівень їхньої конкурентоспроможності щодо іноземних фінансових установ, тому для посилення стабільності банківської системи та зростання рівня ефективності її функціонування пропонуємо матрицю стратегій трансформації вітчизняної банківської системи із застосуванням критеріїв системності та позиціонування банку в площині «розмір – фактор – потенціал» (табл. 3.9).

Для банків, статутний капітал яких менший 500 млн грн, у найближчій перспективі можна розглядати лише стратегії реструктуризації або ліквідації.

Реструктуризація може передбачати не лише форми об'єднання банківського бізнесу, але й реінжиніринг внутрішніх бізнес-процесів, що сприятиме інтенсивному зростанню банківських установ та не потребуватиме залучення зовнішнього фінансування. Звичайно, більш доступним процесом в умовах економічної кризи є злиття та поглинання (реорганізація установи) не лише серед банків зі статутним капіталом менше 500 млн грн., а й за участю банків інших груп та іноземного капіталу. Альтернативним процесом

до реструктуризації може бути ліквідація банку з метою виведення капіталу акціонерів з цього бізнесу.

Таблиця 3.9

Матриця стратегій трансформації вітчизняної банківської системи

Рівень формування й реалізації фінансової стратегії	Методи та джерела формування й реалізації фінансової стратегії	ГРУПИ БАНКІВ		
		Статутний капітал до 500 млн грн	Несистемний банк з капіталом понад 500 млн грн	Системний банк
		ВИДИ ФІНАНСОВИХ СТРАТЕГІЙ		
		Реструктуризації / Ліквідації	Диверсифікації / Інтегрованого росту	Інтернаціоналізації / Інтенсивного зростання
Мікро- (рівень корпоративного управління)	- IPO	+	+	+
	- додаткова емісія акцій	+	+	+
	-реінжиніринг бізнес-процесів	+	+	-/+
Мезо- (конкурентний)	- банківська група	-/+	+	+
	- фінансовий супермаркет	-/+	+	+
	- синдиковане кредитування	-/+	+	+
Макро- (національний)	- державний	-	-/+	+
	- приватний	+	+	+
	- ресурси колективного страхового фонду	-/+	+	-/+
Мега- (світовий, наднаціональний)	- наявність рейтингу	-	+	+
	- материнська структура	-/+	+/-	+/-

Примітки: розроблено автором, [71].

Для несистемних банків зі статутним капіталом вище 500 млн грн. найбільш ймовірною є реалізація стратегій диверсифікованого зростання, яка

передбачатиме як горизонтальну, так і вертикальну варіацію переліку послуг, що може реалізовуватися розширенням асортименту банківських продуктів, виходом на нові регіональні та секторальні масштаби діяльності, створенням фінансових супермаркетів.

Банки, що віднесені до системних, включають банки з національним капіталом та банки з капіталом материнських структур транснаціонального характеру. У таких умовах банки з вітчизняним капіталом, зважаючи на їхню значну частку на внутрішньому ринку, можуть розглядати стратегії інтернаціоналізації, що передбачатиме на найпростішому рівні обслуговування власних клієнтів за кордоном та розширення мережі філій, за оптимальних умов – повноцінний вихід на міжнародний ринок капіталів та конкурування з іноземними фінансовими установами.

Для банків з іноземним капіталом логічною буде реалізація стратегії інтенсивного зростання на національному банківському ринку.

Криза фінансування в державі зумовлює логічні питання щодо відновлення платоспроможності системних банків за рахунок коштів держави. У даному випадку безумовним аспектом на користь фінансування є повернення вкладів населення та підтримання довіри до банківської системи. Серед негативних аспектів варто виділити низьку ймовірність наявності бюджетних ресурсів та перекладання відповідальності за акумульовані зобов'язання банківських установ на державу.

За таких умов корисною буде адаптація досвіду Грузії, що передбачає формування колективного стабілізаційного фонду банківськими установами з метою підтримки фінансової стійкості системи за рахунок спільних внесків учасників пропорційно до частки кожного банку в активах банківської системи з метою уникнення «ефекту доміно». Такий фонд сприятиме посиленню відповідальності за проведення операцій на ринку, а його управління буде здійснюватися за допомогою саморегулювальних організацій на основі квотування за прикладом МВФ. До управління цим фондом варто залучити експертів з міжнародних фінансових організацій та Базельського

комітету з банківського нагляду з метою імплементувати передовий світовий досвід щодо рефінансування банківських установ та трансформації національної банківської системи до рівня розвинених систем.

В умовах посилення вимог НБУ особливо цікавим є дослідження синергетичних (системна трансформація) та несинергетичних (реінжиніринг банківських бізнес-процесів) перетворень банків для утримання/посилення позиції на фінансовому ринку. Запропонований підхід до встановлення взаємозв'язку між масштабами діяльності банку та факторами впливу на його фінансовий потенціал (позиціонування банку в площині «розмір – фактор – потенціал») дає змогу класифікувати стратегії трансформації банківської системи у розрізі таких критеріїв [71]:

1. За резидентністю: фінансування за участі національного приватного, державного, іноземного та квазі-іноземного капіталів.

2. За суб'єктом – ініціатором перетворення (реорганізації): НБУ як регулятора, банків та інших приватних учасників конкурентного середовища, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб як ліквідатора.

3. За використанням фінансового методу: злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення банків, рейдерство, рекапіталізація.

4. За джерелом походження фінансового капіталу: банківська установа, держава, інші фінансові посередники, учасники промислового сектору економіки.

Системна трансформація банківської системи проявляється як вибір певним банком з матриці стратегічних альтернатив наступних стратегій інтеграції з іншими учасниками ринку: концентрації банківського капіталу (злиття і поглинання банків), концентрації банківського та іншого фінансового капіталу (інтеграційний альянс, банкострахування), об'єднання банку з промисловим капіталом, залучення банківською установою капіталу держави. Визначення стратегічних позицій банків з врахуванням системності й обсягів діяльності банку, факторів впливу на фінансовий потенціал (позиціонування банку у площині «обсяг – фактор – потенціал») передбачає

також комплексне врахування передумов та чинників системних трансформацій на усіх етапах та рівнях економічної системи, що дасть змогу учасникам угод досягнути очікуваного ефекту від консолідації капіталів та посилити конкурентні переваги на ринку в довгостроковому періоді, вдосконалити механізми стратегічного антикризового управління фінансовими ресурсами банківських установ на усіх рівнях формування та реалізації фінансових стратегій, що підкреслює актуальність дослідження.

3.2. Особливості реалізації регуляторних фінансових стратегій оздоровлення банківської системи

Реформування структури Національного банку України та ефективна трансформація національної банківської системи актуалізують необхідність реалізації низки заходів з фінансового оздоровлення вітчизняних банків за допомогою відповідних антикризових механізмів, що мають на меті стабілізувати банківську діяльність та знизити рівень її ризикованості, особливо у контексті проблеми дефіциту фінансових ресурсів в країні, що необхідні для забезпечення виконання фінансових зобов'язань усіма учасниками економічної системи.

За таких кризових умов актуалізується роль держави у процесах оздоровлення, фінансування діяльності та недопущення поширення низки банкрутств в економіці країни. Зокрема, щодо банківського бізнесу, починаючи з 2008 р., держава систематично бере участь у програмах та механізмах рекапіталізації та рефінансування банків, що трансформує умови конкурентного середовища, здійснює перерозподіл фінансових ресурсів між установами, стимулюючи одних та посилюючи конкуренцію за кошти клієнтів для інших. Тому банківські установи, формуючи та реалізуючи фінансові стратегії, змушені постійно здійснювати моніторинг конкурентного середовища та політики регулятора для того, щоб корегувати фінансову діяльність у відповідності до кон'юнктури банківського ринку.

Проблематику участі регулятора ринку у процесах фінансового оздоровлення банківських установ ще за десятиліття до глобальної фінансової кризи у науковій праці «Міжбанківське кредитування і системний ризик» (1996 р.) досліджували Жан Тіроль та Жан-Шарль Роше, зокрема, їх зацікавили аспекти активізації інтересу регуляторів до питань системної вразливості та механізми фінансового порятунку великих банків, банкрутство яких може призвести до серії дефолтів, пов'язаних мережею міжбанківських кредитів фінансових установ. Для уникнення «ефекту доміно» автори пропонують регуляторам здійснювати вибіркового порятунк, надаючи кредити лише надійним банкам, що зазнали проблем із ліквідністю виключно у зв'язку з дефолтами своїх контрагентів.

Поділяючи позицію науковців, на нашу думку, державні гарантії фінансової підтримки знижують стимули учасників ринку щодо моніторингу платоспроможності банків-боржників, а відтак це посилює ризик системних криз. Для уникнення «ефекту доміно» НБУ варто проводити вибірково підтримку за відкритими та прозорими механізмами банків з тимчасовими проблемами ліквідності.

Питання достатності та доступності джерел та методів формування фінансових ресурсів, а також прибуткових напрямів розміщення коштів є актуальними у сучасних кризових умовах. Розроблення та реалізація фінансових стратегій банків, зокрема, базове формування фінансових ресурсів відбувається за рахунок вкладень коштів акціонерів. Лише у межах подальшої діяльності у банків з'являються можливості використання інших джерел фінансування, які можуть використовуватися на національному та міжнародному ринках капіталів. Крім залучення акціонерного капіталу додатковим внутрішнім джерелом формування ресурсів є прибуток, отриманий в межах основної діяльності банку, що виступає найдешевшим джерелом фінансування розвитку банку.

Ресурси на національному фінансовому ринку банк може акумулювати у вигляді депозитів, міжбанківських кредитів, рефінансування Національного

банку України та фінансування держави. Формування депозитних ресурсів є основою фінансової стратегії будь-якого банку, оскільки саме вони виступають джерелом здійснення банківських операцій.

Задоволення потреби у короткострокових ліквідних ресурсах відбувається на міжбанківському кредитному ринку. Варто зауважити, що це джерело фінансування не може виступати основним методом мобілізації ресурсів у зв'язку з високою вартістю та обмеженим обсягом.

Ресурси НБУ виступають особливим джерелом фінансового забезпечення міжбанківського кредитного ринку, що зумовлено статусом та функціями центрального банку в економіці країни. Стабілізаційні кредити НБУ надаються центральним банком на термін 2-5 років за особливих кризових умов і повинні бути спрямовані банківською установою не на фінансування розвитку та отримання прибутків, а для вирішення існуючих проблем з заборгованості перед клієнтами та кредиторами (реструктуризацію діяльності). Специфіка рефінансування НБУ вітчизняних банків за період з 01.2014 до 03.2015 рр. зображена на рисунку 3.5.

Виокремлення держави як самостійного суб'єкта фінансування діяльності українських банків пов'язано з рекапіталізаційними процесами, що були реалізовані Кабінетом міністрів України для стабілізації ситуації у банківській системі, за яких держава стала акціонером проблемних банків. Такі заходи держави у період кризових процесів вважаємо доцільними, однак необхідно акцентувати увагу на важливості розроблення чіткого та прозорого механізму відбору банків для вливання акціонерного капіталу державою.

На сьогодні у державній власності перебувають АТ «Ощадний банк» і АТ «Укрексімбанк» (100 % державної власності), ПАТ «Родовід-банк» та ПАТ АКБ «Київ» (99,99 % державної власності), ПАТ «Укргазбанк» (92,99 %), частка державного капіталу у сукупному капіталі банківської системи складає 25 %, порівняно з 2008 р. – 7 %. Три останні банки були націоналізовані державою у кризовий період, однак вони не зайняли відповідного сегменту серед пріоритетних напрямів забезпечення державних

інтересів у визначених сферах економіки, тому ефективність їхнього придбання оцінюється науковцями як негативна. Окрім того, КМУ прийнято рішення про виведення ПАТ АКБ «Київ» з ринку шляхом відчуження всіх активів та зобов'язань (вкладників та інших кредиторів) до державного ПАТ АБ «Укргазбанк». Таким чином, держава консолідує свої активи у банківській системі з метою захисту інтересів вкладників, збільшення ефективності роботи банків, зменшення витрат на їх адміністрування та посилення позицій в умовах конкурентного середовища.

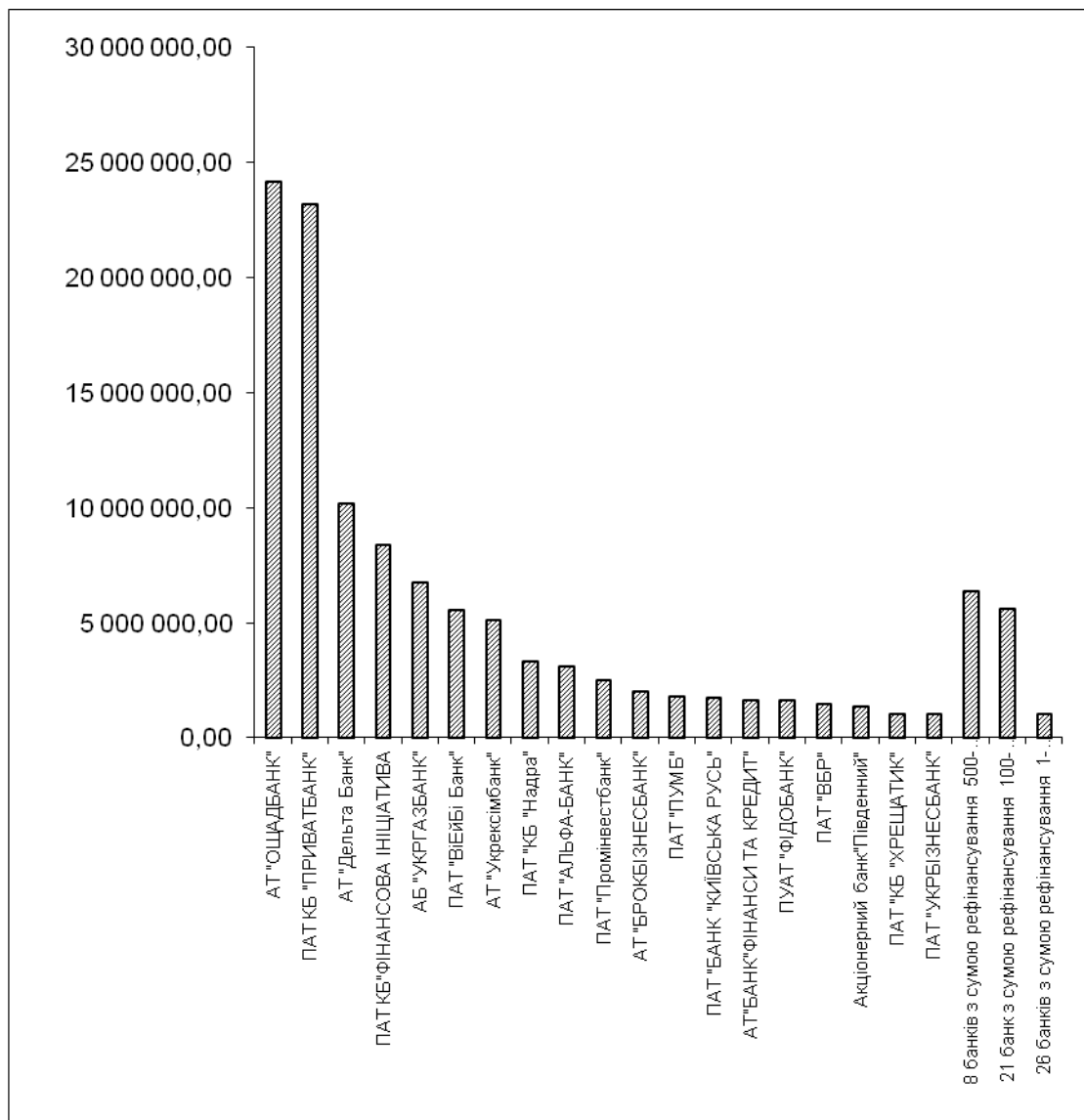

Рис. 3.5. Обсяги рефінансування банків з 01.01.2014 до 01.03.2015

Примітки: Побудовано автором на основі даних НБУ.

Варто відзначити особливий статус таких державних банків, як АТ «Ощадний банк» і АТ «Укрексімбанк», які беруть активну участь у реалізації

проектів держави та мають суттєвий вплив на вітчизняний банківський ринок, користуються довірою зовнішніх інвесторів і є одними з найбільших банківських установ країни, займають значну частку на ринку банківських послуг. АТ «Ощадний банк» – це єдиний банк в Україні, що має визначену у Законі України «Про банки і банківську діяльність» державну гарантію повного збереження грошових коштів громадян, довірених йому. Діяльність АТ «Укрексімбанк» спрямована на обслуговування чинних внутрішніх та зовнішніх кредитних угод, наданих під урядові гарантії.

Окремим способом акумулювання фінансових ресурсів для банків виступають консолідаційно-інтеграційні процеси (у тому числі злиття та поглинання банків, М&А), що можуть стати підставою для додаткового вливання капіталу контрагентами угоди як на національному, так і міжнародному фінансових ринках.

Зовнішній фінансовий ринок є привабливим джерелом формування фінансових ресурсів банків, оскільки вартість акумульованих ресурсів є значно нижчою, ніж на внутрішньому ринку країни, при цьому термін користування та обсяг таких коштів є суттєво більшими. Проте доступ до цих ресурсів є обмеженим, оскільки імідж та масштаб діяльності не кожного українського банку дозволяє виходити на міжнародний фінансовий ринок з відповідними фінансовими інструментами.

Методами мобілізації фінансових ресурсів на зовнішньому ринку є акумулювання коштів міжнародних організацій та інституцій, держав, приватних інвесторів шляхом емісії акцій та єврооблігацій, синдикованого кредитування.

Комерційні банки функціонують на ринку з метою максимізації прибутковості, підвищення ринкової капіталізації. Функції НБУ полягають у підтриманні стабільності банківської системи та зниження ймовірності настання системних криз. У випадку виникнення фінансових проблем у банку та невиконання установою зобов'язань перед контрагентами НБУ згідно статті 75 Закону України «Про банки і банківську діяльність»

зобов'язаний прийняти рішення про віднесення банку до категорії проблемних за умови виконання хоча б одного з таких критеріїв:

- 1) банк протягом звітного місяця допустив зменшення на 5 % і більше:
 - щоденного розміру регулятивного капіталу нижче встановленого нормативно-правовими актами Національного банку України мінімального розміру регулятивного капіталу – 5 і більше разів та/або значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу нижче встановленого нормативно-правовими актами Національного банку України нормативного значення цього нормативу – 2 і більше разів;
- 2) банк не виконав вимогу вкладника або іншого кредитора, строк якої настав 5 і більше робочих днів тому, та/або встановлено факти невідображення у бухгалтерському обліку документів клієнтів банку, що не виконані банком у встановлений законодавством термін;
- 3) системне порушення банком законодавства, що регулює питання запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму;
- 4) банк протягом звітного місяця допустив зменшення на 5 % і більше значення хоча б одного з нормативів ліквідності нижче мінімальних нормативних значень, що розраховуються: за щоденними розрахунками – 5 і більше разів; щодаки – два і більше разів;
- 4) обсяг негативно класифікованих активів банку (крім санаційного) становить 40 % і більше загальної суми активів, за якими має оцінюватися ризик та формуватися резерв згідно з нормативно-правовими актами Національного банку України;
- 5) систематичне незабезпечення ефективності функціонування та/або адекватності системи управління ризиками, що створює загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку.

Національний банк України має право віднести банк до категорії проблемних також з інших підстав, визначених нормативно-правовими актами Національного банку України. Рішення НБУ про віднесення банку до

категорії проблемного є банківською таємницею. Також НБУ має право заборонити проблемному банку використовувати для розрахунків прямі кореспондентські рахунки та/або вимагати від такого банку проведення розрахунків виключно через консолідований кореспондентський рахунок. Проблемний банк у строк до 180 днів зобов'язаний привести свою діяльність у відповідність із вимогами законодавства і у термін до 7 днів повідомити НБУ про заходи, які він реалізовуватиме з метою приведення своєї діяльності у відповідність із вимогами законодавства, а також на вимогу Національного банку України повідомляти його про хід виконання цих заходів.

Національний банк України протягом 180 днів з дня віднесення банку до категорії проблемних має право прийняти рішення про визнання діяльності банку такою, що відповідає законодавству, або про віднесення банку до категорії неплатоспроможних. Водночас регулятор зобов'язаний не пізніше, ніж через 180 днів з дня віднесення банку до категорії проблемних, прийняти рішення про визнання діяльності банку такою, що відповідає законодавству, або про віднесення банку до категорії неплатоспроможних.

Згідно статті 76 Закону України «Про банки і банківську діяльність» Національний банк України зобов'язаний прийняти рішення про віднесення банку до категорії неплатоспроможних у разі:

1) неприведення банком своєї діяльності у відповідність із вимогами законодавства, у тому числі нормативно-правових актів Національного банку України, після віднесення його до категорії проблемних, але не пізніше, ніж через 180 днів з дня визнання його проблемним;

2) зменшення розміру регулятивного капіталу або нормативів капіталу банку до однієї третини від мінімального рівня, встановленого законом та/або нормативно-правовими актами Національного банку України;

3) невиконання банком протягом 10 робочих днів поспіль 10 і більше відсотків своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами;

4) одноразове грубе або систематичне порушення банком законодавства у сфері готівкового обігу, що створює загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку.

Національний банк України не пізніше дня, наступного за днем прийняття рішення про віднесення банку до категорії неплатоспроможних, повідомляє про це рішення Фонд гарантування вкладів фізичних осіб для вжиття ним заходів, передбачених Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». НБУ не здійснює банківський нагляд за банком, у якому запроваджено тимчасову адміністрацію, здійснюється ліквідація, крім отримання звітності в установленому порядку.

Банківський нагляд за перехідним банком, створеним відповідно до частини вісімнадцятої статті 42 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», здійснюється НБУ.

Ще одним учасником банківського ринку, на якого покладено регулювання процедури ліквідації неплатоспроможних банків, є Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, що функціонує на засадах, встановлених Законом України від 23 лютого 2012 р. № 4452-VI «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», який набув чинності 22 вересня 2012 р. і розширив повноваження Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, зокрема, в частині щодо виведення неплатоспроможних банків з ринку шляхом здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації неплатоспроможних банків. Також цим нормативно-правовим актом передбачено умови, при настанні яких банк може бути віднесено до категорії проблемних та неплатоспроможних. Водночас, з двох місяців до 7 днів скорочено термін початку виплат коштів вкладникам у випадку прийняття рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банків.

Тимчасова адміністрація та ліквідація банків Фондом гарантування вкладів фізичних осіб була введена у таких банках [103]: ПАТ КБ «Стандарт», ПАТ «Златобанк», ПАТ «Енергобанк», ПАТ «КБ «Надра», АТ «Імексбанк», АБ «Укоопспілка», ПАТ «Профін банк», ПАТ «Укрбізнесбанк»,

ПАТ «Банк Камбіо», ПАТ «ВБР», ПАТ «БГ банк», ПАТ «Легбанк», ПАТ «ВіЕйБі Банк», ПАТ «Міський комерційний банк», ПАТ «Меліор банк», ПАТ «Інтеркредитбанк», ПАТ «КБ «Аксиома», ПАТ «Прайм-банк», АБ «Порто-Франко», Банк «Демарк», АТ «КБ «Експобанк», ПАТ «Грін банк», ПАТ «Актабанк», ПАТ «КБ «Актив-банк», ПАТ «Терра банк», ПАТ «КБ «УФС», АТ «Банк Золоті ворота», АТ «Євргазбанк», АТ «Фінпростобанк», ПАТ «Старокиївський банк», ПАТ «АКБ Банк», ПАТ «Західкомбанк», ПАТ «КБ «Південкомбанк», ПАТ «КБ «Промекономбанк», ПАТ КБ «Інтербанк», ПАТ «Банк Форум», АТ Банк «Меркурій», АТ «Брокбізнесбанк», ПАТ «Реал банк», ПАТ «Комерційний банк «Даніель», АТ «Банк «Таврика», АТ «Ерде банк», ПАТ «АКБ «Базис», ПАТ «Інноваційно-промисловий банк», ПАТ «Банк «Столиця».

Станом на 01.01.2015 р. кількість банків-учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб становила (рис. 3.6) 161, а 01.02.2015 р. – 156.

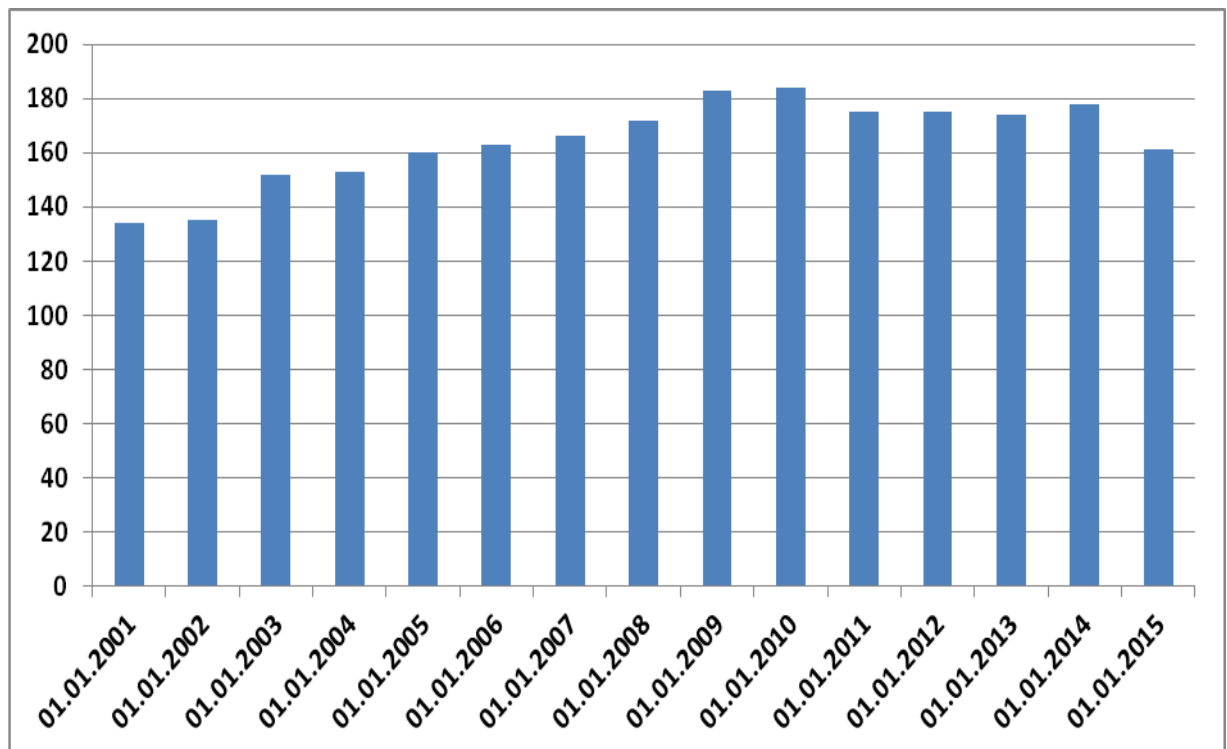

Рис. 3.6. Динаміка учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за 2001-2015 рр.

Примітки: побудовано автором на основі даних ФГВФО

Динаміка учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за 2001–2015 рр. зображена на рисунку 3.7.

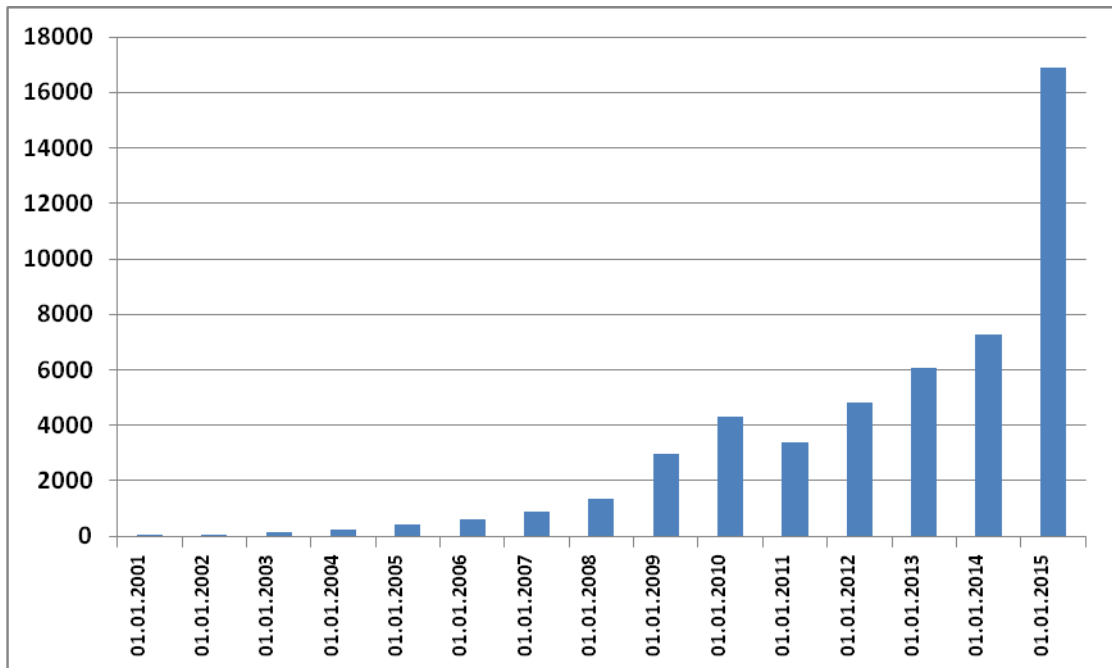

Рис. 3.7. Динаміка фінансових ресурсів Фонду за 2001-2015 роки, млн грн

Примітки: побудовано автором на основі даних ФГВФО

Основними пріоритетами розвитку Фонду гарантування вкладів фізичних осіб зокрема та системи гарантування вкладів фізичних осіб в цілому з метою захисту прав і законних інтересів вкладників банків, зміцнення довіри до банківської системи України, стимулювання залучення коштів у банківську систему України, забезпечення ефективної процедури виведення неплатоспроможних банків з ринку та ліквідації банків.

Розуміючи важливу роль, яку відіграє гарантована сума відшкодування у зміцненні довіри вкладників до банківської системи України, адміністративна рада Фонд збільшувала її розмір 11 разів. Нині розмір гарантованої суми відшкодування складає 200 тисяч гривень. Статистика виплат вкладникам гарантованих сум відшкодувань подана у таблиці 3.10.

Статистика виплат вкладникам гарантованих сум відшкодувань

Виплати гарантованих сум відшкодувань	Дані про отримання відшкодувань вкладниками банків, виплати по яких Фондом завершені	Дані станом на 01.01.2015 про отримання відшкодувань вкладниками банків, виплати по яких Фондом здійснюються	Виплати відшкодувань протягом січня - червня 2014 р.	у т.ч. по кварталах		Виплати відшкодувань протягом 2013 р.
				I кв.	II кв.	
Кількість банків, по яких здійснюються/здійснювались виплати	28	20	17	11	12	24
Кількість вкладників, що отримали відшкодування, особи	354 396	158 719	49 802	101	49 701	19 064
Сума відшкодування, млн грн	4 234,6	10 066,5	3 204,9	4,5	3 200,4	1 185,5

Примітки: побудовано автором на основі даних ФГВФО

Фонд здійснює процедуру виведення неплатоспроможних банків з ринку, у тому числі шляхом здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банків, організує відчуження активів і зобов'язань неплатоспроможного банку, продаж неплатоспроможного банку або створення та продаж перехідного банку. Усі ці заходи покликані забезпечити надійність та знизити ризикованість банківського ринку, тому лише у співпраці з НБУ у довгостроковій перспективі слід очікувати позитивних результатів.

Вплив Національного банку України та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб як регуляторів розвитку банківського ринку є значним за результатами останніх процесів у національній банківській системі. Тому обґрунтованим, на наш погляд, є дослідження механізмів та критеріїв надання фінансової підтримки державою окремим банкам.

Дефіцитність фінансування у державі зумовлює логічні питання щодо відновлення платоспроможності банків за рахунок бюджетних ресурсів. На наш погляд, головними критеріями застосування банківським регулятором антикризових заходів є системність банку, обсяг акумульованих депозитів, адекватність капіталу, частка проблемних активів, резидентність банку.

Для реалізації відповідної стратегії оздоровлення банківської системи за участю як регулятора, так і ринку, для тих банків, що не виконують вимоги НБУ щодо розміру статутного капіталу у 500 млн грн., необхідно проранжувати показники їхньої діяльності за ступенем безпеки для клієнтів банку, рівня довіри до банківської установи, структурою клієнтської бази та збалансованою ліквідною позицією щодо частки депозитів на вимогу у структурі депозитного портфеля банків.

Ступінь безпеки вимірюється вимогою щодо мінімального розміру статутного капіталу, який до 2024 р. повинен становити не менше 500 млн грн. Виходячи з цього нормативу, частина банків проводить надміру ризиковану ресурсну політику. Національному банку України необхідно обрати критерії моніторингу потенційної проблемності діяльності цих установ на ринку та поширення кризових явищ системного характеру.

Зважаючи на те, що банківські установи з обсягом капіталу меншим 500 млн грн. належать до 3 і 4 груп (згідно класифікації НБУ) переважно не володіють рейтингами міжнародних агентств та (за виключенням банків з іноземним капіталом) характеризуються ресурсною обмеженістю у виході на міжнародний ринок, то структура їхніх зобов'язань обмежена депозитами та міжбанківським кредитуванням. Тому варто наголосити, що лише ті банки, що володіють значною часткою депозитного забезпечення можемо вважати такими, що користуються довірою економічних суб'єктів та можуть конкурувати на ринку. Необхідно зауважити, що використання значної частки міжбанківських ресурсів може свідчити не лише про проблеми з ліквідністю банківської установи, але й про спекулятивні операції, що переважно здійснюються на міжбанківському ринку. Тому це вважаємо

додатковою підставою для посилення моніторингу ризикованості діяльності таких банків з боку НБУ відповідно до пріоритетів регулятора щодо усунення з ринку банківських установ, які здійснюють спекуляції на міжбанківському ринку [70].

На нашу думку, у межах депозитного портфеля варто диверсифікувати наявність вкладів фізичних та юридичних осіб, оскільки базовою метою створення невеликого банку може бути обслуговування інтересів материнської структури. У даному випадку у депозитному портфелі переважатимуть вклади юридичних осіб. На підставі даного критерію можемо виділити банки «кептивного» характеру, основними напрямками збільшення статутного капіталу яких буде фінансування за рахунок материнської структури (фінансового чи промислового сектора економіки). У даному контексті не вважаємо таке явище однозначно негативним, проте маємо відзначити чітку залежність діяльності банківської установи від прибутковості діяльності материнської структури.

Формування зобов'язань за рахунок депозитної складової є позитивною характеристикою банку, проте ситуація на ринку складається так, що значну частку цих ресурсів становлять вклади до запитання, які підлягають масовому вилученню у випадку будь-якої нестабільної ситуації на ринку. У таких умовах визначення частки довгострокових депозитів свідчатиме про реальну довіру та стабільність до банку. В іншому випадку банк зазнаватиме системного ризику розбалансованої ліквідності, що відобразатиметься на показниках фінансового стану банку та інвестиційної привабливості.

Отже, щодо банківських установ з обсягом статутного капіталу меншим 500 млн грн. проведено діагностування їхньої потенційної проблемності для виявлення невизначених стратегічних позицій «4 S» (Capital Safety, Deposit Sensibility, Client Segment, Liabilities Structure), серед обраних показників потенційно проблемних банків обрано [70]:

- Capital Safety: обсяг статутного капіталу (рівень безпеки);

- Liabilities Structure: рівень довіри до банку (частка депозитів у фінансових зобов'язаннях банків);
- Client Segment: переважання депозитів юридичних осіб у депозитному портфелі;
- Deposit Sensibility: відображає питому вагу депозитів до запитання у депозитному портфелі банку, тобто чутливість до зміни поведінки вкладників банку.

Матриця критеріїв визначення системного ризику банку «4 S» (табл. 3.11) відображає показники установи у розрізі таких видів ризиків, як: незахищеність капіталом (низький обсяг статутного капіталу), зниження довіри клієнтів (скорочення частки депозитів у зобов'язаннях), низька диверсифікація клієнтського портфеля (переважання депозитів юридичних осіб у залучених коштах) та незбалансована ліквідність (зростання частки депозитів до запитання у портфелі банку).

Таблиця 3.11

Матриця критеріїв визначення системного ризику «4 S»

Capital Safety: захищеність капіталом		Deposit Sensibility: довіра клієнтів		Client Segment: недиверсифікованість клієнтського портфеля		Liabilities Structure: незбалансована ліквідність	
< 500 млн грн.	-	> 75%	+	> 60%	-	> 50%	-
						< 50%	+
				< 60%	+	> 50%	-
						< 50%	+
		50% < x < 75%	+/-	> 60%	-	> 50%	-
						< 50%	+
				< 60%	+	> 50%	-
						< 50%	+
		< 50%	-	> 60%	-	> 50%	-
						< 50%	+
				< 60%	+	> 50%	-
						< 50%	+

Примітка: «+» означає відсутність ризику, «-» означає наявність ризику для банку.

Через призму системи критеріїв «4 S» банки, показник Liabilities Structure у яких менше 50 %, є системно ризикованими, оскільки вони не можуть самостійно сформувати фінансове забезпечення розвитку і залежать від кон'юнктури міжбанківського ринку.

За програмного забезпечення STATISTICA з'ясовано, що найбільше зосередження банків у випадку розподілу за критерієм Liabilities Structure відбувається у інтервалах 0-50%, 50-75%, 75-100%; за критерієм Client Segment у інтервалах 0-60%, 60-100%; за критерієм Deposit Sensibility у інтервалах 0-50%, 50-100%.

На основі запропонованої матриці критеріїв «4 S» у таблиці 3.12 подано результати для банків України за 2013-2014 рр.

Упродовж 2013–2015 рр. відбувається оздоровлення банківської системи: кількість банків з найнижчим рівнем системного ризику зменшилась з 33 до 29 %, а банків з найвищим – з 4 до 0 % за рахунок ліквідації неконкурентних банків. Логічним продовженням дослідження є формулювання рекомендацій щодо корегування фінансових стратегій проблемних банків за допомогою алгоритму антикризового управління (рис. 3.8) з урахуванням тривалості проблемного періоду, системності, обсягу капіталу, інвестиційної привабливості установи.

Базовим елементом цього алгоритму є оцінка даних внутрішнього контролю, стрес-тестування, перевірки НБУ. Така оцінка повинна проводитися на регулярній основі, оскільки в економічному середовищі відбуваються динамічні зміни, що не лише впливають на зовнішні фактори мобілізації ресурсів, але й змінюють внутрішній потенціал банку їх мобілізації та використання. У разі виникнення у банку фінансових проблем необхідно обрати параметри виконання банком нормативів, встановлених НБУ, обсяг відтоку депозитів чи зростання частки проблемних кредитів (табл. 3.13) [70].

Якщо недотримання цих параметрів є критичним і не виправляється у короткостроковому періоді, то НБУ визнає банк проблемним. Короткострокові проблеми банку можуть вирішуватися інструментами міжбанківського кредитування, корегуванням депозитної стратегії, рефінансуванням НБУ, імунізацією балансу.

Таблиця 3.12

Оцінка критеріїв системного ризику банків «4 S» для банків України за 2013-2014 рр.

2013						2014					
Capital Safety: обсяг статутного капіталу	Liabilities Structure: частка депозитів у зобов'язаннях	Client Segment: частка депозитів юридичних осіб у депозитному портфелі		Deposit Sensibility: питома вага депозитів до запитування		Capital Safety: обсяг статутного капіталу	Liabilities Structure: частка депозитів у зобов'язаннях	Client Segment: частка депозитів юридичних осіб у депозитному портфелі		Deposit Sensibility: питома вага депозитів до запитування	
		> 60	21	> 50 (> 90)	10			> 60	20	> 50	8
< 500 млн грн (135 із 180)	> 75 72	> 60	21	> 50 (> 90)	10	< 500 млн грн (115 із 163)	> 75 62	> 60	20	> 50	8
		< 60	51	< 50 (< 90)	11			< 60	42	< 50	12
		> 60	7	> 50	6			< 60	34	> 50	8
		< 60	33	< 50	45			< 60	2	< 50	34
	50 < x < 75 40	> 60	7	> 50	3		50 < x < 75 36	> 60	2	> 50	2
		< 60	33	< 50	4			> 60	34	< 50	0
		> 60	11	> 50	-			> 60	-	> 50	3
		< 60	12	< 50	33			< 60	17	< 50	31
	< 50 23	> 60	11	> 50	6		< 50 17	> 60	-	> 50	-
		< 60	12	< 50	5			> 60	-	< 50	-
		> 60	11	> 50	3			< 60	17	> 50	8 (100% - 3)
		< 60	12	< 50	9			< 60	17	< 50	9

Примітка: розраховано автором на основі даних НБУ

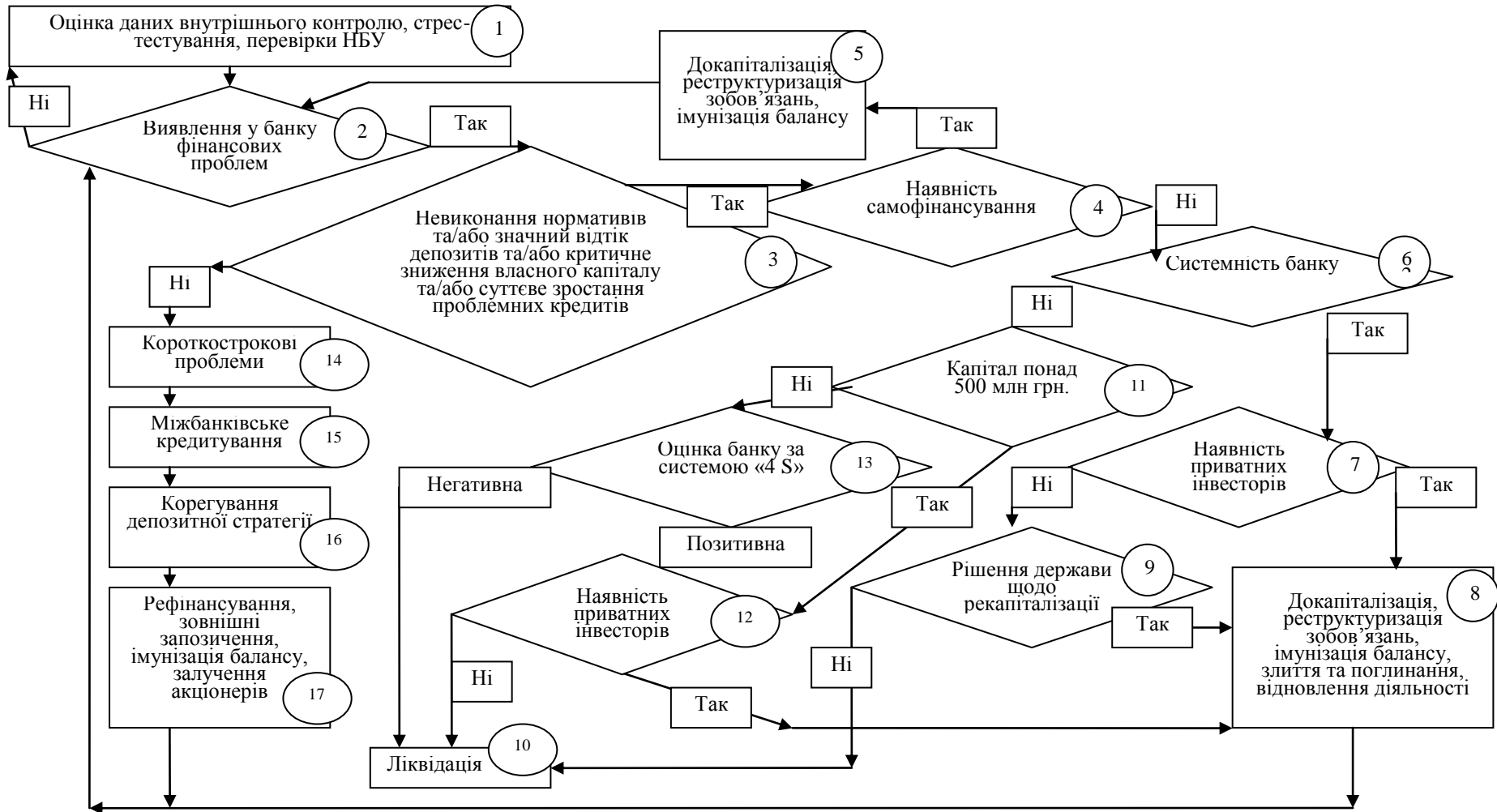

Рис. 3.8. Алгоритм антикризового управління банківськими установами

Примітки: розроблено автором, [70]

Критерії та заходи антикризового регулювання потенційно проблемного банку

Критерій	Параметри	Економічний зміст показників	Регуляторні заходи/стратегічні дії	Стратегічний напрям
Системність банку	Показник системної важливості банків: $CB = \sum_{j=1}^5 P_j \times W_j \times 100\%$ де P_j – частка j -го показника банку; W_j – коефіцієнти зважування j -х показників.	Визначення системно важливих банків, діяльність яких впливає на стабільність банківської системи, а тому потребують застосування особливих підходів до регулювання їх діяльності	посилення нормативів (Базель III); рефінансування; система стрес-тестування; участь Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; залучення банків до фінансування важливих державних проектів.	Оздоровлення
Розмір зовнішніх зобов'язань	Рівень левериджу $R_l = K/Z$, де K – капітал; Z – зобов'язання	Показує відношення власного капіталу та зобов'язань банку та вплив цього показника на чистий прибуток. Чим вище частка зобов'язань, тим менший чистий прибуток, за рахунок збільшення витрат на виплату процентів	- сприяння зменшенню поза банківського обігу грошей; - трансформація іноземних запозичень в національну валюту.	Дедоларизація/ девальютація операцій
Відтік депозитів	1. Коефіцієнт ліквідного співвідношення наданих кредитів і залучених депозитів: $K_{скзд} = KР/Д$ $KР$ – кредитний портфель; $Д$ – депозити 2. Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів: $K_{зд} = Д_{стр}/П_{заг}$ $Д_{стр}$ – строкові депозити; $П_{заг}$ – загальні пасиви	1. Розкриває, наскільки видані кредити забезпечені всіма залученими депозитами (чи є незбалансована ліквідність) 2. Питома вага строкових депозитів у загальних пасивах	- трансформація валютних переказів у середньострокові депозити; - мораторій на вилучення депозитів; - створення позитивного інформаційного фонду, застосування системи гарантій; - диверсифікація депозитних рахунків; - ощадна культура населення.	Відновлення / Зростання довіри
Проблемні активи	$K_{пкр} = KР_{пб}/KР$ $KР_{пб}$ – проблемні кредити $KР$ – кредитний портфель	Показує питому вагу проблемних (прострочених і безнадійних) кредитів у кредитному портфелю	- стрес-тестування; - посилення вимог до позичальників; - виявлення та застосування санкцій за порушення Н 9 та Н 10; - прозора система власності.	Імунізація активів
Адекватність капіталу	1. Коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу $H2 = \frac{PK}{Ap} \times 100\%$, де A_p – активи, зважені на відповідний коефіцієнт ризику залежно від групи ризику, до якої віднесено актив PK – регулятивний капітал 2. Мультиплікатор власного капіталу (МК) $МК = A/K$, де A – активи; K – власний капітал	1. Відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. $H2$ встановлюється для запобігання надмірному перекладанню банком кредитного ризику та ризику неповернення банківських активів на кредиторів/вкладників банку. 2. Ступінь покриття активів власним капіталом. Служить показником ризику банку	- розроблення заходів у стимулюванні реорганізації на національному ринку; - збільшення вимог щодо розміру статутного капіталу; - спрощення законодавчої процедури угод злиття та поглинання банків.	Консолідація капіталу

Безумовно для банку що характеризується низько ризикованим за системою «4 S», потенційно може отримати кошти приватних інвесторів або держави. У такому випадку буде здійснено докапіталізацію, реструктуризацію зобов'язань, імунізацію балансу, злиття та поглинання, результатом таких подій має стати відновлення фінансового стану банку. За умови, що банк не володіє власними ресурсами для відновлення діяльності та не може залучити кошти приватних інвесторів та держави для проведення єдиний шлях, що може бути використаний – це ліквідація.

Рівень обґрунтованості рішень банківського регулювання у сфері фінансового оздоровлення проблемних банків залишається актуальним питанням в умовах кризових процесів. Логічним є застосування диференційованого підходу до реалізації фінансової політики органів банківського нагляду, що передбачає урахування фінансового стану банку та трансформації конкурентного середовища діяльності. Серед можливих напрямів фінансової допомоги виділяють: підтримку ліквідності центральним банком, додаткову капіталізацію банку, викуп проблемних активів для передачі у розпорядження компаній з управління активами, надання державних гарантій під нові фінансові зобов'язань банків з метою здешевлення і полегшення доступу до ринків фінансових ресурсів.

Потребують систематизації заходи державної підтримки проблемних банків. З огляду зазначеного, запропоновано заходи державної підтримки проблемних банків, що надасть змогу визначити подальшу участь держави в процесі фінансового оздоровлення установи. Запропонований перелік регуляторних заходів охоплює імунізацію балансу, консолідацію капіталу, відновлення довіри, девалютизацію операцій, оздоровлення установи, що дасть змогу упорядкувати процес ухвалення антикризових рішень у банку. Водночас державні гарантії фінансової підтримки знижують стимули учасників ринку щодо моніторингу платоспроможності банків-боржників, а відтак це посилює ризик системних криз. Для уникнення «ефекту доміно»

НБУ варто проводити вибіркиму підтримку за відкритими та прозорими механізмами банків з тимчасовими проблемами ліквідності.

Необхідним є підвищення результативності заходів фінансового та економічного оздоровлення банківських установ, що впливає на якісний рівень розвитку та збалансованість фінансової системи країни загалом. Важливим є поглиблення обґрунтованості критеріїв та доцільності й прозорості механізмів надання державної допомоги проблемним банкам.

3.3. Ринкові стратегії реорганізації банківського бізнесу в умовах євроінтеграційних процесів

Трансформація національної банківської системи та конкурентного середовища діяльності банків в умовах євроінтеграції обґрунтовують активне використання у банківському бізнесі ринкових стратегій реорганізації діяльності, що пов'язані з процесами проникнення іноземного капіталу у вітчизняну банківську систему, злиттям та поглинанням фінансових установ, транснаціоналізацією банківського бізнесу та офшоризації банківських операцій. Ці явища характеризують сучасний етап розвитку банківської системи України, якій притаманні процеси реструктуризації, концентрації капіталу та посилення макрорегулювання з боку національних та наднаціональних регуляторів, що спричиняє трансформацію умов діяльності банків та обґрунтовують необхідність формування та реалізації фінансових стратегій розвитку, які б забезпечили підвищення капіталізації, посилення конкурентних позицій у довгостроковому періоді.

Нині характеристиками транснаціоналізації банківського бізнесу та відповідних стратегій є: глобалізація фінансових операцій, реструктуризація транснаціональних банківських мереж, поглинання та злиття, використання Інтернету та нових технологій у наданні фінансових послуг.

Транснаціоналізація банків зумовила значні зміни в їхніх організаційних моделях, менеджменті та стратегіях конкурентної боротьби,

тому список провідних транснаціональних банків представлений найбільшими банківськими установами світу (рис. 3.9) та Європи (рис. 3.10) [182].

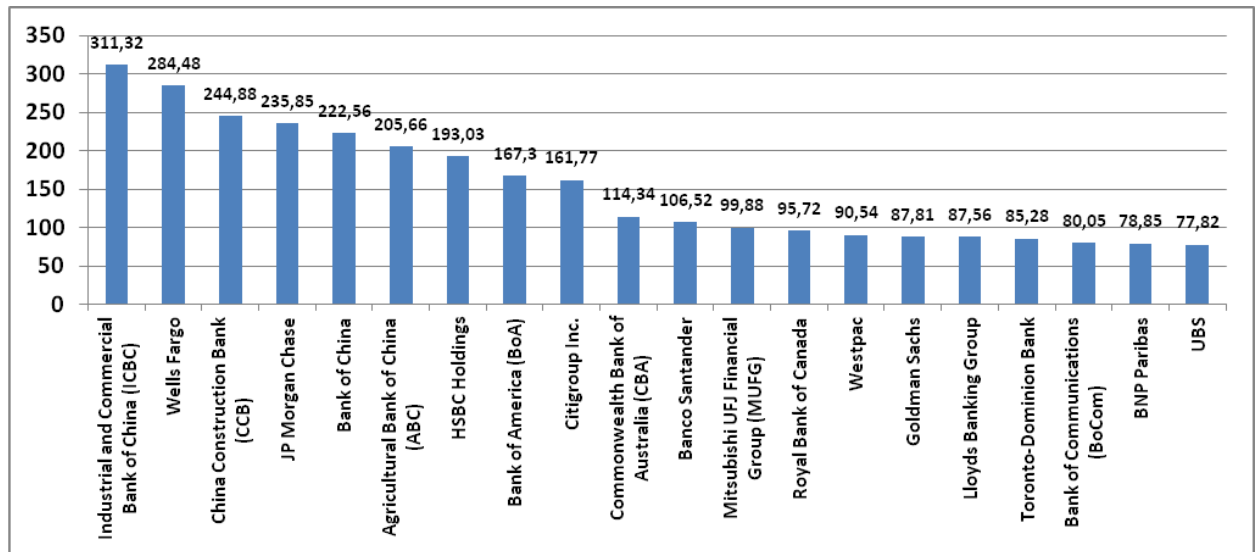

Рис. 3.9. Рейтинг 20 найбільших банків та банківських груп світу за ринковою капіталізацією, трлн дол. США

Примітки: побудовано за даними [204].

П'ятдесят найбільших банків світу володіють сукупною ринковою капіталізацією у розмірі понад 4,660 трлн дол. США.

Двадцять найбільших банків Європи володіють сукупною ринковою капіталізацією у розмірі 1,1 трлн євро.

У світовій практиці виділяють три групи країн за ступенем присутності транснаціональних банків у національній банківській системі [182].

1. Розвинені країни, у фінансових системах яких майже відсутні іноземні банки (частка іноземного капіталу в банківському секторі не перевищує 5-8% – США, Швейцарія, Японія, Німеччина).

2. Країни, у яких рівень присутності транснаціональних банків є помірним і коливається від 15 до 80 %.

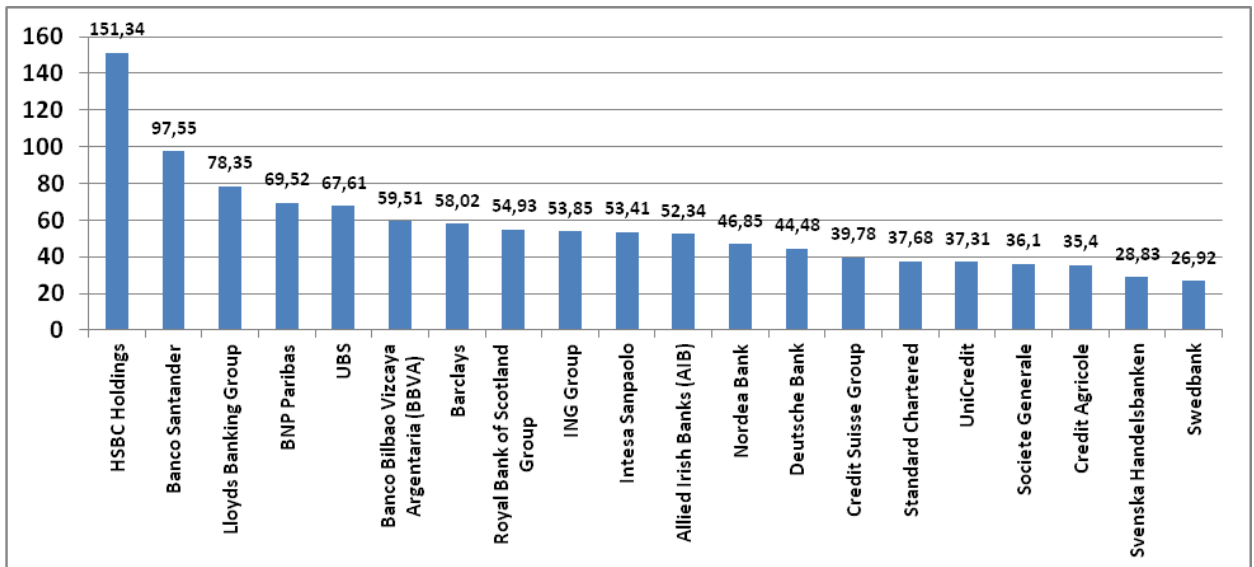

Рис. 3.10. Рейтинг 20 провідних банків та банківських груп Європи за ринковою капіталізацією, трлн євро

Примітки: побудовано за даними [203].

3. Країни, де транснаціональні банки повністю контролюють місцевий ринок банківських послуг, – понад 80% (Нова Зеландія, Йорданія, Бахрейн, Ботсвана).

Головним пріоритетом у функціонуванні транснаціонального капіталу є винятково отримання прибутків, що виявляється у достатньо вільному його переміщенні у більш інвестиційно-привабливі країни, що іноді призводить до криз, коли капітал приймає форму спекулятивного. Загроза може бути у тому, що керівний орган ТНБ, який здійснює управління дочірнім підприємством, самостійно визначає його фінансову стратегію розвитку. ТНБ, виходячи на новий ринок, перш за все визначає організаційно-правову форму своєї присутності: представництво, закордонну філію, агентство, дочірній банк, спільний банк.

Діяльність транснаціонального банку характеризує: проведення фінансової діяльності у межах національної економіки і за кордоном завдяки розвиненій мережі підрозділів банку; володіння значним ресурсним потенціалом та масштабом діяльності; реалізація активної міжнародної кредитної діяльності, яка забезпечує отримання значної частини прибутків;

залежність від кон'юнктури міжнародного ринку капіталу, який є основним джерелом фінансових ресурсів; володіння широким профілем надання послуг та можливістю своєчасно їх модернізувати; реалізація власної стратегії експансії через дочірні структури та філії в різних країнах світу, більша частка міжнародних операцій і власного капіталу яких зосереджені за межами країни [195].

До основних принципів діяльності ТНБ зачисляють [108]: відповідну організаційну структуру, що має сприяти проведенню банківської політики на внутрішньому і зовнішньому ринках; використання у діяльності принципів наукового менеджменту та соціальної відповідальності, довготермінове планування, якісне виконання функцій, зосередження уваги на своїх клієнтах, забезпечення їх необхідними послугами, розширення обсягів експансії банківського капіталу, поєднання децентралізованого управління службовцями банківської групи і відповідальності за діяльність кожного підрозділу, матеріальне стимулювання підвищення якості роботи.

Транснаціональний банк має змогу розширювати масштаби своєї діяльності за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел. Реалізація першого варіанта передбачає створення нового організаційного підрозділу банку за кордоном – філії чи дочірньої установи. Зовнішній метод нарощування діяльності передбачає використання потенціалу ресурсів банків, які функціонують на ринку, шляхом підписання угод про злиття і поглинання (володіння контрольним пакетом акцій) або утворення стратегічного альянсу (перехресний обмін правами власності, придбання неконтрольного пакета акцій). Альтернативою угодам злиття і поглинання є транскордонні альянси, які можуть створюватися з метою:

- розширення асортимента та підвищення якості банківських послуг для клієнтів, що знаходяться в іноземних країнах;
- спільного користування мережею розподілу або продажу нових продуктів;
- залучення потенційних акціонерів для захисту від ворожих поглинань.

Поширенню практики укладання угод про злиття та поглинання банків історично передувала практика ведення переговорів про створення стратегічних альянсів. Серед основних недоліків цієї моделі розширення діяльності банків виділяють ймовірність виникнення конфліктних ситуацій в управлінні альянсом, частковий контроль та вплив на процес прийняття рішень, короткотерміновий ефект від реалізації цієї угоди, що не передбачає економії витрат, використання ефекту масштабу.

Сучасному етапу функціонування банківського бізнесу у світі властиві такі тенденції, що проявляються в [182]:

- участі банків в угодах злиття та поглинання, що призводить до концентрації фінансового і промислового капіталів;
- активному входженні іноземних банків у фінансові сектори країн, що розвиваються, для заволодіння найбільш прибутковими сегментами ринків;
- зростанні конкуренції за ресурси з боку небанківських фінансових установ;
- зростанні зовнішньої заборгованості банків унаслідок проведення валютних запозичень на міжнародному фінансовому ринку;
- транснаціоналізації фінансово-кредитних монополій, у цьому разі вирішальну роль відіграють ТНБ;
- уніфікації національних фінансових і банківських систем, що виявилось у зближенні норм і правил регулювання банківського капіталу та діяльності банків, а також стандартизації банківського нагляду і законодавства.

Входження в національні банківські системи транснаціонального банківського капіталу зумовлено низкою причин, серед яких виділимо:

- обмежений обсяг довготермінових фінансових ресурсів усередині країни, які необхідні для кредитування потреб суб'єктів господарювання, що становить значний потенціал для зростання та отримання максимальної рентабельності на вкладений капітал;

- нижчий рівень конкурентоспроможності вітчизняних банків порівняно з ТНБ, стратегія функціонування яких ґрунтується на значному обсязі капіталу, використанні досвіду, новітніх технологіях;

- реалізація стратегії входження у світову фінансову систему завдяки створенню сприятливого нормативно-правового режиму стимулювання залучення іноземного капіталу в економіку країни;

- володіння ТНБ досконалішими системами корпоративного управління в умовах динаміки зовнішнього середовища;

- можливість диверсифікації ризиків ведення банківського бізнесу (у тому числі географічного) та отримання нових можливостей для розвитку, подовження життєвого циклу банківських продуктів для ТНБ.

Серед чинників, що сприяють входженню ТНБ в український банківський бізнес, виділяють:

- достатньо високий рівень довіри та лояльності населення до діяльності банків порівняно з іншими фінансовими посередниками;

- прозорість та відкритість ведення банківського бізнесу;

- потенціал розширення спектра банківських послуг;

- адаптація національного законодавства до рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду.

Процесу проникнення ТНБ на український банківський ринок властиві певні ризики, а саме:

- поетапне витіснення з окремих сегментів ринку банківських послуг банків з національним капіталом;

- підконтрольність банківської системи іноземному капіталу, зниження рівня фінансової безпеки розвитку економіки країни;

- виведення отриманих транснаціональним банком в межах національної економіки прибутків за кордон;

- втрата незалежності центральних банків у проведенні грошово-кредитної політики;

- перенесення на економіку країни проблем та кризових процесів, що властиві економікам тих країн, у яких функціонує ТНБ.

Об'єктами інтересу для ТНБ стають банки, які вже мають у статутному капіталі іноземного власника, а також банки, що спеціалізуються на роздрібному обслуговуванні та інвестуванні.

Перешкодами на шляху проникнення ТНБ на вітчизняний фінансовий ринок є нестабільність середовища функціонування, низький рівень розвитку фондового ринку, нестабільність курсу національної валюти, нерозвиненість інвестиційного ринку.

Головними моделями продажу українських банків є такі:

1. Повний продаж – передбачає продаж іноземним власникам контрольного пакета акцій.
2. Ведення спільного бізнесу – реалізують у випадках, коли банки мають на меті шляхом продажу частини акцій вирішити проблеми розвитку, зберегти ринкові позиції та наростити кредитний потенціал.
3. Портфельний продаж – передбачає продаж іноземним інвесторам невеликих пакетів акцій, його використовують невеликі банківські установи для нарощення капіталізації та збереження контролю над резидентом.

Зважаючи на пакет акцій, якими володіє інвестор після завершення угоди, злиття та поглинання може бути повним (100 % акціонерного капіталу), переважним (від 50 % до 100 % прав власності), міноритарним (у межах від 10 % до 50 % акцій). У світовій практиці найпоширенішими є мажоритарні злиття та поглинання банків, частка яких перевищує 60 % від загальної кількості укладених угод.

Характерною саме для банківської сфери є низка мотивів транскордонних об'єднань. Серед головних доречно, передусім, виділити пошук клієнтів. ТНБ використовують стратегію міжнародної експансії для залучення нових клієнтів та збереження наявних.

Експансія банків на початковому етапі виходу на новий ринок зумовлена бажанням бути присутніми там з метою дослідження ринку, оскільки

початкову інформацію про ринок можна отримати завдяки невеликим інвестиціям, після чого будуть ухвалені рішення про можливість та доцільність безпосереднього виходу на цей ринок. Наприклад, японські банки перед купівлею фінансових установ у Великій Британії та США купували міноритарні пакети акцій.

Серед моделей транскордонних злиттів та поглинань виділяють такі [90, 91]:

- американську, для якої характерними є об'єднання за участю великих ТНБ, що відбуваються швидко та прозоро завдяки жорсткому антимонопольному регулюванню. Істотною умовою угоди про злиття і поглинання у межах цієї моделі є обов'язкова ліквідація підрозділів та скорочення робочих місць, що забезпечує економію витрат;

- європейську, яка передбачає процес трансформації від стратегічного альянсу (перехресне володіння акціями) до повного злиття банків. На відміну від американської моделі "швидкого поглинання", головною перевагою цієї моделі є поступовий характер об'єднання банків, що дає змогу оцінити ступінь сумісності банків-учасників угоди на ранніх етапах і мінімізувати ризики неефективного злиття та поглинання у майбутньому. Економію витрат за рахунок ліквідації підрозділів та скорочення робочих місць обмежує жорстке трудове законодавство, яке встановлює високий рівень соціальних і компенсаційних виплат;

- японська, яку вважають найменш ефективною через масштабність та складність структури управління японських корпорацій, що призводить до повільного прийняття стратегічно важливих рішень. Метою укладання угод є: 1) придбання проблемних банків; 2) збільшення ринкової частки; 3) об'єднання фінансових потенціалів і створення великих банків.

Ефективність функціонування підрозділів ТНБ визначена фінансовою стабільністю його материнської групи. У цьому контексті для розширення можливостей фінансового нагляду необхідна міжнародна підтримка та висока координація діяльності органів регулювання як на

регіональному, так і на міжнародному рівнях, а також в офшорних фінансових центрах.

Реалізація стратегії розвитку банківської системи передбачає концентрацію фінансового капіталу, монополізацію банківського бізнесу ТНБ, зменшення частки традиційних банківських послуг на користь новітніх банківських розробок, взаємозалежність та взаємовплив кризових процесів та підйомів у межах окремих національних економік у зв'язку зі зникненням бар'єрів між країнами в процесі глобалізації. Поряд з очевидними перевагами від входження ТНБ на український ринок банківських послуг потрібно враховувати потенційні ризики цієї присутності. Комплексний підхід до оцінки ефективності залучення ТНБ у банківський бізнес в Україні дасть змогу розробити та реалізувати національну стратегію розвитку банківської системи для підвищення її конкурентоспроможності на міжнародному рівні [194].

Більшість транснаціональних фірм мають іноземні філії, що розташовані у «податкових гаванях» (офшорних зонах). Під офшорними зонами розуміють країни та/або території, що здійснюють реєстрацію компаній, на діяльність яких поширюється пільговий режим оподаткування. Офшорні зони надають компаніям такі переваги: податкові пільги, відсутність валютного контролю, можливість проведення операцій з резидентами в будь-якій іноземній валюті, анонімність, таємницю здійснення фінансових операцій.

Для українських банків з позиції перспективи залучення фінансового капіталу особливе значення мають офшорні зони. На рис. 3.11 зображено співвідношення офшорного та неофшорного капіталу, який було інвестовано у акціонерний капітал вітчизняних емітентів у 2007-2013 роках із країн Європи [72].

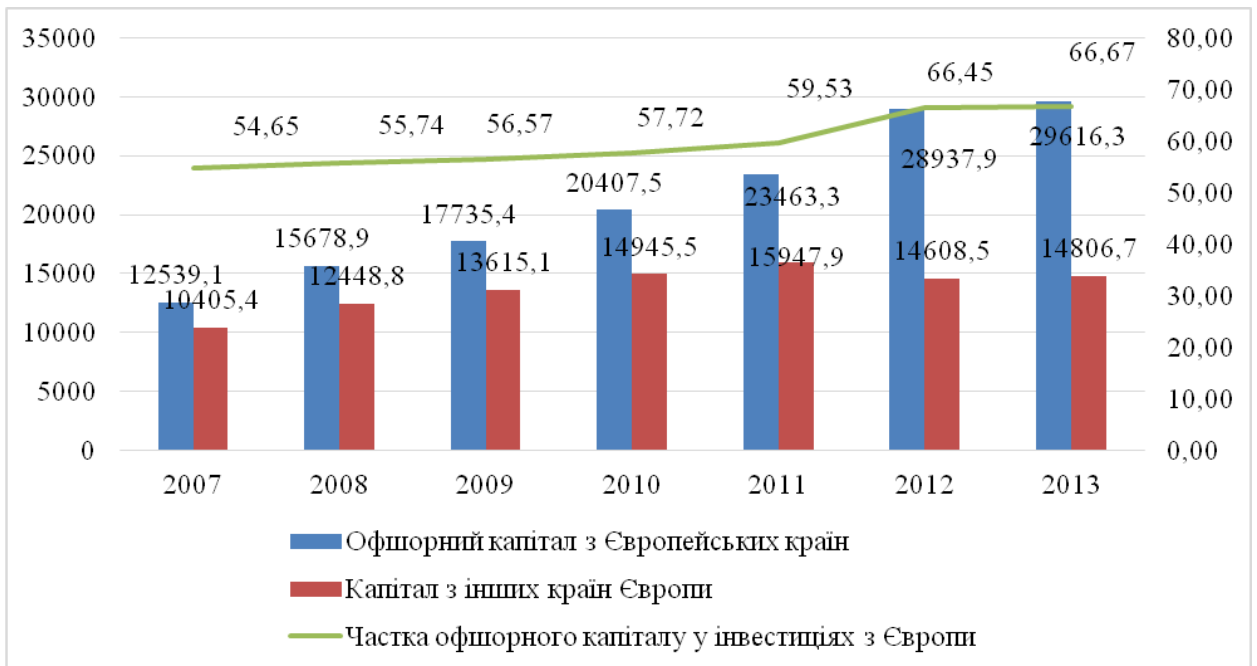

Рис. 3.11. Структура інвестицій з європейських країн у акціонерний капітал вітчизняних компаній, млн дол. США

Примітки: складено на основі [101].

Проаналізуємо, з яких із зазначених країн спостерігаються найбільші капітальні надходження в економіку України (табл. 3.14). Першість за обсягом інвестицій в акціонерний капітал належить Кіпру, при цьому більша частина іноземних інвестицій спрямовується у акціонерний капітал банків.

Отже, частка капіталу з країн, що мають офшорні зони, у акціонерний капітал вітчизняних суб'єктів господарювання, перевищує інвестиції із держав, де відсутні офшорні зони. Крім того, цей показник поступово зростає, а розрив між офшорними та іншими інвестиціями збільшується. Наприклад, у 2007 р. частка офшорного капіталу у інвестиціях із Європи становила 54,65 %, а у 2013 р. – 66,67 %. Зовнішні інвестиції у акціонерний капітал українських компаній є перспективним джерелом стимулювання економічного розвитку.

Інвестиції у акціонерний капітал емітентів України з офшорів та країн Європи, 2007-2013 роки, млн дол. США

Країна-інвестор	Обсяги прямих інвестицій						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Всього з країн ЄС	22944,5	28127,7	31350,5	35353,0	39411,2	43546,4	44423,0
Австрія	2075,2	2443,8	2604,1	2731,4	3423,1	3402,6	3257,5
Бельгія	39,1	43,8	64,4	64,7	111,6	73,3	73,8
Болгарія	17,5	20,0	19,9	18,8	23,0	24,0	22,9
Велика Британія	1968,8	2249,8	2375,9	2287,1	2508,2	2553,6	2714,1
Греція	151,2	309,9	330,9	327,9	428,3	466,3	338,2
Данія	181,2	176,8	187,9	196,6	198,3	197,2	174,0
Естонія	69,7	107,7	122,4	126,8	163,3	172,7	183,2
Ірландія	117,2	133,6	144,0	138,8	156,6	168,4	70,9
Іспанія	63,4	58,9	71,0	63,4	73,1	70,7	68,2
Італія	150,4	914,2	992,2	980,6	965,9	1027,6	1267,8
Кіпр	5941,8	7646,2	8593,2	10044,9	12645,5	17748,6	19035,9
Латвія	74,1	63,8	88,0	81,7	71,0	80,6	87,4
Литва	73,8	84,7	86,6	83,3	83,6	344,5	354,0
Люксембург	210,7	214,2	252,5	441,7	493,8	566,1	680,5
Мальта	31,0	38,5	44,6	29,9	37,1	41,9	53,2
Нідерланди	2511,2	3197,4	4002,0	4683,3	4822,8	5188,5	5561,5
Німеччина	5917,9	6393,0	6613,0	7083,0	7386,4	6120,9	6291,8
Польща	670,5	690,1	864,9	932,8	875,5	917,0	845,4
Португалія	7,9	6,0	11,4	12,6	23,2	15,6	15,8
Румунія	12,0	17,4	18,6	22,1	21,0	24,4	25,0
Словаччина	102,9	106,2	106,7	62,4	62,7	70,4	103,0
Словенія	7,5	26,0	28,8	28,5	31,2	33,1	36,4
Угорщина	400,9	595,4	675,2	700,5	686,1	685,8	689,4
Фінляндія	17,7	15,9	60,0	58,0	68,3	100,4	118,2
Франція	1046,2	1231,2	1640,1	2368,1	2230,7	1766,0	1825,8
Чехія	78,1	80,4	79,9	73,6	76,9	81,0	80,8
Швеція	1006,6	1262,8	1272,3	1710,6	1744,0	1602,2	445,7
Всього в Україні	29489,4	35616,4	40026,8	35353,0	49362,3	55296,8	58156,9

Примітки: складено на основі [101].

У банківському секторі в останні роки відбулось кілька масштабних поглинань і приєднань за участю іноземного капіталу. Так, капітал для фінансування цих угод надходив із таких країн, як Швеція, Австрія, Франція, Нідерланди, Росія, Кіпр, Угорщина, Греція, Чехія, тобто більшість коштів надійшли із держав, що мають офшорні зони. Крім можливості залучити із

офшорних зон капітал шляхом придбання акцій вітчизняних банків, є створення власних банківських структур на офшорних територіях, що згодом можуть набути статусу офшорних банків. Офшорні банки не обкладаються корпоративними податками (або сплачують їх за мінімальними ставками), що дозволяє платити більше дивідендів власникам і відсотків за депозитами нерезидентів. Оскільки такий дохід (за місцем отримання) не підлягає оподаткуванню, він підлягає реінвестуванню в цінні папери офшорного банку або спрямовується на його ощадні офшорні рахунки. Проте банк сплачує щорічні реєстраційні та інші платежі, розмір яких є набагато вищим, ніж це передбачено для небанківських офшорних компаній, те ж саме стосується мінімального рівня статутного капіталу офшорного банку [60].

Можливі і негативні наслідки іноземних інвестицій, що надходять у банківську систему із офшорів: при погіршенні економічної ситуації в Україні існує загроза відтоку капіталу за кордон у більш вигідні економічні системи, що може призвести до глибокої кризи національної економіки; впровадження нових банківських технологій, яких вимагатимуть іноземні інвестори під час надання своїх фінансових ресурсів, можуть виявитись занадто дорогими для вітчизняних банків, що може вплинути на їх конкурентоспроможність; існує загроза втрати банківської системи України своєї самостійності, втрати суверенітету у грошово-кредитній сфері; банки з іноземними інвестиціями зосереджують свою увагу на найбільш дохідних секторах ринку банківських послуг, ігноруючи ту фінансову стратегію, якої до моменту надходження закордонного капіталу дотримувався банк .

У період економічного зростання відбувалося активне залучення іноземного капіталу у банківську систему України. Цей процес супроводжувався як вигодами, так і потенційними ризиками, які проявилися під час економічної кризи 2008-2009 рр. Зростання присутності іноземного капіталу в банківському секторі загрожує поступовому збільшенню впливу іноземних інвесторів на банківський бізнес в Україні та витісненню вітчизняних банків із традиційних для них секторів фінансового ринку [67].

У процесі аналізу досліджень українських науковців, можна відзначити тенденцію формування двох груп кардинально протилежних за поглядами, причому представники досить розходяться у своїх позиціях: одні схвально оцінюють перспективи збільшення іноземного капіталу в банківському секторі, інші виступають за жорстке обмеження присутності іноземного банківського капіталу в Україні. Проблема регулювання ступеня відкритості банківського сектору для іноземних банків існує в будь-якій країні. Узагальнюючи світовий досвід, можна умовно поділити всі країни на три групи [34]:

1. Перша представлена розвиненими країнами – у їхніх фінансових системах майже немає іноземних банків (наприклад, у США, Німеччині, Швейцарії, Японії частка іноземних банків не перевищує 5-8 %.).

2. До другої належать країни, де іноземна власність домінує, тому доцільно вести мову про повний іноземний контроль над місцевим банківським сектором (наприклад, Непал, Йорданія, Нова Зеландія).

3. Третя репрезентує країни, до яких належить і Україна, у яких рівень присутності іноземних банків коливається від 10 до 80 % активів банківської системи.

У чинному банківському законодавстві під банком з іноземним капіталом розуміють банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10 %. Ознаками іноземного банку є розташування центру прийняття стратегічних рішень за кордоном і контроль іноземних власників.

За результатами дослідження Світового банку, іноземні банки, виходячи на ринки країн, які розвиваються, не поспішають із впровадженням нових послуг та зниженням процентних ставок за кредитами. Основна їхня мета – встановлення контролю за фінансовими потоками та платоспроможністю банківської системи, у яку вони інтегруються [134, с. 35]. Переваги та недоліки входження іноземного капіталу у банківський бізнес подано у таблиці 3.15.

Позитивні та негативні наслідки зростання присутності іноземного капіталу у банківському секторі України

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
<ul style="list-style-type: none"> - ефективне впровадження міжнародного досвіду ведення банківської справи; - покращення якості обслуговування клієнтів; - стимулювання розвитку конкуренції та трансформації банківського сектору; - збільшення обсягу іноземних інвестицій в економіку; - сприяння розвитку фондового ринку; - зростання обсягу доступних кредитних ресурсів із стабільними джерелами забезпечення; - підвищення кваліфікаційного рівня працівників банківської сфери 	<ul style="list-style-type: none"> - зростання ризику неконтрольованого впливу капіталу; - загроза втрати економічного суверенітету внаслідок зростання присутності іноземного капіталу; - можливість виникнення ризику нав'язування моделі залежного розвитку іноземними банками, коли їхні цілі не збігаються з пріоритетами соціально-економічного розвитку країни; - підвищення чутливості вітчизняних банків від ситуації на світових фінансових ринках; - ускладнення нагляду за функціонуванням банківського сектору

Примітки: розроблено автором, [57]

Неправильно говорити лише про негативні наслідки допуску іноземного капіталу в банківський сектор. Поки такий допуск не призводить до встановлення контролю іноземним капіталом над переважною часткою ринку банківських послуг і глобального контролю за банківською діяльністю, позитивні наслідки його експансії переважають негативні. Нині банківський сектор України залишається недостатньо капіталізованим. Тому не повною мірою задоволено потреби національної економіки в кредитних ресурсах. Дослідження та міжнародний досвід доводять, що вплив іноземного банківського капіталу сприяє розширенню потоку кредитів, підвищенню рівня конкуренції і ефективності в банківському бізнесі.

Основні напрями оптимізації допуску іноземного банківського капіталу мають знайти системне вирішення під час розроблення та реалізації національної стратегії розвитку банківської системи. Виважена прагматична політика у банківському секторі, спрямована як на захист національних

інтересів, так і на створення сприятливих умов для діяльності іноземних інвесторів, є запорукою ефективного розвитку національної економіки.

До основних позитивних причин зростання кількості угод злиття і поглинання у вітчизняному банківському секторі можна віднести: прагнення великих банків розширити свою філійну мережу; вихід на ринок нових фінансових послуг; придбання банків із стабільною позицією на ринку, кваліфікованим управлінським персоналом, новими технологіями, що є дешевшим, аніж нове входження на ринок; банки, що спеціалізуються на корпоративному фінансуванні, диверсифікують свою діяльність.

Особливої уваги заслуговують основні причини, що стримують розвиток ринку злиття і поглинання банків, зокрема, недостатній розвиток фінансового ринку – відсутність необхідних фінансових інструментів і ресурсів для укладання та здійснення угод злиття і поглинання.

До фінансових проблем, що виникають у процесі консолідації банків, варто віднести зменшення загального грошового потоку, зниження середньої норми прибутку, збільшення вартості залучення позикових коштів і розміщення цінних паперів, зростання сукупного обсягу податкових платежів.

До основних методів запобігання негативним наслідкам процесів злиття і поглинання банків варто віднести: адміністративно-організаційні заходи та юридичні процедури; розроблення принципів формування керівних органів банку; оптимізацію активів і пасивів; збільшення або зменшення кількості акціонерів; викуп у своїх акціонерів акцій з премією.

Попередження кризових явищ у банківській системі повинно поєднуватися з антикризовою політикою уряду та органів банківського регулювання. Національний банк України повинен сприяти формуванню повноцінних ринкових механізмів регулювання процесів злиття і поглинання банків. Водночас центральний банк повинен реагувати на сучасні потреби економіки та вживати додаткових заходів, необхідних для підтримки процесів ефективного економічного розвитку, здійснення якісного

структурно-функціонального оздоровлення банківського сектору з метою стимулювання економічного розвитку національної економіки.

Особливо актуальним є моніторинг процесів злиття та поглинання з точки зору попередження ризику рейдерства, що виникає як протиправна дія з захоплення приватної власності за допомогою різних методів; це явище, що відбувається в країнах із недосконалим корпоративним і антимонопольним законодавством, високим рівнем корупції, тому заходи попередження є обґрунтованими умовами конкурентного середовища.

Банківські злиття і поглинання у більшості випадків відносять до конгломератних угод, які передбачають об'єднання між банками, а також банків з небанківськими кредитними установами, інвестиційними фондами, страховими компаніями, недержавними пенсійними фондами, факторинговими чи лізинговими компаніями. Протягом останніх років концентрація банківського капіталу стала однією з невід'ємних складових формування та розвитку вітчизняного банківського сектору. Про це свідчить доволі велика кількість угод злиття та поглинання банків, найдорожчі з яких були здійснені в період 2005-2007 рр. Активними учасниками консолідаційних процесів в банківському секторі України були іноземні банки, диманіку кількості яких зображено на рисунку Л.1 Додатку Л, при цьому основною формою проникнення іноземного капіталу стали угоди з купівлі українських банків міжнародними банківськими групами. Максимального значення частка іноземного капіталу в пасивах банків України досягла у 2011 р. – 41,9 %, а мінімального у 2014 р. – 32,5% (рис. Л.2 Додатку Л) [65].

У таблиці 3.16 систематизовано результати основних угод злиттів та поглинань у банківському секторі України. Експерти класифікують ці угоди на два види. Зокрема, велика кількість угод М&А у банківському бізнесі у 2006-2008 рр. зумовлена позитивними темпами розвитку економіки України, результатом чого було зростання й інвестиційної привабливості українських банків з боку іноземних фінансових груп, тому цей період характеризують

стратегії розвитку діяльності іноземних інвесторів у вітчизняному банківському секторі.

Угоди М&А 2009-2013 рр. обґрунтовані необхідністю очищення балансів материнських структур від збиткових активів дочірніх банківських установ та зростанням країнного ризику, тому й об'єктом купівлі-продажу виступає банк зі проблемним фінансовим станом, а відповідні стратегії характеризуються як стратегії скорочення, виходу з банківського ринку. Варто зазначити, що учасниками угод М&А у 2012 р. переважно були банки з проблемними кредитними портфелями першої та другої груп за класифікацією НБУ. Стратегія нових власників полягала у приєднанні придбаних банків до вже функціонуючих фінансових установ.

Динаміка угод злиттів та поглинань в банківському секторі України у 2011-2014 рр. відповідає загальносвітовим тенденціям: обсяг міжнародних угод М&А банків скоротився на 40 % у зв'язку з поширенням нової хвилі боргової кризи в країнах ЄС (Додаток М).

Незважаючи на стратегії іноземних фінансових груп залишити вітчизняний банківський бізнес і враховуючи проблему дефіциту фінансових ресурсів в країні, у нинішніх умовах саме закордонні інвестори виступатимуть активними учасниками угод з концентрації та реорганізації вітчизняного банківського бізнесу, тому українським банкам необхідно бути готовими до глобальних трансформацій конкурентного середовища, а НБУ як регулятору здійснювати ефективний моніторинг процесів реформування банківської системи з метою реалізації стратегії оздоровлення та підвищення її конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Аналіз обсягів та інтенсивності проведення угод злиття та поглинання у вітчизняному банківському секторі свідчить про необхідність оцінки установами конкурентних позицій на ринку в умовах посилення вимог регулятора до діяльності банків у розрізі кожної з установ. Результати проведеного дослідження систематизовано на рисунку 3.12, що представлено у вигляді альтернативні стратегії реорганізації банків.

Динаміка угод М&А в банківській системі України за участю іноземного капіталу

Іноземна фінансова група	Країна-інвестор	Характеристика діяльності на ринку України	Результати угод М&А
Актив Банк	Україна	Створений у 2002 ООО «Актив Финанс Групп» (Данило Волинець, Оксана Маркарова)	У травні 2014 р. купує Central markets/Convers Group (Владимир Антонов). Знаходиться на стадії ліквідації
Банк Авангард	Україна	zareєстрований 05 липня 2013 року (ПАТ Сектор-Т)	У лютому 2014 р. продано Інвестиційний Капітал Україна (ICU) / Westal Holdings (Кіпр).
Банк Кіпру	Кіпр	Неос Банк (Банк Кіпру) був zareєстрований 2008 (Bank of Cyprus Group)	У січні 2014 р. продано Альфа Банк Україна / Альфа-Групп / ABH Ukraine Ltd за 276 млн дол. США
Банк Перший	Україна	ПАТ «Банк Перший» створений в 1994, з 18 вересня 2014 г. повернув свою попередню назву БГ Банк (в 2011 БГ Банк був перейменований в Банк Перший).	У лютому 2014 купила Група іноземних інвесторів, Роджер Метьюз (Roger Matthews). Знаходиться на стадії ліквідації
Банк Ренесанс кредит	Росія	Створений у 2006 році Групою Ренесанс кредит (Росія)	У 2013 році куплено групою SCM (власник Ахметов Р.Л.) та включено в банківську групу ПУМБ
Банк Русский стандарт (Україна)	Росія	Банк Русский стандарт заснований в 2006.	У жовтні 2014 р. купує Група американських и європейських інвесторів. Forward Bank є правонаступником ПАТ «Банк Русский Стандарт»
БМ Банк	Росія	ТОВ «БМ Банк» було zareєстровано в грудні 2005 року (Банк Москвы (ВТБ банк))	У серпні 2013 р. купує Смарт-холдинг
Брокбізнес банк	Україна	Брокбізнесбанк заснований в 1991 (Сергій Буряк, Олександр Буряк)	У серпні 2013 р. купує ВЕТЭК (Курченко Сергей), 100 млн дол. США. Знаходиться на стадії ліквідації
Кредитпром банк	Європа	Заснований у 1997 році компаніями з Ірландії та Кіпру (Kaluoma Holdings Ltd (ЕБРР, Raiffeisen Int., Fortis, BNP Paribas, Commerzbank, Cargill), Fintest Holding Ltd и Nomertron Trading Ltd (концерн «Энерго»))	У 2012 р. Кредитпромбанк купив М.Лагун

			Продовження Таблиці 3.16
Марфин Банк	Кіпр	Заснований в 1993 р., входить в фінансову групу «Сургуз Popular Bank» (Кіпр).	У січні 2014 р. продано Дельта Банк / Микола Лагун за 20 млн дол. США
Моском приватбанк	Росія	Створений у 2004 р. ПриватБанком	У квітні 2014р. проданий Бинбанк (Микаил Шишханов) за 173 млн дол. США
Правекс-Банк	Італія	Заснований в 1993 р. Л.Черновецьким, у 2008 продано групі Intesa Sanpaolo	У січні 2014 р. продано Group DF (Дмитро Фірташ) за 100 млн дол. США
ПриватБанк Грузія	Україна	Заснований в 1989 р. під назвою «Кавкасиони», згодом переіменований в ПриватБанк Грузія	У грудні 2014 р. продано Bank of Georgia, 51 млн дол. США
Реал банк	Україна	РЕАЛ БАНК заснований в 1990 р., до 2002 р. мав назву НПК-Банк (Тимченко Тетяна)	У липні 2013 р. купує ВЕТЭК (Курченко Сергей), 80 млн дол. США. Знаходиться на стадії ліквідації
Терра Банк	Україна	Терра Банк заснований в 1996 р., до 2008 р. мав назву Інвест-Кредит Банк (Руслан Циплаков)	У березні 2014 р. купив Сергей Клименко (Українська стратегічна група).
Alpha Bank	Греція	2008 р. – придбання «Астра Банк» за 13 млн євро	2013 р. – продаж за 82 млн євро компанії, пов'язаній з Лагуном М.І.
Bank Of Georgia	Грузія	2007 р. – придбання ВАТ «Універсальний Банк Розвитку і Партнерства» за 81,7 млн дол США і перейменування у ВАТ «БГ Банк»	2011 р. – продано за 9,6 млн дол. США компанії, пов'язаній з Курченко С.В., що також володіє ПАТ «Брокбізнесбанк» та ПАТ «Реал Банк»
CityCommerce Bank	США	City Commerce Bank заснований в 2006 р., до 2010 р. мав назву Партнер-банк, до 2012 р. - Конверсбанк.	У листопаді 2014 р. купує «Глобал Файненшл Менеджмент Групп» (GFMGroup). Знаходиться на стадії ліквідації
Commerz bank	Німеччина	2007 р. – придбано 60 % банку АКБ «Форум» за 600 млн дол. США. 2010 р. – придбання 26,25 % акцій ПАТ «Банк Форум», отримання пакета в 96 %	2012 р. – продаж Групі «Смарт-холдинг» за 56 млн дол. США
ERSTE Group	Австрія	2006 р. – придбання банку АКБ «Претиж» за 104 млн дол. США. 2007 р. – банк АКБ «Претиж» перейменовано в ВАТ «Ерсте Банк»	Квітень 2013 р. – продаж ВАТ «Ерсте Банк» українському бізнесмену О.Є.Адаричу за 83 млн дол. США. 2013 р. – приєднано до ПАТ «Фідо Банк»
Home Credit Group	Нідерланди	2006 р. – придбання ЗАТ «Агробанк» за приблизно 40-65 млн дол. США і перейменування у ВАТ «Хоум Кредит Банк»	Лютий 2011 р. – продано ПАТ «Платинум Банк» (власниками є кіпрські компанії та фонди) 45 млн дол. США

Завершення Таблиці 3.16			
Platinum Bank	Україна	Січень 2005 р. створюється «Міжнародний Іпотечний Банк», 100% акцій якого належать Horizon Capital, East Capital, IFC, FPP Asset Management, менеджмент. У березні 2009 р. переіменовується у Platinum Bank	У вересні 2013 р. Борис Кауфман купив за 154 млн дол.. США
SEB Group	Швеція	2004 р. – придбання банку АБ «Ажіо» за 27,5 млн дол. США. 2006 р. – перейменування банку АБ «Ажіо» у ВАТ «СЕБ Банк». 2007 р. – придбання банку АБ «Факторіал-Банк» за 120 млн дол. США. 2008 р. – приєднання банку АБ «Факторіал-Банк» до ВАТ «СЕБ Банку». 2011 р. – придбання ПАТ «Акцепт Банк», який перейменовано в ПАТ «СЕБ Корпоративний банк».	2012 р. – продаж ВАТ «СЕБ Банк» 120 млн дол. США українському бізнесмену Адаричу О. Є., який об'єднав його з ВАТ «Ерсте Банк». Новостворену структуру названо ПАТ «Фідо Банк»
Societe General	Франція	2005 р. – реєстрація в Україні фінансової компанії ТОВ «ПростоФінанс». 2008 р. – придбання контрольного пакета АБ «Ікар-Банк» за приблизно 25-35 млн дол. США й перейменування в ВАТ «ПроФінБанк».	2012 р. – продаж ПАТ «ПроФінБанк» кіпрській компанії «Ксеронія Лімітед»
Swedbank	Швеція	2007 р. – придбання банків АКБ «ТАС-Комерцбанк» і ЗАТ «ТАС-Інвестбанк» за 735 млн дол США, які перейменовано на АТ «Сведбанк»	Квітень 2013 р. – продаж банку власникові ПАТ «Дельта Банк», ПАТ «Кредитпромбанк» та ПАТ «Астра Банк» Лагунові М.І. за 175 млн дол. США та перейменовано ПАТ «Омега Банк»
Universal Bank	Кіпр	Universal Bank заснований в 1994, до 2006 мав назву Банк Універсальний (Eurobank Ergasias S.A. (Eurobank))	У серпні 2014 р. купує Николай Лагун за 125 млн дол США
VAB банк	Голандія	Створений у 1992 році, 1998 році куплений групою ТВІН Financial Services Group N. V.	Купив О. Бахматюк за 84 млн дол. США (84% акцій)
Volksbank International	Австрія	2007 р. – придбання ВАТ «Електрон Банк» за 57 млн євро. 2008 р. – перейменування в ВАТ «Фольксбанк»	2012 р. – придбання групи Volksbank International АТ «Сбербанк России» за 505 млн євро.

Примітки: складено автором на основі [105].

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ТА ПОТЕНЦІАЛУ		МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ	
		ПОТЕНЦІАЛ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	РИЗИКИ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНЕ ЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ	ДОСТАТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ	СТРАТЕГІЇ ПОСИЛЕННЯ/УТРИМАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ	
		СТРАТЕГІЯ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ Диверсифікація та транснаціоналізація банківських операцій, активізація кредитної та інвестиційної діяльності на ринку, залучення фінансових ресурсів на міжнародних ринках капіталу, участь в угодах злиття та поглинання як учасник-ініціатор	СТРАТЕГІЯ УТРИМАННЯ ПОЗИЦІЙ Формування та реалізація фінансових стратегій банків на національному та міжнародному ринках з урахуванням посилення банківського регулювання, адаптація фінансової поведінки у відповідності з трансформацією ринкових умов діяльності
	ДЕФИЦИТ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ	СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ	
		СТРАТЕГІЯ ЗАЛУЧЕННЯ РЕСУРСІВ Мобілізація фінансових ресурсів за рахунок міжбанківського кредитування, залучення коштів акціонерів. Банк може здійснювати акумулювання фінансових ресурсів на зовнішньому та національному ринках капіталів, проводити реінжиніринг бізнес-процесів в банку, брати участь в угодах M&A як банк-ініціатор з метою реорганізації діяльності, реалізація стратегії нейтралізації банківських ризиків за рахунок потенціалу ринку	СТРАТЕГІЯ ВИЖИВАННЯ Залучення фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел, отримання рефінансування НБУ за наявності статусу інвестиційно-привабливого банку, проведення реструктуризації фінансових зобов'язань, участь в угодах злиття та поглинання як об'єкт придбання (в іншому випадку – ліквідація банку як неконкурентного на ринку)

Рис. 3.12. Альтернативні стратегії реорганізації банків

Примітки: розроблено автором

Підсумовуючи практику використання ринкових методів та інструментів реорганізації банківського бізнесу, можемо зробити висновки про те, що угоди злиття та поглинання у банківському секторі обґрунтовуються переважно необхідністю реорганізації діяльності банків з метою ліквідації збиткових установ. Оскільки має достатньо високий рівень присутності іноземного капіталу, то учасниками цих угод можуть виступати як національні, так й іноземні інвестори. Водночас негативним є збереження значної питомої ваги фінансового капіталу з походженням з Кіпру, що свідчить про те, що українські інвестори використовують офшорні зони для

оптимізації податкових платежів. Трансформація конкурентного середовища діяльності банків та посилення регулятивних вимог НБУ може спричинити практику поширення ринкових стратегій реорганізації вітчизняного банківського ринку шляхом проведення операцій із злиття і поглинання банків, особливо у межах третьої та четвертої груп за класифікацією НБУ. Перспективи використання офшорного капіталу у збільшенні фінансових ресурсів українських банків криються у можливості формування або поповнення акціонерного капіталу фінансових установ. Завданням вітчизняних банків та регулятора повинні стати підвищення рівня інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності, що сприятимуть надходженню зовнішніх фінансових інвестицій для фінансування потреб національної економіки і забезпечить її перехід на якісно вищий конкурентний рівень розвитку.

Висновки до розділу 3

Проведене у третьому розділі дослідження пріоритетів фінансових стратегій банків України в умовах трансформації конкурентного середовища дає підстави зробити наступні висновки.

1. У контексті трансформації вітчизняної банківської системи та посилення її стабільності необхідним є встановлення взаємозв'язку розміру банку та впливу факторів ринкового середовища на їхні фінансові стратегії. Банківські установи перших трьох груп із класифікації НБУ чинять суттєвий вплив на розвиток банківської системи країни. Водночас на банки четвертої групи, яка є найбільш чисельною, припадає близько 10 % активів та депозитів, у середньому 15 % статутного капіталу протягом 2009–2014 рр., що свідчить про необхідність реорганізації структури банківської системи шляхом імплементації відповідних стратегій трансформації в сучасних умовах з урахуванням ресурсного потенціалу банків на ринку, вимог регулятора та умов конкурентного ринкового середовища.

2. Перелік критеріїв системності банків доповнено наступними критеріями: резидентності капіталу, наявності материнської структури банку за кордоном, що актуалізується участю капіталу держави у процесах масштабної рекапіталізації діяльності банків. Важливим аспектом механізмів фінансування діяльності банків за участю коштів держави є надання цих фінансових ресурсів національним, а не іноземним банківським установам, які беруть активну участь у кредитуванні стратегічно важливих галузей реальної економіки та населення країни.

3. Для посилення стабільності банківської системи та зростання рівня ефективності її функціонування у частині вирішення проблеми, пов'язаної з незначними розмірами вітчизняних банків та низьким рівнем їхньої конкурентоспроможності щодо іноземних фінансових установ, запропоновано матрицю стратегій трансформації вітчизняної банківської системи із застосуванням критеріїв системності та позиціонування банку в площині «розмір – фактор – потенціал» для удосконалення стратегічного антикризового управління фінансовими ресурсами і в довгостроковому періоді досягнення конкурентних переваг на ринку. Трансформація банківської системи проявляється як позиціонування та вибір певним банком з матриці стратегічних альтернатив наступних стратегій трансформації банківської системи, а саме: реструктуризації/ліквідації для банків, статутний капітал яких менший 500 млн грн.; диверсифікації/інтегрованого росту для несистемних банків зі статутним капіталом понад 500 млн грн.; інтернаціоналізації/інтенсивного зростання для системних банків.

4. Для з'ясування «вузьких» позицій у діяльності банків і формування адекватних регуляторних дій, спрямованих на фінансове оздоровлення банків та підвищення їхньої конкурентоспроможності, у дисертації набув подальшого розвитку науково-методичний підхід до діагностування потенційно проблемних банківських установ з метою виявлення невизначених стратегічних позицій «4 S», особливістю якого є аналіз захищеності капіталу (Capital Safety), довіри клієнтів (Deposit Sensibility),

недиверсифікованості клієнтського портфеля (Client Segment), незбалансованої ліквідності (Liabilities Structure).

5. З метою упорядкування й прискорення процесу ухвалення стратегічних антикризових рішень у банківській діяльності запропоновано рекомендації щодо корегування фінансових стратегій проблемних банків за допомогою розроблення алгоритму антикризового управління, що дає змогу враховувати тривалість проблемного періоду у банку, обсяги капіталу, інвестиційну привабливість банківської установи. Запропонований перелік регуляторних заходів охоплює імунізацію балансу, консолідацію капіталу, відновлення довіри, девалютизацію операцій, оздоровлення установи.

Основні висновки, рекомендації та пропозиції, що містяться у третьому розділі дисертаційної роботи, опубліковано в наукових роботах автора [57; 60; 63; 65; 67; 70; 71; 72; 182; 194; 195].

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі обґрунтовано теоретико-методичні положення, практичні рекомендації щодо формування та реалізації фінансових стратегій банків України в умовах конкурентного середовища. За результатами дослідження сформульовано такі висновки і пропозиції теоретичного та практичного характеру.

1. Розкрито економічну сутність фінансових стратегій банків через уточнення поняття «фінансова стратегія банку» як система узгоджених еволюційних моделей взаємодії банку з конкурентними ринковим і внутрішнім середовищем, що спрямована на формування достатнього обсягу та ефективного використання фінансових ресурсів банку. Загальні орієнтири такої стратегії передбачають: забезпечення конкурентних переваг банку у довгостроковому періоді, дохідності акціонерам та вкладникам банку, рентабельність діяльності, здатності адаптуватися до мінливих умов ринку та вимог національних і наднаціональних регуляторів. Визначено перелік функцій фінансових стратегій (системотворча, системозберігаюча, еволюційна). Систематизовано чинники впливу на розроблення та реалізацію фінансових стратегій банків та уточнено перелік критеріїв вибору фінансових стратегій в умовах ринкових перетворень, а саме: еволюційність, достатність, компромісність, легальність (законність), відповідальність.

2. Для підвищення ефективності прийняття рішень щодо розроблення та реалізації банком оптимальної серед альтернативних фінансових стратегій залежно від позиціонування у конкурентному середовищі у дослідженні розвинено науково-теоретичний підхід, що передбачає урахування ієрархії суб'єктів управління (регуляторне та ринкове середовище), доступних видів забезпечення (фінансово-організаційне, інформаційно-аналітичне, технічне, нормативно-правове, управлінсько-

кадрове) та орієнтирів фінансових стратегій (фактори та ризики).

3. Як ефективний інструмент управління бізнес-процесами в банку запропоновано використовувати реінжиніринг, зокрема, у роботі визначено переваги – швидку адаптацію до змін бізнес-середовища; зростання довіри клієнтів; підвищення мотивації діяльності персоналу банку; скорочення витрат і термінів надання послуг. Запропоновано критерії оптимізації реінжинірингу банків, визначено критерії компетентності осіб, як з числа управлінців, так і зовнішніх консультантів, яких варто залучати до реінжинірингу банківської діяльності.

4. Як результат вибору відповідних видів депозитної та кредитної стратегій з врахуванням критеріїв рентабельності, ризику, кредитної безпеки та безпеки власного капіталу здійснено оцінку пріоритетів та стратегій трансформації ресурсів банків і виділено п'ять стійких кластерних утворень, а саме: банки, що реалізують ощадно-інвестиційну стратегію, корпоративну стратегію (орієнтація на обслуговування у межах груп юридичних осіб), стратегію взаємодії з фізичними особами (фокусування на роздрібному обслуговуванні, ритейлі), банки, у яких введено тимчасового адміністратора чи перебувають на етапі ліквідації (стратегія виходу з ринку); комерційно-споживчу стратегію.

5. На стратегічну ресурсну позицію банку як фінансову модель взаємодії банку з конкурентним середовищем впливають такі фактори, як обсяг ресурсів, рівень акціонерного покриття ризиків банку, фактор збитковості банківського бізнесу, показник валютного ризику операцій банку, фактор депозитного покриття кредитних операцій. Це дало змогу виділити спільні для установ однієї групи особливості реалізації фінансових стратегій у кризові періоди і виділити три кластерних утворення, а саме: банки з високим рівнем адаптації до конкурентного середовища, банки відносно адаптовані, банки з низькою адаптивністю до середовища (неусталеною/сумнівною стратегією адаптації).

6. Для удосконалення механізмів стратегічного антикризового управління фінансовими ресурсами банківських установ на мікро- та макрорівні, посилення стабільності банків та зростання рівня ефективності їхнього функціонування щодо іноземних фінансових установ запропоновано матрицю стратегій трансформації вітчизняної банківської системи із застосуванням критеріїв системності та позиціонування банку в площині «розмір – фактор – потенціал». За умов комплексного врахування передумов та чинників трансформацій це дало змогу учасникам угод досягнути очікуваного ефекту від консолідації капіталів та посилити конкурентні переваги на ринку у довгостроковому періоді. Перелік критеріїв системності доповнено ознакою розміру статутного капіталу, обсягу споживчого кредитування, розміру зовнішніх запозичень, резидентності капіталу банку, наявності іноземної материнської структури банку за межами України.

7. Реалізація фінансових стратегій банками відбувається за допомогою використання відповідних методів акумулювання ресурсів. Зважаючи на те, що банківські установи з обсягом капіталу меншим 500 млн грн належать до 3 і 4 груп за класифікацією НБУ переважно не володіють рейтингами міжнародних агентств та (за виключенням банків з іноземним капіталом) за умов обмеженого виходу на міжнародний ринок, структура їхніх зобов'язань сформована переважно депозитами та міжбанківським кредитуванням. Лише ті банки, що володіють значною часткою депозитного забезпечення, користуються довірою економічних суб'єктів та можуть конкурувати на ринку. Для оптимізації структури банківської системи та підвищення її рівня конкурентоспроможності у дисертації розроблено систему критеріїв оцінки стратегічних позицій банків «4 S» (Capital Safety, Liabilities Structure, Client Segment, Deposit Sensibility).

8. Запропоновано заходи державної підтримки проблемних банків як алгоритм реалізації фінансової політики банків в системі заходів

антикризового управління за участі Національного банку України та визначено критерії і заходи антикризового регулювання потенційно проблемного банку НБУ через призму оздоровлення банків, дедоларизації банківських операцій, відновлення довіри до банківської системи, імунізації активів, консолідації капіталу.

Результати дослідження доцільно використовувати для удосконалення розроблення та реалізації фінансових стратегій банків України в умовах посилення конкуренції з метою підвищення надійності та ефективності функціонування вітчизняних фінансово-кредитних установ, вирішення проблеми гострого дефіциту фінансових ресурсів в країні та посилення фінансової стійкості банківської системи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеєнко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики : монографія / М.Д. Алексеєнко. – К. : КНЕУ, 2002. – 276 с.
2. Аллен Пол. Х. Реинжиниринг банка: программа выживания и успеха / Пол. Х. Аллен ; пер. с англ. – М. : Альпина Паблишер, 2002. – 264 с.
3. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М. : Экономика, 1989. – 520 с.
4. Банківська діяльність в Україні: проблеми, перспективи розвитку, напрями вдосконалення : наук. доп. / ред. Б.І. Пшик ; Національний банк України, Університет банківської справи. – К. : УБС НБУ, 2008. – 120 с.
5. Банківська система : підручник / М. І. Крупка, Є. М. Андрущак та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 556 с.
6. Банківські операції : підручник / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2000. – 384 с.
7. Барановський О.І. Безпека банківської сфери / О.І. Барановський // Вісник НБУ. – 2014. – № 6. – С. 20–27.
8. Барановський О.І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання: монографія / О.І. Барановський. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 754 с.
9. Батковський В.А. Реструктуризація банківської системи України у контексті стратегії подолання наслідків світової фінансової кризи / В.А. Батковський // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2009. – Випуск 112. – С. 39–43.
10. Батковський В.А. Сучасні тенденції розвитку банківського сектора та нові виклики глобальній фінансовій стабільності / В.А. Батковський, О.В. Любка // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2012. – Випуск 138. – С. 13–18.

11. Безродна О.С. Ієрархічна класифікація банківських стратегій / О.С. Безродна // Економіка і організація управління : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУ, 2012.– № 1 (11). – С. 128–136.
12. Берегуля О. Банківські групи України. Перші кроки до запровадження консолідованого нагляду / О. Берегуля // Вісник НБУ. – 2014. – № 6. – С. 37–46.
13. Бланк И.А. Финансовая стратегия предприятия / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2004. – 711 с.
14. Богдан Т. Глобальні ризики «боргового» нависання у розвинутих країнах і засоби їх мінімізації / Т. Богдан // Вісник НБУ. – 2014. – № 6. – С. 39–46.
15. Богданов А.А. Очерки организационной науки [Електронний ресурс] // Библиотека учебной и научной литературы / А.А. Богданов. – Режим доступу: http://sbiblio.com/biblio/archive/bogdanov_ocherki.
16. Бушуєва І. Реінжиніринг банківських бізнес-процесів як складова вдосконалення менеджменту комерційного банку / І. Бушуєва, В. Дем'яненко // Вісник НБУ. – 2001. – № 3. – С. 20–23.
17. Васюренко О. В. Банківські операції: Навчальний посібник. – 3-тє вид., стер. / О. В. Васюренко. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 255 с.
18. Васюренко О.В. Ресурсний потенціал комерційного банку / О.В. Васюренко, І.М. Федосік // Банківська справа. – 2002. – № 1. – С. 58–64.
19. Вовк В. Діагностування кризи з боку центральних банків: зарубіжний та вітчизняний досвід / В.Вовк, Ю.Дмитрик // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 3. – С. 20–25.
20. Вовчак О. Реінжиніринг фінансових бізнес-процесів банку / О. Вовчак, Н. Меда // Вісник НБУ. – 2008. – № 10. – С. 16–19.
21. Вожжов А.П. Процессы трансформации банковских ресурсов : монография / А.П. Вожжов. – Севастополь: Издательство СевНТУ, 2006. – 339с.
22. Вступ до загальної теорії систем : навчальний посібник для студ.

ВНЗ / І. М. Дудник; Міжгалузовий ін-т управління. – Київ : Кондор, 2009 . – 204 с.

23. Вступ до загальної теорії систем : посібник / І.М. Дудник. – Полтава, 2010 . – 129 с.

24. Геєць В. Якісні зміни в економіці країни є нагальними / В. Геєць // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 4. – С. 5–9.

25. Генеза банківських криз : монографія / [М.І.Диба, А.М.Мороз, Т.П.Остапишин та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. М.І.Диби і д.е.н., проф. А.М.Мороза. – К. : КНЕУ, 2014. – 578 с.

26. Герасименко В. Причини виникнення та форми прояву фінансової кризи в банківській системі України / В. Герасименко, Р. Герасименко // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 7. – С. 12–19.

27. Гібридний капітал банку: світовий досвід, перспективи впровадження в Україні: Науково-аналітичні матеріали. Вип. 13 / В.І. Міщенко, В.В. Крилова, В.В. Салтинський, О.Г. Приходько. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2009. – 180 с.

28. Данілова Л.І. Стрес-тестування в системі ризик-менеджменту банку / Л.І. Данілова, В.В. Савочка // Економічний аналіз. – 2014. – Том 15. – № 1. – С. 244–252.

29. Деркач О. Основні напрями реінжинірингу бізнес-процесів та інформаційних систем в комерційному банку / О. Деркач, М. Ліндер // Вісник КНТЕУ. – 2004. – № 6. – С. 94–103.

30. Дзюблюк О. Іноземний капітал у банківській системі України / О. Дзюблюк, О. Владимир // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 5. – С. 26–33.

31. Дзюблюк О. Оптимізація формування ресурсної бази комерційних банків / О. Дзюблюк // Банківська справа. – 2008. – № 5. – С. 38–46.

32. Дзюблюк О. Розвиток банківського сектору в умовах деформації світового фінансового простору / О. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 10. – С. 76–83.

33. Довгань Ж.М. Ресурси комерційного банку: формування та управління : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата економічних наук : спец. 08.04.01 / Ж.М. Довгань. – Київський національний університет імені Т. Шевченка, Київ, 2000. – 19 с.

34. Дослідження Інституту Економічних досліджень та Політичних Консультацій в Україні та Німецької Консультативної групи з Питань економічних реформ “Чи слід дозволити діяльність філій іноземних банків в Україні?” : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

35. Дубовик О.В. Формування конкурентоспроможності банку : монографія / О.В. Дубовик, А.Я. Кузнєцова, Т.Д. Гірченко. – Л. : ЛБІ НБУ, 2005. – 215 с.

36. Економічна енциклопедія / відп. ред. С.В. Мочерний. Т.1. – К. : Видав. центр “Академія”, 2000. – 863 с.

37. Єгоричева С.Б. Реінжиніринг як сучасна тенденція розвитку банківського бізнесу / С.Б. Єгоричева // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України. – Суми : УАБС НБУ, 2006. – Т. 17. – С. 150–159.

38. Єгоричева С.Б. Інноваційна діяльність комерційних банків: стратегічні аспекти : монографія / С.Б. Єгоричева; ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2010. – 348 с.

39. Житний П.Є. Світова практика стрес-тестування у банках України / П.Є. Житний, С.М. Шаповалова, Г.М. Карамішева // Вісник Української академії банківської справи НБУ. – № 1 (30). – 2011. – С. 67–72.

40. Забезпечення стабільних умов функціонування банківського сектору України : монографія / під заг. ред. Колодізева О.М. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 312 с.

41. Зимовець В.В. *Фінансове посередництво* : навч. посіб. / В.В.Зимовець, С.П. Зубик; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, 2005. – 288 с.

42. Иберла К. Факторный анализ / Пер. с нем. В.М. Ивановой; Предисл.

А.М. Дуброва. – М. : Статистика, 1980. – 398 с.

43. Капіталізація економіки України / За ред. акад. НАН України В.М.Гейця, д-ра екон. наук А.А.Гриценка. – К.: Інститут економіки та прогнозування, 2007. – 220 с.

44. Керимов А.Т. Бизнес-процессы как объекты реинжиниринга в коммерческом банке / А.Т. Керимов // Економіка: проблеми теорії та практики. – Вип. 219 : в 3 т. – Т. II. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2006. – С. 414–424.

45. Коваленко В.В. Капіталізація банків: методи оцінювання та напрямки підвищення: монографія / В.В.Коваленко, К.Ф.Черкашина. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 153 с.

46. Козьменко С.М. Стратегічний менеджмент банку / С.М. Козьменко, Ф.І. Шпиг, І.В. Волошко. – Суми : «Університетська книга», 2003. – 734 с.

47. Козьменко О. Трансформація банківської системи України під впливом іноземних фінансових конгломератів / О. Козьменко, В. Козирев // Вісник НБУ. – 2014. – № 8. – С. 12–25.

48. Колодізев О.М. Визначення критеріїв збалансованості стратегії розвитку банку / О.М. Колодізев, О.С. Безродна // Банківська справа. – 2012. – № 5 (107). – С. 3 – 12.

49. Колодізев О.М. Вплив розвитку реального і банківського секторів національної економіки на підвищення рівня її конкурентоспроможності на етапі європейської інтеграції / О.М. Колодізев, С.О. Колодізева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. Випуск 34. – Суми: УАБС НБУ, 2012. – С.95–103.

50. Колодізев О.М. Обґрунтування системи показників для оцінки фінансового планування банку / О.М. Колодізев, С.М. Киркач // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 12 (150). – С. 195–207.

51. Корнеєв В. Антикризове регулювання кредитних ринків: порівняльний аналіз практики зарубіжних країн / В. Корнеєв, Є. Бублик // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 2 (20). – С. 70–74.

52. Корнєєв В.В. Фінансові посередники як інститути розвитку: монографія / В.В. Корнєєв. – К.: Основа, 2007. – 192 с.
53. Корнилюк Р.В. Іноземні банки в Україні: вихід європейських інвесторів / Р.В. Корнилюк, Є.Е. Сікорська // Фінанси, облік і аудит: зб. на ук. пр. – КНЕУ, 2013. – № 2 (22). – С. 68–76.
54. Костюк О. Вплив корпоративного управління на ринкові позиції європейських банківських холдингів / О. Костюк, Д. Рябіченко // Вісник НБУ. – 2014. – № 1. – С. 30-36.
55. Костюк О. Іноземний капітал у банківському секторі України в контексті трансформації моделі бізнесу європейських банків / О. Костюк, О. Костюк // Вісник НБУ. – 2014. – № 6. – С. 28–35.
56. Кредитування банками інвестиційних проектів / Б.І. Пшик, Є.І. Парфенюк; Національний банк України, Університет банківської справи. Львівський ін-т банківської справи. – Л. : ННВК "АТБ", 2008. – 90 с.
57. Кудряк Ю. Вплив іноземного капіталу на вітчизняний банківський сектор / Ю. Кудряк, Н. Іроденко // Вісник ЛНУ ім. І. Франка. Серія економ. – Львів : Видавн. центр ЛНУ ім. І. Франка. – 2012. – Вип. 48. – С. 161-170.
58. Кудряк Ю. Діагностика показників діяльності банків в Україні / Ю. Кудряк // Вісник ЛНУ імені Івана Франка. Серія економічна. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2014. – Вип. 51. – С. 619-632.
59. Кудряк Ю. Особливості регулювання діяльності банків у контексті Базельських угод про капітал / Ю. Кудряк // Ринкові, державні та корпоративні структури в умовах глобальних трансформацій : матер. VI Міжн. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25–27 вересня 2014 р.); ОНУ ім. І.І. Мечникова. – О. : Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 200-204.
60. Кудряк Ю. Особливості функціонування іноземних банків в Україні / Ю. Кудряк // Актуальні питання розвитку економіки в умовах сучасної нестабільності : Зб. матер. міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22-23 лютого 2013 р.) : У 2-х част. – Київ : ГО «Київ. екон. наук. центр», 2013. Ч. 2. – С. 51-52.

61. Кудряк Ю. Оцінка ресурсної забезпеченості та кредитної спроможності банків України / Ю. Кудряк // Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. праць. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка. – 2013. – Випуск 29.Ч.1. – С. 298-305.

62. Кудряк Ю. Оцінка стратегій трансформації фінансових ресурсів банків в Україні / Ю. Кудряк // Бізнес Інформ. – 2014. – № 12. – С. 430-435.

63. Кудряк Ю. Процеси концентрації банківського капіталу в умовах глобалізації / Ю. Кудряк // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України : зб. матер. ІХ Міжн. наук.-практ. конф., 25–26 жовтня 2012 р. / Київський національний університет ім. Т.Шевченка. – Київ, 2012. – С. 216-218.

64. Кудряк Ю. Реінжиніринг бізнес-процесів у діяльності банків / Ю. Кудряк // Соціально-економічні трансформації в умовах глобалізації: світовий та вітчизняний виміри [текст]: матер. міжн. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 1-2 березня 2013 р.). – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2013. – С. 206-207.

65. Кудряк Ю. Управління концентрацією банківського капіталу в умовах глобалізації економіки України / Ю. Кудряк // Materialy IX Mezinarodni vedecko-prakticka conference «Veda a technologie: krok do budoucnosti – 2013». Dil 1. Ekonomicke vedy: Praha, Publishing House “Education and Science” s.r.o. 27 unora – 05 brezen 2013 r. – Praha, 2013. – Praha, 2013. – P. 59-61.

66. Кудряк Ю.В. Аналіз методів мобілізації фінансових ресурсів банками в сучасних умовах розвитку / Ю.В. Кудряк // Вісник НЛТУ. – 2013. – Вип. 23.13. – С. 268-274.

67. Кудряк Ю.В. Аналіз стратегій зростання іноземних банків в Україні / Ю.В. Кудряк, А.С. Коновалова // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – С. 215-223.

68. Кудряк Ю.В. Моделювання фінансової поведінки банків України у кризові періоди / Ю.В. Кудряк // Технологічний аудит і резерви виробництва.

– 2015. – № 2. – С. 430-435.

69. Кудряк Ю.В. Особливості проведення реінжинірингу банківських бізнес-процесів в умовах конкурентного середовища / Ю.В. Кудряк // Інноваційна економіка. – 2013. – № 9. – С. 152-158.

70. Кудряк Ю.В. Особливості реалізації регуляторних фінансових стратегій оздоровлення банківської системи / Ю.В. Кудряк // Бізнес Інформ. – 2015. – № 2. – С. 203-210.

71. Кудряк Ю.В. Особливості трансформації банківської системи України в умовах посилення регуляторних вимог до діяльності банків / Ю.В. Кудряк // Економіст. – 2015. – № 2. – С. 25-30.

72. Кудряк Ю.В. Перспективи використання офшорного капіталу у збільшенні фінансових ресурсів українських банків / Ю.В. Кудряк // Стан, проблеми та перспективи розвитку національної економіки : матер. Міжн. наук.-практ. конф., 23-24 січня 2015 року, м. Одеса. – С. 63-65.

73. Кудряк Ю.В. Ризики управління ліквідною позицією банку / Ю.В. Кудряк // Матеріали круглого столу «Інформаційна революція та економічний розвиток країн» (м. Київ, 27 вересня 2013 р.), 2013. – С. 32-33.

74. Кудряк Ю.В. Роль фінансової безпеки у системі забезпечення фінансової стабільності банківської системи України / Ю.В. Кудряк // Фінансова безпека України: проблеми та пріоритети забезпечення: зб. наук. праць за матер. наук.-практ. конф. 16-18 травня 2013 р. / ПВНЗ «ГАЛИЦЬКА АКАДЕМІЯ». – м. Івано-Франківськ, 2013. – С. 86-89.

75. Кудряк Ю.В. Система формування, реалізації і регулювання фінансових стратегій банків в умовах конкурентного середовища / Ю.В. Кудряк // Вісник ЛНУ ім. Івана Франка. Серія економічна. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка. – 2013. – Вип. 49. – С. 507-519.

76. Кудряк Ю.В. Теоретичні основи формування конкурентної стратегії розвитку банку в умовах глобалізації / Ю.В. Кудряк // Інноваційна економіка. – 2012. – № 8 [33]. – С. 243-247.

77. Кудряк Ю.В. Фінансові стратегії банків України у посткризовий

період розвитку світової економіки / Ю.В. Кудляк, С.І. Харахонько // Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. праць. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка. – 2012. – Випуск 26.Ч.1. – С. 365-372.

78. Кудляк Ю.В. Формування фінансової стратегії розвитку банку в умовах конкурентного середовища / Ю.В. Кудляк // Матер. міжн. наук.-теорет. конф. молодих учених і студентів «Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку виробничої сфери». – В 2-х томах. – Т. 2. – Донецьк : ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», 2013. – С. 83-84.

79. Курдюмов С. Синергетика – теория самоорганизации [Электронный ресурс] / С. Курдюмов, Г. Малинецкий. – Режим доступа : <http://spkurdyumov.narod.ru/kurmsli.htm>.

80. Лише 5 із 15 банків пройшли стрес-тест Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ipress.ua/ljlive/lyshe_5_iz_15_bankiv_proyshly_strestest_natsionalnogo_banku_ukrainy_85212.html.

81. Лютий І. Фінансово-економічна криза 2008–2010 рр.: деякі чинники та уроки / І.Лютий, О.Юрчук // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 1. – С. 10–16.

82. Макконнелл К.Р. Аналітична економія: Принципи, проблеми і політика. Частина 2. Мікроекономіка / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю. – Львів: Просвіта, 1999. – 670 с.

83. Малинецкий Г.Г. Математические основы синергетики. Хаос, структуры, вычислительный эксперимент / Г.Г. Малинецкий. – М. : КомКнига, 2005. – 312 с.

84. Меда Н.С. Фінансова стратегія розвитку банку в умовах посилення конкуренції. – Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2007.

85. Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України: Затверджено Постановою Правління НБУ від

06.08.2009 р. № 460 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0460500-09>.

86. Міщенко В. Базель III: нові підходи до регулювання банківського сектору / В. Міщенко, А. Незнамова // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 1. – С. 4–9.

87. Міщенко В. Роль та місце реінжинірингу в сучасному банку / В. Міщенко, Н. Слав'янська, О. Криклій // Банківська справа. – 2003. – № 3. – С. 3–9.

88. Міщенко В. Шляхи подолання фінансово-економічної кризи в Україні / В. Міщенко // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 2. – С. 3–7.

89. Набок Р. Системно важливі банки: підходи до побудови нагляду / Р. Набок // Вісник Національного банку України. – 2014. – № 7. – С. 39–44.

90. Намонюк В.Є Особливості сучасного етапу міжнародної банківської консолідації / В.Є. Намонюк // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. – 2008. – № 4. – С. 18–21.

91. Намонюк В.Є. Особливості транскордонних злиттів і поглинань за участю європейських банків / В.Є. Намонюк // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. – 2007. – Випуск 67. – Ч. I. – С. 280–286.

92. Науменкова С. Проблеми підтримки фінансового сектору в умовах світової кризи / С.Науменкова // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 6. – С. 12–18.

93. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / С.В.Науменкова, С.В.Міщенко. – К.: Знання, 2010. – 532 с.

94. Науменкова С.В. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури : монографія / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко. – К.: Університет банківської справи, Центр наукових досліджень НБУ, 2009. – 384 с.

95. Науменкова С. Стрес-тестування як інструмент діагностики

фінансової стійкості банку / С. Науменкова, С. Міщенко // Вісник НБУ. – 2008. – № 5. – С. 18 – 23.

96. Нельсон Р. Р. Эволюционная теория экономических изменений / Р. Р. Нельсон, С. Дж. Уинтер ; [пер. с англ. М. Я. Каждана]. – М. : Дело, 2002. – 536 с.

97. Новий етап розвитку банківської системи України: зростання участі іноземних інвесторів: монографія / [за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко]. – К.: УБС НБУ, 2008. – 231 с.

98. Організаційна трансформація НБУ: Основні напрями реформи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=12955031>.

99. Остапишин Т.П. Дефолти країн та банківські кризи: історичний погляд на їх взаємозв'язок / Т.П. Остапишин, О.Г. Коптюх // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 11. – С. 34 – 38.

100. Остапишин Т.П. Кредитний моніторинг: врахування фактору ризику / Т.П. Остапишин, Н.Л. Островська // Фінанси, облік і аудит. Збірник наукових праць. – К: КНЕУ, 2011. – Випуск 17. – С. 156 – 165.

101. Офіційна Інтернет-сторінка Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

102. Офіційна Інтернет-сторінка Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

103. Офіційна Інтернет-сторінка ФГВФО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fg.gov.ua>.

104. Офіційна Інтернет-сторінка ЕВА (European Banking Authority) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.eba.europa.eu.

105. Офіційна Інтернет-сторінка M&A Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mergers.com.ua/>.

106. Петрик О. І. Основні аспекти макропруденційної політики в сучасних умовах / О.І. Петрик // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 9 (211). – С. 3–5.

107. Петрик О. Фінансові програми Міжнародного валютного фонду для надання фінансової допомоги країнам / О. Петрик, В. Батковський // Вісник ТНЕУ. – 2014. – № 6. – С. 11–18.

108. Петров А.О. Напрями розвитку банківського бізнесу України в контексті міжнародної глобалізації світового економічного простору / А.О. Петров // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. Сборник научных трудов. – Донецк : ДонНУ, 2010. – С. 550–553.

109. Подчесова В. Іноземний капітал на банківському ринку України / В.Подчесова, Ю.Сидоренко // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – Вип. 2 (7). – С. 257–263.

110. Прасолова С. Удосконалення управління ризиком ліквідності банків як складова формування концепції їхньої фінансової безпеки / С. Прасолова, О. Чернявська // Вісник НБУ. – 2014. – № 4. – С. 58–64.

111. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку : Підручник / Л.О. Примостка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.

112. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

113. Проблеми оцінки рівня капіталізації суб'єктів господарювання: наукова доповідь. – Львів: ІРД НАНУ, 2007. – 67 с.

114. Про взаємодію Кабінету Міністрів України і Національного банку України з питань участі держави у капіталізації банків : Положення, затверджене Постановою Правління Національного банку та Кабінету Міністрів України від 2 квітня 2009 № 421 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/421-2009-п>.

115. Про встановлення лімітів відкритої валютної позиції банку : Положення, затверджене постановою Правління НБУ від 22.06.2011 за № 205 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0205500-11>.

116. Про затвердження Положення про порядок визначення системно важливих банків : Постанова Правління НБУ № 863 від 25.12.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=13264040>.

117. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 за № 679-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

118. Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS : Положення, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 08.05.2002 за № 171 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02>.

119. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція, затверджена Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 за № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

120. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 за № 4452-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17/stru#Stru>.

121. Пшик Б.І. Удосконалення фінансово-кредитного стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні : монографія / за наук. ред. канд. екон. наук, доц. Б.І. Пшика ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – К. : УБС НБУ, 2010. – 264 с

122. Пшик Б.І. Фінансово-кредитні відносини в Україні: становлення, розвиток, напрями вдосконалення: монографія / Б.І. Пшик ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи ; Нац. акад. наук України, Ін-т регіон. дослідж. – К. : УБС НБУ, 2011. – 551 с.

123. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева; 5-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА – М., 2007. – 495 с.

124. Рекапитализация банковской системы: украинские реалии и

мировой опыт. Информационно-аналитические материалы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lfr.org.ua/ru/analytics/74l1r.html>.

125. Реструктуризація вітчизняних комерційних банків : монографія / кол. авторів ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О.Д. Вовчак. – К. : УБС НБУ, 2013. – 430 с.

126. Рисін В.В. Реалізація ресурсної політики банків в умовах фінансової нестабільності : монографія / В.В. Рисін. – К : УБС НБУ, 2012. – 390 с.

127. Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання: монографія / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 384 с

128. Роуз П.С. Банковский менеджмент / П.С. Роуз; под ред. И.В. Башниш, И.Е. Новикова. – М.: Дело, 1997. – 744 с.

129. Селіверстов В. Оцінювання впливу інструментів монетарної політики Євросистеми на цінову стабільність / В. Селіверстов // Вісник НБУ. – 2014. – № 5. – С. 44–51.

130. Симановский А.Ю. О регулятивных требованиях к устойчивости банков / А.Ю. Симановский // Деньги и кредит. – 2009. – № 9. – С. 12–19.

131. Синки Д. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / Д. Синки; пер. с англ. А. Левинзон; науч. ред. А. Дзюра; ред. В. Григорьева, В. Ионов. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1017 с.

132. Синки Д.Ф. Управление финансами в коммерческих банках: пер. с англ. 4-го изд. / Д.Ф. Синки. – М. : Catallaxy, 1994. – 820 с.

133. Смовженко Т.С. Новий етап розвитку банківської системи України: зростання участі іноземних інвесторів : монографія / ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко. – К. : УБС НБУ, 2008. – 231 с.

134. Смовженко Т. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи в умовах євроінтеграції України. Організаційний аспект / Т. Смовженко, О. Другов // Вісник Національного банку України. – 2005. – №

11. – С. 34-37.

135. Спицнадель В.Н. Основы системного анализа : учеб. пособие / В.Н. Спицнадель. – СПб. : Изд. дом «Бизнес-пресса», 2000. – 326 с.

136. Стійкість фінансових ринків України та механізми її забезпечення / [О.І. Барановський, В.Г. Барановська, Є.О. Бублик та ін.]; за ред. дра екон. наук О.І. Барановського; НАН України; Інст екон. та прогнозув. – К., 2010. – 492 с.

137. Стрельбицька Л.М. Основы безпеки банківської системи України та банківської діяльності : монографія / Л.М. Стрельбицька, М.П. Стрельбицький. – К. : Кондор, 2004. – 600 с.

138. Ткачук Н.М. Капіталізація банку: економічна сутність та різновиди / Н.М. Ткачук // Вісник Української академії банківської справи. – 2010. – №1.

139. Ткачук Н. М. Особливості визначення та оцінки достатності банківського капіталу / Н.М.Ткачук // Вісник Української академії банківської справи. – 2006. – № 2. – С. 99– 105.

140. Торконяк Н. М. Закордонний досвід впровадження вимог Базеля III та їх вплив на управління фінансовими ресурсами банку [Електронний ресурс] / Н.М. Торконяк. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2011_8_4/37.pdf.

141. Тютюнник А.В. Реинжиниринг кредитных организаций. Управленческая аналитическая разработка / А.В. Тютюнник. – Издательская группа “БДЦ-Пресс”, 2001. – 312 с.

142. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Дело, 2001. – 448 с.

143. Фирсов М. Реинжиниринг процессов как метод управления бизнесом / М. Фирсов // Проблемы теории и практики управления. – 2005. – № 2. – С. 100–104.

144. Формування монетарної політики національного банку в контексті забезпечення сталого розвитку економіки країни: монографія /

О.М. Колодізев, І.О. Губарева, Є.М. Огородня. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 200с.

145. Фостяк В.В. Шляхи підвищення капіталізації банків України: Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики // Збірник наукових праць. – 2012. – Випуск 1(12)/науково-практичне видання. – С. 38–45.

146. Хакен Г. Синергетика / Г. Хакен. – М. : Мир, 1980. – 406 с.

147. Хаммер М. Реінженіринг корпорації: манифест революції в бізнесі / М. Хаммер, Дж. Чампи ; пер. с. англ. – СПб. : Издательство С.-Петербургского университета, 1997. – 332 с.

148. Харламов П. Продати нельзя оставить [Електронний ресурс] / П. Харламов // Эксперт. – 2012. – № 13. – Режим доступу: <http://www.expert.ua/articles/9/0/10070/>.

149. Хрущ Н.А. Фінансова стратегія в системі корпоративного управління підприємствами / Н.А. Хрущ, О.С. Корпан // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. – 2014. – Вип. 3. – С. 120–126.

150. Циганов С. Заходи державної підтримки банківських систем в економічно розвинутих країнах під час фінансової кризи / С. Циганов, К. Олексєнко // Вісник НБУ. – 2014. – № 1. – С. 12–19.

151. Циганов С. Фіскальна і монетарна політика – складові забезпечення макрофінансової стабільності національної економіки / С. Циганов, Т. Табакова // Вісник НБУ. – 2014. – № 5. – С. 34–38.

152. Циплінська О.О. Капіталізація банківської системи України в умовах економічної кризи / О.О. Циплінська // Наукові праці: науково-методичний журнал. Миколаїв: Видавництво Чорноморського державного університету імені Петра Могили, 2008. – Випуск 86. – Том 99.

153. Чандлер А. Стратегия и структура / А. Чандлер. – М. : Прогресс, 2001. – 115 с.

154. Чуб О.О. Банківська діяльність у контексті інтеграції та глобалізації / О.О. Чуб // *Фінанси України*. – 2008. – № 1. – С. 138–146.
155. *Шелудько В.М. Фінансовий ринок: підручник / В.М. Шелудько*. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2008. – 535 с.
156. Школьник І.О. Вплив міжнародних фінансових конгломератів на розвиток фінансового ринку України / І.О. Школьник, В.М. Кремень // *Фінанси України*. – 2009. – № 9. – С. 34–42.
157. Школьник І.О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку : монографія / І.О. Школьник. – Суми: Мрія, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.
158. Штерн Г. Корпоративне управ-ління: навч. посіб. / Г. Штерн. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 278 с.
159. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития / Й.А. Шумпетер. – М. : Прогрес, 1982. – 456 с.
160. Щербакова О. Підсумки реалізації грошово-кредитної політики у 2013 році / О. Щербакова // *Вісник НБУ*. – 2014. – № 3. – С. 6–9.
161. Яцура В.В. Менеджмент : навч. посібник / В.В. Яцура, О.П. Жук. – Львів : Вид-й центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 444 с.
162. Bailing out the banks: reconciling stability and competition: an analysis of state-supported schemes for financial institutions [T.Beck, D. Coyle, M. Dewatripont, X. Freixas and P. Seabright]. – London: Centre for Economic Policy Research, 2010. – 103 p.
163. Bak P. Self-organized criticality and fluctuations in economics [Електронний ресурс] // Santa Fe Institute : [site] / P. Bak, K. Chen, J. Scheinkman, M. Woodford ; Santa Fe Institute. – Режим доступу : <http://www.santafe.edu/media/workingpapers/92-04-018.pdf>.
164. Bank for International Settlements. Global systemically important banks: updated assessment methodology and the higher loss absorbency requirement /Bank for International Settlements // BIS. – July 2013.
165. Banking in 2050 / Pricewaterho useCoopers International Limited

(PwCIL). May 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pwc.com/gx/en/banking-capital-markets/publications/banking-in-2050.html>.

166. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards // Bank for International Settlements. – Basel, June 2006. – 347 p.

167. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>.

168. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standard sand monitoring // Bank for International Settlements. – Basel, December 2010. – 53 p.

169. Blanchard Frederic Credit Strategies of European Banks // A Kurt Salmon Associates report. – 2012. – 28 p.

170. Chamberlin Ed. E.H. Competition: Static Models and Dynamic Aspects. – L.: Oxford University Press, 1984, pp. 326–28; idem. // American Economic Review 45 (May 1985). – 462 p.

171. Chandler A.D. Strategy and structure, Chapters in the History of the Industrial Enterprises / A.D. Chandler, MIT Press, Cambridge, Mass, 1962. – 480 p.

172. Continental Illinois and “Too Big toFail” // Сайт Федеральної корпорації страхування депозитів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fdic.gov/bank/historical/235_258.pdf.

173. Davenport T.H. Business Innovation, Reengineering work through Information Technology / T.H. Davenport. – Boston : Harvard Business School Press, 1993. – 337 p.

174. Financial Institutions Group. The triple transformation: Achieving a sustainable business model // 2nd McKinsey Annual Review on the banking industry. – October 2012. – 51 p.

175. Global systemically important banks: Assessment methodology and

the additional loss absorbency requirement / Basel Committee on Banking Supervision // Bank for International Settlements. – July 2011. – Режим доступа : <http://bis.org>.

176. Guidance to assess the systemic importance of financial institutions, markets and instruments: initial considerations – background paper. Report to the G–20 Finance Ministers and Central Bank Governors / IMF, BIS, FSB. – October 2009. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.imf.org/external/np/g20/pdf/100109a.pdf>.

177. Hamel Gary, C.K. Prahalad *Competing For The Future*; Harvard Business School Press; Boston, Massachusetts 1994. – 384 p.

178. Hammer M. *Reengineering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution* / M.Hammer, J.Champy. – Harper Business, 1993. – 223 p.

179. Jacoby S. *The Embedded Corporation: Corporate Governance and Employment Relations in Japan and the United States* / S. Jacoby. – Princeton: Princeton University Press, 2007. – 236 p.

180. *Karloff Bengt Business Strategy: A guide to concepts and models.* - L.: McMillan, 1989. – 166 p.

181. Kong S. Unitary Boards and Mutual Funds Governance / S. Kong // *The Journal of Financial Research.* – 2008. – № 3. – 193–224 pp.

182. Kudlyak Yu. Development of transnational banks in worldwide under the conditions of banking business globalization / Yu. Kudlyak, N. Shegunaska // CEU – Lviv Institute of Banking the University of Banking of NBU. – 2013. – P. 283-293.

183. Laeven L. Resolution of Banking Crises: The Good, the Bad, and the Ugly / Luc Laeven, Fabian Valencia // *IMF Working Paper.* – WP/10/146. – Washington, 2010. – 36 p.

184. Laeven L. Systemic Banking Crises: An Update / Luc Laeven, Fabian Valencia // *IMF Working Papers.* – June 2012. – 33 p.

185. Larsson R. Integrating strategic, organizational, and human resource perspective on mergers and acquisitions: a case survey of synergy realization /

R. Larsson, S. Finkelstein // *Organ.* – 1999. – № 10. – P. 1-26.

186. Lewis Steven Time for bold action: Global banking outlook 2013 // Ernst & Young Report. – 2012. – 40 pp.

187. Liikanen Erkki Highlevel Expert Group on reforming the structure of the EU banking sector // Report, Bank of Finland. – 2012. – 139 pp.

188. Lutz S. On the Road to Anglo-Saxon Capitalism? German Corporate Governance Regulation between Market and Multilevel Governance / S. Lutz // CLPE Research Paper. – 2007. – № 3. – P. 5–47.

189. Mason E.S. Schumpeter on Monopoly and the Large Firm // *Review of Economics and Statistics* 33 (May 1951), pp. 139–144.

190. Mintzberg, H. *The strategy concept I: Five Ps for strategy.* California Management Review, 1987. – 30(1), 11–24.

191. Mintzberg Henry Strategy safari: a guided tour through the wilds of strategic management / Henry Mintzberg, Bruce Ahlstrand, Joseph Lampel. Free Press, 1998. – 416 p.

192. *Mobilizing invisible assets.* Front Cover. Hiroyuki Itami, Thomas W. Roehl. Harvard University Press, 1987. – Business & Economics. – 186 p.

193. Official website of Ernst and Young company: www.ey.com.

194. Paitra N. Analysis of capitalization of banks in the condition of competitive environment / N. Paitra, I. Barylyuk, Yu. Kudlyak / 10th International Scientific Conference Political and Economical Challenges Stimulating Strategic Choices Towards Europe of Knowledge 20th of April, 2012, Kaunas University of Technology, Institute of Europe. – P. 4–6.

195. Pidkhomnyi O.M. Bank business under the conditions of financial system reformation / O.M. Pidkhomnyi, Yu. Kudlyak // *The problems of economy.* – 2014. – № 3. – P. 299–304.

196. Ping Z. Corporate Governance: A Summary Review on Different Theory Approaches / Z. Ping, C. Wing. // *International Research Journal of Finance and Economics.* – 2011.– № 68. – 7–13 pp.

197. Porter M. E. *Competitive Advantage: Creating and Sustaining*

Superior Performance (New York: Free Press, 1985).

198. Porter M. E. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors (New York: Free Press, 1980).

199. Reducing the moral hazard posed by systemically important financial institutions // FinancialStabilityBoard (FSB). – 2010 (20 October). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.financialstabilityboard.org/publications/r_101111a.pdf

200. Sirower M. The synergy trap: How Companies Lose the Acquisition Game / M. Sirower. – New York: Free Press, 2000. – 304 p.

201. Slager A. Internationalization of Banks: Strategic Patterns and Performance A. Slager // SUERF Studies. – 2005. – № 4. – 96 p.

202. Spisto M. Unitary Board or Two-tiered Board for the New South Africa? / M. Spisto // International Review of Business Research Papers. – 2005. – № 2. – P. 84–99.

203. The 20 largest banks in Europe by market capitalization : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.banksdaily.com/topbanks/Europe/market-cap-2015.html>.

204. The World's largest banks and banking groups by market cap : [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.banksdaily.com/topbanks/World/market-cap-2015.html>.

205. Thompson A.A., Strickland A.J. Strategic management: concepts and cases McGraw-Hill/Irwin, 2003. – 450 p.

206. Ukraine: Request for Standby Arrangement – Staff Report; Supplement; Staff Statement; Press Release; and Statement by the Executive Director for Ukraine//International Monetary Fund, 2014.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, тел./факс (032)2616048, тел. 2603402
E-mail: franko.lviv.ua Код ЗКПО 02070987
Управління держказначейства у Львівській області, МФО 825014, р.р. 35221203001061
№ свідоцтва 17701483, ін. под. № 020709813029
Валютний рахунок № 26007006042 в Укресімбанку м. Львова МФО 325718

27.02.2015 N 809-М

На N _____

від _____

ДОВІДКА

Видана Кудряк Юліані Василівні про те, що результати її дисертаційної роботи на тему "Фінансові стратегії банків України в умовах конкурентного середовища" використано у навчальному процесі на економічному факультеті при викладанні дисциплін: "Банківські операції", "Банківська система", "Фінансовий менеджмент", "Центральний банк і грошово-кредитна політика".

Проректор
з наукової роботи

проф. Гладішевський Р.Є.

Продовження додатку А

**УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ (м. Київ)
ЛЬВІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ**

просп. Т. Г. Шевченка, 9, м. Львів, 79005, Україна, тел.: +38 (032) 297-72-01, тел./факс: (032) 240-32-84
e-mail: lbi@lbi.wubn.net Код за ЄДРПОУ 34482083

19.12.2014 № 01-Є15/123

На № _____ від _____

ДОВІДКА

Видана Кудляк Юліані Василівні про те, що результати її дисертаційної роботи на тему "Фінансові стратегії банків України в умовах конкурентного середовища" використано у навчальному процесі у ЛІБС НБУ при викладанні дисциплін: "Банківські операції", "Фінансовий менеджмент у банку", "Банківське регулювання і нагляд", "Центральний банк і грошово-кредитна політика".

Заступник директора з
наукової та міжнародної роботи

проф. О.О. Другов

Дудинь Л.А.
032 297 72 26

0001749

23.01.2015 N 20-54/15

АКТ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ
Кудряк Юліани Василівни
на тему: **“Фінансові стратегії банків України
в умовах конкурентного середовища”**,
поданої до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.08 – фінанси, гроші і кредит

Дисертаційна робота пройшла апробацію у Дирекції ПАТ “Діамантбанк” у м. Львів. Запропонований автором підхід до встановлення взаємозв’язку між масштабами діяльності банку та факторами впливу на його фінансовий потенціал (позиціонування банку у площині “розмір–фактор–потенціал”) використано при розробленні ресурсної стратегії банку. В умовах посилення вимог НБУ особливо цікавим є дослідження синергетичних (системна трансформація) та несинергетичних (реінжиніринг банківських бізнес-процесів) перетворень банків для утримання/посилення позиції на фінансовому ринку.

Системна трансформація проявляється як вибір банком з матриці стратегічних альтернатив наступних стратегій інтеграції з іншими учасниками ринку: концентрації банківського капіталу (злиття і поглинання банків), концентрації банківського та іншого фінансового капіталу (інтеграційний альянс), об’єднання банку з промисловим капіталом, залучення банківською установою капіталу держави.

Комплексне врахування передумов та чинників системних трансформацій на усіх етапах дозволяє учасникам угод досягнути очікуваного ефекту від консолідації капіталів та посилити конкурентні переваги на ринку у довгостроковому періоді, удосконалити механізми стратегічного антикризового управління фінансовими ресурсами банківських установ на мікро- та макрорівні, що особливо підкреслює актуальність проведеного дослідження.

Заст. Керуючого Дирекції
ПАТ «Діамантбанк» в м. Львів

Славницька Т.Г.

12.08.2015 № 03-16/201-11

АКТ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кудряк Юліани Василівни

на тему: **“ФІНАНСОВІ СТРАТЕГІЇ БАНКІВ УКРАЇНИ
В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА”**,

поданої до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю

08.00.08 – фінанси, гроші і кредит

Дисертаційна робота пройшла апробацію у Західному комерційному макрореґіоні ПАТ “Укрсоцбанк”. Зокрема, запропоновану автором методичку оцінки пріоритетів та стратегій трансформації ресурсів банків як результат вибору відповідних видів депозитної та кредитної стратегій узято до уваги при реалізації ресурсної політики банку та формулюванні пропозицій та рекомендацій для мінімізації ризиків та слабких місць у розробленні стратегії трансформації ресурсів банку.

Імплементация у банківську практику цього підходу дала змогу підвищити ефективність управління депозитними та кредитними портфелями банку у частині: 1) здійснення моніторингу пріоритетів ресурсних політик банків-конкурентів у кризовий період і коригування власної маркетингової політики; 2) проведення оцінки сильних та слабких сторін банку, а також можливостей й загроз ринку для прийняття рішень; 3) врахування валютного ризику у процесі реалізації бізнес-стратегії; 4) збільшення клієнтської бази банку як результату стратегічного аналізу ресурсної поведінки банків-конкурентів та політики регулятора.

Запропонований підхід дає змогу формалізувати процеси управління стратегіями трансформації ресурсів у частині удосконалення формування депозитних та кредитних портфелів банків та обґрунтувати управлінські заходи у системі забезпечення посилення конкурентоспроможності банку.

Керуючий Західного комерційного
макрореґіону ПАТ “Укрсоцбанк”

Сергеев О.М.

Продовження додатку А

ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«КРЕДОБАНК»
79026, м. Львів, вул. Сахарова, 78
Т +38 032 297 23 20, 032 297 23 26, Ф +38 032 297 08 37
www.kredobank.com.ua
e-mail: office@kredobank.com.ua
код ЄДРПОУ 09807862

14.01.2015 № 14-2290/15

НА № _____ ВІД _____

АКТ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кудляк Юліани Василівни

на тему: **“ФІНАНСОВІ СТРАТЕГІЇ БАНКІВ УКРАЇНИ
В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА”**,

поданої до захисту на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук за спеціальністю

08.00.08 – фінанси, гроші і кредит

Дисертаційна робота Кудляк Ю.В. пройшла апробацію у ПАТ «КРЕДОБАНК». Зокрема, при плануванні показників розвитку банку та розробленні інформаційно-аналітичного й методичного забезпечення банку узято до уваги запропоновану автором систему критеріїв оцінки стратегічних позицій банку “4 S” (Capital Safety, Liabilities Structure, Client Segment, Deposit Sensibility) для визначення “вузьких” місць у банківській діяльності та з метою посилення конкурентних переваг на ринку.

Запропонований дисертантом підхід дає змогу формалізувати процеси управління ресурсами у разі виникнення у банку фінансових проблем. За таких умов необхідно проаналізувати показники діяльності банку за критеріями оцінки стратегічних позицій з метою мінімізації ризиків дострокового вилучення депозитів та зростання частки проблемних кредитів.

Виконавчий директор

Чумак О.О.

005969

23.02.2015 № ПБ-01-03-0-0/08-202

АКТ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ
Кудряк Юліани Василівни
на тему: **“ФІНАНСОВІ СТРАТЕГІЇ БАНКІВ УКРАЇНИ
В УМОВАХ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА”**,
поданої до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.08 – фінанси, гроші і кредит

Дисертаційна робота Кудряк Ю.В. пройшла апробацію у Львівській обласній дирекції ПАТ “Райффайзен Банк Аваль”. Результати дослідження, що містять елементи наукової новизни, використано у діяльності банку, а саме: організаційно-управлінський підхід до оцінки фінансових моделей взаємодії банків з конкурентним середовищем, у межах якого обґрунтовано спосіб кластеризації банків України за характером стратегічної ресурсної позиції.

Моделювання взаємодії фінансової поведінки банків з конкурентним середовищем здійснено на основі п’яти чинників – обсягу ресурсів, рівня акціонерного покриття ризиків банку, рівня збитковості банківського бізнесу, показника валютного ризику операцій банку, фактору депозитного покриття кредитних операцій.

Імплементация у банківську практику цього підходу дала змогу виділити спільні для банків однієї групи особливості реалізації фінансових стратегій у кризові періоди; оцінити сильні та слабкі сторони банків-конкурентів; врахувати показники кластеризації як вихідні критерії для планування роботи у наступних періодах.

Директор з питань
корпоративного бізнесу

Орловська І.О.

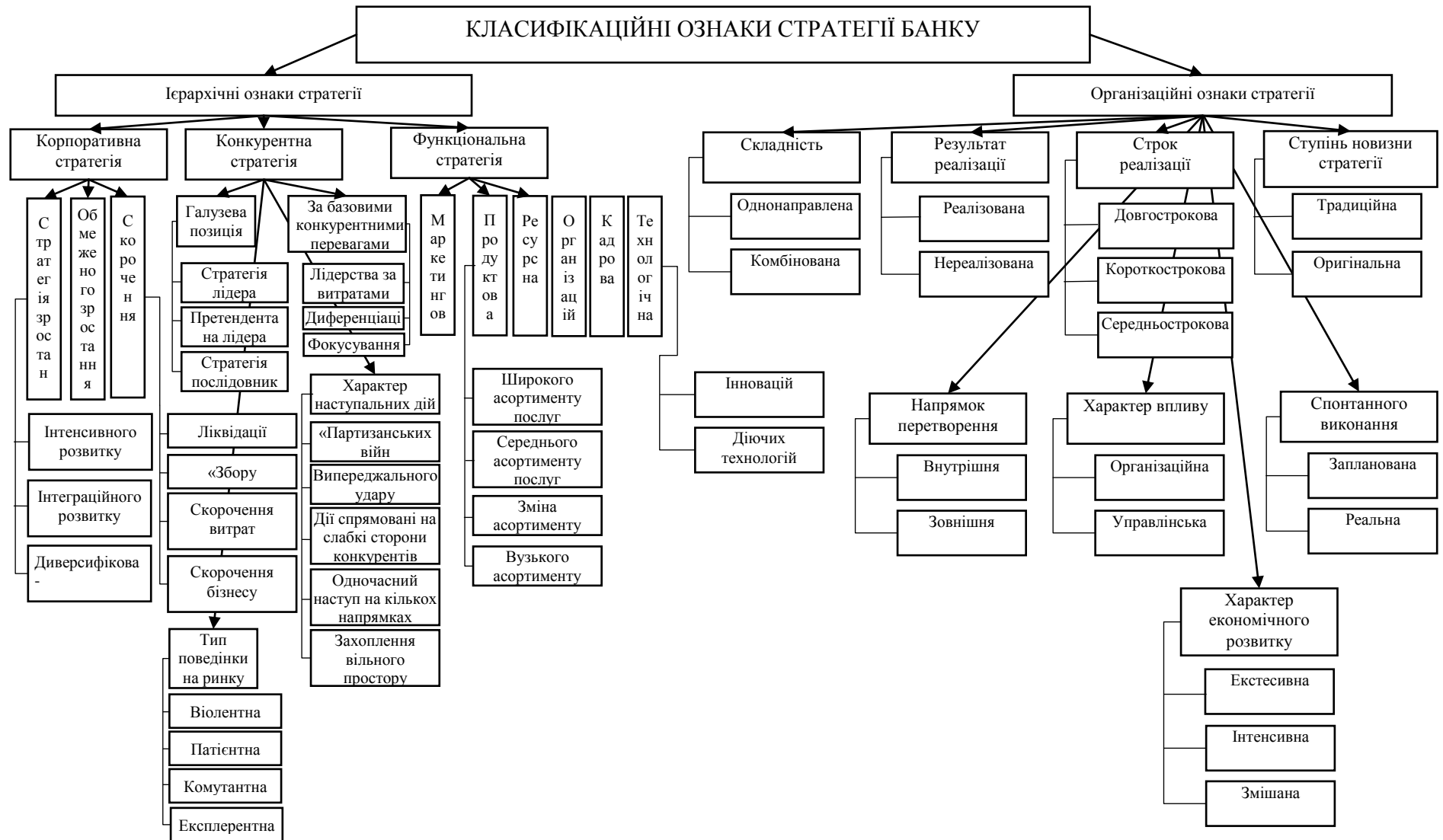

Рис. Б.1. Ієрархічна класифікація банківських стратегій

Джерело: Безродна О. С. Ієрархічна класифікація банківських стратегій / О. С. Безродна // Економіка і організація управління : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУ, 2012.– № 1 (11). – С. 128–136.

Продовження Додатку Б

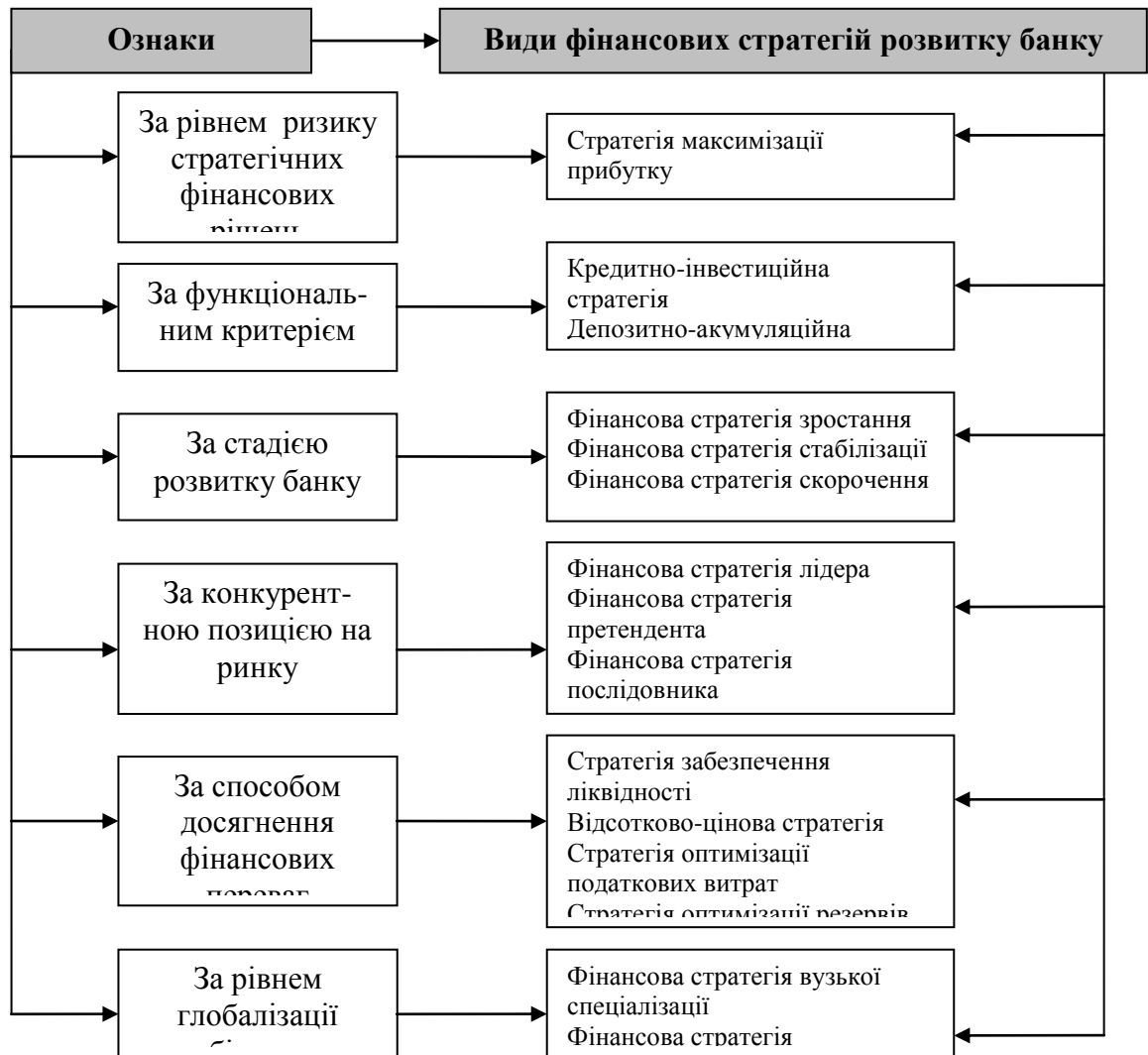

Рис. Б.2. Класифікація фінансових стратегій розвитку банку

Джерело: Меда Н.С. Фінансова стратегія розвитку банку в умовах посилення конкуренції: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Інститут регіональних досліджень НАН України. – Львів, 2007.

Додаток В
Таблиця В.1

Банки у розрізі утворених кластерів за роками

	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
I група	4	1	1	1	4	9
банки, у яких введено тимчасового адміністратора чи перебувають на етапі ліквідації	ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	БАНК КРЕДИТ ДНПРО	БАНК КРЕДИТ ДНПРО	АЛЬПАРИ БАНК	"ГЕФЕСТ"	"ГЕФЕСТ"
	БАНК 3/4				"РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	"РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"
	БАНК КРЕДИТ ДНПРО				ДЕРЖЗЕМБАНК	ДЕРЖЗЕМБАНК
	АПЕКС-БАНК				БАНК АВАНГАРД	АЛЬПАРИ БАНК
						УКРАЇНСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦІА РОЗВ.
						ДОЙЧЕ БАНК ДБУ
						ІНВЕСТИЦІЙНО-ТРАСТОВИЙ БАНК
						ОМЕГА БАНК
II група	24	19	16	14	9	8
реалізація стратегії взаємодії з фізичними особами (фокусування на роздрібно-обслуговуванні)	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	ПЛАТИНУМ БАНК	БАНК ТРАСТ	ПЛАТИНУМ БАНК	АКЦЕНТ-БАНК
	УКРСИББАНК	УКРСИББАНК	ЕРСТЕ БАНК	АКЦЕНТ-БАНК	ІДЕЯ БАНК	ІДЕЯ БАНК
	БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	УНІВЕРСАЛ БАНК	БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК
	ОТП БАНК	"НАДРА"	ПРАВЕКС-БАНК	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	ПРАВЕКС-БАНК	ПРАВЕКС-БАНК
	"НАДРА"	ЕРСТЕ БАНК	УКРСИББАНК	АСТРА БАНК	ЕКСПРЕС-БАНК	БАНК ФОРВАРД
	УНІВЕРСАЛ БАНК	УНІВЕРСАЛ БАНК	БАНК 3/4	ІДЕЯ БАНК	АКЦЕНТ-БАНК	ПЛАТИНУМ БАНК
	ЕРСТЕ БАНК	ПРАВЕКС-БАНК	БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	БАНК ТРАСТ
	ДЕЛЬТА БАНК	ФОЛЬКСБАНК	АСТРА БАНК	ПЛАТИНУМ БАНК	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	"НАДРА"
	ПРАВЕКС-БАНК	ПРОКРЕДИТ БАНК	ІДЕЯ БАНК	ПРОФІН БАНК	БАНК ТРАСТ	
	ІНДЕКС-БАНК	ПЛАТИНУМ БАНК	БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	УКРСОЦБАНК		
	СЕБ БАНК	АСТРА БАНК	АКЦЕНТ-БАНК	ПРАВЕКС-БАНК		
	ФОЛЬКСБАНК	ХОУМ КРЕДИТ БАНК	АПЕКС-БАНК	ДЕЛЬТА БАНК		
	ПРОКРЕДИТ БАНК	АКЦЕНТ-БАНК	ФОЛЬКСБАНК	УКРСИББАНК		
	ХОУМ КРЕДИТ БАНК	ПЛЮС БАНК	ПРОФІН БАНК	БАНК 3/4		
	ПЛАТИНУМ БАНК	БАНК 3/4	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК			
	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	АРТЕМ-БАНК			
	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	УКРСОЦБАНК				
	"ДАНИЕЛЬ"	ПРОФІН БАНК				
	УКРСОЦБАНК	УКРБУДІНВЕСТ БАНК				
	ТЕРРА БАНК					
	АКЦЕНТ-БАНК					
	ПЛЮС БАНК					
	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІА					
УКРБУДІНВЕСТ БАНК						

Продовження таблиці В.1						
III група	91	102	95	106	108	78
реалізація ощадно- інвестиційної стратегії	ПРИВАТБАНК	ПРИВАТБАНК	ПРИВАТБАНК	ПРИВАТБАНК	ПРИВАТБАНК	УКРСИББАНК
	ОЩАДБАНК	ОЩАДБАНК	ОЩАДБАНК	ОЩАДБАНК	ОЩАДБАНК	БАНК 3/4
	ПРОМІНВЕСТБАНК	ПРОМІНВЕСТБАНК	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	ДЕЛЬТА БАНК	ДЕЛЬТА БАНК
	ВТБ БАНК	ВТБ БАНК	УКРСОЦБАНК	ПРОМІНВЕСТБАНК	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	УНІВЕРСАЛ БАНК
	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	АЛЬФА-БАНК	ПРОМІНВЕСТБАНК	ВТБ БАНК	УКРСОЦБАНК	УКРСОЦБАНК
	"ФОРУМ"	ОТП БАНК	АЛЬФА-БАНК	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОД НИЙ БАНК	ПРОМІНВЕСТ БАНК	КРЕДОБАНК
	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОД НИЙ БАНК	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	ДЕЛЬТА БАНК	СБЕРБАНК РОСІЇ	СБЕРБАНК РОСІЇ	ОТП БАНК
	РОДОВІД БАНК	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОД НИЙ БАНК	ОТП БАНК	АЛЬФА-БАНК	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРО ДНИЙ БАНК	МАРФІН БАНК
	БРОКБІЗНЕСБАНК	БРОКБІЗНЕСБАНК	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	БАНК ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	"НАДРА"	ВІЕС БАНК
	СВЕДБАНК	КРЕДИТПРОМБАНК	БРОКБІЗНЕСБАНК	УКРГАЗБАНК	АЛЬФА-БАНК	МІСТО БАНК
	КРЕДИТПРОМБАНК	БАНК ФОРУМ	УКРГАЗБАНК	ОТП БАНК	БРОКБІЗНЕСБАНК	БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ
	УКРГАЗБАНК	УКРГАЗБАНК	ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	БРОКБІЗНЕСБАНК	БАНК ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	"КАПІТАЛ"
	"ПІВДЕННИЙ"	ДЕЛЬТА БАНК	КРЕДИТПРОМБАНК	ВІЕЙБІ БАНК	ВТБ БАНК	АГРОКОМБАНК
	ВІЕЙБІ БАНК	СВЕДБАНК	БАНК ФОРУМ	КРЕДИТПРОМБАНК	УКРСИББАНК	АЛЬФА-БАНК
	"ХРЕЩАТИК"	РОДОВІД БАНК	"ПІВДЕННИЙ"	"ПІВДЕННИЙ"	УКРГАЗБАНК	КРИСТАЛБАНК
	ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	"ПІВДЕННИЙ"	ВІЕЙБІ БАНК	ІМЕКСБАНК	ВІЕЙБІ БАНК	ПРОКРЕДИТ БАНК
	ІМЕКСБАНК	ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	"ХРЕЩАТИК"	"ХРЕЩАТИК"	ОТП БАНК	БАНК НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ
	КРЕДОБАНК	"ХРЕЩАТИК"	ІМЕКСБАНК	БАНК ФОРУМ	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	АПЕКС-БАНК
	"КИЇВСЬКА РУСЬ"	ВІЕЙБІ БАНК	КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	"ПІВДЕННИЙ "	БАНК ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ
	"КИЇВ"	ІМЕКСБАНК	БТА БАНК	ЕРСТЕ БАНК	ІМЕКСБАНК	УКРГАЗБАНК
	ІНДУСТРІАЛБАНК	ІНДЕКС-БАНК	"КИЇВСЬКА РУСЬ"	УНІВЕРСАЛ БАНК	БАНК ФОРУМ	БАНК КОНТРАКТ
	ПРЕУС БАНК МКБ	"КИЇВСЬКА РУСЬ"	ПІВДЕНКОМБАНК	БТА БАНК	"ХРЕЩАТИК"	ПРИВАТБАНК
	МЕГАБАНК	КРЕДОБАНК	МЕГАБАНК	БАНК КИЇВСЬКА РУСЬ	БАНК КИЇВСЬКА РУСЬ	КОМІНВЕСТБАНК
	"ТАВРИКА"	БТА БАНК	"ТАВРИКА"	ПІВДЕНКОМБАНК	ЗЛАТОБАНК	ОКСІ БАНК
	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	МАРФІН БАНК	ПРЕУС БАНК МКБ	ЗЛАТОБАНК	ПІВДЕНКОМБАНК	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРО ДНИЙ БАНК
	ЕКСПОБАНК	ПРЕУС БАНК МКБ	УКРІНБАНК	УКРІНБАНК	УНІВЕРСАЛ БАНК	БАНК ГРАНТ
	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	МЕГАБАНК	АКТАБАНК	МЕГАБАНК	БТА БАНК	УКРГАЗПРОМ БАНК
	АКТИВ БАНК	"ТАВРИКА"	КРЕДОБАНК	ТЕРРА БАНК	УКРІНБАНК	ЕНЕРГОБАНК
	УКРІНБАНК	ІНДУСТРІАЛБАНК	ІНДУСТРІАЛБАНК	КРЕДОБАНК	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	АРТЕМ-БАНК
	"ДІАМАНТ"	"КИЇВ"	ЗЛАТОБАНК	АКТАБАНК	МЕГАБАНК	"ЛЬВІВ"
	ЄВРОГАЗБАНК	АКТИВ - БАНК	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	МАРФІН БАНК	ТЕРРА БАНК	БАНК НАЦІОНАЛЬНІЙ КРЕДИТ
БАНК КІПРУ	БМ БАНК	ЄВРОГАЗБАНК	АВАНТ-БАНК	АКТАБАНК	МЕТАБАНК	

Продовження таблиці В.1					
"ПІВДЕНКОМБАНК"	УКРІНБАНК	ДІАМАНТБАНК	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	ДІАМАНТБАНК	"ПОРТО-ФРАНКО"
"АРКАДА"	"ПІВДЕНКОМБАНК"	"КИЇВ"	ДІАМАНТБАНК	МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	ВЕЙБІ БАНК
БАНК КАМБІО	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	ЕКСПРЕС-БАНК	ІНДУСТРІАЛБАНК	РЕАЛ БАНК	ПРЕУС БАНК МКБ
ЕРДЕ БАНК	ЄВРОГАЗБАНК	БАНК КІПРУ	МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	КРЕДОБАНК	БАНК КИЇВСЬКА РУСЬ
"БАЗИС"	"ДІАМАНТ"	ІНТЕГРАЛ - БАНК	ПРЕУС БАНК МКБ	АКТИВ - БАНК	РЕГІОН-БАНК
БГ БАНК	ЕКСПОБАНК	ПРОКРЕДИТ БАНК	ЄВРОГАЗБАНК	АВАНТ-БАНК	ПРОФІН БАНК
БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	АКТАБАНК	БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	БАНК ТАВРИКА	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	"ХРЕЩАТИК"
"ДЕМАРК"	ЗЛАТОБАНК	ЕРДЕ БАНК	"КИЇВ"	ЕКСПОБАНК	"АРКАДА"
ПОЛТАВА БАНК	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	ЕКСПОБАНК	АКТИВ - БАНК	ЄВРОГАЗБАНК	ВЕРНУМ БАНК
"ІНТЕГРАЛ"	БАНК КІПРУ	ФІНБАНК	ФІНБАНК	ФІНБАНК	ЛЕГБАНК
МІСТО БАНК	ІНТЕГРАЛ - БАНК	ЕНЕРГОБАНК	БАНК КІПРУ	ТАСКОМБАНК	БАНК БОГУСЛАВ
БАНК МЕРКУРІЙ	БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	"ГЛОБУС"	БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК
"БІГ ЕНЕРГІЯ"	ФОРТУНА-БАНК	"АРКАДА"	БМ БАНК	БМ БАНК	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО
"БІЗНЕС СТАНДАРТ"	БГ БАНК	"ДЕМАРК"	ЕКСПРЕС-БАНК	ІНДУСТРІАЛБАНК	УКРІНБАНК
"КАПІТАЛ"	ТЕРРА БАНК	БАНК МЕРКУРІЙ	ПРОКРЕДИТ БАНК	БАНК КІПРУ	"ПІВДЕННИЙ"
СОЦКОМБАНК	"БАЗИС"	БАНК ПЕРШИЙ	ТАСКОМБАНК	МАРФІН БАНК	ОЩАДБАНК
ЗАХІДІНКОМБАНК	"ДЕМАРК"	"ДАНІЕЛЬ"	ФОЛЬКСБАНК	ПРЕУС БАНК МКБ	ІНТЕГРАЛ - БАНК
ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	БАНК КАМБІО	ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	БАНК ПЕРШИЙ	ПРОКРЕДИТ БАНК	АКОРДБАНК
УКРГАЗПРОМБАНК	ЕРДЕ БАНК	БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	БАНК КАМБІО	БАНК КАМБІО	БТА БАНК
"АВТОКРАЗБАНК"	БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	"ЮНЕКС БАНК"	ЕКСПОБАНК	БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	ТАСКОМБАНК
"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	БАНК МЕРКУРІЙ	ПОЛТАВА - БАНК	БАНК ДЕМАРК	БАНК ДЕМАРК	"ПРЕМІУМ"
"ЮНЕКС"	"ГЛОБУС"	"БАЗИС"	ІНТЕГРАЛ - БАНК	ВІЕС БАНК	ІНВЕСТБАНК
"ГЛОБУС"	ПОЛТАВА БАНК	УКРГАЗПРОМБАНК	ЕНЕРГОБАНК	ЕНЕРГОБАНК	АВАНТ-БАНК
ІНПРОМБАНК	БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	"КАПІТАЛ"	"ГЛОБУС"	"КИЇВ"	СБЕРБАНК РОСІЇ
МЕТАБАНК	КОНВЕРСБАНК	АВТОКРАЗБАНК	БАНК МЕРКУРІЙ	"КАПІТАЛ"	РАДАБАНК
КОМІНВЕСТБАНК	"ДАНІЕЛЬ"	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	"АРКАДА"	"АРКАДА"	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА
АРТЕМ-БАНК	"КАПІТАЛ"	БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	ФІНРОСТБАНК	ІМЕКСБАНК
"ПОРТО-ФРАНКО"	УКРГАЗПРОМБАНК	БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	"КАПІТАЛ"	БАНК МЕРКУРІЙ	ІНДУСТРІАЛБАНК
ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	ДІАЛОГБАНК	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	ЮНЕКС БАНК	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК
"ГРАНТ"	ЗАХІДІНКОМБАНК	КОМІНВЕСТБАНК	БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	"СТАНДАРТ"

Продовження таблиці В.1					
"МОРСЬКИЙ"	АВТОКРАЗБАНК	ЗАХІДІНКОМБАНК	"ДАНИЕЛЬ"	МІСТО БАНК	БАНК ДЕМАРК
УКРКОМУНБАНК	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	"ПОРТО-ФРАНКО"	ПОЛТАВА - БАНК	АВТОКРАЗБАНК	"КИЇВ"
"СИНТЕЗ"	КОМІНВЕСТБАНК	"ЛЬВІВ"	ФІНРОСТБАНК	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	ПОЛКОМБАНК
"КОНТРАКТ"	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	ФІНРОСТБАНК	ЮНЕКС БАНК	ПОЛТАВА - БАНК	ЗЛАТОБАНК
ПРОМЕКОНОМБАНК	"ЛЬВІВ"	МЕТАБАНК	АВТОКРАЗБАНК	"ГЛОБУС"	БАНК ВОСТОК
РЕАЛ БАНК	"ПОРТО-ФРАНКО"	"КОНТРАКТ"	"ПОРТО-ФРАНКО"	УКРГАЗПРОМ БАНК	БАНК СІЧ
ЛЕГБАНК	МЕТАБАНК	"ГРАНТ"	РЕАЛ БАНК	"ПОРТО-ФРАНКО"	"ГЛОБУС"
ФІНРОСТБАНК	СОЦКОМБАНК	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	АПЕКС-БАНК	БГ БАНК
АКОРДБАНК	АГРОКОМБАНК	"МОРСЬКИЙ"	УКРГАЗПРОМБАНК	БАНК МОРСЬКИЙ	"АКСІОМА"
ІНВЕСТБАНК	АРТЕМ-БАНК	РЕАЛ БАНК	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	АСВІО БАНК
"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	"ГРАНТ"	УКРКОМУНБАНК	"ЛЬВІВ"	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК
ІНТЕРБАНК	ЄВРОПРОМБАНК	ІНВЕСТБАНК	ЗАХІДІНКОМБАНК	"ДАНИЕЛЬ"	ПРОМІНВЕСТ БАНК
ПОЛКОМБАНК	АКОРДБАНК	ПРОМЕКОНОМБАНК	КОМІНВЕСТБАНК	КОМІНВЕСТБАНК	ФОРТУНА-БАНК
РЕГІОН-БАНК	УКРКОМУНБАНК	ЄВРОПРОМБАНК	БАНК МОРСЬКИЙ	ПРОМЕКОНОМБАНК	ЄВРОПРОМБАНК
"ДНІСТЕР"	"МОРСЬКИЙ"	АСВІО БАНК	МЕТАБАНК	ІНТЕГРАЛ - БАНК	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"
ФІНЕКСБАНК	ФІНРОСТБАНК	ПОЛКОМБАНК	АПЕКС-БАНК	"ЛЬВІВ"	БАНК КАМБІО
"ПРИВАТІНВЕСТ"	ІНТЕРБАНК	АКОРДБАНК	АКОРДБАНК	ЄВРОПРОМБАНК	
БАНК СТОЛИЦЯ "СТОЛИЧНИЙ"	КЛАСИКБАНК АСВІО БАНК	РЕГІОН-БАНК ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	БАНК ГРАНТ ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	"ПРЕМІУМ" ЛЕГБАНК	
"ОЛІМПІЙСЬКА УКРАЇНА"	ІНВЕСТБАНК	ЛЕГБАНК	ПРОМЕКОНОМБАНК	БАНК ГРАНТ	
ПРАЙМ-БАНК	"КОНТРАКТ"	ІНТЕРБАНК	УКРКОМУНБАНК	ЗАХІДІНКОМБАНК	
ТММ-БАНК	РЕАЛ БАНК	БАНК ТРАСТ	ЄВРОПРОМБАНК	БАНК КОНТРАКТ	
ТРАНСБАНК	ПОЛКОМБАНК	"СТОЛИЧНИЙ"	БАНК КОНТРАКТ	МЕТАБАНК	
СХІДНО-ПРОМИСЛ. КОМЕРЦ. БАНК	ПРОМЕКОНОМБАНК	КРЕДИТ ОПТИМА БАНК	УНКОМБАНК	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	
"АРМА"	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	"СТАНДАРТ"	ІНВЕСТБАНК	"СТАНДАРТ"	
БАНК ВЕЛЕС	РЕГІОН-БАНК	ОКСІ БАНК	ЛЕГБАНК	АКОРДБАНК	
"КРЕДИТ - ОПТИМА"	ЛЕГБАНК	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РАЦІОН.ФІНАНС	АСВІО БАНК	ПОЛКОМБАНК	
ДІАЛОГБАНК	ОКСІ БАНК	ПРАЙМ-БАНК	ПОЛКОМБАНК	ІНВЕСТБАНК	
БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	БАНК СТОЛИЦЯ	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	УКРКОМУНБАНК	
	ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	БАНК БОГУСЛАВ	
	"СТОЛИЧНИЙ"	ГРІН БАНК	РЕГІОН-БАНК	ІНТЕРБАНК	

Продовження таблиці В.1						
		"СТАНДАРТ"	ТММ-БАНК	"СТОЛИЧНИЙ"	БАНК СОФІЙСЬКИЙ	
		ПРАЙМ-БАНК	БАНК СТОЛИЦЯ	БАНК СІЧ	БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	
		ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК		ОКСІ БАНК	ВЕРНУМ БАНК	
		"КРЕДИТ - ОПТИМА"		АРТЕМ-БАНК	БАНК СІЧ	
		СХІДНО-ПРОМИСЛ.КОМЕРЦ.БАНК		РАДАБАНК	БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ	
		ГРІН БАНК		КРЕДИТ ОПТИМА БАНК	АСВІО БАНК	
		ТММ-БАНК		ПРАЙМ-БАНК	АРТЕМ-БАНК	
		БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ		"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	РЕГІОН-БАНК	
		"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"		ТММ-БАНК	ОКСІ БАНК	
				КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	ПРАЙМ-БАНК	
				ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	РАДАБАНК	
				ГРІН БАНК	ФІНЕКСБАНК	
				БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	"КОНКОРД"	
					БАНК ПОРТАЛ	
					БАНК ВЕЛЕС	
IV група	6	4	4	1	2	3
реалізація комерційно-споживчої стратегії	УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	СЕБ БАНК	"НАДРА"	БАНК ФАМІЛЬНИЙ	БАНК 3/4	АСТРА БАНК
	ПРОФІН БАНК	БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	СВЕДБАНК		БАНК ФАМІЛЬНИЙ	БАНК ФАМІЛЬНИЙ
	БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	АВАНТ-БАНК	СЕБ БАНК			РОДОВІД БАНК
	"ФАМІЛЬНИЙ"	"ФАМІЛЬНИЙ"	"ФАМІЛЬНИЙ"			
	АВАНТ-БАНК					
	УКРАЇНСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТР.ТА РОЗВ.					
V група	54	49	59	53	57	60
реалізація корпоративної стратегії (орієнтація на обслуговування у межах груп юридичних осіб	УКРЕКСІМБАНК	УКРЕКСІМБАНК	УКРЕКСІМБАНК	УКРЕКСІМБАНК	УКРЕКСІМБАНК	ФІНБАНК
	АЛЬФА-БАНК	ДОНГОРБАНК	ВТБ БАНК	"НАДРА"	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ
	ІНГ БАНК УКРАЇНА	ІНГ БАНК УКРАЇНА	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИЙ БАНК	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	ФІДОБАНК	ЕКСПОБАНК
	УНІКРЕДИТ БАНК	УНІКРЕДИТ БАНК	ІНГ БАНК УКРАЇНА	ІНГ БАНК УКРАЇНА	ІНГ БАНК УКРАЇНА	НЕОС БАНК
	ДОНГОРБАНК	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	КРЕДИТ ОПТИМА БАНК
	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	РОДОВІД БАНК	РОДОВІД БАНК	РОДОВІД БАНК	"ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"
	МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	КІБ КРЕДІ АГРІКОЛЬ	УНІКРЕДИТ БАНК	ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	СІТІБАНК	РАДИКАЛ БАНК
	КАЛІОН БАНК УКРАЇНА	"КЛПРИНГОВИЙ ДІМ"	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	СІТІБАНК	ДІВІ БАНК	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ
	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	ЕКСПРЕС-БАНК	"СОЮЗ"	ФІДОБАНК	УКРБІЗНЕСБАНК	СВРОБАНК
	БТА БАНК	УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	МАРФІН БАНК	УНІКРЕДИТ БАНК	"СОЮЗ"	ФІДОБАНК

Продовження таблиці В.1					
БМ БАНК	"БІЗНЕС СТАНДАРТ"	КІБ КРЕДІ АГРІКОЛЬ	УКРБІЗНЕСБАН К	"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	ЕКСПРЕС-БАНК
"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	"СОЮЗ"	"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	ДІВІ БАНК	БАНК НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ	УКРБУДІНВЕСТБАНК
ЕКСПРЕС-БАНК	ЕНЕРГОБАНК	АКТИВ - БАНК	"СОЮЗ"	БАНК ВОСТОК	ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ
КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	МІСТО БАНК	БМ БАНК	"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	ФОРТУНА-БАНК	БМ БАНК
"СОЮЗ"	"АРКАДА"	УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	СВЕДБАНК	БАНК ПЕРШИЙ	БАНК ПОРТАЛ
ЗЛАТОБАНК	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	ТЕРРА БАНК	БАНК НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ	ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ
УНІКОМБАНК	ФІНБАНК	КОНВЕРСБАНК	ФОРТУНА-БАНК	РАДИКАЛ БАНК	УКРБІЗНЕСБАНК
АСТРА БАНК	ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	ТАСКОМБАНК	ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"
ЕНЕРГОБАНК	ІНПРОМБАНК	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	БАНК ВОСТОК	"ТК КРЕДИТ"	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК
ФОРТУНА-БАНК	"ТК КРЕДИТ"	БАНК КАМБІО	"ТК КРЕДИТ"	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	БАНК ЮНІСОН
ПАРТНЕР-БАНК	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	ФОРТУНА-БАНК	МІСТО БАНК	БАНК ЮНІСОН	ЮНІОН СТАНДАРТ БАНК
ФІНБАНК	"ЮНЕКС"	МІСТО БАНК	МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	ЄВРОБАНК	МЕГ АБАНК
ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	АПЕКС-БАНК	МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	КЛАСИКБАНК	ПОЛТАВА - БАНК
БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	ЄВРОБАНК	КРЕДИТПРОМБАНК	ВЕКТОР БАНК
ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	ЄВРОБАНК	АВАНТ-БАНК	СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК	"ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"	"СТОЛИЧНИЙ "
"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	"ПРЕМІУМ"	"ТК КРЕДИТ"	"НОВИЙ"	"АКСІОМА"	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК
АКТАБАНК	БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	ДІВІ БАНК	РАДИКАЛ БАНК	АСТРА БАНК	ВТБ БАНК
"ЛЬВІВ"	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	"ПРЕМІУМ"	СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК	"УКООПСЛКА"
АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	"НОВИЙ"	ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	УНІКОМБАНК	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"
"ТК КРЕДИТ"	БАНК БОГУСЛАВ	ЄВРОБАНК	КЛАСИКБАНК	ОМЕГА БАНК	"ЦЕНТР"
СИГМАБАНК	УНІКОМБАНК	"НОВИЙ"	БАНК БОГУСЛАВ	"НОВИЙ"	ЮНЕКС БАНК
"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	"ПРЕМІУМ"	БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ	АГРОКОМБАНК	СІТІБАНК
БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	СИГМАБАНК	РАДИКАЛ БАНК	АГРОКОМБАНК	ЮНІОН СТАНДАРТ БАНК	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК
МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	БАНК БОГУСЛАВ	ІНТЕРБАНК	БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ	КЛАСИКБАНК
"НОВИЙ"	КРЕДИТВЕСТ БАНК	УНІКОМБАНК	"АКСІОМА"	ГРІН БАНК	"ТК КРЕДИТ"
БАНК БОГУСЛАВ	БАНК ТРАСТ	АГРОКОМБАНК	"ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"	"СТОЛИЧНИЙ "	МОТОР-БАНК

Продовження таблиці В.1					
ЄВРОБАНК	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РАЦІОН.ФІНАНС	ІНПРОМБАНК	БАНК СОФІЙСЬКИЙ	КРЕДИТВЕСТ БАНК	МІЖНАРОДН ИЙ ІНВЕСТИЦІЙ НИЙ БАНК
"ТРАСТ"	МОТОР-БАНК	КЛАСИКБАНК	"ТРАСТ- КАПІТАЛ"	"ТРАСТ- КАПІТАЛ"	ДІАМАНТБА НК
КЛАСИКБАНК	"УКООПСПІЛКА "	"ТРАСТ- КАПІТАЛ"	МОТОР-БАНК	ІНТЕРКРЕДИ ТБАНК	КСГ БАНК
КРЕДИТВЕСТ БАНК	"КОНКОРД"	ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	"СТАНДАРТ"	МЕЛІОР БАНК	КРЕДИТПРО МБАНК
"КОНКОРД"	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИ Й БАНК	"УКООПСПІЛКА "	КРЕДИТВЕСТ БАНК	ПРОФІН БАНК	ФІНАНС БАНК
"ПРЕМІУМ"	ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	"АКСІОМА"	МЕЛІОР БАНК	МОТОР-БАНК	"ТРАСТ- КАПІТАЛ"
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РАЦІОН.ФІНАНС	РАДИКАЛ БАНК	ФІНЕКСБАНК	"УКООПСПІЛКА "	УКРБУДІНВЕ СТБАНК	ФІНЕКСБАНК
ПРОМИСЛОВО- ФІНАНСОВИЙ БАНК	ФІНЕКСБАНК	БАНК ВОСТОК	ІНТЕРКРЕДИТ АНК	КСГ БАНК	МЕЛІОР БАНК
"УКООПСПІЛКА "	"ЦЕНТР"	КРЕДИТВЕСТ БАНК	"КОНКОРД"	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	"СОЮЗ"
ШОБАНК	УКРАЇНСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТР.ТА РОЗВ.	БАНК СІЧ	ФІНЕКСБАНК	"УКООПСПІЛ КА"	ГРІН БАНК
ОКСІ БАНК	БАНК ВЕЛЕС	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИ Й БАНК	ЄВРОПЕЙСЬКИ Й БАНК РАЦІОН.ФІНАНС.	КРЕДИТ ОПТИМА БАНК	БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕН Ь
ЄВРОПРОМБАН К	РАДАБАНК	"ЦЕНТР"	УКРБУДІНВЕСТ БАНК	БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	УКРЕКСІМБА НК
ВСЕУКРАЇНСЬК ИЙ БАНК РОЗВИТКУ	БАНК АЛЬЯНС	"КОНКОРД"	УКРАЇНСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТР.ТА РОЗВ.	ПРОМИСЛОВ О- ФІНАНСОВИ Й БАНК	"НОВИЙ"
КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИ Й БАНК		МОТОР-БАНК	СХІДНО- ПРОМИСЛ. КОМЕРЦ. БАНК	ФІНАНС БАНК	ІНГ БАНК УКРАЇНА
МОТОР-БАНК		БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ	"ЦЕНТР"	КОМЕРЦІЙН ИЙ ІНДУСТРІАЛЬ НИЙ БАНК	СЕБ КОРПОРАТИ ВНИЙ БАНК
РАДАБАНК		"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	БАНК ВЕЛЕС	ІНВЕСТИЦІЙ НО- ТРАСТОВИЙ БАНК	ДІВІ БАНК
"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"		РАДАБАНК	БАНК АЛЬЯНС	БАНК АЛЬЯНС	СМАРТБАНК
"АЛЬЯНС"		ІНТЕРКРЕДИТБ АНК		СХІДНО- ПРОМИСЛ. КОМЕРЦ. БАНК	БАНК ВЕЛЕС
		УКРБУДІНВЕСТ БАНК		"ЦЕНТР"	"КОНКОРД"
		БАНК ВЕЛЕС		АЛЬПАРИ БАНК	БАНК АЛЬЯНС
		УКРАЇНСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТР.ТА РОЗВ.		УКРАЇНСЬКИ Й БАНК РЕКОНСТР.Т А РОЗВ.	БАНК СОФІЙСЬКИЙ
		БАНК АЛЬЯНС			БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ
		СХІДНО- ПРОМИСЛ.КОМ ЕРЦ.БАНК			УНІКОМБАН К
					КРЕДИТВЕСТ БАНК

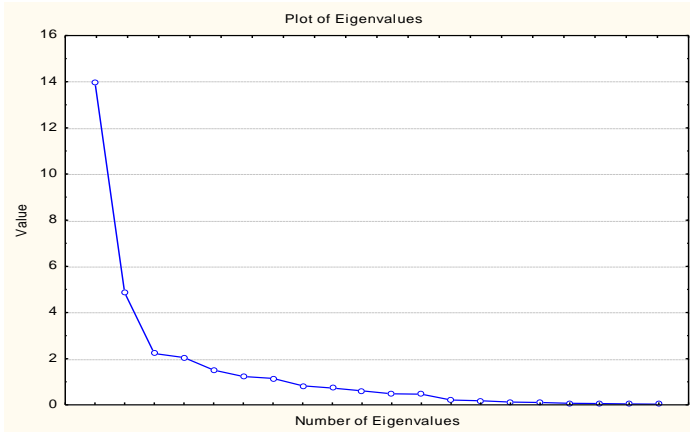
Додаток Д
Таблиця Д.1

Фінансові показники діяльності банків
для проведення мультифакторного аналізу

Назва показника	Формула розрахунку	Економічна сутність
Коефіцієнт надійності (рівень левериджу)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Зобов'язання банку}}$	Визначає рівень залежності банку від залучених коштів.
Коефіцієнт фінансового важеля	$\frac{\text{Зобов'язання банку}}{\text{Власний капітал}}$	Розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку.
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	$\frac{\text{Загальні активи}}{\text{Власний капітал банку}}$	Показує ступінь покриття активів капіталом банку. У зростанні даного коефіцієнта зацікавлені акціонери, оскільки прибуток заробляється всім капіталом, включаючи і залучений, а дивіденди отримують лише акціонери
Коефіцієнт захищеності дохідних активів (генеральний коефіцієнт надійності)	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Дохідні активи}}$	Сигналізує про захист дохідних активів, що чутливі до зміни процентних ставок) мобільним власним капіталом.
Коефіцієнт захищеності капіталу	$\frac{\text{Основні засоби}}{\text{Власний капітал}}$	Показує, яку частку своїх активів банк вкладає у нерухомість, цінності та устаткування.
Коефіцієнт концентрації капіталу	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Пасиви банку}}$	Свідчить про достатність капіталу для забезпечення надійності і стійкості банку; визначає рівень капіталу в структурі загальних пасивів. Надмірне зростання зазначеного коефіцієнта свідчить про неділову активність (пасивність) банку щодо залучення ресурсів та розвитку клієнтської бази.
Коефіцієнт активності залучення коштів	$\frac{\text{Зобов'язання банку}}{\text{Загальні пасиви}}$	Характеризує активність банку щодо залучення грошових коштів на фінансовому ринку.
Коефіцієнт використання зобов'язань	$\frac{\text{Кредити надані}}{\text{Зобов'язання банку}}$	Призначений для оцінки здійснюваної банком політики з управління активно-пасивними операціями.
Коефіцієнт активності використання строкових депозитів у кредитний портфель	$\frac{\text{Кредитний портфель}}{\text{Депозити строкові}}$	Показує активність використання строкових депозитів для формування кредитного портфелю.
Коефіцієнт рівня кредитно-інвестиційного портфеля в загальних активах	$\frac{\text{Кредитно - інвестиційний портфель}}{\text{Загальні активи}}$	Підвищення значення цього показника в динаміці є позитивною тенденцією й основою збільшення рентабельності банківських активів.
Коефіцієнт використання залучених та запозичених коштів	$\frac{\text{Кредитно - інвестиційний портфель}}{\text{Залучені та запозичені кошти банку}}$	Значення цього коефіцієнта має перебувати в межах 75 %. Збільшення його до 85 % характеризує ефективне використання залучених коштів. Занадто високе значення коефіцієнта може призвести до падіння ліквідності.
Коефіцієнт сумнівної та простроченої заборгованості в кредитному портфелі	$\frac{\text{Збиткові позики}}{\text{Кредити надані}}$	Визначає якість активів та якість кредитного портфеля банку з точки зору проблематичності їх повернення.

Продовження додатку Д		
Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів	$\frac{\text{Строкові депозити}}{\text{Загальні пасиви}}$	Визначає питому вагу строкових депозитів у загальних пасивах.
Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів	$\frac{\text{Міжбанківські кредити отримані}}{\text{Загальні пасиви}}$	Визначає питому вагу одержаних міжбанківських кредитів у загальних пасивах.
Коефіцієнт кредитної активності	$\frac{\text{Обсяг кредитного портфеля}}{\text{Загальні активи}}$	Показує питому вагу кредитного портфеля у загальних активах.
Показник загальної інвестиційної активності вкладення в ц/п та пайову участь	$\frac{\text{Портфель ЦП та паїв}}{\text{Загальні активи}} * 100\%$	Показує частку портфеля ЦП і паїв у загальних активах. Перебуває в протилежній залежності від коефіцієнта кредитної активності.
Коефіцієнт загальної ліквідності	$\frac{\text{Загальні активи}}{\text{Зобов'язання банку}}$	Характеризує максимальну можливість банку в погашенні зобов'язань всіма активами.
Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів (з метою визначення незбалансованої ліквідності)	$\frac{\text{Кредити надані}}{\text{Залучені депозити}}$	Розкриває наскільки видані кредити забезпечені всіма залученими депозитами, тобто показує чи є незбалансована ліквідність.
Загальний рівень рентабельності	$\frac{\text{Балансовий прибуток}}{\text{Загальний дохід}}$	Визначає розмір балансового прибутку на 1 грн. доходу.
Рентабельність доходних активів	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Дохідні активи}} * 100\%$	Характеризує рівень окупності чистим прибутком середньорічних загальних активів.
Рентабельність капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Капітал банку}} * 100\%$	Характеризує рівень окупності чистим прибутком середньорічного загального капіталу.
Окупність витрат доходами (коефіцієнт дієздатності банку)	$\frac{\text{Доходи банку}}{\text{Витрати банку}}$	Визначає розмір доходу на 1 грн витрат. Оцінює стабільність діяльності банку, ефективність інтегрованого управління активами і пасивами з точки зору прибутковості.
Чиста маржа процентного прибутку	$\frac{\text{Процентні доходи} - \text{Процентні витрати}}{\text{Доходні активи}} * 100\%$	Розкриває рівень доходності активів від процентних операцій.
Чистий спред	$\left(\frac{\% \text{ отримані}}{\text{Кредити надані}} - \frac{\% \text{ сплачені}}{\text{Підпроцентні депозити}} \right)$	Розкриває рівень доходності активів від процентних операцій.

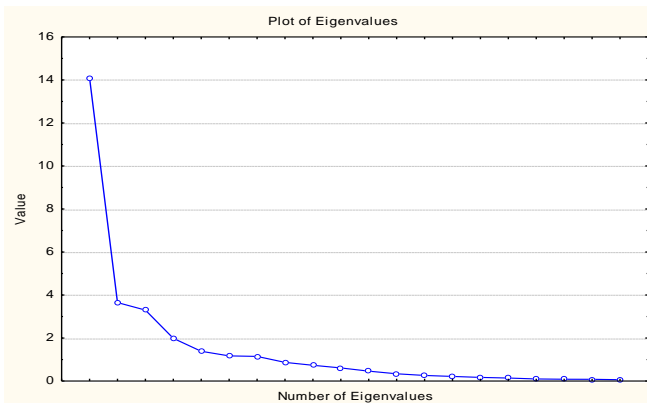
Додаток Е

Eigenvalues (dani09.sta) Extraction:
Principal components

	Eigenvalue	% Total – variance	Cumulative – Eigenvalue	Cumulative %
1	13,98239	45,10450	13,98239	45,10450
2	4,86315	15,68756	18,84554	60,79206
3	2,22411	7,17454	21,06965	67,96660
4	2,05012	6,61329	23,11977	74,57989
5	1,50493	4,85460	24,62469	79,43449

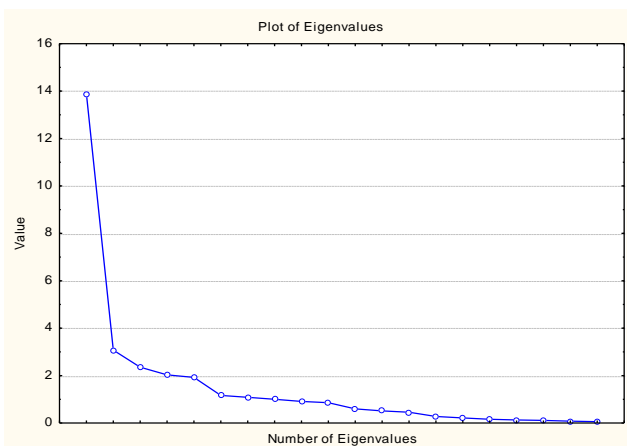
Рис. Е.1. Таблиці власних значень кореляційних матриць та їхні графіки “кам’яного осипу” для банків у 2009 році

Eigenvalues (dani10.sta) Extraction:
Principal components

	Eigenvalue	% Total – variance	Cumulative - Eigenvalue	Cumulative - %
1	14,08833	45,44623	14,08833	45,44623
2	3,64874	11,77012	17,73707	57,21635
3	3,30012	10,64556	21,03719	67,86191
4	1,98678	6,40897	23,02397	74,27088
5	1,38441	4,46584	24,40838	78,73672

Рис. Е.2. Таблиці власних значень кореляційних матриць та їхні графіки “кам’яного осипу” для банків у 2010 році

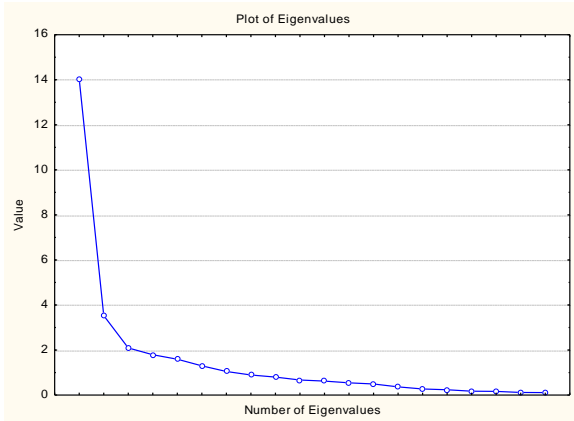

Eigenvalues (dani11.sta) Extraction:
Principal components

	Eigenvalue	% Total – variance	Cumulative – Eigenvalue	Cumulative - %
1	13,87745	44,76598	13,87745	44,76598
2	3,07509	9,91964	16,95254	54,68562
3	2,35328	7,59122	19,30582	62,27684
4	2,03143	6,55299	21,33725	68,82983
5	1,92368	6,20543	23,26093	75,03526

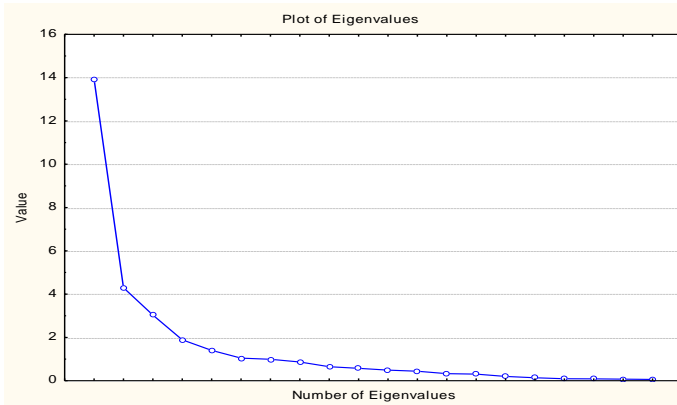
Рис. Е.3. Таблиці власних значень кореляційних матриць та їхні графіки “кам’яного осипу” для банків у 2011 році

Продовження додатку Е

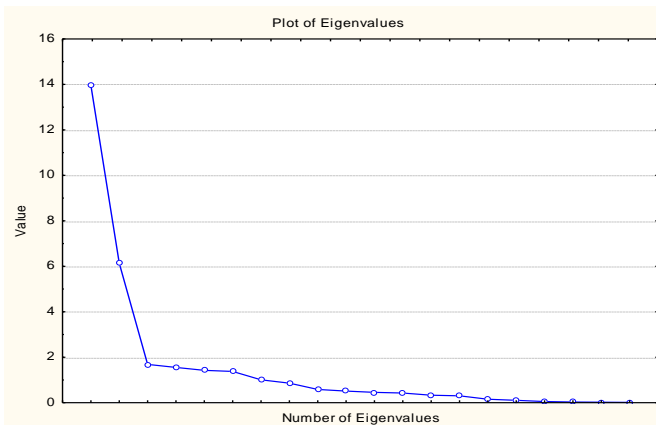
	Eigenvalue	% Total variance	Cumulative – Eigenvalue	Cumulative - %
1	14,03003	45,25817	14,03003	45,25817
2	3,52911	11,38423	17,55914	56,64240
3	2,09219	6,74901	19,65134	63,39140
4	1,79116	5,77793	21,44249	69,16933
5	1,59104	5,13240	23,03354	74,30173

Рис. Е.4. Таблиці власних значень кореляційних матриць та їхні графіки “кам’яного осипу” для банків у 2012 році

	Eigenvalue	% Total variance	Cumulative – Eigenvalue	Cumulative - %
1	13,92955	44,93403	13,92955	44,93403
2	4,29725	13,86211	18,22680	58,79614
3	3,03388	9,78670	21,26068	68,58284
4	1,89034	6,09787	23,15102	74,68071
5	1,40087	4,51892	24,55189	79,19964

Рис. Е.5. Таблиці власних значень кореляційних матриць та їхні графіки “кам’яного осипу” для банків у 2013 році

	Eigenvalue	% Total variance	Cumulative – Eigenvalue	Cumulative - %
1	13,95026	45,00084	13,95026	45,00084
2	6,13388	19,78670	20,08414	64,78753
3	1,68429	5,43319	21,76842	70,22072
4	1,55087	5,00279	23,31929	75,22351
5	1,42426	4,59440	24,74355	79,81791

Рис. Е.6. Таблиці власних значень кореляційних матриць та їхні графіки “кам’яного осипу” для банків у 2014 році

Додаток Ж
Таблиця Ж.1

**Матриці факторних навантажень, отримані після обертання факторів
методом нормалізованого варімаксу, у 2009 році**

Factor Loadings (Varimax normalized) (Spreadsheet23) Extraction: Principal components (Marked loadings are >,700000)					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
v3	0,83835	-0,005104	0,010418	0,132277	-0,231095
v4	0,89679	0,090275	-0,021564	-0,057247	-0,144965
v5	0,98374	-0,003112	0,014304	0,034158	0,150839
v6	0,96807	0,004125	-0,026945	-0,004772	-0,028466
v7	0,76620	-0,016173	0,087517	0,096095	0,434639
v8	-0,89244	0,114580	-0,036725	-0,197050	-0,102790
v9	0,99200	0,016221	-0,007844	0,035482	0,092552
v10	0,87011	-0,004715	-0,022538	0,074186	0,193923
v11	0,94807	0,028167	-0,054865	-0,044883	-0,004914
v12	0,92254	-0,005824	-0,040442	0,039607	-0,002057
v13	0,23628	-0,031157	0,159345	0,030427	0,579470
v14	0,79621	-0,009050	0,123574	0,012349	0,408777
v15	0,98649	0,001955	-0,005088	0,052032	0,134904
v16	-0,21591	0,270398	-0,049456	-0,569802	0,080265
v17	0,89729	0,007013	0,044763	0,034603	0,343731
v18	0,92226	0,002951	0,041450	0,024817	0,304896
v19	0,98253	-0,007988	0,003543	0,034127	0,101427
v20	-0,97342	0,008111	0,009441	-0,071672	-0,109323
v21	0,00091	0,960413	0,047601	0,025893	-0,101301
v22	-0,02909	-0,946226	-0,152546	-0,050664	0,053223
v23	-0,11896	-0,329712	0,334731	0,145378	-0,603417
v24	0,01817	-0,407693	0,510371	0,056255	0,440848
v25	0,00273	-0,023928	-0,024244	-0,937086	0,008261
v26	0,03931	0,981396	-0,047460	-0,010438	0,070754
v27	-0,12941	-0,067265	-0,066907	-0,050357	-0,126375
v28	-0,02326	-0,956473	0,034932	-0,043895	-0,067396
v29	-0,03993	0,811095	-0,169217	-0,214865	0,190614
v30	0,01920	0,057894	0,913055	-0,005452	-0,124843
v31	0,04623	0,074712	-0,062092	0,892183	0,143549
v32	-0,01894	0,047899	0,913403	-0,019521	0,127537
v33	-0,04092	0,266171	0,101358	-0,070199	-0,248472
Expl. Var	13,60503	4,812751	2,180019	2,174681	1,852208
Prp. Totl	0,43887	0,155250	0,070323	0,070151	0,059749

Продовження додатку Ж

Таблиця Ж.2

**Матриці факторних навантажень, отримані після обертання факторів
методом нормалізованого варімаксу, у 2010 році**

Factor Loadings (Varimax normalized) (dani10.sta) Extraction: Principal components (Marked loadings are >,700000)					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
v3	0,80805	-0,098728	0,324938	-0,027701	-0,047692
v4	0,89849	-0,083862	-0,026056	-0,058496	-0,050761
v5	0,98882	0,073662	0,006635	0,033559	0,046731
v6	0,96654	0,013090	-0,030039	-0,072071	-0,012948
v7	0,75789	0,192827	0,095841	0,284349	0,178846
v8	-0,91728	-0,074452	-0,187279	-0,116436	-0,104560
v9	0,99409	0,064304	0,013611	0,022967	0,012642
v10	0,87983	0,112826	0,107517	0,061775	0,036420
v11	0,93609	0,097038	-0,082673	-0,025683	-0,011808
v12	0,91818	0,057528	-0,005195	-0,036531	0,000131
v13	0,22987	0,073200	0,198503	0,544706	0,116574
v14	0,77250	0,116964	0,157201	0,376102	0,091218
v15	0,98985	0,091348	0,020933	0,038118	0,024554
v16	-0,00387	-0,099989	-0,885872	-0,218582	-0,017398
v17	0,94270	0,120653	0,011990	0,141795	0,065707
v18	0,94288	0,102909	0,036038	0,156213	0,054910
v19	0,98503	0,055713	0,010231	0,043173	0,037752
v20	-0,97220	-0,057804	-0,078536	-0,016073	-0,001594
v21	-0,14668	-0,890265	-0,089858	-0,048361	0,267101
v22	0,07015	0,856668	0,058051	-0,209882	-0,247866
v23	-0,08879	-0,815083	0,354072	-0,101052	0,227843
v24	0,04454	0,067908	0,079092	0,902409	-0,053488
v25	-0,01992	-0,140108	-0,896297	-0,030785	-0,012292
v26	-0,01931	-0,082742	-0,926299	-0,028995	0,115836
v27	-0,08861	-0,370917	-0,065944	-0,008651	-0,460809
v28	0,11304	-0,123646	0,067645	0,019048	0,412487
v29	-0,17298	0,172251	-0,612172	-0,016296	-0,070668
v30	0,01685	-0,423910	0,009842	0,063214	0,817990
v31	0,12921	0,715588	0,184445	0,054894	0,041688
v32	-0,01309	-0,156773	-0,016691	0,843882	-0,080705
v33	-0,08745	-0,156724	-0,160411	-0,099937	0,722677
Expl. Var	13,70461	3,309012	3,275364	2,247846	1,871552
Prp. Totl	0,44208	0,106742	0,105657	0,072511	0,060373

Продовження додатку Ж

Таблиця Ж.3

**Матриці факторних навантажень, отримані після обертання факторів
методом нормалізованого варімаксу, у 2011 році**

Factor Loadings (Varimax normalized) (dani11.sta) Extraction: Principal components (Marked loadings are >,700000)					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
v3	0,80495	-0,119397	-0,337357	0,017003	-0,015244
v4	0,91800	-0,042700	-0,003744	0,060610	0,018766
v5	0,99256	0,027397	0,010962	0,036015	0,006192
v6	0,97036	0,016219	0,044849	0,052224	0,012995
v7	0,81148	0,045497	-0,097539	-0,023345	-0,016259
v8	-0,95343	0,019082	0,156890	-0,020219	0,003527
v9	0,99532	0,036200	0,011414	0,037457	0,006639
v10	0,80766	0,063380	-0,142131	0,038892	0,007296
v11	0,95254	0,074450	0,023906	0,028599	0,000104
v12	0,92059	0,036516	0,072385	0,046197	0,006046
v13	-0,04647	0,138667	0,079947	-0,123085	-0,006824
v14	0,72077	0,060459	-0,226041	-0,174320	-0,041580
v15	0,99354	0,050249	0,014041	0,032555	0,004282
v16	0,08258	0,050064	0,658252	0,107119	0,089600
v17	0,97507	0,060198	0,015655	0,001589	0,005331
v18	0,96669	0,055378	0,008064	-0,006467	0,004558
v19	0,98835	0,033948	-0,000350	0,031422	0,003098
v20	-0,98053	-0,040121	-0,009266	-0,040013	-0,001108
v21	-0,12488	-0,918201	0,191697	0,033876	0,067635
v22	0,06502	0,871890	-0,201546	0,318831	-0,019581
v23	-0,07963	-0,800020	-0,390085	0,033746	0,020259
v24	-0,02537	0,033365	-0,053875	-0,942122	-0,013414
v25	0,00431	-0,003307	-0,031567	0,022895	0,996764
v26	0,05508	-0,172892	0,733368	-0,103095	-0,105303
v27	-0,06486	-0,051569	0,103980	0,084878	0,036773
v28	0,08660	-0,102325	-0,317853	0,232025	-0,013890
v29	-0,14782	0,098038	0,851079	-0,032494	-0,070467
v30	-0,01575	-0,775863	0,013164	0,064876	-0,016130
v31	-0,01855	0,067965	-0,018949	0,010146	-0,984177
v32	-0,04232	-0,114949	-0,010052	-0,925286	0,021685
v33	-0,04273	-0,286045	0,331298	0,142404	0,004650
Expl. Var	13,78954	3,067792	2,385433	2,021040	1,997128
Prp. Totl	0,44482	0,098961	0,076949	0,065195	0,064423

Продовження додатку Ж

Таблиця Ж.4

**Матриці факторних навантажень, отримані після обертання факторів
методом нормалізованого варімаксу, у 2012 році**

Factor Loadings (Varimax normalized) (Spreadsheet9) Extraction: Principal components (Marked loadings are >,700000)					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
v3	0,82293	0,001973	0,041259	0,057592	-0,401053
v4	0,93814	0,000681	0,054648	0,063549	-0,101608
v5	0,98472	0,044837	0,022672	0,020011	0,061034
v6	0,97130	0,033073	0,037477	0,033496	0,044937
v7	0,76867	0,080013	-0,043304	-0,039909	0,109253
v8	-0,95960	0,015038	0,000945	-0,049380	0,046048
v9	0,99408	0,045571	0,031458	0,027793	0,013552
v10	0,78743	0,098138	0,059159	0,058262	-0,129084
v11	0,88016	0,119372	0,041082	-0,000032	0,010240
v12	0,93050	0,014614	0,000790	0,028970	0,098116
v13	-0,00836	0,064773	-0,605791	0,032049	0,309728
v14	0,64972	0,213748	-0,041970	-0,281066	-0,127457
v15	0,99229	0,052698	0,027150	0,021387	0,033011
v16	0,61578	-0,114543	0,501568	0,203903	0,115119
v17	0,96695	0,072057	0,049667	-0,010428	0,037789
v18	0,96424	0,053280	0,032489	-0,011945	0,045318
v19	0,98807	0,045425	-0,003936	0,018064	0,042321
v20	-0,98243	-0,069349	0,009488	-0,021630	-0,042676
v21	-0,13618	-0,924229	0,068525	-0,023588	-0,171794
v22	0,08192	0,816758	-0,073285	0,328019	0,176506
v23	-0,07863	-0,573199	-0,119669	-0,163278	-0,673267
v24	-0,05461	-0,078302	-0,102269	-0,882063	-0,038896
v25	0,04304	-0,103215	-0,101639	0,466947	0,585985
v26	0,02562	-0,062340	0,903293	0,131976	0,158026
v27	-0,01429	-0,121450	-0,461287	0,085229	-0,302649
v28	-0,00150	-0,129838	-0,589290	0,065797	0,105390
v29	-0,04671	0,084742	-0,023780	-0,208156	0,670927
v30	-0,01946	-0,655239	0,038211	-0,270616	0,139249
v31	0,09641	0,784592	0,215692	-0,171187	0,010076
v32	-0,03012	-0,328438	0,060244	-0,741748	0,122093
v33	-0,01917	-0,163575	-0,051194	0,141298	-0,016455
Expl. Var	13,87334	3,205454	2,115303	2,016941	1,822495
Prp. Totl	0,44753	0,103402	0,068236	0,065063	0,058790

Продовження додатку Ж

Таблиця Ж.5

**Матриці факторних навантажень, отримані після обертання факторів
методом нормалізованого варімаксу, у 2013 році**

Factor Loadings (Varimax normalized) (dani13.sta) Extraction: Principal components (Marked loadings are >,700000)					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
v3	0,81233	-0,107007	0,004123	-0,056100	-0,491013
v4	0,89514	0,040870	-0,053627	0,039137	-0,197310
v5	0,98517	0,018231	0,041391	0,045260	0,065771
v6	0,97912	0,025699	0,026480	0,039178	0,023780
v7	0,78534	-0,015584	0,091231	0,059143	0,217676
v8	-0,95059	-0,018572	0,008671	-0,055995	0,112947
v9	0,99427	0,021877	0,035707	0,049526	-0,008512
v10	0,73032	0,075772	0,082597	-0,025380	-0,306615
v11	0,92284	0,038175	0,085876	0,040276	-0,000285
v12	0,94502	0,003759	0,043704	0,066945	0,116192
v13	-0,00049	-0,051139	0,247326	0,094158	0,197216
v14	0,81169	-0,064741	0,076442	-0,057454	0,019096
v15	0,99102	0,018375	0,049486	0,050247	0,022239
v16	0,37125	0,062116	-0,015311	0,635060	0,193530
v17	0,96963	0,019766	0,048945	0,034690	0,018332
v18	0,96884	0,015670	0,042691	0,033045	0,030956
v19	0,98849	0,024010	0,034625	0,019893	0,018916
v20	-0,98361	-0,018223	-0,064543	-0,007180	-0,039631
v21	-0,11686	-0,041420	-0,950797	0,081673	-0,062509
v22	0,03342	0,337775	0,855864	-0,021590	0,011767
v23	-0,03562	-0,827590	-0,161155	-0,287258	-0,254740
v24	-0,01833	-0,873659	0,051008	-0,233347	0,096030
v25	-0,01218	0,222686	0,003618	0,927437	0,033583
v26	-0,01492	0,256845	-0,018640	0,921216	0,047462
v27	-0,00829	-0,880338	0,081969	-0,062555	-0,124408
v28	0,03209	-0,071781	-0,082771	-0,759482	0,209190
v29	-0,01400	0,124780	0,033946	-0,063156	0,808515
v30	-0,00829	-0,025497	-0,765797	0,036448	0,263065
v31	0,12789	0,023239	0,781749	-0,067695	0,250264
v32	-0,02786	-0,902748	-0,115389	-0,074238	0,079094
v33	-0,01468	0,075076	-0,189020	-0,086873	0,024540
Expl. Var	13,81510	3,331989	3,037159	2,901397	1,466238
Prp. Totl	0,44565	0,107484	0,097973	0,093593	0,047298

Продовження додатку Ж

Таблиця Ж.6

**Матриці факторних навантажень, отримані після обертання факторів
методом нормалізованого варімаксу, у 2014 році**

Factor Loadings (Varimax normalized) (dani14.sta) Extraction: Principal components (Marked loadings are >,700000)					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
v3	0,86572	0,018766	-0,224648	-0,072568	-0,066954
v4	0,99583	0,013611	-0,003151	-0,007044	0,008677
v5	0,97347	0,011873	0,024318	0,026443	0,042027
v6	0,96669	0,018880	0,005813	0,010890	0,012180
v7	0,68347	-0,022661	0,097247	0,085761	0,158728
v8	-0,91761	0,044249	0,054603	0,055396	0,066303
v9	0,99583	0,013611	-0,003151	-0,007044	0,008677
v10	0,80832	0,007096	-0,000180	-0,021846	0,010522
v11	0,91903	0,009439	0,004449	-0,028535	0,001826
v12	0,91330	-0,014925	0,027790	0,034823	0,043732
v13	0,18106	-0,360097	0,105982	0,094932	0,175531
v14	0,82016	-0,017431	-0,054560	-0,014727	0,058345
v15	0,99773	-0,002275	-0,000817	-0,007989	0,011336
v16	-0,47934	0,234300	0,095842	0,134564	0,154687
v17	0,96424	0,016330	-0,011918	-0,013877	0,009430
v18	0,96864	0,003838	-0,020703	-0,024468	-0,006142
v19	0,97401	-0,006380	0,003767	0,006767	0,010306
v20	-0,95951	0,016781	-0,022309	-0,022917	-0,038359
v21	0,00664	0,994032	0,026155	0,051008	0,005418
v22	-0,01065	-0,994189	0,007629	-0,048014	-0,005519
v23	-0,09183	-0,298493	-0,807917	0,021133	-0,188134
v24	-0,02721	-0,915840	-0,339104	-0,043696	0,029124
v25	-0,01995	-0,008401	0,025513	-0,010867	-0,825725
v26	0,02329	0,993415	0,035101	0,021328	0,057407
v27	-0,04243	0,001064	0,104581	-0,029310	-0,019084
v28	-0,02636	-0,982134	-0,016289	0,003140	-0,108292
v29	0,01987	0,990653	0,041418	0,013177	0,005764
v30	-0,04312	0,055889	-0,089483	0,871673	-0,028635
v31	-0,00499	0,012705	-0,004946	-0,055746	0,811730
v32	-0,05314	0,030539	-0,906988	-0,050240	0,062749
v33	-0,03473	0,001318	-0,016034	0,865120	-0,013245
Expl. Var	13,94335	6,031049	1,703001	1,570629	1,495524
Prp. Totl	0,44979	0,194550	0,054936	0,050665	0,048243

Додаток 3
Таблиця 3.1

Значення латентних факторів банків у 2009 році

Factor Scores (Spreadsheet23) Rotation: Varimax normalized Extraction: Principal components					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
ПРИВАТБАНК	6,977796	0,02683	-0,97480	-1,53224	0,525111
ОЩАДБАНК	4,613562	0,39162	-0,94508	-3,82151	0,451711
УКРЕКСІМБАНК	4,647795	0,22624	-0,77943	-1,13102	-0,03794
РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	4,169342	-0,24879	0,55939	1,40258	0,145474
УКРСИББАНК	3,087114	-0,42016	0,42951	7,51078	-2,08536
УКРСОЦБАНК	3,089771	0,07981	-0,42788	2,19187	0,121873
ПРОМІНВЕСТБАНК	2,389394	-0,10480	0,88105	-1,76690	0,437965
ОТП БАНК	1,858729	0,28943	0,01174	1,27298	-1,44293
ВТБ БАНК	2,021125	0,08215	-0,27416	1,03462	0,092668
АЛЬФА-БАНК	2,104398	-0,04208	-0,07307	0,65092	-0,36886
"НАДРА"	1,270097	0,10386	1,82228	1,73539	0,182463
"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	1,068758	0,15921	0,06657	0,05386	0,430877
"ФОРУМ"	1,253676	0,02043	0,15358	0,71976	0,126777
ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИЙ БАНК	1,035118	0,07388	0,23162	-0,38895	0,129412
РОДОВІД БАНК	1,250565	-0,50961	1,90681	-2,88059	0,13963
БРОКБІЗНЕСБАНК	0,830941	0,24440	-0,24348	0,07913	0,34811
СВЕДБАНК	1,118243	-0,91430	1,26400	0,50856	-0,65162
КРЕДИТПРОМБАНК	0,611655	0,15604	0,12385	0,16438	0,184021
УКРГАЗБАНК	0,357302	-0,22824	9,22240	-0,83384	0,501698
"ПІВДЕННИЙ"	0,305706	0,14675	-0,23467	1,05868	-0,1714
ІНГ БАНК УКРАЇНА	0,243009	0,35546	-0,28321	0,37533	0,591405
УНІВЕРСАЛ БАНК	0,217161	-0,01294	0,10906	1,36369	-0,39229
УНІКРЕДИТ БАНК	0,219610	0,19686	-0,05161	0,61071	0,37089
ЕРСТЕ БАНК	0,229354	-0,04067	0,18938	0,66468	0,073124
ДЕЛЬТА БАНК	0,094842	0,29578	0,04073	0,70110	0,457805
ПРАВЕКС-БАНК	0,249941	-0,03028	0,34907	-0,05599	0,227242
ВІЕЙБІ БАНК	0,118603	0,02323	0,15763	0,69676	0,061552
ДОНГОРБАНК	0,158785	-0,05584	0,21828	0,41178	0,15754
"ХРЕЩАТИК"	0,020163	0,15743	-0,06132	0,18959	0,591026
ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	0,039372	0,15722	-0,13621	0,58602	-0,11004
ІМЕКСБАНК	-0,015664	0,16590	-0,06476	-0,00741	0,483338
ІНДЕКС-БАНК	-0,089050	-0,01076	0,59902	0,62964	0,375622
КРЕДОБАНК	0,161364	-0,17097	0,37535	-0,40737	0,073478
"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	0,137532	0,20663	-0,14499	-0,78382	0,13791
МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК	-0,082510	0,12187	0,00265	0,37558	0,659539
БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	-0,130276	0,17499	-0,07088	0,35143	0,53688
КАЛІОН БАНК УКРАЇНА	-0,114187	0,28433	-0,37156	0,48696	0,273926
СІТІБАНК (УКРАЇНА)	-0,126534	0,32222	-0,53153	0,17351	0,746896
"КИЇВСЬКА РУСЬ"	-0,176515	0,09896	0,05195	0,43024	0,385878
"КИЇВ"	0,504668	-1,08059	1,83094	-3,48297	-1,15012
ІНДУСТРІАЛБАНК	-0,130262	0,14157	-0,14669	-0,05088	0,505562
СЕБ БАНК	-0,166386	0,09116	0,11153	0,23010	0,47332
БТА БАНК	-0,031578	0,21175	-0,05980	-1,03232	-0,04983

Продовження таблиці 3.1					
ПРЕУС БАНК МКБ	-0,245873	-0,05052	0,26245	0,83046	-0,36056
МЕГАБАНК	-0,205985	0,22428	-0,16268	0,41992	-0,06987
БМ БАНК	-0,236868	0,12183	0,08924	0,48089	0,323737
ФОЛЬКСБАНК	-0,272566	0,02950	0,22164	0,71345	0,186018
ПРОКРЕДИТ БАНК	-0,269289	0,23539	0,02416	0,55845	-0,3619
"КЛРИНГОВИЙ ДІМ"	-0,167181	0,05070	-0,10371	-0,01460	0,144904
ЕКСПРЕС-БАНК	-0,225437	0,19870	-0,14110	0,15222	0,625795
"ТАВРИКА"	-0,272888	0,17138	-0,09609	0,28105	0,528439
УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	-0,238881	0,18210	-0,16357	-0,07759	0,481338
ЕКСПОБАНК	-0,316700	0,05844	-0,05145	0,53430	0,14963
АКТИВ БАНК	-0,253587	0,23168	-0,16548	0,00483	0,4446
"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	-0,379365	0,14202	0,11349	0,68882	0,442661
КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	-0,239394	0,25225	-0,11286	-0,47647	0,242458
УКРІНБАНК	-0,295638	0,21803	-0,10328	-0,02665	0,431325
"ДІАМАНТ"	-0,315629	0,18338	-0,15632	0,11801	0,454218
ЄВРОГАЗБАНК	-0,399083	0,45236	0,18524	0,53350	0,759632
"СОЮЗ"	-0,350506	0,38646	-0,00375	0,33432	0,675576
ЗЛАТОБАНК	-0,334971	0,10991	-0,07564	0,46939	0,099729
УНІКОМБАНК	-0,228201	0,47543	-0,11984	-0,39787	0,018786
УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	-0,357257	0,10303	-0,13385	0,59490	0,087178
АСТРА БАНК	-0,093760	0,38513	-0,03372	-1,69900	-0,42201
БАНК КІПРУ	-0,206990	0,28484	-0,10517	-0,59150	-0,08808
"ПІВДЕНКОМБАНК"	-0,370991	0,09870	-0,07410	0,45572	0,488123
"АРКАДА"	-0,300155	0,38447	-0,18156	-0,14014	0,257023
БАНК КАМБІО	-0,391433	0,23555	0,07027	0,52705	0,635815
ХОУМ КРЕДИТ БАНК	-0,266988	0,02572	-0,08671	-0,33361	0,282257
ЕРДЕ БАНК	-0,389576	0,40001	0,08694	0,08443	0,550649
ПЛАТИНУМ БАНК	-0,341201	0,92237	-0,54746	-0,30241	-10,6915
"БАЗИС"	-0,436825	0,10295	-0,05573	0,86924	-0,10385
БГ БАНК	-0,294478	0,12388	-0,09703	-0,18196	0,392232
БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	-0,341252	0,16437	-0,15212	0,07343	0,546972
ЕНЕРГОБАНК	-0,321840	0,12579	-0,15507	0,02655	0,104011
"ДЕМАРК"	-0,314707	0,00618	-0,11484	-0,05187	0,392744
ПОЛТАВА БАНК	-0,366792	0,23848	-0,19124	0,26313	0,524212
"ІНТЕГРАЛ"	-0,404958	0,17194	0,07800	0,36301	0,761111
ФОРТУНА-БАНК	-0,319890	0,22439	-0,17152	-0,03443	0,348656
ПАРТНЕР-БАНК	-0,396449	0,22728	-0,02630	0,27463	0,832009
МІСТО БАНК	-0,346631	0,11321	-0,01663	0,15063	0,475774
ФІНБАНК	-0,405676	0,15825	-0,13939	0,53523	0,312989
ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	-0,315176	0,09811	-0,11922	-0,03832	0,168228
БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	-0,389112	0,04131	0,06083	0,38293	0,317793
АКЦЕНТ-БАНК	-0,348678	0,17751	-0,08942	0,17055	0,302723
"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	-0,368415	0,09794	-0,04353	0,27232	0,339877
БАНК МЕРКУРІЙ	-0,396225	0,16104	-0,10046	0,40430	0,385709
"БІГ ЕНЕРГІЯ"	-0,256063	-0,26632	-1,08200	-0,09607	0,227522
"БІЗНЕС СТАНДАРТ"	-0,332642	0,13050	-0,13782	-0,02866	0,416907
ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	-0,320655	0,22310	-0,15652	-0,20594	0,336961

Продовження таблиці 3.1					
"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	-0,357140	0,15975	-0,16123	0,06633	0,318169
"ДАНИЕЛЬ"	-0,389444	0,16321	-0,11857	0,24162	0,728602
"КАПИТАЛ"	-0,378409	0,13904	-0,11156	0,23308	0,26959
АКТАБАНК	-0,313928	0,35589	-0,05815	-0,31115	0,383794
БАНК РЕНЕСАНС КАПИТАЛ	-0,402899	-0,16139	-0,25868	0,01906	-0,5902
ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,310622	0,10701	-0,05719	-0,24197	0,038593
ЗАХІДІНКОМБАНК	-0,376318	-0,21502	0,35402	0,19014	0,310995
СОЦКОМБАНК	-0,409112	0,09883	-0,15916	0,43886	-0,39519
УКРГАЗПРОМБАНК	-0,392971	0,17864	-0,14666	0,29024	0,589567
ТЕРРА БАНК	-0,439586	0,17910	-0,05450	0,43741	0,586372
"АВТОКРАЗБАНК"	-0,421567	0,13225	-0,06158	0,49107	0,092274
"ЛЬВІВ"	-0,420263	-0,00554	0,07859	0,43198	-0,19979
"УКРАЇНСЬКИЙ КАПИТАЛ"	-0,408992	0,26668	-0,09582	0,28337	0,695009
"ЮНЕКС"	-0,298022	0,39563	-0,03367	-0,54435	-0,13219
"ГЛОБУС"	-0,335730	0,16668	-0,14681	-0,29459	0,313985
ІНПРОМБАНК	0,118744	-0,77108	-6,61151	-0,79942	-0,1157
МЕТАБАНК	-0,398249	0,07419	-0,10812	0,22874	0,546213
АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	-0,375504	0,14961	-0,13224	-0,02871	0,554564
КОМІНВЕСТБАНК	-0,386483	0,15174	-0,08623	0,08048	0,572945
АРТЕМ-БАНК	-0,442786	0,09053	-0,07549	0,42362	0,169022
"ТК КРЕДИТ"	-0,385177	0,27769	-0,10355	0,12455	0,331336
СИГМАБАНК	-0,299034	0,41544	-0,19272	-0,53204	0,100434
СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	-0,450513	0,25537	-0,13326	0,56638	0,40484
"ТРАСТ-КАПИТАЛ"	-0,442459	-0,00306	-0,02775	0,42237	0,464828
БАНК БОГУСЛАВ	-0,304822	0,15779	-0,08878	-0,53818	0,047758
МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,444737	0,24956	-0,09407	0,53094	0,122001
"ПОРТО-ФРАНКО"	-0,381217	0,25486	-0,10401	0,04552	0,4108
"НОВИЙ"	-0,444769	0,01056	0,11936	0,47002	0,246285
ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	-0,388047	0,33063	-0,14665	-0,06508	0,607339
"ГРАНТ"	-0,406399	0,25432	-0,18447	0,21151	0,310338
ПЛЮС БАНК	-0,305276	0,10020	-0,13677	-0,70623	0,089817
БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	-0,377615	0,20459	-0,16290	-0,01404	0,223624
ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	-0,421377	0,20520	-0,15380	0,28491	0,416974
"МОРСЬКИЙ"	-0,386577	0,22262	-0,12845	0,05981	0,47868
ЄВРОБАНК	-0,478430	0,28195	0,11223	0,67809	0,405197
УКРКОМУНБАНК	-0,393102	0,22098	-0,13126	0,08863	0,441338
"ТРАСТ"	-0,444918	0,22589	-0,13019	0,42993	-0,04745
"СИНТЕЗ"	-0,386393	0,09422	-0,12388	-0,00256	0,091446
КЛАСИКБАНК	-0,021773	1,11446	-0,27685	-2,81512	-1,30087
"КОНТРАКТ"	-0,421952	0,07152	-0,10575	0,23320	0,300995
ПРОМЕКОНОМБАНК	-0,423410	0,05779	-0,10083	0,20391	-0,09536
РЕАЛ БАНК	-0,364356	0,37259	-0,14639	-0,21758	0,347658
ЛЕГБАНК	-0,407992	0,26300	-0,15381	0,15225	0,246129
ФІНРОСТБАНК	-0,404369	0,13653	-0,11542	0,11679	-0,00228
АКОРДБАНК	-0,357943	0,44140	-0,13336	-0,34522	0,166783
ІНВЕСТБАНК	-0,418246	0,15479	-0,16775	0,16437	0,317314
"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	-0,397027	-0,22556	0,04325	-0,08205	-0,37807

Продовження таблиці 3.1					
КРЕДИТВЕСТ БАНК	-0,466331	0,09999	-0,09415	0,47470	-0,54115
ІНТЕРБАНК	-0,478668	0,15891	-0,11603	0,63955	-0,20236
ПОЛКОМБАНК	-0,396533	0,24834	-0,14378	0,04502	0,383568
"КОНКОРД"	-0,335822	0,35384	-0,05089	-0,41421	-0,09118
"ПРЕМІУМ"	-0,333771	-0,15177	-0,09674	-0,54350	0,220306
РЕГІОН-БАНК	-0,421884	0,20026	-0,17220	0,18655	0,253301
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РАЦІОН.ФІНАНС.	-0,203146	0,57311	0,01253	-1,53072	-1,45432
ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	-0,427922	0,09852	-0,15013	0,03857	-0,4016
"УКООПСІЛКА"	-0,355176	0,53181	-0,22297	-0,33585	0,102569
ІПОБАНК	-0,095750	-8,17098	-0,40548	-1,67840	0,500004
ПРОФІН БАНК	-0,297895	-0,19543	0,12956	-1,07448	-0,28701
"ДНІСТЕР"	-0,438841	-4,17898	-0,14567	0,62797	-0,35816
ФІНЕКСБАНК	-0,365553	0,02317	0,01675	-0,34067	-0,23489
БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	-0,502540	0,00346	-0,02381	0,50245	-1,12419
ОКСІ БАНК	-0,330595	0,29147	-0,12313	-0,57392	-0,01945
ЄВРОПРОМБАНК	-0,348552	0,34061	-0,11618	-0,41988	0,111654
"ПРИВАТІНВЕСТ"	-0,246360	0,84927	-0,26471	-1,10810	-0,34468
БАНК СТОЛИЦЯ	-0,157444	-1,31375	-0,32703	-1,64589	-0,63078
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	-0,290359	0,58526	-0,01809	-0,85508	-0,51443
"СТОЛИЧНИЙ"	-0,326775	-0,03836	-0,07358	-0,63974	-0,13524
"ОЛІМПІЙСЬКА УКРАЇНА"	-0,361867	0,18300	-0,09501	-0,32608	-0,05941
КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	-0,419140	0,21664	-0,17374	-0,15300	-0,20116
ПРАЙМ-БАНК	-0,385847	0,23347	-0,14285	-0,16087	0,375823
ТММ-БАНК	-0,306385	0,34971	-0,05055	-0,85074	-0,20128
ТРАНСБАНК	-0,454186	-7,25280	-0,51798	0,73811	-0,25766
МОТОР-БАНК	-0,245003	0,27216	-0,09563	-1,52199	-0,16925
СХІДНО-ПРОМИСЛ.КОМЕРЦ.БАНК	-0,422246	0,21152	-0,16141	0,00978	-0,28146
"АРМА"	-0,441504	-4,40354	-0,20412	0,23957	-1,2351
УКРБУДІНВЕСТБАНК	-0,284924	0,35946	-0,04556	-1,04583	-0,39694
БАНК ВЕЛЕС	-0,298848	0,42040	-0,01666	-0,87450	-0,72856
"КРЕДИТ - ОПТИМА"	-0,283981	0,33802	-0,05112	-1,08949	-0,26863
ДІАЛОГБАНК	-0,706575	-0,74186	4,76437	0,04622	-1,42439
"ФАМІЛЬНИЙ"	-0,582990	0,14159	-0,12920	0,94006	-3,45381
РАДАБАНК	-0,182490	0,46064	-0,07201	-2,04740	-1,36284
БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	-0,334713	0,25589	-0,05511	-0,61701	-0,06418
"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	-0,475188	0,27547	-0,09771	0,26066	-2,16115
"АЛЬЯНС"	-0,246663	0,60131	-0,01592	-1,35809	-0,76538

Продовження додатку 3
Таблиця 3.2

Значення латентних факторів банків у 2010 році

Factor Scores (dani10.sta) Rotation: Varimax normalized Extraction: Principal components					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
ПРИВАТБАНК	8,008125	-0,23870	-1,82885	1,7352107	0,3655216
УКРЕКСІМБАНК	5,150021	-1,55647	-0,25362	0,6666256	1,2416687
ОЩАДБАНК	3,730388	-1,50216	-0,29567	1,7227064	0,9719079
РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	3,836346	0,71639	-0,29646	-0,4787341	-0,5385675
УКРСИББАНК	3,027404	0,94692	2,60614	-7,1191098	-1,5350154
УКРСОЦБАНК	2,867656	0,72084	-0,53275	-0,7041983	-0,7944753
ПРОМІНВЕСТБАНК	2,105248	0,16019	0,27660	-0,2292577	0,4392755
ВТБ БАНК	2,284803	0,30137	0,26765	-0,1104892	-0,0383847
АЛЬФА-БАНК	1,771996	-0,12984	-0,05846	-0,9132325	-0,3388974
ОТП БАНК	1,421615	-0,24463	-0,99134	-1,3836513	-0,9210508
"НАДРА"	0,915416	3,30035	0,00812	-0,2172372	-2,6449988
"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	1,118884	0,99146	-0,14539	0,107674	-0,1583382
ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИЙ БАНК	0,961856	-0,02738	-0,31901	0,4925091	-0,0089478
БРОКБІЗНЕСБАНК	0,712931	0,40606	-0,43127	0,2705177	0,0605777
КРЕДИТПРОМБАНК	0,633047	0,22413	-0,30917	-1,045057	-0,0240174
БАНК ФОРУМ	0,435015	1,12121	6,07042	-0,1777169	-0,5324435
УКРГАЗБАНК	0,857887	-0,46535	0,85069	0,9610453	0,1863609
ДЕЛЬТА БАНК	0,633015	1,27279	0,07493	-0,2182586	-1,021466
СВЕДБАНК	0,992181	-0,12953	0,67862	-0,8678653	-0,8181124
РОДОВІД БАНК	0,146442	-0,42116	8,69429	1,6688571	1,3168034
"ПІВДЕННИЙ"	0,343417	0,56059	-0,45976	0,3962247	-0,0498446
ДОНГОРБАНК	0,243340	0,99188	-0,06963	-0,0014953	0,4020661
ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	0,216470	0,55738	2,66891	0,1721402	0,0802854
ЕРСТЕ БАНК	0,288271	0,34160	0,24027	-0,3055546	0,3585417
ІНГ БАНК УКРАЇНА	0,234911	0,70752	-0,88697	0,5721869	0,0862648
УНІВЕРСАЛ БАНК	0,046412	0,82319	1,32271	-1,0298231	-0,0735692
УНІКРЕДИТ БАНК	0,181769	0,98750	-0,33356	0,286965	-0,1130719
"ХРЕЩАТИК"	0,002301	0,95675	0,24719	0,0890362	0,1633432
ВІЕЙБІ БАНК	-0,155790	1,56705	2,20969	-0,031539	-0,6149791
"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	0,148368	-0,34647	-0,00688	0,7565539	-0,0342973
ІМЕКСБАНК	0,033668	0,47035	-0,25800	0,4470531	0,0307686
БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	-0,070565	1,05158	-0,27195	0,489606	0,0445431
СІТІБАНК (УКРАЇНА)	-0,030889	0,83360	-1,18284	0,5972357	0,5031368
ПРАВЕКС-БАНК	0,019775	0,45013	0,44066	0,2988702	-0,1571121
ІНДЕКС-БАНК	-0,033177	0,50497	-0,07142	-0,053207	-0,0429286
"КІЇВСЬКА РУСЬ"	-0,166723	1,45431	-0,32374	-0,0211079	-0,2511773
КРЕДОБАНК	-0,070996	0,01060	1,51860	0,0174755	-0,1532509
КІБ КРЕДІ АГРІКОЛЬ	-0,157561	0,90649	-0,71873	-0,182004	0,0741777
БТА БАНК	-0,035194	-0,97022	-0,04972	0,5828455	0,2408152
МАРФІН БАНК	-0,108698	0,80624	-0,08101	0,6437171	0,1088024
ПРЕУС БАНК МКБ	-0,299092	0,83498	1,20406	-0,8618434	0,0747295
МЕГАБАНК	-0,200250	0,23410	-0,45229	-0,8371649	-0,0265358

Продовження таблиці 3.2					
"КЛРИНГОВИЙ ДІМ"	-0,237180	1,08238	-0,36816	0,3004017	-0,2119125
"ТАВРИКА"	-0,212985	0,50221	1,13452	0,7756555	0,1535916
ІНДУСТРІАЛБАНК	-0,194145	0,61204	-0,25779	0,6373623	0,4659428
СЕБ БАНК	0,152543	-1,81347	2,82055	1,3268459	-1,4615622
ЕКСПРЕС-БАНК	-0,210830	0,54960	-0,32603	0,5947167	-0,003916
"КИЇВ"	-0,279402	0,99094	0,61152	-0,1282058	0,0211091
АКТИВ - БАНК	-0,239566	0,76089	-0,22338	0,0433348	-0,0862858
ФОЛЬКСБАНК	-0,265039	0,64088	-0,34235	0,1458228	0,1425687
БМ БАНК	-0,273864	1,05419	-0,32411	0,2557393	0,1150351
УКРІНБАНК	-0,160506	0,05812	-0,43743	0,6047225	-0,0031947
"ПІВДЕНКОМБАНК"	-0,267184	0,67767	-0,37466	0,296162	1,0953579
УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	-0,281535	1,06293	-0,41566	-0,0327847	-0,1501154
ЄВРОГАЗБАНК	-0,264874	0,30429	-0,25842	-0,3255325	-0,4528625
УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	-0,272731	0,76986	-0,32409	0,4923751	-0,062364
ПРОКРЕДИТ БАНК	-0,349345	0,55603	0,63342	-0,5668164	0,2699664
"ДІАМАНТ"	-0,274306	0,25660	-0,29505	0,575197	0,4623807
ЕКСПОБАНК	-0,320323	0,76162	-0,27140	-0,4163324	-0,1122268
АКТАБАНК	-0,363834	1,52458	-0,36039	-0,0047425	-0,2005699
ЗЛАТОБАНК	-0,204347	-0,32511	-0,12837	0,5403816	-0,2705662
"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	-0,295207	0,87756	-0,17921	0,5464927	0,3956691
БАНК КІПРУ	-0,300856	0,78673	-0,23938	0,6932156	-0,448894
"БІЗНЕС СТАНДАРТ"	-0,354192	0,57570	-0,00841	-0,5077588	0,1849421
"СОЮЗ"	-0,308216	0,80075	0,01666	0,6064238	0,256994
ЕНЕРГОБАНК	-0,338053	0,93846	-0,14252	0,1652101	0,6984546
МІСТО БАНК	-0,273411	-0,82030	-0,28452	-1,0003976	-0,4892584
ІНТЕГРАЛ - БАНК	-0,299090	0,65188	-0,31100	0,5985063	-0,0811914
ПЛАТИНУМ БАНК	-0,261452	0,24032	-0,19895	0,5794903	-0,0224053
БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЦАДЖЕНЬ	-0,100027	-2,34186	0,04875	0,565087	-0,0462544
ФОРТУНА-БАНК	-0,281990	0,34130	-0,21814	0,6069934	0,1752473
АСТРА БАНК	-0,377713	0,62357	-0,48203	0,7775341	-2,0586584
БГ БАНК	-0,315876	0,26923	-0,27342	0,0266018	0,7418457
"АРКАДА"	-0,196516	-0,87563	-0,05450	0,5271179	0,1306527
ТЕРРА БАНК	-0,409579	0,57935	-0,46839	-1,1288709	0,0081453
КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	-0,352569	0,80506	-0,38740	-0,0905536	0,2173972
"БАЗИС"	-0,306236	0,59686	-0,12038	0,6317604	-0,2715905
ФІНБАНК	-0,373223	1,16077	-0,32172	0,1104199	-0,1037543
"ДЕМАРК"	-0,261264	-0,28442	-0,32281	0,405457	0,7093476
БАНК КАМБІО	-0,319157	0,50385	-0,37141	0,4463883	0,0399881
ЕРДЕ БАНК	-0,345782	0,63964	-0,40526	0,1546165	0,1070024
ПОЛТАВА БАНК	-0,202462	-0,63661	0,03512	0,6033472	0,6088324
БАНК МЕРКУРІЙ	-0,280350	0,18518	-0,15397	0,6080477	0,7929006
ХОУМ КРЕДИТ БАНК	-0,322868	0,62581	-0,28572	0,4933507	0,8510179
"ГЛОБУС"	-0,269504	-0,02732	-0,03642	0,6011164	-0,1921279
БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	-0,392227	1,00001	0,10033	0,1524126	-0,2752779
СКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	-0,406676	0,86974	-0,38890	-0,4854226	0,6216274
БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	-0,321575	0,63864	-0,27261	0,588294	0,3933628
КОНВЕРСБАНК	-0,348414	0,48612	-0,20702	0,1965569	-0,1103614

Продовження таблиці 3.2					
"ДАНИЕЛЬ"	-0,338128	0,55705	-0,32621	0,3222464	0,2003398
"КАПИТАЛ"	-0,271975	0,09526	-0,19020	0,5909309	-0,1536762
УКРГАЗПРОМБАНК	-0,328279	0,50507	-0,28376	0,5389298	0,3099817
ІНПРОМБАНК	-0,423417	1,11756	-0,11433	-0,2975802	0,10827
"ТК КРЕДИТ"	-0,218673	0,00123	-0,44320	-0,0221219	1,7816817
БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	-0,288433	-0,05436	0,25618	0,6263706	-0,856496
ДІАЛОГБАНК	-0,410985	0,65051	-0,15007	-0,3785069	-0,0867946
ЗАХІДІНКОМБАНК	-0,299430	-0,42701	-0,04762	0,0278695	0,0188116
АВТОКРАЗБАНК	-0,296931	0,17288	-0,05843	0,5687877	-0,0422707
ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,343054	0,65543	-0,23265	0,5895002	0,4666209
АКЦЕНТ-БАНК	-0,257504	-0,71973	-0,18088	0,539455	-0,0938239
КОМІНВЕСТБАНК	-0,324529	0,20783	-0,29210	0,5439033	-0,1556022
"ЮНЕКС"	-0,364976	-0,22519	-0,40932	-0,9353859	-0,1013056
ПЛЮС БАНК	-0,367722	0,56490	-0,35438	0,2633166	0,5482228
"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	-0,419924	0,89040	-0,45732	-0,3225252	0,1164969
АПЕКС-БАНК	-0,461401	0,98500	-0,46256	-0,800719	0,1160991
МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,412811	0,19972	0,40387	-0,4447739	-0,0194204
ЄВРОБАНК	-0,338387	0,38303	0,03024	0,5073776	0,2806494
"ЛЬВІВ"	-0,164862	-0,89424	-0,46349	0,4174413	3,5845912
"ПРЕМІУМ"	-0,546790	1,04991	1,46509	-0,2129589	-0,1170133
БАНК 3/4	-0,372006	0,52393	-0,30453	0,1799484	0,2318479
БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	-0,343537	0,52741	-0,28762	0,5599245	0,1593384
"ПОРТО-ФРАНКО"	-0,459387	-0,09650	0,58634	-1,2659723	-0,3464607
МЕТАБАНК	-0,372368	0,68286	-0,38431	0,2893308	0,4924824
СОЦКОМБАНК	-0,320236	0,24198	-0,18718	0,5891382	0,4611501
ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	-0,426922	0,28817	0,44438	-0,3305337	0,1619776
АГРОКОМБАНК	-0,301895	-0,30057	0,02456	0,6253141	-0,0704108
"НОВИЙ"	-0,415365	-2,35798	-0,32097	0,6304054	-7,6761014
БАНК БОГУСЛАВ	-0,352671	-0,07495	-0,18914	-0,4225898	0,8691307
УНКОМБАНК	-0,395962	0,69125	-0,44559	0,0931243	0,189287
АРТЕМ-БАНК	-0,302422	-1,51987	-0,17856	-1,2112193	0,2802642
СТАРОКИЇВСЬКИЙ БАНК	-0,422923	0,16991	-0,36156	-0,6359779	0,2771464
БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	-0,386917	0,27304	-0,44580	-0,1513298	-0,146959
БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	-0,446545	0,46003	-0,48176	-0,8066219	-0,0101421
"ГРАНТ"	-0,339677	-0,32592	-0,36760	-0,1621025	0,6367778
ЄВРОПРОМБАНК	-0,411952	-0,01823	-0,48186	-0,7237348	-0,0812155
АКОРДБАНК	-0,358788	0,35235	-0,27719	0,5584059	0,0602015
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	-0,460879	0,45698	0,22436	-0,3798927	0,0939646
УКРКОМУНБАНК	-0,395288	0,05004	-0,30893	-0,6849621	0,3192499
"МОРСЬКИЙ"	-0,405971	0,27453	-0,11067	-0,5122798	0,4314299
ФІНРОСТБАНК	-0,356314	-0,34011	-0,14147	0,7769284	-1,6512116
ІНТЕРБАНК	-0,379975	0,40514	-0,15451	-0,1881025	0,793515
СИГМАБАНК	-0,238037	-1,51128	0,17104	0,5443877	-0,1668768
"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	-0,334202	-0,09564	-0,33027	0,5457158	-0,2659384
КЛАСИКБАНК	-0,346633	0,30382	-0,25878	0,5481302	0,1720626
АСВІО БАНК	-0,360913	0,13503	-0,16571	-0,0669272	0,4214459
ІНВЕСТБАНК	-0,305068	-0,37473	-0,35293	0,5168271	0,2727193

Продовження таблиці 3.2					
"КОНТРАКТ"	-0,353494	0,15251	-0,26667	0,5335605	-0,1468318
РЕАЛ БАНК	-0,498016	0,07493	-0,18516	-1,9433152	0,15828
ПОЛКОМБАНК	-0,352157	-0,70855	-0,13146	-1,1636106	1,6091213
ПРОМЕКОНОМБАНК	-0,487578	-0,05145	0,07593	-0,4395924	-1,6637478
КРЕДИТВЕСТ БАНК	-0,455580	-0,10161	-0,51270	-1,371665	0,0440532
"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	-0,370771	0,24581	-0,32959	0,2457748	0,0311652
БАНК ТРАСТ	-0,373391	-0,11028	-0,31978	-0,2099585	0,0752753
РЕГІОН-БАНК	-0,282987	-1,65897	0,10657	0,4969173	-1,1032075
ЛЕГБАНК	-0,223662	-1,33819	-0,12928	0,5308163	0,9984303
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РАЦІОН.ФІНАНС.	-0,313731	-0,45072	-0,33948	0,5102316	-0,0754594
МОТОР-БАНК	-0,354790	-0,22394	-0,40394	0,4738001	-0,3665769
ОКСІ БАНК	-0,261241	-1,09341	0,06514	0,4752935	0,1595439
"УКООПСІЛКА"	-0,261801	-1,24977	-0,46172	-0,4821855	2,0216177
"КОНКОРД"	-0,032690	-4,27380	1,31347	0,53613	3,3246301
КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	-0,384160	-0,68384	-0,41888	-0,5853835	-0,1881754
ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	-0,216850	-2,28490	0,50998	0,7229718	-0,5353413
РАДИКАЛ БАНК	-0,253171	-1,71266	0,37864	-0,0432928	0,7909302
БАНК СТОЛИЦЯ	-0,271589	-1,03629	0,11320	0,3894494	-0,4166523
ПРОФІН БАНК	-0,353298	-0,49445	-0,18576	-0,2046326	0,3859742
"СТОЛИЧНИЙ"	-0,309146	-1,75038	-0,31460	-0,7057114	-0,0173398
ФІНЕКСБАНК	-0,282226	-1,02455	-0,22218	0,5202993	0,3009946
ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	-0,324265	-0,78619	-0,37470	-0,2413081	0,5896573
"СТАНДАРТ"	-0,217922	-1,50535	-0,13047	0,4593595	0,710434
ПРАЙМ-БАНК	-0,216350	-2,22257	-0,00260	0,453281	0,268482
ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	-0,342047	-0,81268	-0,22148	-0,1812539	0,2327436
"ЦЕНТР"	-0,336171	-0,89124	-0,33610	-0,4539193	0,6293301
"КРЕДИТ - ОПТИМА"	-0,326743	-1,40416	-0,09146	-0,6335328	-0,0775168
СХІДНО-ПРОМИСЛ.КОМЕРЦ.БАНК	-0,218992	-1,95258	-0,08147	0,3643753	0,162355
ГРІН БАНК	-0,280203	-1,46273	-0,04349	0,5173585	-0,3826965
ТММ-БАНК	-0,411378	-1,17840	-0,20837	-1,5972796	0,0651493
УКРБУДІНВЕСТБАНК	-0,383539	-1,73093	-0,01976	0,4052227	-3,6549922
БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	-0,345710	-2,27338	-0,66185	0,5727074	-3,9406409
БАНК ВЕЛЕС	-0,448319	-1,34816	-0,48324	-2,5351345	0,4499338
РАДАБАНК	-0,263682	-2,22628	-0,07703	0,4231624	-1,1970719
"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	-0,639242	-2,55946	-0,79383	-7,0220993	1,072264
АВАНТ-БАНК	-0,314722	-1,35287	-0,18180	0,436032	-0,6365293
"ФАМІЛЬНИЙ"	8,008125	-0,23870	-1,82885	1,7352107	0,3655216
БАНК АЛЬЯНС	5,150021	-1,55647	-0,25362	0,6666256	1,2416687

Додаток 3
Таблиця 3.3

Значення латентних факторів банків у 2011 році

Factor Scores (dani11.sta) Rotation: Varimax normalized Extraction: Principal components					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
ПРИВАТБАНК	8,681941	2,09690	-0,63729	0,2313	-0,16785
УКРЕКСІМБАНК	4,512653	-0,35042	0,301835	0,0055	-0,62331
ОЩАДБАНК	4,060148	0,47461	-0,83805	0,1332	-0,52102
РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	3,286335	-0,64447	0,304906	-0,0147	0,45685
УКРСОЦБАНК	2,621905	-0,24148	0,351546	0,0170	0,38050
ПРОМІНВЕСТБАНК	2,142569	0,11515	0,410969	0,0116	0,34012
ВТБ БАНК	2,304718	0,04870	0,072301	0,0903	0,40183
ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИЙ БАНК	1,667551	0,29693	-0,24021	0,1081	0,45661
УКРСІББАНК	2,116103	-3,76670	1,918023	-1,0429	0,26155
АЛЬФА-БАНК	1,626580	-0,43726	-0,03878	0,0321	0,05981
"НАДРА"	1,535668	0,46992	-0,51379	0,0326	-0,26245
ДЕЛЬТА БАНК	1,098358	0,03175	-0,79669	0,0805	0,52510
ОТП БАНК	1,229182	0,40754	0,960373	0,0711	-0,39354
"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	1,021183	0,09756	0,115103	-0,0090	0,64499
БРОКБІЗНЕСБАНК	0,721192	0,41381	-0,15727	0,0626	0,59917
УКРГАЗБАНК	0,808586	-4,63933	-0,42949	-0,4758	-0,64669
ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	0,762156	0,03442	-0,22855	0,0987	0,33376
КРЕДИТПРОМБАНК	0,459761	-0,83096	-0,28753	-0,0475	0,02104
ІНГ БАНК УКРАЇНА	0,246233	0,69883	-0,51608	0,1254	0,61895
БАНК ФОРУМ	0,578369	-2,21574	0,831478	-0,1347	-0,40482
"ПВДЕННИЙ"	0,223717	0,43120	-0,49176	0,0802	0,45107
ЕРСТЕ БАНК	0,252981	-0,70794	0,264913	0,0537	0,57016
"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	0,147085	-0,25729	-0,68903	0,0749	0,19781
ВІЕЙБІ БАНК	0,125636	-0,73780	0,069287	-0,2908	0,62810
РОДОВІД БАНК	0,257485	-4,96878	-0,35523	-0,0397	-2,27462
БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	0,051498	0,34333	-0,14231	0,0354	0,90792
СВЕДБАНК	0,498767	-2,40973	1,284566	-0,1290	-0,47432
"ХРЕЩАТИК"	0,027948	0,18068	-0,09687	0,0110	0,64684
ІМЕКСБАНК	0,031448	-0,04605	-0,60235	0,0561	0,45495
КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	0,039792	0,15467	-0,13378	0,0541	0,56916
УНКРЕДИТ БАНК	0,018868	-0,10835	-0,48536	0,1015	0,57761
УНІВЕРСАЛ БАНК	0,116671	-1,25980	1,080926	-0,1377	0,46703
ПРАВЕКС-БАНК	-0,016273	-0,35881	-0,37126	0,0463	0,23362
БТА БАНК	-0,080326	0,18334	-0,44178	0,1092	-0,24177
"КИЇВСЬКА РУСЬ"	-0,078683	0,28014	-0,14397	0,0218	0,68708
СІТІБАНК (УКРАЇНА)	-0,111488	1,26757	-0,63591	0,1823	0,73553
"СОЮЗ"	-0,135928	0,19781	0,042878	0,0227	0,45810
МАРФІН БАНК	-0,142066	-0,11941	-0,60984	0,0856	0,70506
ПВДЕНКОМБАНК	-0,159976	0,45837	-0,11857	0,0353	0,53368
МЕГАБАНК	-0,114347	0,46313	0,165109	0,0666	0,30093
"ТАВРИКА"	-0,179539	0,70526	0,700784	0,0593	1,29170
КІБ КРЕДІ АГРІКОЛЬ	-0,130612	0,65255	0,176989	0,1308	0,58635
ПРЕУС БАНК МКБ	-0,138173	-1,59668	0,916086	-0,0848	0,00292

Продовження таблиці 3.3					
УКРІНБАНК	-0,184233	0,35482	-0,31624	0,0811	0,61037
АКТАБАНК	-0,215813	0,57138	-0,4779	0,0574	0,75579
КРЕДОБАНК	-0,128323	-0,12278	0,349991	0,0791	-0,21750
ПЛАТИНУМ БАНК	-0,166236	-0,36483	-0,53315	0,0149	0,46043
"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	-0,176839	0,00295	-0,38428	0,0754	0,50646
АКТИВ - БАНК	-0,205590	0,41521	-0,65887	0,0699	0,53799
БАНК 3/4	-0,249389	1,00870	-0,33114	0,1880	0,38827
ІНДУСТРІАЛБАНК	-0,215010	-0,07570	-0,75679	0,1012	0,15206
БМ БАНК	-0,199542	0,28284	-0,15474	0,0254	0,71711
ЗЛАТОБАНК	-0,186405	0,05632	0,237476	0,0428	0,69830
УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	-0,218662	0,27531	-0,7458	0,0854	0,32299
УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	-0,201017	0,30285	-0,07453	0,0373	0,80960
ЄВРОГАЗБАНК	-0,256950	0,74458	-0,26477	0,0392	0,51733
ТЕРРА БАНК	-0,257785	0,49570	-0,30671	0,0612	0,81956
ДІАМАНТБАНК	-0,267557	0,25699	-0,61587	0,0459	0,81845
СЕБ БАНК	-0,211131	-0,16456	-0,56995	0,1072	0,40724
ФОЛЬКСБАНК	-0,204337	-0,28447	0,13787	0,1183	0,52648
КОНВЕРСБАНК	-0,279098	0,39874	-0,16514	0,0763	0,99337
"КІЇВ"	-0,172798	-2,62856	-1,10349	0,0405	-1,84932
ЕКСПРЕС-БАНК	-0,277413	0,19599	-0,72389	0,0900	0,53701
БАНК КІПРУ	-0,242058	0,06720	-0,68488	0,0638	-0,06997
ІНТЕГРАЛ - БАНК	-0,288023	0,09222	-0,18932	0,0793	0,66248
ПРОКРЕДИТ БАНК	-0,237505	0,17655	-0,04414	0,0351	0,20658
ТАСКОМБАНК	-0,280658	0,37491	-0,31624	0,0891	0,80635
БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	-0,276359	0,43361	-0,6438	0,0643	0,65405
"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	-0,261673	0,33747	-0,25768	0,0073	0,85734
ЕРДЕ БАНК	-0,288119	0,61196	-0,26661	0,0686	0,15812
ЕКСПОБАНК	-0,275512	0,15262	0,659354	0,0912	0,80128
ФІНБАНК	-0,293308	0,52268	-0,27176	0,0094	0,89402
БАНК КАМБІО	-0,302140	0,41285	-0,05238	0,0314	0,88370
ФОРТУНА-БАНК	-0,298680	0,12564	-0,71457	0,0839	0,34110
МІСТО БАНК	-0,320740	-0,02568	-0,62013	0,0828	0,48175
ЕНЕРГОБАНК	-0,297393	0,19932	0,094331	0,0537	0,52903
МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,315924	0,63053	-0,10402	0,0289	1,03578
"ГЛОБУС"	-0,339941	0,16756	-0,61882	0,1079	0,74538
АСТРА БАНК	-0,248842	0,01523	-0,54076	0,0772	-1,84212
"АРКАДА"	-0,315817	0,43249	-0,70423	0,0665	0,02242
"ДЕМАРК"	-0,330216	0,01459	-0,78799	0,0618	0,51959
БАНК МЕРКУРІЙ	-0,318034	0,51548	-0,04044	0,0745	0,53456
БАНК ПЕРШИЙ	-0,323370	0,35732	-0,61592	0,0804	0,29313
КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	-0,295637	-0,10120	-0,65506	0,0897	-0,47819
"ДАНІЕЛЬ"	-0,341453	0,22564	-0,52171	0,0751	0,77483
ІДЕЯ БАНК	-0,327119	0,26443	-0,72234	0,0588	0,54758
БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	-0,322267	0,45735	-0,06844	0,0352	0,65555
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	-0,325385	0,52283	-0,64809	0,0781	0,15981
БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	-0,307345	0,11225	0,480029	0,0345	0,71055
АКЦЕНТ-БАНК	-0,333126	0,02823	-0,57035	0,0791	0,62820

Продовження таблиці 3.3					
АПЕКС-БАНК	-0,349539	0,45762	-0,45001	0,1062	0,50521
"ЮНЕКС БАНК"	-0,330734	0,30730	-0,68949	0,0801	-0,03051
ПОЛТАВА - БАНК	-0,347355	0,28476	-0,61052	0,0805	0,48486
АВАНТ-БАНК	-0,342167	0,65327	0,397517	0,0601	0,97738
"БАЗИС"	-0,317323	0,11680	1,584743	0,0057	0,58956
"ТК КРЕДИТ"	-0,357957	0,29332	-0,64173	0,0765	0,55439
ДІВІ БАНК	-0,325479	0,56088	1,120507	0,1069	0,75750
УКРГАЗПРОМБАНК	-0,349987	0,34792	-0,20763	0,0747	0,56441
"КАПІТАЛ"	-0,332309	0,24079	-0,24841	0,0576	0,23395
АВТОКРАЗБАНК	-0,336905	0,05987	0,073279	0,0678	0,39152
"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	-0,335775	0,34958	0,457534	0,0881	0,37720
ЄВРОБАНК	-0,349756	0,46338	0,252043	0,0236	0,90832
СКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	-0,333374	-0,01356	-0,87246	0,0679	-0,33349
БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	-0,375821	-1,06983	0,499392	0,0247	0,36168
БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	-0,357493	0,53784	-0,43829	0,0758	0,40417
БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	-0,362604	-0,33611	-0,1863	-12,8539	0,50735
ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,344431	0,04166	-0,18256	0,0911	-0,07879
КОМІНВЕСТБАНК	-0,370322	0,41822	-0,51832	0,0873	0,61939
"НОВИЙ"	-0,346671	0,26352	0,658271	0,0607	0,55252
ЗАХІДІНКОМБАНК	-0,351388	-0,65379	-0,82733	0,0769	-0,31799
"ПОРТО-ФРАНКО"	-0,366383	0,28675	-0,33251	0,0754	0,55023
"ЛЬВІВ"	-0,362249	-0,41623	0,242816	0,0317	0,20094
ФІНРОСТБАНК	-0,365292	0,05755	0,002478	0,0712	0,53312
БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	-0,315097	0,08778	0,154591	0,0730	-0,53767
"ПРЕМІУМ"	-0,374730	-0,67340	-0,62992	0,1598	-0,50295
МЕТАБАНК	-0,375226	0,18370	-0,50174	0,0767	0,56228
РАДИКАЛ БАНК	-0,359793	0,61410	0,043187	0,0748	0,24168
"КОНТРАКТ"	-0,369476	0,26936	-0,21035	0,0973	0,34299
БАНК БОГУСЛАВ	-0,372014	-0,14049	-0,61837	0,0965	-0,20738
"ГРАНТ"	-0,357346	0,32579	-0,24736	0,0655	0,17750
ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	-0,362364	0,40270	0,191227	0,0754	0,53148
УНІКОМБАНК	-0,213558	0,97802	-1,52849	-0,0459	-4,63382
СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	-0,375111	0,49032	-0,28485	0,0679	0,66060
АГРОКОМБАНК	-0,367691	0,24046	-0,14254	0,0975	0,17674
"МОРСЬКИЙ"	-0,376520	0,31702	-0,57169	0,0943	-0,00343
РЕАЛ БАНК	-0,334613	0,41817	0,917879	0,0834	-0,01799
УКРКОМУНБАНК	-0,372898	0,41736	-0,53551	0,1033	-0,03791
ІНПРОМБАНК	-0,646102	-5,44109	-1,82513	0,7018	1,90994
КЛАСИКБАНК	-0,345534	-0,05152	-0,82393	0,1037	-1,42045
ІНВЕСТБАНК	-0,364640	0,31384	0,05262	0,0796	0,22660
"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	-0,362749	0,34886	0,544471	0,1263	0,44300
ПРОМЕКОНОМБАНК	-0,336092	-0,21425	1,569164	0,0678	0,09054
ЄВРОПРОМБАНК	-0,374349	0,24479	-0,7719	0,0641	-0,14180
АСВІО БАНК	-0,376402	0,13137	-0,91687	0,0512	-0,15817
ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	-0,399763	0,21063	-0,49693	0,1525	-0,53476
"УКООПСІЛКА"	-0,379644	0,64713	-0,58581	0,0927	0,23060
ПОЛКОМБАНК	-0,356318	0,22855	0,347591	0,1009	0,00150

Продовження таблиці 3.3					
АКОРДБАНК	-0,330566	0,44020	1,95111	0,0994	0,04080
РЕГІОН-БАНК	-0,350378	0,27734	0,910379	0,0950	0,19451
"АКСІОМА"	-0,274752	-0,56027	2,545604	0,0610	-1,64477
ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	-0,374870	0,33283	-0,11882	0,1026	-0,05459
ФІНЕКСБАНК	-0,391986	-0,14830	-0,04593	0,1578	-0,01606
БАНК ВОСТОК	-0,252379	-0,17265	-1,24942	-0,1630	-4,62346
ЛЕГБАНК	-0,360800	0,30594	0,227396	0,0841	-0,00079
ІНТЕРБАНК	-0,357302	-0,64350	1,834859	0,1786	0,38081
КРЕДИТВЕСТ БАНК	-0,352122	0,20191	1,067058	0,1521	0,00605
АРТЕМ-БАНК	-0,342769	0,02796	1,165814	0,1235	-0,15400
БАНК СІЧ	-0,366921	0,62071	-0,29809	0,0869	-0,48023
ПРОФІН БАНК	-0,347430	0,44642	-0,0466	0,0860	-0,78286
БАНК ТРАСТ	-0,325565	0,45932	1,760087	0,1063	-0,08920
КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	-0,367550	0,59910	0,01068	0,1430	-0,43106
"ЦЕНТР"	-0,416906	0,92857	-1,14569	0,3089	-0,72915
"СТОЛИЧНИЙ"	-0,379451	-0,09595	-0,69337	0,0607	-0,53544
КРЕДИТ ОПТИМА БАНК	-0,315572	0,31425	2,705131	0,1419	-0,07841
"КОНКОРД"	-0,363474	0,05138	0,134771	0,0823	-0,64012
"СТАНДАРТ"	-0,360490	0,50877	0,239382	0,0914	-0,39221
МОТОР-БАНК	-0,365519	0,32866	-0,61524	0,0928	-1,01098
ОКСІ БАНК	-0,357802	0,23839	-0,83885	0,0437	-1,26307
БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ	-0,362895	0,05546	-0,66661	0,0881	-1,37378
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РАЦІОН.ФІНАНС.	-0,304124	-0,04687	-0,66062	0,0234	-3,29407
"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	-0,343022	0,47224	0,812806	0,1125	-0,87417
ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	-0,366894	0,03008	-0,53645	0,0819	-1,24731
ПРАЙМ-БАНК	-0,319324	0,31302	1,991322	0,1391	-0,63931
БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	-0,299379	0,38668	2,741481	0,1313	-0,61085
ГРІН БАНК	-0,303301	-0,07697	2,603128	0,1413	-0,89153
РАДАБАНК	-0,313367	0,59048	-0,53922	0,0453	-2,86600
УКРБУДІНВЕСТБАНК	-0,335563	0,32509	-0,56287	0,0476	-2,08512
БАНК ВЕЛЕС	-0,271083	0,47298	-0,95839	-0,0426	-3,96556
"ФАМІЛЬНИЙ"	-0,215866	0,24153	6,940895	0,2989	-0,84405
УКРАЇНСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТР.ТА РОЗВ.	-0,280323	-0,05626	4,099401	0,2332	-1,40362
ТММ-БАНК	-0,365649	-0,13990	-0,34502	0,0991	-1,57894
БАНК АЛЬЯНС	-0,267162	0,76304	-0,47937	-0,1041	-3,58421
СХІДНО-ПРОМИСЛ.КОМЕРЦ.БАНК	-0,317732	0,35653	1,695412	0,1166	-1,03955
БАНК СТОЛИЦЯ	-0,705273	-5,40162	-0,93094	2,0922	1,76985

Додаток 3
Таблиця 3.4

Значення латентних факторів банків у 2012 році

Factor Scores (dani12.sta) Rotation: Varimax normalized Extraction: Principal components					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
ПРИВАТБАНК	9,229949	1,75164	0,28628	0,45273	-1,14235
УКРЕКСІМБАНК	4,633217	-1,58770	-0,10067	-0,51884	0,29911
ОЩАДБАНК	4,211577	-1,00563	0,19427	0,93078	-0,52396
РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	2,595866	0,00328	-0,59131	-0,73589	0,77474
ПРОМІНВЕСТБАНК	2,236342	-0,46718	0,16842	-0,56456	0,77949
УКРСОЦБАНК	2,142077	0,28626	-0,43070	0,05022	0,20245
ВТБ БАНК	2,103623	0,11591	0,96608	0,29329	0,29456
ДЕЛЬТА БАНК	1,362128	1,21313	-1,32876	0,35499	0,64300
ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИЙ БАНК	1,263255	0,27632	0,24572	0,29252	0,12250
"НАДРА"	1,345166	-0,18536	0,18307	-0,20176	0,41297
СБЕРБАНК РОСІЇ	1,238803	0,26274	0,70459	0,41280	0,41544
УКРСИББАНК	1,405869	0,16494	-0,33146	-2,14040	1,26440
АЛЬФА-БАНК	1,347848	-0,10133	-0,44004	-0,13911	0,34651
БАНК ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	0,929176	-0,00650	0,14479	-0,52637	1,16801
УКРГАЗБАНК	1,105145	-0,70933	1,56306	1,65127	-0,58595
ОТП БАНК	1,058246	0,33575	0,09328	-0,73014	-0,23619
БРОКБІЗНЕСБАНК	0,536810	0,12518	0,18670	0,43349	0,28611
ВІЕЙБІ БАНК	0,275588	-0,50707	-0,11794	-0,52823	0,89780
КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	0,428314	0,81977	0,65156	0,39191	0,41336
КРЕДИТПРОМБАНК	0,377559	-0,20896	-0,03247	0,14907	0,22171
ІНГ БАНК УКРАЇНА	0,318945	0,78924	1,31516	1,02636	-0,05498
"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	0,192854	-0,07612	-0,18739	0,65080	0,15037
"ПІВДЕННИЙ"	0,168299	0,26063	0,19013	0,33138	0,35007
ІМЕКСБАНК	0,131866	0,12287	-0,14852	0,39403	0,50409
РОДОВІД БАНК	0,254991	-8,43243	0,58195	2,74439	-0,72775
"ХРЕЩАТИК"	0,004973	0,10609	0,37888	-0,15039	1,10324
БАНК ФОРУМ	0,383187	-1,26939	0,00175	-0,85358	0,14929
БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	0,009588	0,15605	0,32661	-0,24557	1,38957
ЕРСТЕ БАНК	-0,016398	-0,83709	-0,93251	-0,10010	0,64164
УНІВЕРСАЛ БАНК	-0,026436	-0,86592	-0,42823	-1,12066	1,33220
УНКРЕДИТ БАНК	-0,087688	0,08094	0,48030	0,49461	0,37483
БТА БАНК	-0,150670	-0,48131	0,25400	0,26073	-0,30107
БАНК КИЇВСЬКА РУСЬ	-0,114908	0,19052	0,13626	-0,48621	1,04543
БАНК 3/4	-0,274473	-0,12532	0,77523	-0,06869	0,62756
ПРАВЕКС-БАНК	-0,096296	-0,51833	-0,81160	-0,13086	0,19495
ПІВДЕНКОМБАНК	-0,177488	0,12739	0,49025	-0,57548	1,11338
ЗЛАТОБАНК	-0,137296	0,11548	0,32898	-0,58475	1,32583
СІТІБАНК	-0,134427	1,37832	1,52603	1,36771	-0,04100
УКРІНБАНК	-0,171137	0,22449	0,25001	0,21923	0,78139
ФІДОБАНК	-0,207552	-0,03523	0,76192	0,71901	0,15820
МЕГАБАНК	-0,122531	0,31643	0,11604	-0,17935	0,29187
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	-0,186139	0,22946	0,47390	-0,61554	1,28408

Продовження таблиці 3.4					
ТЕРРА БАНК	-0,236802	-0,01858	0,49446	0,18982	0,63092
УКРБІЗНЕСБАНК	-0,183684	0,31667	0,22906	-0,02484	1,12320
КРЕДОБАНК	-0,149191	-0,70385	0,02835	-0,33612	0,62944
АКТАБАНК	-0,246885	0,11584	0,37101	0,32936	0,99812
ДІВІ БАНК	-0,181688	0,07608	0,34808	0,11396	0,55410
МАРФІН БАНК	-0,206776	0,01121	0,19861	0,51361	0,57209
АВАНТ-БАНК	-0,297599	-0,01253	0,71745	-0,27579	0,62063
ПЛАТИНУМ БАНК	-0,047230	0,69806	-1,59842	0,31771	0,40790
"СОЮЗ"	-0,174486	0,24485	-0,25290	-0,27774	0,63710
УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	-0,225277	0,28685	0,14040	0,64731	0,26726
"КЛРИНГОВИЙ ДІМ"	-0,198584	0,20113	0,25227	0,33324	0,28926
ДІАМАНТБАНК	-0,272359	0,17388	0,26567	-0,07345	1,12322
СВЕДБАНК	0,016603	-5,95265	-2,28893	-5,86936	1,85110
ІНДУСТРІАЛБАНК	-0,217371	0,05725	0,01275	0,60141	-0,17147
МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	-0,316862	0,01219	0,46856	-0,32786	1,55446
ПРЕУС БАНК МКБ	-0,142637	-0,44570	0,28958	-0,58250	-0,05064
ЄВРОГАЗБАНК	-0,324394	0,05346	0,46309	0,02457	0,87989
БАНК ТАВРИКА	0,001985	3,27740	-9,58484	1,11667	0,43135
"КИЇВ"	-0,129632	-2,43911	-0,04418	0,79087	-0,85488
АКТИВ - БАНК	-0,234675	0,25728	0,00169	0,52728	0,24211
БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	-0,303940	0,12017	0,44397	0,20564	0,64933
БАНК КІПРУ	-0,224389	0,07484	0,25076	0,66534	-0,22478
БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	-0,222429	0,41274	-0,14345	-0,50200	1,25379
БАНК НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ	-0,267270	0,30413	0,13090	-0,22996	1,08427
ФІНБАНК	-0,334203	0,03575	0,45514	-0,33820	1,31612
БМ БАНК	-0,275236	-1,50846	-0,53771	-1,94977	1,52816
ЕКСПРЕС-БАНК	-0,274138	0,41133	0,08825	0,70569	0,23784
ФОРТУНА-БАНК	-0,271835	0,28111	0,01419	0,52837	0,27743
ПРОКРЕДИТ БАНК	-0,261374	0,54153	0,04770	0,36244	0,26252
ТАСКОМБАНК	-0,297083	0,34695	0,26318	0,30046	0,56661
ІДЕЯ БАНК	-0,291877	0,28976	0,13572	0,42138	0,71711
ФОЛЬКСБАНК	-0,236528	0,34997	0,40173	0,08593	-0,04919
ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	-0,374915	-0,16875	0,54032	0,61637	1,07966
БАНК ПЕРШИЙ	-0,288370	0,15695	0,16456	-0,62719	0,47073
БАНК КАМБІО	-0,328326	0,32861	-0,07408	-0,11163	1,22818
ЕКСПОБАНК	-0,222372	0,64281	-1,43177	-0,43564	0,35410
БАНК ДЕМАРК	-0,334024	0,14439	0,19677	0,32095	0,58417
АСТРА БАНК	-0,187695	-0,19549	0,34733	0,77653	-1,86343
ІНТЕГРАЛ - БАНК	-0,326695	0,10442	0,39855	-0,21156	0,18054
АКЦЕНТ-БАНК	-0,290846	0,28262	-0,33536	0,19967	0,70341
ЕНЕРГОБАНК	-0,322974	-0,12570	-0,04760	0,34253	0,37229
БАНК ВОСТОК	-0,334657	0,08446	0,49136	0,39770	0,17443
"ТК КРЕДИТ"	-0,383866	0,03050	0,50480	0,25026	1,01325
"ГЛОБУС"	-0,326071	0,23939	0,00703	0,50273	0,33013
БАНК МЕРКУРІЙ	-0,338184	0,19870	0,17333	0,07678	0,64837
"АРКАДА"	-0,329824	0,17918	0,29266	0,43559	0,14019
МІСТО БАНК	-0,307088	0,14516	0,02241	0,62095	0,14808

Продовження таблиці 3.4					
МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,374793	0,24868	0,41960	-0,11649	1,31421
БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	-0,369702	0,39102	0,18001	-0,00871	1,32782
"КАПИТАЛ"	-0,339789	0,14402	0,17343	-0,07499	0,58735
БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	-0,356239	0,11460	0,35370	-0,18160	0,85656
КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	-0,261940	-0,20972	-0,05864	0,55673	-0,84125
ЄВРОБАНК	-0,395746	0,04342	0,47708	-0,16281	1,11610
"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	-0,274642	1,20426	-0,91757	0,40457	0,15623
"ДАНИЕЛЬ"	-0,367520	0,08489	0,22632	0,34166	0,55140
ПОЛТАВА - БАНК	-0,355324	0,37992	0,24739	0,54807	0,34509
ФІНРОСТБАНК	-0,382466	0,13038	0,26045	0,16602	0,96952
ЮНЕКС БАНК	-0,314877	0,10860	-0,07408	0,59173	-0,16311
АВТОКРАЗБАНК	-0,355006	0,14469	0,10441	0,00969	0,52132
СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК	-0,359167	0,01127	0,56952	0,53056	-0,25673
"ПОРТО-ФРАНКО"	-0,385957	0,12574	0,30627	0,16443	0,66111
РЕАЛ БАНК	-0,310652	0,30198	-0,16426	0,02766	-0,29249
БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	-0,347374	0,03791	0,53125	-0,33895	0,16423
УКРГАЗПРОМБАНК	-0,265543	1,27735	-1,61917	0,05742	0,10209
ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,331120	0,02429	0,04010	0,28548	-0,26586
"ЛЬВІВ"	-0,352381	-0,04812	0,08876	-0,04737	0,35571
ЗАХІДІНКОМБАНК	-0,337509	0,05608	0,01542	0,59557	-0,25455
КОМІНВЕСТБАНК	-0,369430	0,35773	-0,13324	0,30398	0,48053
"НОВИЙ"	-0,366133	0,15881	0,32781	-0,80847	0,61010
БАНК МОРСЬКИЙ	-0,390085	-0,00671	0,28302	0,51583	0,33169
МЕТАБАНК	-0,373622	0,45953	0,04796	0,47863	0,39863
АПЕКС-БАНК	-0,316715	0,29314	-0,40166	0,55907	-0,28951
РАДИКАЛ БАНК	-0,374988	0,18674	0,03938	0,42166	0,33788
БАНК РЕНЕСАНС КАПИТАЛ	-0,300070	0,17418	-0,07042	-0,05499	-0,68782
"ПРЕМІУМ"	-0,317817	-0,25273	-0,17771	0,74853	-0,68126
ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	-0,291535	-0,08482	-0,27937	0,66327	-0,98253
АКОРДБАНК	-0,307904	0,98978	-1,10529	-0,56722	0,38362
БАНК ГРАНТ	-0,334790	0,25377	-0,11891	0,27362	-0,20224
ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	-0,379795	0,24385	0,10077	-0,04446	0,51113
КЛАСИКБАНК	-0,354360	-0,25015	0,28286	0,64803	-0,52792
БАНК БОГУСЛАВ	-0,346168	-0,00636	0,01011	0,65373	-0,37970
ПРОМЕКОНОМБАНК	-0,320515	0,38684	-0,37918	-0,49690	0,07578
БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ	-0,251383	-0,21581	-0,67141	1,85315	-2,14529
УКРКОМУНБАНК	-0,395778	-0,00846	0,40639	0,52108	0,06748
ЄВРОПРОМБАНК	-0,360518	0,16012	-0,02746	0,57448	-0,00304
БАНК КОНТРАКТ	-0,380016	0,08072	0,28994	0,27989	0,06116
СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	-0,376954	0,30158	0,06875	0,21897	0,32725
АГРОКОМБАНК	-0,369196	0,06608	0,17564	0,20028	-0,04675
ІНТЕРБАНК	-0,399334	0,18232	0,58724	-0,76825	0,52902
УНІКОМБАНК	-0,048863	0,77348	0,29505	-0,42217	-5,18273
"АКСІОМА"	-0,214410	0,08619	-0,62163	-0,34244	-1,86634
"ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"	-0,428206	-0,34976	0,76510	0,52441	0,19378
ІНВЕСТБАНК	-0,365524	0,31118	0,05317	0,15409	0,03858
ЛЕГБАНК	-0,360289	0,02326	0,17779	0,18032	-0,33935

Продовження таблиці 3.4					
БАНК СОФІЙСЬКИЙ	-0,300463	0,86181	-0,79616	-0,54243	-0,41882
АСВІО БАНК	-0,349002	0,15140	-0,23332	0,66366	-0,27669
БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	-0,330763	0,02932	-0,50259	0,48669	-0,41231
ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	-0,390971	-0,18937	0,37393	0,27846	-0,04449
БАНК ТРАСТ	-0,376092	0,15612	0,33798	-0,60973	0,25763
"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	-0,377061	0,15886	0,22785	-0,16204	0,11625
ПОЛКОМБАНК	-0,351374	0,27852	-0,00049	-0,08473	-0,26092
МОТОР-БАНК	-0,380213	0,11375	0,55456	0,74502	-0,50820
"СТАНДАРТ"	-0,353085	-0,02237	-0,04851	0,35879	-0,43461
РЕГІОН-БАНК	-0,351682	0,31873	-0,02284	-0,47959	-0,01715
"СТОЛИЧНИЙ"	-0,338273	0,02681	-0,22137	0,64278	-0,59010
КРЕДИТВЕСТ БАНК	-0,346168	0,32527	0,38116	-0,41368	-0,50091
БАНК СІЧ	-0,345585	-0,01368	0,07723	0,54328	-0,75121
МЕЛІОР БАНК	-0,320960	-0,36930	0,24904	0,52727	-1,45772
ОКСІ БАНК	-0,348652	-0,01347	0,07070	0,58291	-0,71974
АРТЕМ-БАНК	-0,338959	0,07055	0,09222	-0,69385	-0,41074
"УКООПСІЛКА"	-0,343021	0,10909	0,02008	0,60992	-0,86234
ІНТЕРКРЕДИТБАНК	-0,329848	-0,10777	-0,10575	0,55713	-0,93870
"КОНКОРД"	-0,302740	0,01084	-0,13377	-0,04373	-1,16748
РАДАБАНК	-0,358541	-0,33761	0,39326	0,56658	-1,02439
КРЕДИТ ОПТИМА БАНК	-0,303392	0,36333	-0,32847	-1,49215	-0,38056
ФІНЕКСБАНК	-0,347807	-0,24714	0,17940	0,29509	-0,90731
ПРАЙМ-БАНК	-0,338340	0,17290	0,18988	-0,60767	-0,64227
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РАЦІОН.ФІНАНС.	-0,274771	-0,25968	0,36325	0,40766	-2,43267
УКРБУДІНВЕСТБАНК	-0,347130	-0,33349	0,21638	0,62009	-1,10619
"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	-0,328387	-0,09632	0,20445	-0,38126	-1,04278
ТММ-БАНК	-0,200862	0,82566	0,65065	-3,09487	-2,58675
КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	-0,301258	-0,10701	-0,10751	-0,01018	-1,46228
ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	-0,298112	-0,11106	-0,07989	0,64195	-1,73065
ГРІН БАНК	-0,285187	0,10247	-0,13371	-1,12436	-1,18232
БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	-0,276405	0,14660	-0,14630	-1,42900	-1,24165
ПРОФІН БАНК	-0,088062	-3,69963	-6,14257	1,00401	-1,65150
БАНК ФАМІЛЬНИЙ	-0,291999	-0,07031	0,35034	-2,24578	-1,22538
УКРАЇНСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТР.ТА РОЗВ.	-0,254333	-0,39541	-0,08433	-2,21781	-1,65773
СХІДНО-ПРОМИСЛ. КОМЕРЦ. БАНК	-0,309247	-0,30814	0,61087	-0,69634	-1,78416
"ЦЕНТР"	-0,250111	-0,17226	0,36196	0,51602	-2,99278
БАНК ВЕЛЕС	-0,221719	-0,18649	-0,00491	0,35691	-3,09370
БАНК АЛЬЯНС	-0,081349	1,98328	0,89654	-7,26419	-3,08892

Додаток 3
Таблиця 3.5

Значення латентних факторів банків у 2013 році

Factor Scores (dani13.sta) Rotation: Varimax normalized Extraction: Principal components					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
ПРИВАТБАНК	9,633356	-0,4235	-0,42978	1,0440	2,5634
ОЩАДБАНК	4,180515	0,5926	-0,43858	0,0765	-2,9177
УКРЕКСІМБАНК	4,271293	0,2613	-0,45609	-0,2278	-2,2629
ДЕЛЬТА БАНК	2,465768	-0,3356	1,68763	0,4395	2,0536
РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	2,100848	-0,0757	0,04159	0,3174	0,3668
УКРСОЦБАНК	1,975800	0,4077	-0,04819	-0,0761	-0,2853
ПРОМІНВЕСТБАНК	1,769530	0,7719	0,33241	-2,4487	-2,4990
СБЕРБАНК РОСІЇ	1,497380	0,2123	0,62508	0,3320	-0,1149
ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИЙ БАНК	1,270204	0,1952	0,13043	0,2749	0,1519
"НАДРА"	1,400645	0,0233	0,38081	0,1197	-0,2430
АЛЬФА-БАНК	1,271713	0,1476	0,09484	-0,2373	-0,0105
БАНК ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	0,932929	0,1036	0,85703	-0,0338	0,2821
ВТБ БАНК	1,304650	0,0279	0,38129	-0,5801	-0,5344
УКРСИББАНК	1,022514	-0,5168	0,49561	-0,0106	1,0145
УКРГАЗБАНК	0,884578	0,1728	0,05129	0,7900	-1,5778
БРОКБІЗНЕСБАНК	1,159862	-0,2365	-1,62503	0,2586	-0,1218
ВІЕЙБІ БАНК	0,531034	0,1554	0,41878	0,0292	0,0243
ОТП БАНК	0,857387	-0,3271	-0,38309	-0,1006	0,6052
КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	0,364187	0,1120	0,50109	0,3194	0,4721
"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	0,297451	0,5624	0,19235	-0,3987	-0,2664
ФІДОБАНК	0,141573	0,3607	-0,03099	0,1560	-0,6129
"ПІВДЕННИЙ"	0,155642	0,3022	0,26598	0,0921	-0,1048
ІМЕКСБАНК	0,171791	0,4494	0,43511	-0,2866	-0,0330
БАНК ФОРУМ	0,258538	-0,0274	0,50607	-0,8808	-1,1910
ІНГ БАНК УКРАЇНА	0,072876	0,4412	0,30439	0,2493	-0,4254
РОДОВІД БАНК	-0,005195	-0,1259	-0,21198	0,9420	-10,2302
"ХРЕЩАТИК"	-0,016680	0,1165	1,02467	0,0583	0,1730
БАНК КИЇВСЬКА РУСЬ	-0,001595	0,0252	1,23101	-0,0483	0,5081
ЗЛАТОБАНК	-0,000301	0,0389	1,18221	-0,0659	0,6010
ПІВДЕНКОМБАНК	-0,066760	-0,0962	0,48681	0,1006	0,4358
УНІВЕРСАЛ БАНК	-0,023434	-0,1479	0,84225	0,0343	0,2896
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	-0,095985	0,4082	0,61253	0,0249	-0,0114
БТА БАНК	-0,160078	0,2354	-0,22044	0,4294	-0,8627
УКРІНБАНК	-0,121751	0,3178	0,81887	-0,0573	0,1986
БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	-0,081518	0,1201	0,77960	-0,1119	0,3076
СІТІБАНК	-0,172213	0,2545	0,40905	0,8901	0,0327
ДІВІ БАНК	-0,027552	0,0957	0,62356	-0,1165	0,3138
ПЛАТИНУМ БАНК	0,050088	0,4165	0,78778	-1,0479	1,2261
УКРБІЗНЕСБАНК	-0,113870	0,1468	0,98808	0,0473	0,4169
МЕГАБАНК	-0,099946	0,0294	0,28386	0,1535	0,3348
ТЕРРА БАНК	-0,207881	0,2698	0,62269	0,1690	-0,0914
АКТАБАНК	-0,212077	0,2330	1,02109	0,1865	0,0876
ДІАМАНТБАНК	-0,189836	-0,1270	1,11422	0,1341	0,5849

Продовження таблиці 3.5					
МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	-0,201886	0,0216	1,11558	0,1558	0,4224
"СОЮЗ"	-0,161204	-0,1121	0,80749	0,0666	0,5971
ПРАВЕКС-БАНК	-0,133001	0,1981	-0,14668	0,0023	-0,3341
РЕАЛ БАНК	-0,131148	0,2979	-1,14755	0,1311	-0,1832
КРЕДОБАНК	-0,134359	-0,1465	0,38461	0,0638	-0,1672
БАНК 3/4	-0,259957	0,1341	0,18165	0,4304	-0,2145
"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	-0,189035	0,2488	0,34852	0,1563	-0,0760
АКТИВ - БАНК	-0,221201	0,4075	0,37249	0,0205	-0,0077
АВАНТ-БАНК	-0,263679	-0,0545	0,35657	0,3778	0,1456
БАНК НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ	-0,200400	0,0068	1,34954	0,0069	0,6531
УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	-0,233025	0,4284	0,29163	-0,0027	-0,1260
ЕКСПОБАНК	-0,276485	-0,0917	0,88138	0,5792	0,1464
ЄВРОГАЗБАНК	-0,258278	0,2260	1,15233	0,0829	0,1242
БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	-0,057615	0,1375	0,42086	-0,9154	1,0818
ФІНБАНК	-0,261953	0,0363	1,00683	0,0797	0,3489
БАНК ВОСТОК	-0,301242	-0,4077	1,35503	0,6819	1,3314
ФОРТУНА-БАНК	-0,224022	0,4835	0,20783	-0,2024	0,0855
БАНК ПЕРШИЙ	-0,264999	-0,1313	0,81583	0,1204	0,1993
ІДЕЯ БАНК	-0,188370	0,4425	0,42258	-0,4679	0,4465
ТАСКОМБАНК	-0,244329	0,2584	0,32136	-0,0072	0,2528
БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	-0,266411	0,3456	0,49260	0,0203	0,1301
БМ БАНК	-0,231335	-0,1651	0,70867	-0,2555	0,0371
ІНДУСТРІАЛБАНК	-0,245952	0,4032	-0,39316	-0,0850	-0,2201
БАНК КІПРУ	-0,244292	0,3705	-0,28603	0,0379	-0,2935
МАРФІН БАНК	-0,264106	0,3969	-0,09814	0,0273	-0,2735
ПРЕУС БАНК МКБ	-0,190399	-0,8684	0,21132	-0,2121	-0,0974
ПРОКРЕДИТ БАНК	-0,246776	0,2716	0,28460	-0,1008	0,3049
ЕКСПРЕС-БАНК	-0,288470	0,4425	0,23830	-0,1061	-0,1514
БАНК КАМБІО	-0,297961	0,1073	1,03248	0,0601	0,4213
БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	-0,312557	0,2505	1,26410	-0,0431	0,3220
БАНК ДЕМАРК	-0,292570	0,3246	0,33924	0,0203	0,1011
ВІЕС БАНК	-0,246339	0,1573	-0,18512	0,1264	-0,0175
АКЦЕНТ-БАНК	-0,268498	0,3362	0,83137	-0,3960	0,4138
ЕНЕРГОБАНК	-0,294768	0,4110	0,44604	-0,0944	-0,0104
"КІЇВ"	-0,199180	-0,1734	-0,61169	0,1385	-1,9922
"КАПІТАЛ"	-0,347303	-0,5931	1,49601	0,6022	1,0398
"АРКАДА"	-0,306956	0,3712	0,21814	0,1127	-0,0147
ФІНРОСТБАНК	-0,343173	0,0135	1,38997	0,1699	0,4054
БАНК МЕРКУРІЙ	-0,308579	0,1977	0,57792	0,0003	0,1586
ЮНЕКС БАНК	-0,293824	0,4371	0,15208	-0,1225	0,0032
ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	-0,375209	0,2719	0,93290	0,5638	-0,3843
РАДИКАЛ БАНК	-0,332256	0,2183	0,86475	0,2439	0,2444
МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,318206	-0,0416	1,14731	0,1039	0,4329
БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	-0,318446	0,0739	0,84983	0,0729	0,3132
"ТК КРЕДИТ"	-0,344421	0,3461	0,76111	0,1108	-0,0267
МІСТО БАНК	-0,272475	0,0492	-0,03138	-0,1294	0,1312
АВТОКРАЗБАНК	-0,298599	0,1894	0,16477	-0,1133	0,1639

Продовження таблиці 3.5					
КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	-0,285890	0,3086	-0,37052	0,2548	-0,1155
"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	-0,315867	0,2866	0,40211	-0,1233	0,3466
ПОЛТАВА - БАНК	-0,328600	0,3894	0,12927	0,0720	-0,0109
"ГЛОБУС"	-0,326097	0,1075	0,24026	0,0458	-0,0308
БАНК ЮНІСОН	-0,358615	0,2661	-0,19911	0,4564	-0,4059
БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	-0,308456	0,0992	-0,05690	0,2099	-0,0045
УКРГАЗПРОМБАНК	-0,334033	0,0360	0,38129	0,2139	0,4194
"ПОРТО-ФРАНКО"	-0,368605	0,2163	0,91681	0,2175	-0,0111
ЄВРОБАНК	-0,352728	0,0233	0,86831	0,1791	0,1508
АПЕКС-БАНК	-0,326398	0,0879	-0,15430	0,3156	0,0430
БАНК МОРСЬКИЙ	-0,376138	0,2527	0,78176	0,2563	-0,1594
ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,333261	0,2180	0,07915	0,1303	-0,0951
БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	-0,333747	-0,2243	0,54657	0,2426	0,0401
КЛАСИКБАНК	-0,333213	0,3869	0,09504	0,0789	-0,1522
КРЕДИТПРОМБАНК	0,209896	-0,3439	-0,30649	-12,1278	0,1477
"ДАНИЕЛЬ"	-0,329432	-0,0960	0,24088	0,0424	0,1467
"ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"	-0,394032	0,3147	0,80817	0,2776	-0,2780
"АКСІОМА"	-0,295831	0,0193	-0,59332	0,0803	0,0771
КОМІНВЕСТБАНК	-0,383264	-0,0648	0,89353	0,4276	0,3633
АСТРА БАНК	-0,319184	0,5485	0,39839	-0,7376	0,1584
ПРОМЕКОНОМБАНК	-0,297722	0,0061	0,40682	-0,4756	0,5850
ІНТЕГРАЛ - БАНК	-0,331790	0,0554	0,04067	0,0145	0,0368
СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК	-0,335242	0,3327	-0,38264	0,2323	-0,2321
УНІКОМБАНК	-0,294379	0,2131	-1,36809	0,2270	-0,2718
"ЛЬВІВ"	-0,330334	-0,0225	0,23403	0,0218	0,1017
ЄВРОПРОМБАНК	-0,340924	0,4491	0,34845	-0,1578	0,0632
"ПРЕМІУМ"	-0,323574	0,3770	-0,42092	-0,0741	-0,1563
ЛЕГБАНК	-0,372629	0,1483	0,20570	0,2902	-0,2063
БАНК ГРАНТ	-0,319330	0,2494	-0,17546	-0,1451	0,1268
ЗАХІДІНКОМБАНК	-0,342798	0,3461	-0,37101	0,1909	-0,2625
БАНК КОНТРАКТ	-0,365971	0,0934	0,24637	0,2102	-0,0767
МЕТАБАНК	-0,344942	0,3387	0,21999	-0,1307	0,0949
ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	-0,366399	-0,0075	0,53621	0,1097	0,1546
СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	-0,381194	0,1229	0,39203	0,3414	-0,0755
ОМЕГА БАНК	-0,105831	-11,5472	1,07766	-0,7899	-1,6288
"СТАНДАРТ"	-0,365823	0,2933	0,29485	0,0172	-0,0775
"НОВИЙ"	-0,351034	-0,4724	0,44187	0,2081	0,2855
АКОРДБАНК	-0,358388	0,0527	0,39616	0,0396	0,1489
АГРОКОМБАНК	-0,365282	0,1665	0,01435	0,2000	-0,1357
ЮНІОН СТАНДАРТ БАНК	-0,266286	0,3969	-1,29799	-0,3886	-0,0596
БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ	-0,189716	0,9893	-2,47745	-1,1563	0,3217
ГРІН БАНК	-0,378405	-0,1102	0,28860	0,3526	-0,1227
"СТОЛИЧНИЙ"	-0,329741	0,4618	-0,15375	-0,2884	0,0509
ІНВЕСТБАНК	-0,362115	0,0898	0,13787	0,1231	0,0170
ПОЛІКОМБАНК	-0,363769	0,0501	0,08926	0,1493	-0,0268
БАНК ТРАСТ	-0,360508	-0,2873	0,32738	0,2850	0,1625
УКРКОМУНБАНК	-0,369215	0,3306	-0,23611	0,2470	-0,2907

Продовження таблиці 3.5					
БАНК БОГУСЛАВ	-0,319904	0,3924	-0,65203	-0,2098	-0,1487
ІНТЕРБАНК	-0,364139	-0,4321	0,47963	0,1908	0,2207
БАНК СОФІЙСЬКИЙ	-0,316478	-0,4339	-0,28647	0,0175	0,4426
КРЕДИТВЕСТ БАНК	-0,356755	-0,2305	-0,13175	0,3952	0,0512
БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	-0,345445	0,1858	-0,70145	0,3166	-0,1948
ВЕРНУМ БАНК	-0,377038	0,0043	-0,30074	0,4670	-0,3923
БАНК СІЧ	-0,356844	0,3583	-0,20290	0,0071	-0,1445
БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ	-0,327572	0,0798	-1,57297	0,5199	-0,4427
"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	-0,372723	-0,0957	0,16435	0,2825	-0,0632
АСВІО БАНК	-0,336584	0,4403	-0,30070	-0,1900	-0,0199
ІНТЕРКРЕДИТБАНК	-0,333076	0,3794	-0,43713	-0,1359	-0,0138
АРТЕМ-БАНК	-0,361547	-0,4151	-0,00445	0,3239	0,0620
МЕЛПОР БАНК	-0,310810	0,3108	-1,09048	-0,0290	-0,0816
РЕГІОН-БАНК	-0,342676	-0,3771	-0,01523	0,0727	0,2925
ОКСІ БАНК	-0,348277	0,3665	-0,41209	0,0025	-0,1395
ПРОФІН БАНК	-0,357501	0,3491	-0,36936	0,0158	-0,2198
МОТОР-БАНК	-0,355369	0,3436	-0,40642	0,0459	-0,1969
ПРАЙМ-БАНК	-0,348555	-0,4115	-0,43170	0,3470	0,0761
УКРБУДІНВЕСТБАНК	-0,355457	0,3180	-0,51830	0,1311	-0,2322
КСГ БАНК	-0,291910	0,2921	-1,58901	0,0299	-0,0156
РАДАБАНК	-0,350192	0,3021	-0,71580	0,1578	-0,2512
"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	-0,342042	-0,1277	-0,79906	0,2939	-0,0387
"УКООПСІЛКА"	-0,322613	0,3593	-1,14916	0,0191	-0,0767
КРЕДИТ ОПТИМА БАНК	-0,309383	-1,4684	-0,51417	0,2399	0,6901
БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	-0,290096	-0,8956	-0,95003	-0,0193	0,5897
ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	-0,282899	0,3087	-1,69577	-0,1733	0,0952
ФІНАНС БАНК	-0,282560	0,0612	-2,46860	0,2013	-0,4367
КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	-0,327308	-0,3747	-1,19779	0,1990	-0,1233
ФІНЕКСБАНК	-0,299675	-0,2968	-1,64234	0,1638	0,0308
БАНК АЛЬЯНС	-0,225081	-3,7283	-2,09848	1,2337	1,9359
БАНК ФАМІЛЬНИЙ	-0,313066	-2,4680	-1,11457	0,8377	0,5782
СХІДНО-ПРОМИСЛ. КОМЕРЦ. БАНК	-0,293792	-1,0432	-1,87525	0,5651	0,2769
"КОНКОРД"	-0,167480	0,2294	-3,55304	-0,3340	0,7593
БАНК ПОРТАЛ	-0,277466	0,0092	-2,67242	0,5325	-0,0362
БАНК ВЕЛЕС	-0,122168	-0,5634	-4,26454	0,1460	1,4636
"ЦЕНТР"	-0,158331	0,1767	-3,90255	-0,0498	1,0101
АЛЬПАРІ БАНК	-0,140583	0,0518	-4,50475	0,1675	1,0219

Додаток 3
Таблиця 3.6

Значення латентних факторів банків у 2014 році

Factor Scores (dani14.sta) Rotation: Varimax normalized Extraction: Principal components					
	Factor - 1	Factor - 2	Factor - 3	Factor - 4	Factor - 5
ПРИВАТБАНК	8,069819	-0,12218	-0,52726	-0,22131	-0,90346
ОЩАДБАНК	4,495346	-0,07271	1,083129	0,634356	0,642047
УКРЕКСІМБАНК	4,863068	-0,07663	1,111341	0,969914	0,927291
ДЕЛЬТА БАНК	2,489287	0,853572	-2,21931	-1,42369	-1,26888
ПРОМІНВЕСТБАНК	2,177033	-0,09471	0,245737	0,424202	0,37473
УКРСОЦБАНК	1,799281	-0,0186	-0,15044	-0,37707	0,0476
РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	1,781174	-0,02441	-0,1504	0,014102	0,100365
СБЕРБАНК РОСІЇ	1,778573	-0,12476	-0,111	-0,05882	0,07578
АЛЬФА-БАНК	1,296119	-0,08672	-0,159	0,055555	0,016101
ВТБ БАНК	1,344284	-0,14757	-0,12428	0,157979	0,06403
"НАДРА"	1,368702	-0,04333	-0,49275	-0,25224	-0,25657
ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИЙ БАНК	1,056751	-0,11516	-0,03831	-0,3179	-0,00334
БАНК ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	1,111632	-0,07891	-0,25623	-0,22914	-0,05534
УКРСИББАНК	0,860060	-0,01288	-0,48092	0,253391	0,084268
ОТП БАНК	0,782040	0,011486	-0,24471	0,211907	0,101002
УКРГАЗБАНК	0,709045	-0,07616	0,321939	0,292802	0,500544
КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	0,462340	-0,09328	-0,1493	-0,32279	0,139581
"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	0,317151	-0,08202	0,027041	-0,35882	0,073669
"ПВДЕННИЙ"	0,194693	-0,1179	-0,05698	-0,31347	0,091874
ІНГ БАНК УКРАЇНА	0,072383	-0,15037	-0,01144	-0,40239	0,105062
ВІЕЙБІ БАНК	0,634838	0,352733	0,878175	0,11376	0,830652
ІМЕКСБАНК	0,107900	-0,07555	-0,00714	-0,31242	0,065362
ФІДОБАНК	0,049656	-0,14424	0,016154	-0,19406	0,193644
СІТІБАНК	-0,152503	-0,18373	-0,10055	-0,51446	0,2368
"ХРЕЩАТИК"	-0,036999	-0,07982	-0,1622	-0,23923	0,261082
БАНК КИЇВСЬКА РУСЬ	-0,039531	-0,06767	-0,16121	-0,28663	0,148712
РОДОВІД БАНК	0,115067	-0,16582	0,444037	1,06428	0,599913
ЗЛАТОБАНК	-0,007884	-0,05595	-0,17337	-0,1599	0,034014
БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	-0,048177	-0,07888	-0,10583	-0,18265	0,116909
ПЛАТИНУМ БАНК	-0,012919	0,012463	-0,36014	-0,41465	0,034108
УКРІНБАНК	-0,095248	-0,08066	-0,07728	-0,33407	0,098074
МЕГАБАНК	-0,058722	0,058589	-0,37792	-0,32409	-0,14576
УНІВЕРСАЛ БАНК	-0,067463	-0,06905	-0,09759	-0,18117	0,166987
КРЕДОБАНК	-0,104262	-0,08615	-0,12552	0,074806	0,222008
ДІАМАНТБАНК	-0,163996	-0,05434	-0,21172	-0,17233	0,182792
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	-0,139596	-0,08531	-0,03601	-0,30143	0,212148
"КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	-0,162592	-0,09631	-0,06879	-0,25295	0,287315
ПРАВЕКС-БАНК	-0,154287	-0,09664	-0,05844	-0,19396	0,188083
БАНК НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ	-0,180795	-0,07409	-0,16878	-0,34863	0,127536
ПРОКРЕДИТ БАНК	-0,207608	-0,09254	-0,10674	-0,3242	0,08662
БАНК ВОСТОК	-0,209392	-0,11254	-0,08143	-0,37144	0,122497
БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	-0,212713	-0,11845	-0,03193	-0,4182	0,066988
УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	-0,225391	-0,109	-0,00824	-0,37942	0,166582

Продовження таблиці 3.6					
БМ БАНК	-0,224191	-0,11771	-0,07328	0,163654	0,048269
ФОРТУНА-БАНК	-0,226882	-0,07578	-0,03449	-0,30347	0,045398
ПРЕУС БАНК МКБ	-0,219040	-0,09402	0,005582	0,222236	0,279573
МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,252118	-0,08432	-0,24708	-0,27825	0,233071
АВАНТ-БАНК	-0,266738	-0,09433	-0,08939	-0,25306	0,270485
ЕКСПОБАНК	-0,205814	-0,00813	0,163362	-0,22818	0,356475
ТАСКОМБАНК	-0,254091	-0,08431	-0,05232	-0,37309	0,137792
ІДЕЯ БАНК	-0,230895	-0,0339	-0,11063	-0,38887	0,081339
БТА БАНК	-0,283312	-0,20057	0,109576	-0,03023	0,191227
ІНДУСТРІАЛБАНК	-0,275055	-0,13357	0,045335	-0,29075	0,107193
ВІЕС БАНК	-0,265648	-0,10922	-0,027	-0,16813	0,127596
МАРФІН БАНК	-0,272104	-0,12647	0,003708	-0,3452	0,151181
"АРКАДА"	-0,287025	-0,10208	-0,03341	-0,40725	0,072447
БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	-0,278059	-0,07631	-0,12618	-0,28394	0,180184
УКРБІЗНЕСБАНК	-0,243473	0,00842	-0,12678	-0,01809	0,139905
БАНК ФОРВАРД	-0,243140	0,080852	-0,09534	-0,06695	0,104141
КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	-0,292976	-0,1505	-0,00247	-0,37876	0,13466
АКЦЕНТ-БАНК	-0,284841	-0,03768	-0,08786	-0,41152	0,23288
ЕНЕРГОБАНК	-0,297503	-0,11204	-0,01299	-0,35321	0,213698
"СОЮЗ"	-0,281396	-0,04409	-0,05245	-0,02191	0,061805
ФІНБАНК	-0,284257	-0,0125	-0,12459	0,051697	0,120259
ДІВІ БАНК	-0,272040	-0,03513	-0,30402	2,105649	-0,45542
БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	-0,295881	-0,08115	-0,01934	-0,40666	0,096209
"КИЇВ"	-0,241547	-0,07253	0,285598	1,284328	0,397597
МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	-0,249618	12,18884	0,036618	0,458193	0,131151
БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ	-0,290669	-0,12253	-9,4E-05	-0,21909	0,084544
ЕКСПРЕС-БАНК	-0,305199	-0,10599	0,017039	-0,38644	0,182748
МІСТО БАНК	-0,294949	-0,07842	-0,06372	-0,06664	0,099572
"ТК КРЕДИТ"	-0,304500	-0,11422	-0,07037	-0,41401	0,290391
"КАПІТАЛ"	-0,308630	-0,09073	-0,09213	-0,23387	0,215954
ЮНЕКС БАНК	-0,308683	-0,10133	0,017761	-0,34591	0,098977
БАНК 3/4	-0,324282	-0,14922	0,035895	-0,3098	0,21269
РАДИКАЛ БАНК	-0,316760	-0,09996	-0,06672	-0,37967	0,131942
"ПРЕМІУМ"	-0,318994	-0,12909	0,004567	-0,3371	0,08485
СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК	-0,318233	-0,14653	0,009401	-0,33034	0,054519
УНІКОМБАНК	-0,322401	-0,1551	0,050275	-0,22883	0,078759
ЄВРОБАНК	-0,324538	-0,09669	-0,09785	-0,30203	0,297339
УКРГАЗПРОМБАНК	-0,323084	-0,10261	-0,07476	-0,30192	0,221854
"ГЛОБУС"	-0,324794	-0,09475	-0,0267	-0,24639	0,176232
ПОЛТАВА - БАНК	-0,329330	-0,11568	0,000452	-0,43625	0,131368
БГ БАНК	-0,284810	0,082516	0,118008	0,036495	0,311655
КРЕДИТПРОМБАНК	-0,305603	-0,11196	0,063426	1,764275	0,417972
"НОВИЙ"	-0,330709	-0,0937	-0,16835	-0,14528	0,244403
"ЛЬВІВ"	-0,324922	-0,08374	-0,07569	-0,06067	0,134058
"СТАНДАРТ"	-0,331263	-0,07722	-0,0818	-0,23604	0,168172
ІНТЕГРАЛ - БАНК	-0,332572	-0,09444	-0,02908	-0,2521	0,195143
ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	-0,328374	-0,0997	-0,00595	-0,22276	0,123973

Продовження таблиці 3.6					
КОМІНВЕСТБАНК	-0,317074	-0,0269	-0,18306	-0,46685	0,117696
БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	-0,328924	-0,07769	-0,07987	0,195355	0,159275
БАНК ГРАНТ	-0,329987	-0,10441	-0,01845	-0,29545	0,087406
КЛАСИКБАНК	-0,286162	0,043454	0,01875	-0,27335	-5,28964
"РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	-0,372809	-0,05596	0,177546	-1,06366	0,139986
ЮНІОН СТАНДАРД БАНК	-0,339292	-0,12258	0,054505	-0,28086	0,111115
ЄВРОПРОМБАНК	-0,332616	-0,07808	-0,0047	-0,37808	0,054517
ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	-0,351454	-0,17315	0,03367	-0,27527	0,219401
АПЕКС-БАНК	-0,341007	-0,12733	0,02959	-0,30049	0,156138
БАНК СОФІЙСЬКИЙ	-0,343242	-0,08542	-0,05591	-0,16082	0,127821
БАНК СІЧ	-0,346191	-0,10116	-0,0297	-0,25536	0,191635
ОМЕГА БАНК	-0,371462	-0,36069	-0,05215	10,24403	0,7297
КРИСТАЛБАНК	-0,460216	-0,00723	-6,12416	-0,01908	0,684696
БАНК КОНТРАКТ	-0,347597	-0,09552	-0,0616	-0,24533	0,253905
БАНК ЮНІСОН	-0,352202	-0,1557	-0,01406	0,44472	-0,01473
БАНК ТРАСТ	-0,343647	-0,07422	-0,1415	0,036752	0,105198
БАНК КАМБІО	-0,296846	0,308818	0,140977	-0,14548	0,414539
АГРОКОМБАНК	-0,350701	-0,12555	-0,01764	-0,29556	0,214219
КРЕДИТВЕСТ БАНК	-0,350782	-0,09967	-0,07746	0,075034	0,091137
ВЕРНУМ БАНК	-0,354758	-0,15199	0,030323	-0,28731	0,309265
ОКСІ БАНК	-0,349610	-0,1233	0,011178	-0,3387	0,174623
МЕТАБАНК	-0,350771	-0,09194	-0,00628	-0,23998	0,140096
БАНК АЛЬЯНС	-0,355498	-0,15487	-0,04703	0,116828	-0,17552
"ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"	-0,352125	-0,13876	0,013432	-0,33914	0,352626
АКОРДБАНК	-0,353221	-0,0717	-0,06439	0,01057	0,106415
"СТОЛИЧНИЙ"	-0,347106	-0,09829	0,04815	-0,28019	0,00336
БАНК БОГУСЛАВ	-0,353057	-0,12413	0,061187	-0,23748	0,089035
"УКООПСІЛКА"	-0,360925	-0,22025	0,102384	-0,03403	0,219785
ІНВЕСТБАНК	-0,354475	-0,08916	-0,04621	-0,05082	0,060922
ПРОФІН БАНК	-0,353671	-0,10446	0,031765	-0,31987	0,156587
АРТЕМ-БАНК	-0,357759	-0,07381	-0,09933	0,185674	0,115969
МОТОР-БАНК	-0,356553	-0,12955	0,025292	-0,31705	0,235599
НЕОС БАНК	-0,338385	0,097573	0,061394	-0,36096	0,367945
УКРБУДІНВЕСТБАНК	-0,355493	-0,11701	0,03624	-0,29749	0,139654
ПОЛКОМБАНК	-0,356862	-0,12565	0,017543	-0,25859	0,075382
БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	-0,357278	-0,1215	0,01635	-0,31197	0,215968
РАДАБАНК	-0,357538	-0,13453	0,041864	-0,28385	0,160321
БАНК АВАНГАРД	-0,379481	-0,10139	0,155693	-0,72318	0,45151
"ПОРТО-ФРАНКО"	-0,325818	0,188986	0,137695	-0,22072	0,261451
АСВІО БАНК	-0,355104	-0,11132	0,04633	-0,29335	-0,00146
БАНК ДЕМАРК	-0,298330	0,592574	0,283226	-0,31906	0,345205
РЕГІОН-БАНК	-0,361350	-0,0712	-0,06356	0,05251	0,054677
ЛЕГБАНК	-0,347046	0,041052	0,149074	-0,18423	0,284985
КСГ БАНК	-0,357977	-0,15146	0,08357	-0,16268	-0,11876
"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	-0,364575	-0,10036	-0,09056	0,290218	0,019928
СМАРТБАНК	-0,283008	0,006846	0,268622	0,792261	-10,3778
БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	-0,368284	-0,10675	-0,0265	0,495088	-0,17843

Продовження таблиці 3.6					
ФІНЕКСБАНК	-0,367733	-0,15195	0,039974	-0,0212	0,192765
ФІНАНС БАНК	-0,364461	-0,20201	0,123198	0,044579	-0,28852
БАНК ВЕЛЕС	-0,364718	-0,18246	0,047194	0,026363	-0,24457
"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	-0,371600	-0,13798	-0,03391	0,444706	-0,0177
"КОНКОРД"	-0,363296	-0,16882	0,095392	-0,08158	-0,15733
ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	-0,362354	-0,14748	0,097891	-0,11296	-0,24062
БАНК ФАМІЛЬНИЙ	-0,418321	-0,33582	-0,5717	3,529282	0,262602
ГРІН БАНК	-0,370685	-0,00767	-0,09495	0,365822	0,188097
ВЕКТОР БАНК	-0,366252	-0,20958	0,107172	0,033328	-0,30097
"АКСІОМА"	-0,224282	0,069318	10,14607	-0,28719	0,137772
КРЕДИТ ОПТИМА БАНК	-0,404612	-0,22796	-0,41615	2,823458	-0,39393
"ЦЕНТР"	-0,365886	-0,18151	0,130371	0,059675	-0,42755
АСТРА БАНК	-0,374610	-0,19731	0,156473	0,11484	0,367516
БАНК ПОРТАЛ	-0,361749	-0,18913	0,166515	0,25406	-1,30975
КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	-0,359787	-0,23684	0,147655	0,250227	-1,56105
АЛЬПАРІ БАНК	-0,366606	-0,22197	0,158354	0,226485	-0,82578

Додаток К
Таблиця К.1

Перелік банків першого кластера

2009	2010	2011	2012	2013	2014
ПРИВАТБАНК	ПРИВАТБАНК	ПРИВАТБАНК	ПРИВАТБАНК	ПРИВАТБАНК	ПРИВАТБАНК
ОЩАДБАНК	УКРЕКСІМБАНК	УКРЕКСІМБАНК	УКРЕКСІМБАНК	ОЩАДБАНК	ОЩАДБАНК
УКРЕКСІМБАНК	ОЩАДБАНК	ОЩАДБАНК	ОЩАДБАНК	УКРЕКСІМБАНК	УКРЕКСІМБАНК
РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	РОДОВІД БАНК	ПРОМІНВЕСТБАНК	
УКРСИББАНК	УКРСИББАНК	УКРСОЦБАНК	СВЕДБАНК	РОДОВІД БАНК	
УКРСОЦБАНК	УКРСОЦБАНК	ПРОМІНВЕСТБАНК	ПРОФІН БАНК	КРЕДИТПРОМБАНК	
ПРОМІНВЕСТБАНК	ПРОМІНВЕСТ БАНК	ВТБ БАНК		ОМЕГА БАНК	
ОТП БАНК	ВТБ БАНК	УКРСИББАНК			
ВТБ БАНК	АЛЬФА-БАНК	АЛЬФА-БАНК			
	ОТП БАНК	УКРГАЗБАНК			
		БАНК ФОРУМ			
		РОДОВІД БАНК			
		СВЕДБАНК			
		"КИЇВ"			
		БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ			
		ІНПРОМБАНК			
		БАНК СТОЛИЦЯ			

Продовження додатку К
Таблиця К.2

Перелік банків другого кластера

2009	2010	2011	2012	2013	2014
РОДОВІД БАНК	БТА БАНК	АСТРА БАНК	"КИЇВ"	БРОКБІЗНЕСБАНК	УКРГАЗБАНК
УКРГАЗБАНК	"КИЇВ"	УНКОМБАНК	АСТРА БАНК	РЕАЛ БАНК	"ПІВДЕННИЙ"
"КИЇВ"	ПЛАТИНУМ БАНК	КЛАСИКБАНК	"УКООПСПІЛКА"	УНКОМБАНК	ІМЕКСБАНК
ПЛАТИНУМ БАНК	БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	КРЕДИТ ОПТИМА БАНК	БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	ЮНІОН СТАНДАРД БАНК	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РАЦІОН.ФІНАНС.	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РАЦІОН.ФІНАНС.	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РАЦІОН.ФІНАНС.	ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ	ІНГ БАНК УКРАЇНА
РАДАБАНК	"ЮНЕКС"	"АКСІОМА"	УНКОМБАНК	АРТЕМ-БАНК	ВЕЙБІ БАНК
КЛАСИКБАНК ДІАЛОГБАНК	БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ	БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ	БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"
"ФАМІЛЬНИЙ"	УНКОМБАНК	БАНК ВОСТОК	"АКСІОМА"	ПРАЙМ-БАНК	ФІДОБАНК
	КЛАСИКБАНК	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	МЕЛІОР БАНК	РАДАБАНК	СІТІБАНК
	КРЕДИТВЕСТ БАНК	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	"ХРЕЩАТИК"
	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	ПРАЙМ-БАНК	ІНТЕРКРЕДИТБАНК	КРЕДИТ ОПТИМА БАНК	БАНК КИЇВСЬКА РУСЬ
	МОТОР-БАНК	БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	"КОНКОРД"	БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ	РОДОВІД БАНК
	"КОНКОРД"	ГРІН БАНК	РАДАБАНК	"УКООПСПІЛКА"	ЗЛАТОБАНК
	"СТАНДАРТ"	РАДАБАНК	КРЕДИТ ОПТИМА БАНК	ФІНАНС БАНК	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО
	ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	УКРБУДІНВЕСТБАНК	ФІНЕКСБАНК	БАНК ПОРТАЛ	ПЛАТИНУМ БАНК
	РАДИКАЛ БАНК	БАНК ВЕЛЕС	ПРАЙМ-БАНК	ФІНЕКСБАНК	УКРІНБАНК
	БАНК СТОЛИЦЯ	"ФАМІЛЬНИЙ"	ТММ-БАНК	БАНК АЛЬЯНС	МЕГАБАНК
	ПРОФІН БАНК	УКРАЇНСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТР.ТА РОЗВ.	УКРАЇНСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТР.ТА РОЗВ.	СХІДНО-ПРОМИСЛ. КОМЕРЦ. БАНК	БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ
	"СТОЛИЧНИЙ"	ТММ-БАНК	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	БАНК ФАМІЛЬНИЙ	КРЕДОБАНК
	ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	БАНК АЛЬЯНС	ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РАЦІОН.ФІНАНС.	"КОНКОРД"	МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК
	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	СХІДНО-ПРОМИСЛ.КОМЕРЦ.БАНК	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ
	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"		УКРБУДІНВЕСТБАНК	БАНК ВЕЛЕС	"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"
	ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК		БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ		БАНК НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ
	"ЦЕНТР"		ГРІН БАНК		ПРАВЕКС-БАНК
	"КРЕДИТ - ОПТИМА"		БАНК ФАМІЛЬНИЙ		ПРОКРЕДИТ БАНК
	СХІДНО-ПРОМИСЛ.КОМЕРЦ.БАНК		ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК		УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК
	УКРБУДІНВЕСТБАНК		СХІДНО-ПРОМИСЛ. КОМЕРЦ. БАНК		БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ
	ТММ-БАНК		"ЦЕНТР"		БАНК ВОСТОК
	ГРІН БАНК		БАНК ВЕЛЕС		БМ БАНК
	АСТРА БАНК		БАНК АЛЬЯНС		ФОРТУНА-БАНК
	БАНК ВЕЛЕС				ПІРЕУС БАНК МКБ
	РАДАБАНК				ДІАМАНТБАНК

Продовження таблиці К.2					
	ПРАЙМ-БАНК				АВАНТ-БАНК
	АВАНТ-БАНК				ЕКСПОБАНК
	"ФАМІЛЬНИЙ"				ТАСКОМБАНК
	БАНК АЛЪЯНС				ІДЕЯ БАНК
					БТА БАНК
					ІНДУСТРІАЛБАНК
					ВІЕС БАНК
					МАРФІН БАНК
					"АРКАДА"
					УНІВЕРСАЛ БАНК
					УКРБІЗНЕСБАНК
					БАНК ФОРВАРД
					КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК
					АКЦЕНТ-БАНК
					ЕНЕРГОБАНК
					"СОЮЗ"
					ФІНБАНК
					ДІВІ БАНК
					БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ
					"КІІВ"
					МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК
					БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ
					ЕКСПРЕС-БАНК
					МІСТО БАНК
					"ТК КРЕДИТ"
					"КАПІТАЛ"
					ЮНЕКС БАНК
					БАНК 3/4
					РАДІКАЛ БАНК
					"ПРЕМІУМ"
					СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК
					УНІКОМБАНК
					ЄВРОБАНК
					УКРГАЗПРОМБАН К
					"ГЛОБУС"
					ПОЛТАВА - БАНК
					БГ БАНК
					КРЕДИТПРОМБАН К
					"НОВИЙ"
					"ЛЬВІВ"

Продовження таблиці К.2					
					"СТАНДАРТ"
					ІНТЕГРАЛ - БАНК
					ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК
					КОМІНВЕСТБАНК
					БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА
					БАНК ГРАНТ
					КЛАСИКБАНК
					"РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"
					ЮНІОН СТАНДАРТ БАНК
					ЄВРОПРОМБАНК
					ДОЙЧЕ БАНК ДБУ
					АПЕКС-БАНК
					БАНК СОФІЙСЬКИЙ
					БАНК СІЧ
					ОМЕГА БАНК
					КРИСТАЛБАНК
					БАНК КОНТРАКТ
					БАНК ЮНІСОН
					БАНК ТРАСТ
					БАНК КАМБІО
					АГРОКОМБАНК
					КРЕДИТВЕСТ БАНК
					ВЕРНУМ БАНК
					ОКСІ БАНК
					МЕТАБАНК
					БАНК АЛЪЯНС
					"ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"
					АКОРДБАНК
					"СТОЛИЧНИЙ"
					БАНК БОГУСЛАВ
					"УКООПСІЛКА"
					ІНВЕСТБАНК
					ПРОФІН БАНК
					АРТЕМ-БАНК
					МОТОР-БАНК
					НЕОС БАНК
					УКРБУДІНВЕСТБАНК
					ПОЛІКОМБАНК

Продовження таблиці К.2					
					БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ
					РАДАБАНК
					БАНК АВАНГАРД
					"ПОРТО-ФРАНКО"
					АСВІО БАНК
					БАНК ДЕМАРК
					РЕГІОН-БАНК
					ЛЕГБАНК
					КСГ БАНК
					"ТРАСТ-КАПІТАЛ"
					СМАРТБАНК
					БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ
					ФІНЕКСБАНК
					ФІНАНС БАНК
					БАНК ВЕЛЕС
					"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"
					"КОНКОРД"
					ПРОМИСЛОВО- ФІНАНСОВИЙ БАНК
					БАНК ФАМІЛЬНИЙ
					ГРІН БАНК
					ВЕКТОР БАНК
					"АКСІОМА"
					КРЕДИТ ОПТИМА БАНК
					"ЦЕНТР"
					АСТРА БАНК
					БАНК ПОРТАЛ
					КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК
					АЛЬПАРИ БАНК

Продовження додатку К
Таблиця К.3

Перелік банків третього кластера

2009	2010	2011	2012	2013	2014
"НАДРА"	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДН ИЙ БАНК	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИ Й БАНК	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	ДЕЛЬТА БАНК	ДЕЛЬТА БАНК
"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	"НАДРА"	ПРОМІНВЕСТБАНК	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	ПРОМІНВЕСТБА НК
"ФОРУМ"	"НАДРА"	ДЕЛЬТА БАНК	УКРСОЦБАНК	УКРСОЦБАНК	УКРСОЦБАНК
ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАР ОДНИЙ БАНК	БРОКБІЗНЕСБАНК	ОТП БАНК	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОДНИ Й БАНК	СБЕРБАНК РОСІЇ	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ
БРОКБІЗНЕС БАНК	КРЕДИТПРОМБАН К	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	ДЕЛЬТА БАНК	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРО ДНИЙ БАНК	СБЕРБАНК РОСІЇ
КРЕДИТПРО МБАНК	БАНК ФОРУМ	БРОКБІЗНЕСБАНК	ВТБ БАНК	"НАДРА"	АЛЬФА-БАНК
"ПІВДЕННИЙ "	УКРГАЗБАНК	ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	"НАДРА"	АЛЬФА-БАНК	ВТБ БАНК
ІНГ БАНК УКРАЇНА	ДЕЛЬТА БАНК	КРЕДИТПРОМБАНК	СБЕРБАНК РОСІЇ	БАНК ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	ПЕРШИЙ УКР.МІЖНАРОД НИЙ БАНК
УНІВЕРСАЛ БАНК	СВЕДБАНК	ІНГ БАНК УКРАЇНА	УКРСИББАНК	ВТБ БАНК	"НАДРА"
УНІКРЕДИТ БАНК	РОДОВІД БАНК	"ПІВДЕННИЙ"	АЛЬФА-БАНК	УКРСИББАНК	БАНК ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ
ЕРСТЕ БАНК	"ПІВДЕННИЙ"	ЕРСТЕ БАНК	БАНК ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	УКРГАЗБАНК	УКРСИББАНК
ДЕЛЬТА БАНК	ДОНГОРБАНК	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	УКРГАЗБАНК	ВІЕЙБІ БАНК	ОТП БАНК
ПРАВЕКС- БАНК	ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	ВІЕЙБІ БАНК	ОТП БАНК	ОТП БАНК	
ВІЕЙБІ БАНК	ЕРСТЕ БАНК	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	БРОКБІЗНЕСБАНК	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	
ДОНГОРБАН К	ІНГ БАНК УКРАЇНА	"ХРЕЩАТИК"	ВІЕЙБІ БАНК	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	
"ХРЕЩАТИК "	УНІВЕРСАЛ БАНК	ІМЕКСБАНК	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	ФІДОБАНК	
ДОЧІРНІЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ	УНІКРЕДИТ БАНК	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	КРЕДИТПРОМБАНК	"ПІВДЕННИЙ"	
ІМЕКСБАНК	"ХРЕЩАТИК"	УНІКРЕДИТ БАНК	ІНГ БАНК УКРАЇНА	ІМЕКСБАНК	
ІНДЕКС- БАНК	ВІЕЙБІ БАНК	УНІВЕРСАЛ БАНК	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	БАНК ФОРУМ	
КРЕДОБАНК	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	ПРАВЕКС-БАНК	"ПІВДЕННИЙ"	ІНГ БАНК УКРАЇНА	
"ФІНАНСОВ А ІНІЦІАТИВА"	ІМЕКСБАНК	БТА БАНК	ІМЕКСБАНК	"ХРЕЩАТИК"	
МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТ НИЙ БАНК	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	"КИЇВСЬКА РУСЬ"	"ХРЕЩАТИК"	БАНК КИЇВСЬКА РУСЬ	
БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	СІТБАНК (УКРАЇНА)	СІТБАНК (УКРАЇНА)	БАНК ФОРУМ	ВСЕУКРАЇНСЬ КИЙ БАНК РОЗВИТКУ	
КАЛІОН БАНК УКРАЇНА	ПРАВЕКС-БАНК	"СОЮЗ"	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	ПІВДЕНКОМБ АНК	
СІТБАНК (УКРАЇНА)	ІНДЕКС-БАНК	МАРФІН БАНК	ЕРСТЕ БАНК	УНІВЕРСАЛ БАНК	
"КИЇВСЬКА РУСЬ"	"КИЇВСЬКА РУСЬ"	ПІВДЕНКОМБАНК	УНІВЕРСАЛ БАНК	ЗЛАТОБАНК	
ІНДУСТРІАЛ БАНК	КРЕДОБАНК	МЕГАБАНК	УНІКРЕДИТ БАНК	БТА БАНК	
СЕБ БАНК	КІБ КРЕДІ АГРІКОЛЬ	"ТАВРИКА"	БТА БАНК	УКРІНБАНК	
БТА БАНК	МАРФІН БАНК	КІБ КРЕДІ АГРІКОЛЬ	БАНК КИЇВСЬКА РУСЬ	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	

Продовження таблиці К.3

ПРЕУС БАНК МКБ	ПРЕУС БАНК МКБ	ПРЕУС БАНК МКБ	БАНК 3/4	СІТБАНК	
МЕГАБАНК	МЕГАБАНК	УКРІНБАНК	ПРАВЕКС-БАНК	ДІВІ БАНК	
БМ БАНК	"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	АКТАБАНК	ПІВДЕНКОМБАНК	ПЛАТИНУМ БАНК	
ФОЛЬКСБАН К	"ТАВРИКА"	КРЕДОБАНК	ЗЛАТОБАНК	УКРБІЗНЕСБА НК	
ПРОКРЕДИТ БАНК	ІНДУСТРІАЛБАНК	ПЛАТИНУМ БАНК	СІТБАНК	МЕГАБАНК	
"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	СЕБ БАНК	"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	УКРІНБАНК	ТЕРРА БАНК	
ЕКСПРЕС- БАНК	ЕКСПРЕС-БАНК	АКТИВ - БАНК	ФІДОБАНК	АКТАБАНК	
"ТАВРИКА"	АКТИВ - БАНК	БАНК 3/4	МЕГАБАНК	ДІАМАНТБАН К	
УКРАЇНСЬКИ Й ПРОФЕСІЙН ИЙ БАНК	ФОЛЬКСБАНК	ІНДУСТРІАЛБАНК	ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИ Й БАНК	
ЕКСПОБАНК	БМ БАНК	БМ БАНК	ТЕРРА БАНК	"СОЮЗ"	
АКТИВ БАНК	УКРІНБАНК	ЗЛАТОБАНК	УКРБІЗНЕСБАНК	ПРАВЕКС- БАНК	
"НАЦІОНАЛЬ НІ ІНВЕСТИЦІЇ"	"ПІВДЕНКОМБАН К"	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	КРЕДОБАНК	КРЕДОБАНК	
КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	АКТАБАНК	БАНК 3/4	
УКРІНБАНК	ЄВРОГАЗБАНК	ЄВРОГАЗБАНК	ДІВІ БАНК	"КЛІРІНГОВИ Й ДІМ"	
"ДІАМАНТ"	УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК	ТЕРРА БАНК	МАРФІН БАНК	АКТИВ - БАНК	
ЄВРОГАЗБА НК	ПРОКРЕДИТ БАНК	ДІАМАНТБАНК	АВАНТ-БАНК	АВАНТ-БАНК	
"СОЮЗ"	"ДІАМАНТ"	СЕБ БАНК	ПЛАТИНУМ БАНК	ЄВРОГАЗБАНК	
ЗЛАТОБАНК	ЕКСПОБАНК	ФОЛЬКСБАНК	"СОЮЗ"	ЕКСПОБАНК	
УНІКОМБАН К	АКТАБАНК	КОНВЕРСБАНК	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИ Й БАНК	
УКРАЇНСЬКИ Й БІЗНЕС БАНК	ЗЛАТОБАНК	ЕКСПРЕС-БАНК	"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	БАНК НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ	
АСТРА БАНК	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	БАНК КІПРУ	ДІАМАНТБАНК	БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	
БАНК КІПРУ	БАНК КІПРУ	ІНТЕГРАЛ - БАНК	ІНДУСТРІАЛБАНК	ФІНБАНК	
ХОУМ КРЕДИТ БАНК	"БІЗНЕС СТАНДАРТ"	ПРОКРЕДИТ БАНК	МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	БАНК ВОСТОК	
"АРКАДА"	"СОЮЗ"	ТАСКОМБАНК	ПРЕУС БАНК МКБ	ФОРТУНА- БАНК	
БАНК КАМБЮ	ЕНЕРГОБАНК	БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	ЄВРОГАЗБАНК	БАНК ПЕРШИЙ	
"ПІВДЕНКОМ БАНК"	МІСТО БАНК	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	БАНК ТАВРИКА	ІДЕЯ БАНК	
ЕРДЕ БАНК	ІНТЕГРАЛ - БАНК	ЕРДЕ БАНК	АКТИВ - БАНК	ТАСКОМБАНК	
ПОЛТАВА БАНК	БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	ЕКСПОБАНК	БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	
БГ БАНК	ФОРТУНА-БАНК	ФІНБАНК	БАНК КІПРУ	БМ БАНК	
БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕ НЬ	БГ БАНК	БАНК КАМБЮ	БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	ІНДУСТРІАЛБ АНК	
ЕНЕРГОБАН К	"АРКАДА"	ФОРТУНА-БАНК	БАНК НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ	ПРЕУС БАНК МКБ	
"ДЕМАРК"	ТЕРРА БАНК	МІСТО БАНК	ФІНБАНК	МАРФІН БАНК	
"БАЗИС"	"БАЗИС"	ЕНЕРГОБАНК	БМ БАНК	БАНК КІПРУ	

Продовження таблиці К.3

"ІНТЕГРАЛ"	ФІНБАНК	БАНК ПЕРШИЙ	ЕКСПРЕС-БАНК	ПРОКРЕДИТ БАНК	
ФОРТУНА-БАНК	"ДЕМАРК"	"ГЛОБУС"	ФОРТУНА-БАНК	ЕКСПРЕС-БАНК	
ПАРТНЕР-БАНК	БАНК КАМБІО	"АРКАДА"	ПРОКРЕДИТ БАНК	БАНК КАМБІО	
МІСТО БАНК	ЕРДЕ БАНК	"ДЕМАРК"	ТАСКОМБАНК	БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	
ФІНБАНК	ПОЛТАВА БАНК	БАНК МЕРКУРІЙ	ІДЕЯ БАНК	БАНК ДЕМАРК	
ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	БАНК МЕРКУРІЙ	МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	ФОЛЬКСБАНК	ВІЕС БАНК	
БАНК МЕРКУРІЙ	ХОУМ КРЕДИТ БАНК	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	АКЦЕНТ-БАНК	
АКЦЕНТ-БАНК	"ГЛОБУС"	"ДАНИЕЛЬ"	БАНК ПЕРШИЙ	ЕНЕРГОБАНК	
"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	ІДЕЯ БАНК	БАНК КАМБІО	"КИЇВ"	
БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	СКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	ЕКСПОБАНК	"КАПІТАЛ"	
"БІГ ЕНЕРГІЯ"	БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	БАНК ДЕМАРК	"АРКАДА"	
"БІЗНЕС СТАНДАРТ"	КОНВЕРСБАНК	БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	ІНТЕГРАЛ - БАНК	ФІНРОСТБАНК	
ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК	"ДАНИЕЛЬ"	АКЦЕНТ-БАНК	АКЦЕНТ-БАНК	БАНК МЕРКУРІЙ	
АКТАБАНК	"КАПІТАЛ"	АПЕКС-БАНК	ЕНЕРГОБАНК	ЮНЕКС БАНК	
"ДАНИЕЛЬ"	УКРГАЗПРОМБАНК	"ЮНЕКС БАНК"	БАНК ВОСТОК	ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	
"КАПІТАЛ"	ІНПРОМБАНК	ПОЛТАВА - БАНК	"ТК КРЕДИТ"	РАДИКАЛ БАНК	
"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	"ТК КРЕДИТ"	АВАНТ-БАНК	"ГЛОБУС"	МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	
БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	"БАЗИС"	БАНК МЕРКУРІЙ	БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	
ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	ДІАЛОГБАНК	"ТК КРЕДИТ"	"АРКАДА"	"ТК КРЕДИТ"	
ЗАХІДІНКОМ БАНК	ЗАХІДІНКОМБАНК	ДІВІ БАНК	МІСТО БАНК	МІСТО БАНК	
СОЦКОМБАНК	АВТОКРАЗБАНК	УКРГАЗПРОМБАНК	МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	АВТОКРАЗБАНК	
УКРГАЗПРОМБАНК	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	"КАПІТАЛ"	БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	
ТЕРРА БАНК	АКЦЕНТ-БАНК	АВТОКРАЗБАНК	"КАПІТАЛ"	БАНК ЮНІСОН	
"АВТОКРАЗБАНК"	КОМІНВЕСТБАНК	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА	ПОЛТАВА - БАНК	
"ЛЬВІВ"	ПЛЮС БАНК	ЄВРОБАНК	ЄВРОБАНК	"ГЛОБУС"	
"УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	СКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	"УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	
"ЮНЕКС"	АПЕКС-БАНК	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	"ДАНИЕЛЬ"	БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	
АГРАРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	ПОЛТАВА - БАНК	УКРГАЗПРОМБАНК	
ІНПРОМБАНК	ЄВРОБАНК	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	ФІНРОСТБАНК	"ПОРТО-ФРАНКО"	
МЕТАБАНК	"ЛЬВІВ"	КОМІНВЕСТБАНК	ЮНЕКС БАНК	ЄВРОБАНК	

Продовження таблиці К.3

"ГЛОБУС"	"ПРЕМІУМ"	"НОВИЙ"	АВТОКРАЗБАНК	АПЕКС-БАНК	
КОМІНВЕСТ БАНК	БАНК 3/4	ЗАХІДІНКОМБАНК	СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК	БАНК МОРСЬКИЙ	
АРТЕМ-БАНК	БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	"ПОРТО-ФРАНКО"	"ПОРТО-ФРАНКО"	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	
"ТК КРЕДИТ"	"ПОРТО-ФРАНКО"	"ЛЬВІВ"	РЕАЛ БАНК	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	
СИГМАБАНК	МЕТАБАНК	ФІНРОСТБАНК	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	КЛАСИКБАНК	
СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	СОЦКОМБАНК	БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ	УКРГАЗПРОМБАНК	"ДАНІЕЛЬ"	
"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	"ПРЕМІУМ"	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	"ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"	
БАНК БОГУСЛАВ	АГРОКОМБАНК	МЕТАБАНК	"ЛЬВІВ"	"АКСІОМА"	
МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	"НОВИЙ"	РАДИКАЛ БАНК	ЗАХІДІНКОМБАНК	КОМІНВЕСТБАНК	
"ПОРТО-ФРАНКО"	БАНК БОГУСЛАВ	"КОНТРАКТ"	КОМІНВЕСТБАНК	АСТРА БАНК	
"НОВИЙ"	АРТЕМ-БАНК	БАНК БОГУСЛАВ	"НОВИЙ"	ПРОМЕКОНОМ БАНК	
ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	"ГРАНТ"	БАНК МОРСЬКИЙ	ІНТЕГРАЛ - БАНК	
"ГРАНТ"	БАНК РУСКИЙ СТАНДАРТ	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	МЕТАБАНК	СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК	
ПЛЮС БАНК	"ГРАНТ"	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	АПЕКС-БАНК	"ЛЬВІВ"	
БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ	ЄВРОПРОМБАНК	АГРОКОМБАНК	РАДИКАЛ БАНК	ЄВРОПРОМБАНК	
ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	АКОРДБАНК	"МОРСЬКИЙ"	"ПРЕМІУМ"	"ПРЕМІУМ"	
"МОРСЬКИЙ"	ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ	РЕАЛ БАНК	АКОРДБАНК	ЛЕГБАНК	
ЄВРОБАНК	УКРКОМУНБАНК	УКРКОМУНБАНК	БАНК ГРАНТ	БАНК ГРАНТ	
УКРКОМУНБАНК	"МОРСЬКИЙ"	ІНВЕСТБАНК	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	ЗАХІДІНКОМБАНК	
"ТРАСТ"	ФІНРОСТБАНК	"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	КЛАСИКБАНК	БАНК КОНТРАКТ	
"СИНТЕЗ"	ІНТЕРБАНК	ПРОМЕКОНОМБАНК	БАНК БОГУСЛАВ	МЕТАБАНК	
"КОНТРАКТ"	СИГМАБАНК	ЄВРОПРОМБАНК	ПРОМЕКОНОМБАНК	ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТР.	
ПРОМЕКОНОМБАНК	"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	АСВІО БАНК	УКРКОМУНБАНК	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	
РЕАЛ БАНК	АСВІО БАНК	ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	ЄВРОПРОМБАНК	"СТАНДАРТ"	
ЛЕГБАНК	ІНВЕСТБАНК	"УКООПСПІКА"	БАНК КОНТРАКТ	"НОВИЙ"	
ФІНРОСТБАНК	"КОНТРАКТ"	ПОЛКОМБАНК	СТАРОКІЇВСЬКИЙ БАНК	АКОРДБАНК	
АКОРДБАНК	РЕАЛ БАНК	АКОРДБАНК	АГРОКОМБАНК	АГРОКОМБАНК	
ІНВЕСТБАНК	ПОЛКОМБАНК	РЕГІОН-БАНК	ІНТЕРБАНК	ГРІН БАНК	
"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	ПРОМЕКОНОМБАНК	ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	"ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"	"СТОЛИЧНИЙ"	
КРЕДИТВЕСТ БАНК	"ВОЛОДИМИРСЬКИЙ"	ФІНЕКСБАНК	ІНВЕСТБАНК	ПОЛКОМБАНК	

Продовження таблиці К.3

ІНТЕРБАНК	БАНК ТРАСТ	ЛЕГБАНК	ЛЕГБАНК	ІНВЕСТБАНК	
ПОЛКОМБАНК	РЕГІОН-БАНК	ІНТЕРБАНК	БАНК СОФІЙСЬКИЙ	БАНК ТРАСТ	
"КОНКОРД"	ЛЕГБАНК	КРЕДИТВЕСТ БАНК	АСВІО БАНК	УКРКОМУНБАНК	
"ПРЕМІУМ"	ОКСІ БАНК	АРТЕМ-БАНК	БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	БАНК БОГУСЛАВ	
РЕГІОН-БАНК	"УКООПСІЛКА"	БАНК СІЧ	ДІАПАЗОН-МАКСИМУМ БАНК	ІНТЕРБАНК	
ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК	ФІНЕКСБАНК	ПРОФІН БАНК	БАНК ТРАСТ	БАНК СОФІЙСЬКИЙ	
"УКООПСІЛКА"		БАНК ТРАСТ	"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	КРЕДИТВЕСТ БАНК	
ПРОФІН БАНК		КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	ПОЛКОМБАНК	БАНК УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ	
ФІНЕКСБАНК		"ЦЕНТР"	МОТОР-БАНК	ВЕРНУМ БАНК	
БАНК РУСЬКИЙ СТАНДАРТ		"СТОЛИЧНИЙ"	"СТАНДАРТ"	БАНК СІЧ	
ОКСІ БАНК		"КОНКОРД"	РЕГІОН-БАНК	"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	
ЄВРОПРОМБАНК		"СТАНДАРТ"	"СТОЛИЧНИЙ"	АСВІО БАНК	
"ПРИВАТІНВЕСТ"		МОТОР-БАНК	КРЕДИТВЕСТ БАНК	ІНТЕРКРЕДИТБАНК	
БАНК СТОЛИЦЯ		ОКСІ БАНК	БАНК СІЧ	"РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ			ОКСІ БАНК	МЕЛІОР БАНК	
"СТОЛИЧНИЙ"			АРТЕМ-БАНК	РЕГІОН-БАНК	
"ОЛІМПІЙСЬКА УКРАЇНА"				ОКСІ БАНК	
КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК				ПРОФІН БАНК	
ПРАЙМ-БАНК				МОТОР-БАНК	
ТММ-БАНК				БАНК АВАНГАРД	
МОТОР-БАНК				УКРБУДІНВЕСТБАНК	
СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК				КСГ БАНК	
УКРБУДІНВЕСТБАНК				"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	
БАНК ВЕЛЕС					
"КРЕДИТ - ОПТИМА"					
БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ					
"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"					
"АЛЪЯНС"					

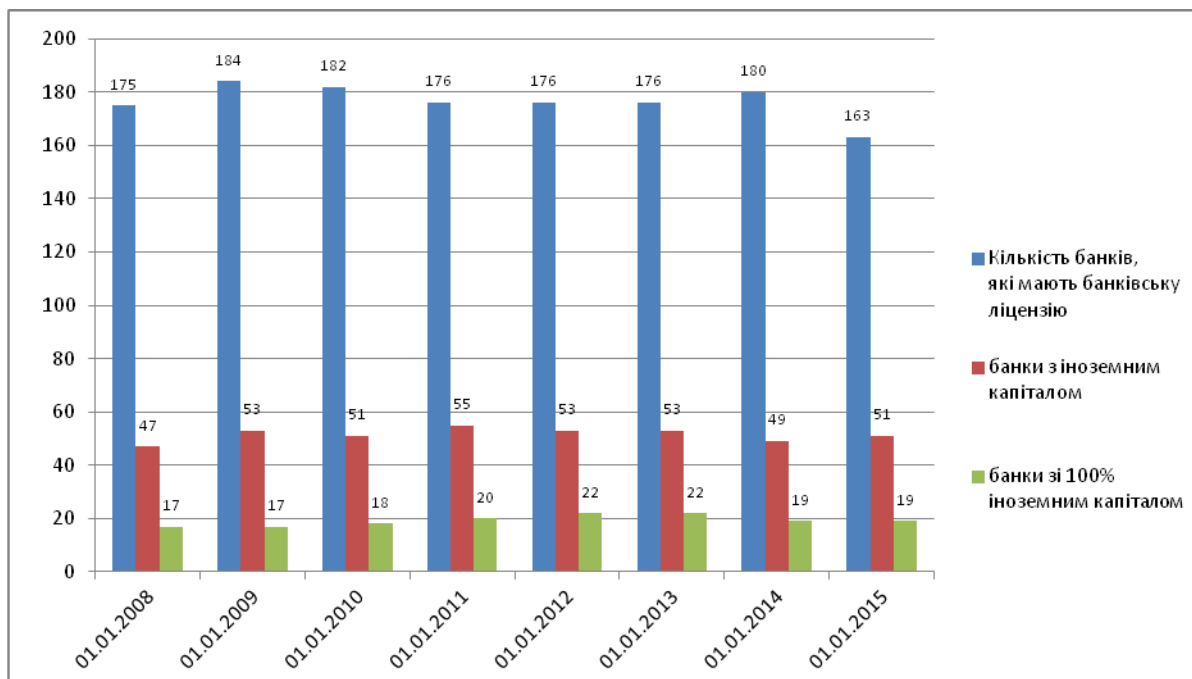

Рис. Л.1. Кількість банків із іноземним капіталом в Україні, 2007-2014рр.

Джерело: складено на основі даних НБУ

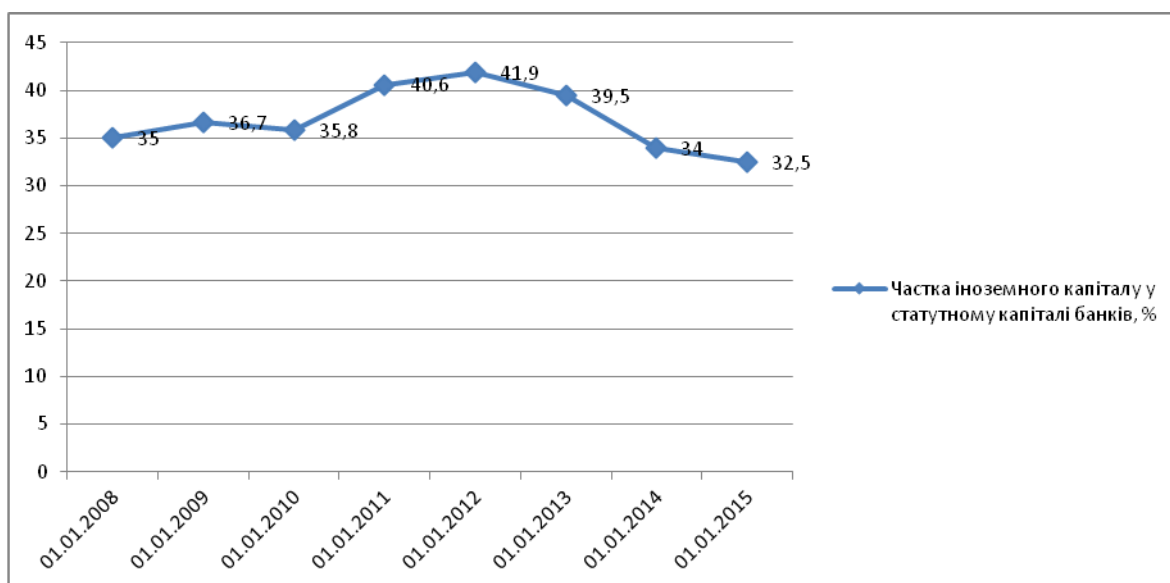
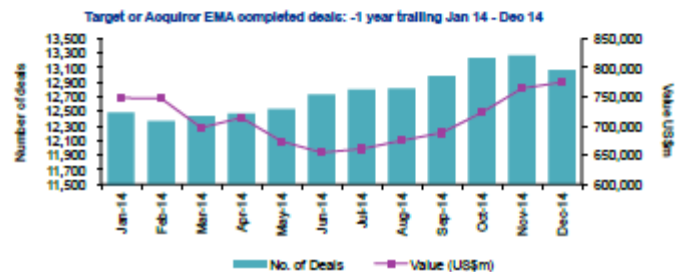
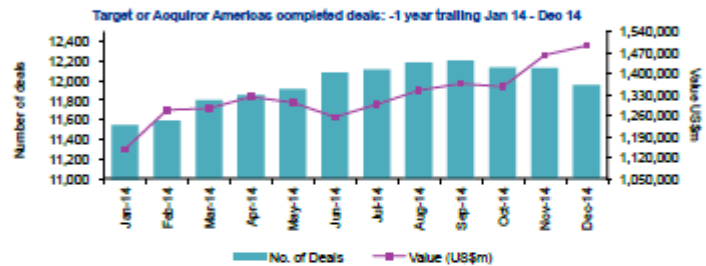

Рис. Л.2. Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків України, 2007-2014 рр.

Джерело: складено на основі даних НБУ

Оцінка світового ринку злиттів та поглинань

Worldwide	No. of Deals	Value (US\$m)
Jan-14	28733	2097568
Feb-14	28569	2214110
Mar-14	28831	2175696
Apr-14	28889	2224852
May-14	28948	2154928
Jun-14	29357	2106584
Jul-14	29505	2171948
Aug-14	29534	2269671
Sep-14	29770	2322166
Oct-14	29936	2318957
Nov-14	29944	2455651
Dec-14	29511	2456676
Americas	No. of Deals	Value (US\$m)
Jan-14	11546	1148633
Feb-14	11592	1278958
Mar-14	11800	1283884
Apr-14	11850	1322537
May-14	11914	1303197
Jun-14	12083	1255304
Jul-14	12111	1297270
Aug-14	12184	1344164
Sep-14	12203	1366250
Oct-14	12134	1356194
Nov-14	12125	1461694
Dec-14	11955	1482732
AsPac	No. of Deals	Value (US\$m)
Jan-14	7458	475174
Feb-14	7369	468035
Mar-14	7376	476728
Apr-14	7372	499489
May-14	7347	495807
Jun-14	7420	517101
Jul-14	7529	509212
Aug-14	7519	569666
Sep-14	7630	589502
Oct-14	7637	592356
Nov-14	7646	587178
Dec-14	7568	563970
EMA	No. of Deals	Value (US\$m)
Jan-14	12485	748166
Feb-14	12366	747190
Mar-14	12438	696985
Apr-14	12467	714224
May-14	12530	673640
Jun-14	12732	654347
Jul-14	12802	660548
Aug-14	12816	674925
Sep-14	12885	688376
Oct-14	13233	723427
Nov-14	13265	764777
Dec-14	13071	775049

Джерело: Офіційна інтернет-сторінка KPMG [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kpmg.com/global/en/pages/default.aspx>

